



รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

**โครงการ “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน”
(Ethics of the Mass Media Profession)**

โดย ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท และคณะ

30 กันยายน 2556

สัญญาเลขที่ RDG54H0003

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน”

คณะผู้วิจัย

- ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท
- ผศ.ดร.สันศักดิ์ ทองรินทร์

สังกัด

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ชุดโครงการ “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน”

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

สื่อมวลชนมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตคนและสังคมเป็นอย่างมาก เช่น การทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม การส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และในโลกส่วนอื่นๆที่อยู่ห่างไกล ทำให้ประชาชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รับความบันเทิง และสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตผ่านสื่อได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาไปไกลจนเกินกว่าจะหยุดยั้ง บทบาทของสื่อมวลชนยิ่งมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนยุคดั้งเดิมในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จนกระทั่งสื่อสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย เช่น อินเทอร์เน็ต ล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากขึ้นพร้อมๆกัน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงหนีไม่พ้นการบริโภคสื่อ หรือการบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงผ่านสื่อได้เลย

แม้ว่าหน้าที่หลักที่สำคัญของสื่อมวลชนคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) แต่ในการทำหน้าที่เหล่านั้นก็ยังมีประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างไม่จบสิ้น เช่น กรณีที่สื่อมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่รุนแรง ลามกอนาจาร มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อกาลเทศะและวุฒิภาวะของผู้อ่านและผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือการรายงานข่าวที่ไม่เป็นกลางและบิดเบือนประเด็น ซึ่งสื่อมวลชนประเภทนี้ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศตลอดมา

อันที่จริงนั้น วิชาชีพสื่อมวลชนเป็นวิชาชีพที่ได้รับสิทธิและเสรีภาพเป็นพิเศษจากทุกสังคมมานับแต่อดีตจนปัจจุบัน เพราะเชื่อกันว่า “เสรีภาพของสื่อคือเสรีภาพของประชาชน” ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายในหลายประเทศจึงได้รับรองถึงความมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อ ประกอบกับความต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารของประชาชนทุกกลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีการจำกัด จึงเป็นแรงจูงใจให้สื่อมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตคนและสังคมอย่างมากมายและกว้างไกลมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้น การทำงานของสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องยึดถือจริยธรรมและจรรยาบรรณควบคู่ไปกับเสรีภาพที่ได้รับมาด้วย มิฉะนั้นเสรีภาพของสื่อจะกลับกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถทำลายสังคมได้เท่าๆกับการทำหน้าที่สร้างสรรค์สังคม การวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเล็งเห็น

ความสำคัญและความจำเป็นในการทบทวนและตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ด้วยความถูกต้องเหมาะสมภายใต้กรอบแห่งเสรีภาพและความรับผิดชอบสูงสุดต่อสังคมไปพร้อมๆกัน

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 3) หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4) นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

การวิจัยนี้ดำเนินการนับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2553 - วันที่ 31 มีนาคม 2556 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอน มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งการหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กรสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ อันจะนำไปสู่การออกแบบสอบถาม (questionnaires) สำหรับการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2: การสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน การหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชนทั่วประเทศ ในพื้นที่ภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) และภาคใต้ (อ. หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา) เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม

ตลอดจนมีการดำเนินการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุดในทุกประเภท ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3: การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชนจาก สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญ/ประสบการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทุกประเภท จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กรด้านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน สามารถสรุปได้ตามประเด็นต่อไปนี้

1. สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย

1.1 สถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชน

พบว่าสื่อมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น เกิดจากการที่มีองค์กรสื่อเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อใหม่ และสื่อชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดองค์กรวิชาชีพรองรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน นอกจากนั้นยังมีปัญหาจากผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติภายใต้ระบบทุนนิยม มีการแทรกแซงทางการเมือง การขาดความรู้ด้านจริยธรรม และการขาดความเคร่งครัดในการกำกับดูแลตนเอง ปัญหาด้านจริยธรรมอาจเกิดจากความไม่รู้ของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้บริหารโหมกมีการตรวจสอบมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย

1.2 ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยส่วนที่เห็นด้วยนั้นระบุว่า มีผลดีเพราะทำให้มีกฎระเบียบแบบแผน แต่สมาคมวิชาชีพต้องมีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมือง พวกฟ้องหรือผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นสื่อก็จะไม่เข้มแข็งและอาจตกเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพมีความกังวลว่าอาจกลายเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองหรือหาผลประโยชน์ได้

1.3 สถานการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรม

พบว่ากรณีที่สื่อมวลชนไม่ปฏิบัติตามหรือละเมิดจริยธรรมมีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อ ผู้ปฏิบัติงานสื่อไม่ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล นอกจากนั้นการละเมิดจริยธรรมอาจเกิดจากการดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม ทำให้สื่อคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้

1.4 สภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

พบว่าสภาพการบังคับใช้จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมี 2 กรณี คือ 1) กรณีที่สื่อมวลชนเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพอยู่แล้ว เมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ก็จะมีการฟ้องร้อง ร้องเรียน และจะมีการสอบสวน แต่ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมกันเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง และ 2) กรณีที่สื่อมวลชนยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ โดยเฉพาะสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ ควรมีการใช้ระเบียบหรือกฎหมายรองรับให้มีองค์กรวิชาชีพรับผิดชอบกำกับดูแลด้วย

1.5 ผลกระทบของการละเมิด หรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน

พบว่าผลกระทบหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ 1) ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร 2) ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ 3) ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ

1.6 การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชน

พบว่าในองค์กรสื่อส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของคนอยู่แล้ว แต่ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น และเนื่องจากจริยธรรมเป็น

เรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์ และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และกฎหมายก็ไม่ได้มีบทบัญญัติบังคับ ยกเว้นแต่จะใช้วิธีการพิจารณาร่วมกับทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งสนับสนุนกลไกของการตรวจสอบควบคุมจริยธรรมสื่อมวลชน

2. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

2.1 ปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าของทุน

ธุรกิจถือว่าเป็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทาง เนื้อหา และบทบาทต่างๆ ของสื่อมวลชน จนอาจทำให้สื่อขาดการคำนึงถึงจริยธรรม เนื่องจากมุ่งไปที่ระบบทุนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งอำนาจของทุนนี้สามารถส่งผลกระทบไปถึงระดับผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนได้

2.2 ปัญหาอุปสรรคด้านการเมือง

การเมืองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมสื่อใน 2 ลักษณะ คือ 1) การแทรกแซงสื่อเพื่อผลประโยชน์หรืออำนาจแก่ฝ่ายตน รวมถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าของสื่อกับการเป็นนักการเมือง

2.3 ปัญหาอุปสรรคด้านภาครัฐ

ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชนในเชิงนโยบาย ซึ่งส่วนใหญ่รัฐจะเป็นผู้กำหนดโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริง หรือในทางปฏิบัติ รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนและมีกระบวนการส่งเสริมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องจริงจัง หรือบางครั้งการทำหน้าที่ของสื่อก็มีการเผชิญกับอำนาจรัฐด้วย

2.4 ปัญหาอุปสรรคด้านประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคด้านประชาชนคือการที่ประชาชนขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน จึงไม่สนใจในประเด็นเชิงจริยธรรมของสื่อมากเท่าที่ควร

3. แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

3.1 การควบคุมตนเองเชิงจริยธรรม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม และการควบคุมหรือการตรวจสอบกันเอง เพราะสื่อย่อมมีความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อด้วยกันเอง มากกว่าผู้อื่น นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความเห็นว่าต้องใช้สังคมควบคุมด้วย อย่างไรก็ตาม

การกำกับดูแลตนเองมักจะมีปัญหาด้านการบังคับหรือการลงโทษ จึงมักเป็นการขอความร่วมมือมากกว่าการกำกับดูแลกัน เมื่อเกิดความผิดพลาดจะใช้การตักเตือนกันและขอความร่วมมือ นอกจากนั้น การควบคุมตนเองเชิงจริยธรรมควรปราศจากการแทรกแซงของภาครัฐโดยภาครัฐควรมีบทบาทในฐานะเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก

3.2 การสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพสื่อ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ 2 แนวทาง คือ 1) ควรมีการสร้างจริยธรรมร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว 2) ควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ ผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวคิดว่าการสร้างจริยธรรมร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว โดยให้เหตุผลว่าจะทำให้สื่อมวลชนมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกัน แต่ที่สำคัญคือจริยธรรมต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่วนผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อย กล่าวว่าธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน และเนื้อหาข่าวสารเดียวกันที่ถูกนำไปเผยแพร่ในรูปแบบสื่อที่แตกต่างกันควรมีการใช้วิจารณ์ญาณและการกำกับดูแลที่แตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรมีการแยกกันในลักษณะของประเภทสื่อกระแสหลักและกระแสรอง หรือประเภทสื่อส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

4. มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

4.1 หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

สื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าหน่วยงานทุกภาคส่วนควรมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนควบคู่ไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนก็ต้องมีบทบาทในการสอดแทรกเรื่องจริยธรรมสื่อมวลชนในหลักสูตรการศึกษาด้วย นอกจากนั้น ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นกัน

4.2 แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลได้มีการเสนอแนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนใน 4 ลักษณะคือ 1) การให้ความรู้และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเจ้าของสื่อและผู้ปฏิบัติให้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน 2) การออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อช่วยในการกำกับดูแล 3) การรณรงค์ ส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจ และ 4) การใช้

กลไกทางสังคม ส่วนการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมนั้นจะต้องใช้ความเข้มแข็งไม่ประนีประนอม ทั้งนี้ มาตรการป้องกันและลงโทษทุกระดับต้องกระทำอย่างจริงจัง

4.3 แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ การให้ประชาชนรู้เท่าทันและรู้จักการตรวจสอบสื่อ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ส่วนภาครัฐควรให้อิสระและควรให้การสนับสนุนด้วย

สำหรับการสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มสื่อหนังสือพิมพ์ กลุ่มสื่อวิทยุกระจายเสียง กลุ่มสื่อโทรทัศน์ และกลุ่มสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อหนังสือพิมพ์

ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ สมาคมและองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจในการลงโทษ มีแต่การขอความร่วมมือ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่มีความเป็นมืออาชีพ (professional) มากพอ หลายครั้งที่ผู้สื่อข่าวมีจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรม แต่โครงสร้างใหญ่คือตัวองค์กรสื่อไม่ได้วางระบบให้มีการปกป้องผู้สื่อข่าวในเรื่องนี้ เน้นการทำข่าวให้ขายได้ก่อนในขณะที่ประเด็นเรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องรอง การใช้หลักกำกับดูแลตนเองมีปัญหา คือทั้งสื่อที่เป็นตัวบุคคล และสื่อที่เป็นองค์กรไม่กำกับดูแลตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการกำกับดูแลและการลงโทษนั้นทำได้สองด้าน คือ วิธีการทางปกครอง กับวิธีการทางกฎหมาย บางครั้งผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากสื่อมวลชนก็ไม่มี การฟ้องร้องด้วยเหตุของข้อจำกัดในเรื่องทุนทรัพย์ หรือเห็นว่าเป็นการเสียเวลา ดังนั้นองค์กรสื่อและเจ้าของสื่อจะต้องกล้าเซ็นเซอร์ตัวเองและคนของตัวเองโดยเฉพาะเรื่องที่ผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ การกำกับดูแลที่ควรจะเป็นไปคือการกำกับดูแลร่วมกัน (co-regulation) ระหว่างภาครัฐ องค์กรสื่อ และสาธารณชน

จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง

ปัจจุบันนี้ผู้จัดรายการวิทยุให้ความสำคัญตามความต้องการของนายทุนมากกว่าจริยธรรมที่ควรจะมีในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน ปัจจุบันมีการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมากและหลากหลายประเภท ทำให้ผู้จัดรายการไม่สนใจที่จะควบคุมหรือตรวจสอบด้านจริยธรรมของตนหรือของผู้จัดรายการอื่นๆ เพราะขณะนี้ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนใน

การควบคุม อาศัยเพียงมาตรการว่ากล่าวตักเตือน หรือกระแสดอรับจากผู้ฟังและกระแสดังคม ซึ่งไม่มีประสิทธิภาพนัก

ผู้จัดรายการวิทยุควรเริ่มจากตัวเอง โดยใช้จริยธรรมที่มีในชีวิตประจำวันเป็นหลัก นำมาใช้ในวิชาชีพด้วย มาตรการป้องกัน การดูแล และการลงโทษ สามารถแบ่งเป็นระดับต่างๆ คือ เริ่มจากระดับว่ากล่าวตักเตือนของผู้จัดรายการด้วยกันผ่านสมาคมนักจัดรายการ ระดับการกำกับดูแลตามมาตรการทางกฎหมาย จนถึงระดับสังคม คือ กระแสดังคมจากผู้ฟังและสังคมร่วมกัน ตรวจสอบ ดูแล และเรียกร้องให้ผู้จัดรายการสนใจในจริยธรรมของตนเอง

จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์มุ่งทำเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจสนองผู้ชมระดับล่าง แต่ก็สามารถ สอดแทรกประโยชน์ให้กับสังคมได้ ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์มีการถ่ายทอดรายละเอียดที่ไม่สมควร ทำให้เกิดการเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม ทั้งยังมีการเสนอข่าวรุนแรง เช่น ข่าวอาชญากรรม ดังนั้น ครอบครัวควรช่วยกันกรอง บางครั้งนักข่าวทำตัวเป็นบุคคลในข่าวเอง ทำเกินบทบาทหน้าที่ เช่น ทำตัวเป็นตัวแทนประชาชน เป็นตัวกลางเจรจาแทนรัฐบาล ทำตัวเป็นกลุ่มอำนาจ

ผู้ปกครองควรกลั่นกรองชี้แนะให้กับเด็กและเยาวชน ควรมีองค์กรกลางมาจัดทำ มาตรฐานเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติ ซึ่งหลักการการตรวจสอบจากคณะกรรมการบริหาร วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) แบบเดิมยังเป็นสิ่งจำเป็น ควรให้นักวิชาชีพ/ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมในการพิจารณาหรือจัดทำกฎระเบียบ/มาตรฐานให้เหมาะสม ผู้ประกาศควรมี มาตรฐานกลาง โดย กสทช. จัดการให้แล้วมีการควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพ

จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่ออินเทอร์เน็ต

การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเป็นการแบ่งปันข้อมูล ในลักษณะสังคม เครือข่าย จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงมีความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร ทำให้มีความซับซ้อนยากแก่การแยกแยะและตรวจสอบจริยธรรมของแต่ละบุคคล

สถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสังคมใกล้ชิด ต้องช่วยปลูกฝังเรื่องจริยธรรมควบคู่ไปกับ สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชน การควบคุมจริยธรรมสื่อ อินเทอร์เน็ตควรใช้แนวคิดในเรื่องการกำกับดูแล โดยวิธีการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแล ตนเอง และการกำกับดูแลกันระหว่างสื่อและการใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็น รูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 เพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และ มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.75 มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ส่วนด้านอาชีพนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเป็นสื่อมวลชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และประชาชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยประชาชนส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันทั้ง 33 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.42, 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 18 ประเด็น ได้แก่ สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงตรงไปตรงมาและรอบด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.52) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 3.70) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเสนอ (ค่าเฉลี่ย 3.55) สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกพาดพิงได้ชี้แจงข้อเท็จจริง (ค่าเฉลี่ย 3.42) สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส (ค่าเฉลี่ย 3.58) สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.53) สื่อวิพากษ์และโทรศัพท์สนทนากับสื่อเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรง ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงภัยกับผู้อื่นหรือสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.77) สื่อหรือข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.60) ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติม/ดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย 3.60) สื่อมักใช้

อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรงมากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.94) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.79) สื่อมักศึกษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและความเป็นวิชาชีพตน (ค่าเฉลี่ย 3.57) สื่อมักศึกษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.43) สื่อส่วนใหญ่คำนึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.41)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับปานกลางใน 15 ประเด็น ได้แก่ สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.36) สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ (ค่าเฉลี่ย 3.23) สื่อส่วนมากไม่สอดคล้องความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.18) สื่อมักจะแก้ไขทันทีเมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย 3.29) สื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย (ค่าเฉลี่ย 3.37) สื่อมักนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 3.03) สื่อมักมีการคัดลอกข้อมูลกันโดยไม่บอกที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.26) สื่อหนังสือพิมพ์มักเสนอเนื้อหา อูจาต ลามก อนาจาร รุนแรง น่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) สื่อโทรทัศน์มักเสนอเนื้อหาอูจาต ลามกอนาจาร รุนแรง น่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน (ค่าเฉลี่ย 3.01) ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 2.91) สื่อส่วนมากมักละเลยจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.17) สื่อมักมีการอวดอ้างตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิพิเศษหรือผลประโยชน์โดยมิชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.23) สื่อมักช่วยปกป้องความผิดของสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 3.24) เจ้าของ/ผู้ประกอบการด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.26) องค์กร/สถาบันด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดและเอาใจจริงเอาใจในการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.34)

3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทั้ง 16 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.73, 3.75 และ 3.70 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 15 ประเด็น ได้แก่ สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ลงโทษผู้ทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.56) ผู้ประกอบการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความปลอดภัยและผล

ประโยชน์ของคนจนเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 3.50) สื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.72) การไม่มีองค์กรวิชาชีพรองรับที่ถูกต้องทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.72) ปัจจัยด้านความแตกต่างและความตระหนักส่วนบุคคลส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีจริยธรรมแตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.88) องค์กรสื่อ/สมาคมวิชาชีพสื่อไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ทำให้เจ้าของหรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อไม่ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.41) สื่อมีความหลากหลายแขนง และมีองค์กรวิชาชีพเฉพาะของตนเองที่เป็นอิสระ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการกำกับ ควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 3.65) การที่สื่อมวลชนไม่ถูกบังคับให้ต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ ทำให้เป็นช่องว่างในการที่ไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.64) สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน เช่น ทำให้มีการเข้าใจผิด หรือถูกชักจูงหรือโน้มน้าวใจได้ (ค่าเฉลี่ย 3.95) สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบให้สื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.07) กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 4.00) จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึงทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.71) เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทางเนื้อหา โครงสร้างและบทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88) ส่วนประเด็นผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อนั้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ทั้ง 18 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.04, 4.12 และ 3.95 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 14 ประเด็น ได้แก่ การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน (ค่าเฉลี่ย 3.98) การควบคุมจริยธรรมสื่อ สื่อควรมีการกำกับดูแลระหว่างสื่อด้วยกันเอง (ค่าเฉลี่ย 3.95) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.93) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้

มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.03) สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเอง เพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.99) องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อควรมีองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาดหรือมีปัญหาเชิงจริยธรรม ควรตักเตือนและขอความร่วมมือมากกว่าการใช้การกำกับดูแลตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.70) ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.99) หลักการกำกับดูแลจริยธรรมควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.04) สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรยึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท (ค่าเฉลี่ย 3.84) เจ้าของทุน ธุรกิจ ควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.10) ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.86) หน่วยงานด้านสื่อควรมีการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 4.08) องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.14)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 4 ประเด็น ได้แก่ องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจนตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.23) ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.22) สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.36) และองค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.24)

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพ

สื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้ง 37 ประเด็นในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.24 และ 4.37 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 26 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.35) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.34) ความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.37) การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.37) การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.23) การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย 4.24) การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.32) การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (ค่าเฉลี่ย 4.22) การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี (ค่าเฉลี่ย 4.28) การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.30) การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มิชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.25) การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.25) การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.23) การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.22) การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.30) การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.31) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรืออุนวายในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.28) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.31)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 11 ประเด็น ได้แก่ การช่วยปกปิดแหล่งข้อมูลเพื่อปกป้องไม่ให้เกิดความเสียหาย (ค่าเฉลี่ย 4.09) การไม่นำเสนอภาพอุจาด และเนื้อหาลามกอนาจาร (ค่าเฉลี่ย 4.11) การไม่นำเสนอเนื้อหาความรุนแรง (ค่าเฉลี่ย 4.04) การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.18) การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.16) การนำเสนอเนื้อหาด้วยความสุภาพและมีรสนิยม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.17) การที่สื่อทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 4.10) การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม

(ค่าเฉลี่ย 4.19) การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.16) การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพ สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.16)

6. กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าประเด็นจริยธรรมในวิชาชีพ สื่อมวลชนที่สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบจริยธรรมในภาพรวมทุกประเภท โดยให้น้ำหนักจาก มากไปน้อยตามความคิดเห็นระดับมากที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยตัดประเด็นที่มีความหมายซ้ำกันออกไป จะได้ กรอบจริยธรรมจาก 22 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย
1	ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.37
2	การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ	4.37
3	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ	4.36
4	ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน	4.35
5	ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล	4.34
6	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย	4.32
7	ความซื่อสัตย์ และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน	4.32
8	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น	4.31
9	การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ	4.31
10	การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม	4.30
11	การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้	4.28
12	การรักษารักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี	4.28
13	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม	4.28
14	การมีความรับผิดชอบต่อด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ	4.28
15	การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	4.27
16	การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ	4.26
17	การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล	4.25
18	การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ	4.25

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย
19	การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น	4.23
20	การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง	4.23
21	ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว	4.22
22	การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.22

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีมาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งมีความจริงจังในการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) เพื่อเป็นการยกมาตรฐานวิชาชีพของตน และไม่ควรปิดกั้นการตรวจสอบจากสังคม ควรเปิดโอกาสให้องค์กร/บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในรูปแบบการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลภายนอกว่าสื่อได้ทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้อง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชน

ผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนควรยึดมั่นในจริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพของตนตามที่ได้รับการสอน/อบรมมาจากสถาบันการศึกษาและขององค์กรวิชาชีพ ไม่ควรเห็นแก่ผลประโยชน์หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว จนละเลยบทบาทหน้าที่ของสื่อในการสร้างสรรค์และจรรโลงสังคม นอกจากนี้ การรวมกลุ่มวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนจะช่วยให้สื่อมีความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบและพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรกำกับดูแล

องค์กรกำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สามารถมีบทบาทเชิงรุกในการเป็นตัวกลางส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้ โดยการใช้อำนาจตามที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้ เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มวิชาชีพสื่อ การกำกับดูแลเนื้อหารายการ และการประกอบกิจการสื่อบนหลักของจริยธรรม โดยให้ทุนและบุคลากรสนับสนุนสำหรับสื่อมวลชนที่มีความจำเป็น

4. ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาทั่วไปควรปลูกฝังความรู้เท่าทันสื่อให้แก่นักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก เพราะเด็กเติบโตมาในโลกของสื่อ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีสื่อใหม่ซึ่งเด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย ตลอด 24 ชั่วโมง และมีเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กอย่างท่วมท้น ส่วนสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยหรือสอนวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้และทัศนคติในการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้แก่บุคลากรสื่อในอนาคต ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากเท่ากับเนื้อหาทางวิชาการ และควรประสานความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และสามารถผลิตนักวิชาชีพที่สามารถออกไปปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนได้ในโลกแห่งความเป็นจริง

5. ข้อเสนอแนะสำหรับภาคประชาชน

เนื่องจากประชาชนคือหัวใจหรือเป้าหมายของการทำหน้าที่สื่อมวลชน ดังนั้นประชาชนและสังคมจึงควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตนในฐานะผู้อ่าน/ผู้ฟัง/ผู้ชม ในระดับครอบครัว ผู้ปกครองควรทำหน้าที่ชี้แนะให้เด็กมีความรู้เท่าทันสื่อ รู้จักแยกแยะสื่อที่ดีและไม่ดี รู้จักเลือกบริโภคสื่อที่เหมาะสม ในระดับสังคม ประชาชนควรมีบทบาทหน้าที่เชิงรุกในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น ส่งข้อคิดเห็น การสนับสนุนสื่อที่มีจริยธรรม การต่อต้านสื่อที่ขาดจริยธรรม การมีส่วนร่วมในฐานะสภาผู้ชม กลุ่มผู้ปกครอง ฯลฯ เพื่อให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

6. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนหลายประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ประเด็นกรอบจริยธรรมในภาพรวม ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตว่าควรมีการศึกษาเชิงลึกเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อประเภทต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นในแง่มุมต่างๆ เช่น ปรัชญา หลักคิด และมาตรการในการกำกับดูแลจริยธรรม เพื่อหามาตรการและแนวทางส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อแต่ละประเภทให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนั้น ยังควรมีการศึกษาไปถึงจริยธรรมของสื่อในยุคแห่งการหลอมรวม (convergence) เพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาจริยธรรมในรูปแบบใหม่ที่น่าจะมีความซับซ้อนและท้าทายประเด็นทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าเดิม

Executive Summary

Today the mass media have played an important role in human lives and society. For example, their role in disseminating information and social activities; providing the people an opportunity to access the events in their community and some other parts of the world; enabling knowledge exchange, access to entertainment, and enhancement of life experience among people. With the rapid development of communication technology, the role of mass media becomes multiply. Traditional media such as newspaper, radio and television, as well as new networked communication technology, have capacities in making large numbers of people connect and communicate more easily and faster. Therefore the current lifestyle of people always involve in media consumption for both knowledge and entertainment purposes.

The major functions of mass media are to inform, to educate, and to entertain. However the media performance has always been endlessly criticized of a number of issues: such as the presentation of violence and porno pictures and content; inappropriate content for minors; subjective and distorted news reporting. These can always be found anywhere in Thailand or other countries.

Media profession actually has special privilege from the past to the present. Since it is believed that “press freedom is people’s freedom,” many countries have the law to ensure freedom of expression. An unlimited increase of people’s need for information therefore drives the media to play more important and influential role to people and society than ever before. As a result, the media should find a balance between freedom of the press and media ethics, otherwise media freedom may ruin society instead of promote it. This research on “Ethics in the Mass Media Profession” has received funding support from Thailand Research Fund (TRF). Recognizing the importance and necessity in the examination of the media role today, the TRF aimed to promote the appropriate media role under the framework of freedom, at the same time, with utmost social responsibility.

The objectives of this research were to:

- 1) study the current situation of ethical conduct among Thai media professionals;
- 2) study the problems and barriers to media ethical compliance
- 3) study the measures to regulate and promote ethical conduct among Thai

media professionals; and

- 4) propose the framework of Thai professional media ethics.

The research was conducted between December 2010 – March 2013. Using mixed method approaches, the research was done in three steps:

Step 1: The qualitative method was used to provide more insight to the problems. The interview questions were designed to explore participants' experience and perspectives on: the situation in which Thai media professionals complied with professional ethical rules; the problems and obstacles to compliance; and, the measures to regulate and promote ethical compliance among Thai media professionals.

The participants were 20 media experts and executives from newspapers, radio, television and the Internet industry. The participants were purposively chosen based on their knowledge and experience in media ethics. The data were analyzed using qualitative data analysis technique. The results were used for drafting survey questionnaires in step 2 and focus group interview questions in step 3.

Step 2: An opinion survey of people and media practitioners were conducted to examine: the measures to regulate and promote media ethics; and the important issues in media ethics.

The population was media practitioners and people in the middle (Bangkok), northern (Chiangmai), northeastern (Konkhaen), eastern (Chonburi), and southern (Hatyai, Songkla) parts of Thailand. The 400 sampling was collected using multi-stage sampling. The respondents were asked to rate their opinion on media practice and address important ethical issues. Data were analyzed using descriptive statistics.

Step 3: A focus group interview with media academics and practitioners. The 30 participants were purposively chosen and the data were analyzed using qualitative data analysis technique.

Qualitative research results

The qualitative research results from the interview data can be summarized as follows:

1. The situation of media ethics in Thailand

1.1 An overview of media ethics in general

The participants believed that there has been increasing problems of media ethics

in Thailand. The reasons might be that today Thailand has a greater number of media outlets than before, especially new media (e.g. internet) and community media (e.g. community radio). The other problems came from the media owners and the operators, most of whom focused on their own benefits. Additionally, some media professionals in Thailand had to follow the organization's policy, thus making them sometimes ignore ethical issues. The other problems included the lack of serious self-regulation in media organizations; political influences; and lack of people's participation.

1.2 The necessity for joining media professional association

When asked about the necessity for joining the media professional association, the participants showed different views on this issue. The supporters saw the benefits of joining the media professional association, especially in regulating ethical practice. While the others were suspicious that the strength of media professional associations might lead to an increase of media's bargaining power and wrongful interest.

1.3 The situation of media ethics violation

There were numbers of reasons that led to media ethics violation. Because the ethics was an abstract concept, some media organizations did not have clear rules or policy on that. Even though they had already set up the rules but most media professionals did not pay real attention or wanted to comply. Additionally, the capitalism on media industry also affected media professional practice. It was common that if the media wanted to make high profits from their business, they would have less concern on ethical issues. Sometimes this led to outside intervention such as politics, which might affect ethical practice of media professionals. The participants believed that the violations of media ethics could motivate public opinion and caused distortion of the truth.

1.4 The enforcement of media professional ethics

Most participants agreed that there was no strong enforcement on ethics violations in Thailand. Self-regulation was always preferable by media professionals but has never been an effective measure. Most media persons relied on mutual connection. Many times that the media person was considered guilty by the media professional association, and they chose to resign from the membership, rather than accepted the association's judgment. Today there are increasing numbers of new media outlets and media persons in Thailand, and many of them do

not hold the membership of media professional association. Therefore, there should be a law and regulation to promote a formation of licensees, broadcasters, and mass media professionals into diverse forms of professional organizations in order to set their own ethical standards.

1.5 The effect of professional ethics violations

The effect of professional ethics violations was classified in three aspects: the effect on public, on society, and on the media themselves. Firstly, the violation of media ethics could cause much damage on public in general. The report of false story or indecency might mislead and influence people's beliefs and behavior. Secondly, the pervasiveness of mass media in society was undeniable, and it could shape the direction of social and cultural life. Thirdly, the effect on the media themselves, because they might lose trust from the public if they had unethical behavior.

1.6 The methods for monitoring and enforcing media professional ethics

In terms of media content, most media organizations in Thailand had their own guidelines and methods to monitor their program quality and content, even though sometimes not seriously enough. Since the ethics was an abstract concept, there was no clear rule to impose effectively. Moreover, the patronage system in Thai society made it difficult for media self-regulation. Additionally, the violation of ethics was not considered illegal unless there is some related illegal practice. Then the law enforcement could be used. However, the participants proposed that the public should also take an active role in monitoring media ethics.

2. Problems and barriers to media ethical compliance

2.1 Problems and barriers on the owner's side

Business played an important roles in shaping media structure, direction, Content, and various roles. Therefore if the media mainly focused on capitalism rather than social responsibility, this might also have an impact on the media ethics at practitioners' level.

2.2 Problems and barriers on political side

Politics was related to media ethics in two aspects: 1) Political intervention in media practice for personal interest and power, as well as in exchange for any kind of benefit; and 2) the conflict of interest between media ownership and holding political office.

2.3 Problems and barriers on government's side

The Ministry of Culture has created the content rating system for television,

movies, and DVDs programs but they were criticized for failing to effectively implement and promote media ethics. Today both the government and the regulatory body (NBTC) have initiative process to promote media ethics, but there is still no concrete implementation.

2.4 Problems and barriers on people's side

The major problems and barriers on people were the lack of media literacy and participation in monitoring media ethics. Many people failed to recognize ethics as an integral part of high level professional standard. Therefore they did not monitor it very closely.

3. The guidelines to regulate professional media ethics

3.1 Self-regulation measure

Most participants gave the importance to social responsibility and self-regulation measure because they believed that media persons should have better understanding in their own culture and nature. Some participants viewed that society should also take an active role in regulating media ethics. Some viewed that the government should be supportive and facilitate the media ethics initiative without direct interference. However the ethical problems in Thailand have always been practically resolved by warning or negotiation measures, rather than regulation.

3.2 Common or separate ethical frameworks

The participants' views can be categorized into two folds. One group preferred to have one common guideline for all media. Another preferred main guideline, and separate professional guideline for each type of medium due to the differences in the nature of the media. Most participants disagreed to regulate media ethics by categorization according to mainstream and specialized media, or central and regional media.

4. The measures to regulate and promote ethical conduct among Thai media Professionals

4.1 The responsible organization

The participants viewed that every sector should participate in promoting media ethics. The government should take an active role together with media organizations and business sectors. The academic institutions responsible for teaching and building media practitioners should include media ethics in their curriculums. Moreover, civil societies, communities and consumers should also take the roles in monitoring and promoting mass media ethical practice.

4.2 Guidelines for protection and punishment of media ethical violations

The participants proposed the guidelines to protect media ethics violations in four areas including: 1) educating and campaigning media owners and practitioners for ethical awareness and practice; 2) enacting law and regulations to assist in promoting media ethics; 3) creating campaign, promotion and incentive strategies; and 4) Social mechanism and serious punishment strategy should be employed to reduce ethical violations and promote media ethics.

4.3 Guidelines for developing media ethics

The participants proposed numbers of Guidelines for developing media ethics including: educating and training media ethics for both media owners and practitioners; creating regulations; campaigning for membership of media association, club or community; educating people for media literacy; media owners and operators should give serious importance to ethical issues; the government sector should provide media freedom and support.

The analysis of focus group interview data from media experts and practitioners (newspaper, radio, television, and internet) yielded the same conclusions with the qualitative results discussed above.

Ethics of newspapers journalist

In Thailand, Professional associations of newspapers (e.g. Thai Journalist Association) usually have no punishment authority over media practitioners. A number of media persons lacked professionalism. The media organizations did not have system to protect their staff from any danger of reporting the truth, but focused on selling sensational news instead. The self-regulation measure has always been ineffective at both organizational and individual levels.

There were normally two measures to regulate media ethics: administrative and legal measures. Many times that the victims did not file a lawsuit because they lacked of funding and it was seen as a waste of time. Therefore media organizations must be brave enough to employ self-regulation. The participants also proposed the idea of co-regulation between government, media industry and the public.

Ethics of the radio profession

Currently, Thailand has large increasing numbers of media outlets and operators, especially in radio industry, and there are no legal measure to impose on media ethics. Thus making most radio performers focused on promoting capitalism rather than ethics.

The radio performers should start from themselves by adapting ethics in daily life to media ethics. The regulation should be separated into different level according to the level of violation. For example, warning measure by media association, using legal measure, and using social force by the audience.

Ethics of the television profession

The participants viewed that television business aimed at serving lower market audience. At the same time, it could have many benefits on society as well. Today, there are many television programs that considered inappropriate with violence and might lead to imitative behavior of children. Moreover the media sometimes over exercised their power and neglected their duty in maintaining social responsibility.

The parents should screen television programs and give advice for their children. There should be a central organization responsible for creating standard and guidelines for media ethical practice. The guidelines should be implemented by cooperation among various sectors including media experts and practitioners, and overseen by media professional organization. The television announcers/ news anchors should have passed central professional standard testing managed by the NBTC.

Ethics of the Internet profession

The communication through the Internet is characterized by sharing information within network society, which helps people communicate to each other with ease, speed and privacy. Thus making it more complicate and difficult to control ethical practice in this communication process

Family is the most important social institution. Parents and schools should work hand in hand to cultivate ethical values and norms among children. It is necessary for academic institutions offering communication program to include media ethics courses to produce ethical media persons. The measures to regulate the Internet should be integrated between self-regulation, professional regulation, and legal regulation, in order that the enforcement might be concrete and more effective than before.

Quantitative research results

In addition to the qualitative study mentioned above, the survey results can be discussed as follows:

1. Demographic information

Most respondents were female (57%), age between 21-30 years old (41.75%), monthly income between 10,0001 – 20,000 Baht (42.75%), bachelor's degree educational level (65.25%). Half of the respondents were media practitioners (50%). Among non-media respondents (50%), most of them were employed in private sectors (17%).

2. An opinion towards media's professional practice

The total opinion of the respondents on media's professional practice was at high level, as well as the opinion of separate media and nonmedia groups. When considering by item, the 18 high level items were: mass media always reported the whole truth (AVG 3.52); mass media always exaggerated in order to call public attention (AVG 3.59); mass media always presented information for the public benefits (AVG 3.70); mass media always had reference sources (AVG 3.55); mass media always allowed the victim and concerned party to clarify the truth (AVG 3.42) mass media always protected human right, especially for children, women, and vulnerable groups (AVG 3.58); mass media always carefully reported information appropriate for the target audience (AVG 3.53); radio and television always presented sexual and violent content during the time period for children; (AVG 3.59) mass media always disseminated information on the Internet that might be harmful to people and society (AVG 3.77); information on the Internet usually had less credibility (AVG 3.60); information and pictures on the Internet were usually distorted from the reality (AVG 3.60); the Internet usually presented more indecent and violent pictures than newspaper and television did (AVG 3.87); mass media used the Internet to present too much of their personal ideas (AVG 3.94); mass media always used the Internet to present their personal ideas without filtering and checking the source; (AVG 3.79); mass media always kept balance or compromised between media interest and their professionalism (AVG 3.57); mass media always kept balance between media interest and public interest (AVG 3.43); mass media always gave priority to public interest (AVG 3.54); most media practitioners were in strict compliance with their professional ethics (AVG 3.41).

3. An opinion towards problems and barriers in practicing/controlling professional media ethics

The total opinion of the respondents on problems and barriers in practicing/controlling professional media ethics was at high level, as well as the opinion of separate media and nonmedia groups. When considering by item, the 15 high level items were:

most media professional organization did not seriously imposed punishment on the violators (AVG 3.56); media owners/operators usually focused on their survival and benefits, and neglected professional ethics (AVG 3.59); mass media usually had personal relationship with each other (AVG 3.50); mass media usually comply with political power (AVG 3.72); the lack of professional organization made the media lack clear regulatory measure, and affected their responsibility in producing and presenting media content (AVG 3.72); the differences of individual characteristics and awareness resulted in the differences of individual media ethics (AVG 3.78); media consumers still lacked awareness and attention in monitoring the media, as well as in the media literacy (AVG 3.88); since the media organization did not have clear ethical measure, therefore the media owners and practitioners did not give an importance to the ethics (AVG 3.41); there were many types of mass media and each type had their own professional association. This caused the lack of unity and authority to regulate each other (AVG 3.65); the professional organization membership was not a requirement for media person, this made them free from being regulated (AVG 3.64); unethical media might cause an effect on the public, for example, by misleading or persuasive technique (AVG 3.95); unethical media might lose credibility and trust from the public (AVG 4.07); the process of media monitoring was not strict enough, it was usually taken action only when solicited (AVG 4.00); ethics was an abstract concept, therefore the monitoring was difficult and unclear (AVG 3.71); media ownership affected media roles, content and structure, and sometimes media ethics (AVG 3.88).

4. An opinion towards protection, punishment and regulatory measures of professional media ethics

The total opinion towards protection, punishment and regulatory measures of professional media ethics was at high level, as well as the opinion of separate media and nonmedia group. When considering by item, the 14 high level items were: the most appropriate measure to control media ethics was self-regulation (AVG 3.98); the most appropriate measure to control media ethics was professional regulation (AVG 3.95); the most appropriate measure to control media ethics was legal regulation (AVG 3.93); the most appropriate measure to control media ethics was the integration between self-regulation, professional regulation and legal regulation (AVG 4.03); mass media should be under professional organization in order that the regulation might be more effective (AVG 3.99); There should be only single media professional organization for their unity and strong regulation (AVG 3.99); when the media made a mistake or

had ethical problems, it would better use warning and cooperation measures (AVG 3.70); the government should not intervene in monitoring media ethics, but should rather be a supporter and facilitator (AVG 3.99); the regulatory measure of media ethics should be differentiated by types of media (AVG 4.04); both mainstream and alternative media, including media in central and regional parts, should follow the same ethical guidelines (AVG 3.84); media persons should be free from the influences of capitalism (AVG 4.10) the government sector should form applicable policy of media ethics, as well as give a serious continuous support (AVG 3.86); media organization should have a campaign for professional membership in order to be able to regulate professional media ethics (AVG 4.08) media professional organization, public sector and academic institutions should provide training courses in media ethics for media owners, operators, and practitioners on regular basis (AVG 4.14).

However the respondents' opinion was at the highest level in four issues. These were: all media organization should hold the same ethical standpoint, which should be applicable for all (AVG 4.23); the public should have participation and media literacy, as well as be able to monitor by reflecting their opinion (AVG 4.22); academic institutions should give an importance by incorporating media ethics into academic curriculum (AVG 4.36); media organizations should have a hot line for complaints, as well as setting up a clear mechanism and procedures to resolve ethical problems (AVG 4.24)

5. An opinion towards the critical issues in media professional ethics

The total opinion towards the critical issues of media professional ethics was at the highest level, as well as the opinion of media group. While the total opinion of the nonmedia group was at high level. When considering by item, the 26 highest level items were: impartiality (AVG 4.35); accuracy of information (AVG 4.34); social responsibility (AVG 4.37); public interest awareness (AVG 4.37); respecting right of privacy (AVG 4.23); presenting information without distortion (AVG 4.24); not using media profession to gain wrongful benefits (AVG 4.27) integrity and professional dignity (AVG 4.32); having responsibility for the victim and source of information (AVG 4.25); being careful in presenting personal ideas (AVG 4.22); transparency in professional practice (AVG 4.28); maintain and promoting good culture and moral values (AVG 4.28); screening information with good judgment (AVG 4.30); highlighting the issues of public interest (AVG 4.26); not yielding to illegitimate power/domination (AVG 4.25); adhering and complying with professional media ethical ideology/norms/guidelines (AVG

4.25); leading society in right direction (AVG 4.23); not presenting pictures or information that violated human dignity (AVG 4.22); being careful in presenting sensitive issues of religion, ethnicity, and vulnerable groups (AVG 4.30); screening indecent expression of news/program participants (AVG 4.26); not sending/passing false information or the information that might be harmful to others (AVG 4.31); not sending/passing information that might cause misunderstanding and confusion in society (AVG 4.28); not sending/passing information that might affect national security (AVG 4.32); not sending/passing information that might affect respectful monarchy institution (AVG 4.36); ethical responsibility of media owners/operators (AVG 4.28); building consciousness and ideology, adhering to prestige and pride of media profession (AVG 4.31).

6. Ethical framework for media profession

From both qualitative and quantitative research results discussed above, it was found that there were 22 top ethical issues applicable to develop general media professional framework. Those were:

Rank	Issues	AVG
1	social responsibility	4.37
2	public interest awareness	4.37
3	not sending/passing information that might affect respectful monarchy institution	4.36
4	impartiality	4.35
5	accuracy of information	4.34
6	not sending/passing information that might affect national security	4.32
7	integrity and professional dignity	4.32
8	not sending/passing false information or the information that might be harmful to others	4.31
9	building consciousness and ideology, adhering to prestige and pride of media profession	4.31
10	being careful in presenting sensitive issues of religion, ethnicity, and vulnerable groups	4.30
11	transparency in professional practice	4.28
12	maintain and promoting good culture and moral values	4.28

13	not sending/passing information that might cause misunderstanding and confusion in society	4.28
14	ethical responsibility of media owners/operators	4.28
15	not using media profession to gain illegitimate benefits	4.27
16	screening indecent expression of news/program participants	4.26
17	having responsibility for the victim and source of information	4.25
18	not yielding to illegitimate power/domination	4.25
19	respecting others' right of privacy	4.23
20	leading society in right direction	4.23
21	being careful in presenting personal ideas	4.22
22	not presenting pictures or information that violated human dignity	4.22

Recommendations

The researchers proposed some recommendations as follows:

1. Recommendations for professional media organizations

Professional media organizations should have some measures to promote professional media ethics, as well as have serious intention in self-regulation in order to elevate their own professional ethical standards. Additionally, they should not avoid public participation in monitoring media ethics whether it would be direct or indirect activities. For example, the public can participate as professional committee or in a public hearing, in order to increase media credibility that the media performed their tasks with real ethics, non-bias, and accountability.

2. Recommendations for mass media practitioners

Mass media practitioners should adhere to professional media ethics and code of conduct introduced by academic institutions or professional organization. They should focus on their roles in maintaining social benefits, rather than on personal interest or relationship. Moreover, the integration between media professional groups/organizations would increase the media's unity and strength in monitoring and developing professional media ethics.

3. Recommendations for regulatory body

The regulatory body such as the National Broadcasting and Telecommunications

Commission (NBTC) can take an active role, through its authority, by acting as intermediary in promoting professional ethics among various types of media. For example, promoting the integration of media professional groups/association; regulating media content and operation on ethical basis, and providing funding and supportive personnel for the ethical media.

4. Recommendations for academic institutions

All academic institutions should cultivate media literacy education among students at young age because children were brought up in the world of media with 24 hour easy access. Moreover the new media today have tremendous influence on children's opinion and behavior. The academic institutions which offer media curriculum should give the importance to the ethics as much as other academic content. Additionally, they should work together with media organizations to exchange up-to-date knowledge and experience, in order to produce media practitioners for the real world.

5. Recommendations for public sector

The public and society should be aware of their own value and importance as media audience. At the family level, the parents should suggest their children about media literacy, and the selection of useful media content. At the society level, the public should take an active role in monitoring the media through various activities such as sending feedback, support ethical media, protest against unethical media, including participate in audience council, parents association etc, in order that mass media might perform their tasks with responsibility and ethics.

6. Recommendations for the future research

Since this research covered many types of mass media (newspaper, radio, television and Internet) in order to get the whole picture of media ethical framework. The future research should be conducted to get more insight into the ethics of each media type, including related philosophy, concept, and regulatory measures. Moreover, there should be further research on convergence media ethics in order to prepare to cope with new ethical problems which tends to be more complicated and challenging.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน” ฉบับนี้ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเปรียบเสมือนผู้สนับสนุนและสร้างโอกาสให้เกิงานวิจัยและนักวิจัยด้านต่างๆเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วริยา ชินวรรณโณ คณบดีคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล หัวหน้าโครงการวิจัย ที่ให้การสนับสนุนในการดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและอดทน

งานวิจัยนี้สำเร็จล่วงได้ดีเนื่องจากผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้ทรงคุณวุฒิในภาควิชาการและวิชาชีพสื่อสารมวลชนหลายท่าน ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร. จิตราภรณ์ สุทธิวรเศรษฐ์ คณบดีคณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่สละเวลาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและให้คำแนะนำในการทำวิจัยฉบับนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่านที่มีส่วนร่วมในการให้สัมภาษณ์ เสนาวิชาการ ให้ข้อเสนอแนะและร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นทุกครั้ง ตลอดจนผู้ร่วมตอบแบบสอบถามในการวิจัยทุกท่าน

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ที่ให้การสนับสนุนศูนย์ศึกษานโยบายการสื่อสาร ให้มีโอกาสร่างงานวิชาการที่เป็นประโยชน์แก่วงการนิเทศศาสตร์ และขอขอบคุณนักวิจัยและผู้มีส่วนร่วมในผลงานวิจัยนี้ทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานโยบายการสื่อสาร

สาขาวิชานิเทศศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

งานวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน” (Ethics of the Mass Media Profession) ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว)

รองศาสตราจารย์ ดร.วริยา ชินวรรณ

หัวหน้าโครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพ

ผศ.ดร. พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท

หัวหน้าโครงการวิจัยจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผศ.ดร.สันทัต ทองรินทร์

นักวิจัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน 3) หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน และ 4) นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน โดยมีระยะเวลาดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม 2553 – เดือนมีนาคม 2556 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างเชิงปริมาณและคุณภาพ มีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารของสื่อหนังสือพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต จำนวน 20 คน คัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 การสำรวจความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนและประชาชนจำนวน 400 คน จากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพรรณนา และขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน มีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย พบว่าสื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ส่วนการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชนพบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน การขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อและผู้ปฏิบัติงาน การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล การดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจ

จนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้ ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมกันเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง

การละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ 1) ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร 2) ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ 3) ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม ในองค์กรสื่อส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนอยู่แล้ว แต่ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และเนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์และความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และไม่มีกฎหมายบังคับให้ปฏิบัติตามจริยธรรม การวิจัยนี้พบว่ามีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนมีอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านเจ้าของทุน ด้านการเมือง ด้านภาครัฐ และด้านประชาชนที่ขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

สำหรับแนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสนับสนุนการควบคุมกันเองโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม บางส่วนเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ เพราะธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักควบคุมไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นกัน

การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชนในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้ง 37 ประเด็นในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก

Research on “Ethics of the Mass Media Profession”, Financially Sponsored by Thailand Research Fund (TRF).

Associate Professor Dr. Wariya Chinwanno	Head of the Research Project entitled, “Professional Ethics”
Assistant Professor Dr. Siriwan Anantho	Head of the Research Project entitled, “Ethics of the Mass Media Profession”
Assistant Professor Dr. Sunthad Thongrin	Researcher

Abstract

The research study on “Professional Media Ethics” was aimed to 1) study the current situation of ethical conduct among Thai media professionals; 2) study the problems and obstacles in following the rules of professional media ethics; 3) study the measures to regulate and promote the compliance with professional media ethics among Thai media professionals; and 4) propose the framework of professional media ethics. The research was conducted between December 2010 – March 2013. Using mixed method approaches, the research was done in three steps. Step 1: An in-depth interview of 20 media experts and executives from newspapers, radio, television and the Internet industry. The participants were purposively chosen based on their knowledge and experience. The data were analyzed using qualitative data analysis technique. Step 2: A survey of media practitioners and people in the middle, northern, northeastern, eastern, and southern parts of Thailand. The 400 sampling was collected using multi-stage sampling technique and the data were analyzed using descriptive statistics. Step 3: A focus group interview with media academics and practitioners. The 30 participants were purposively chosen and the data were analyzed using qualitative data analysis technique.

The results of qualitative research part showed that there has been increasing problems in professional media ethics in Thailand. However, at the same time, mass media themselves have tried to develop their professional ethics. According to the reasons for violating media ethics, the participants reported that the reasons included: there was no clear rule on media ethics; the media organization and practitioners had no serious intention to comply with the ethical guidelines; the preference of self-regulation; there was no regulation and professional association to oversee the ethical practice; and media capitalism. The research results also found the ethics sanction has always been ineffective because most media practitioners were unable to control each other due to their personal relationships.

The violation of media ethics had an effect in three main areas including: 1) people, because the media have an impact on people's opinion; 2) society, because the pervasiveness of the media can have great impact on society at large; and 3) the media themselves, because the lack of ethics led to the incredibility of the media. However most media organizations had their own measures and mechanism to ensure media ethical conduct despite their ineffectiveness. The participants also reported that the ethics was relatively an abstract concept leading to an individual's subjective interpretation. Moreover there existed the patronage system among the media, and there was no legal enforcement on media ethical conduct. This research also found that challenges and obstacles in media ethical conduct included the ownership, politics, government, and audience who lacked of media literacy and participation in monitoring the media's roles and responsibilities.

In this research, some participants supported self-regulation measure, accompanied with people's participation. Most preferred to have main ethical guidelines for all media, and specific professional guidelines for each type of medium due to the differences in the nature of the media. According to the measures for prevention, regulation and promotion professional media ethics, the participants suggested that the government take an active roles together with media and business organizations, as well as academic sector, civil society, community and media consumers.

The survey found that the total opinion of respondents was at high level, as well as the opinion of separate media and people groups, on the issues of current media's professional practice; problems and obstacles on practicing and controlling media ethics; the measures on prevention, punishment and regulation of media ethical conduct. However, the total opinion of respondents was at the highest level, as well as the opinion of the media group, on the prioritization of the ethical issues.

สารบัญ

	หน้า
คำนำจากหัวหน้าโครงการ “จริยธรรมในวิชาชีพ	ก-1
กิตติกรรมประกาศ	ง-1
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	จ-1
Executive Summary	ฉ-1
บทคัดย่อภาษาไทย	ช-1
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ซ-1
บทที่ 1	บทนำ
	1
	1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย
	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
	4
	1.3 นิยามศัพท์
	5
	1.4 กรอบแนวทางการดำเนินงาน
	5
	1.5 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย
	7
	1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
	7
บทที่ 2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
	8
	2.1 ความหมายของจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน
	8
	2.2 ปรัชญาจริยธรรมสื่อมวลชน
	10
	2.3 สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน
	12
	2.4 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
	15
	2.5 การกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
	18
	2.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชน
	26
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย
	35
	3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
	35
	3.2 การจัดประชุมวิชาการ
	37
	3.3 การจัดทำกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
	38
	3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย
	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	40
	4.1 สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในประเทศไทย	40
	4.2 ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	52
	4.3 แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	55
	4.4 มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	58
	4.5 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มวิชาชีพสื่อมวลชน	63
บทที่ 5	การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	67
	5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	67
	5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน	70
	5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	85
	5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน	94
	5.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	103
บทที่ 6	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	121
	6.1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย	121
	6.2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ	122
	6.3 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ	130
	6.4 อภิปรายผลการวิจัย	136
	6.5 ข้อเสนอแนะ	145

บรรณานุกรม

ภาคผนวก

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล
37	
ตารางที่ 5.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษาและอาชีพ
67	
ตารางที่ 5.2	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
70	
ตารางที่ 5.3	ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรม ในวิชาชีพสื่อมวลชน
85	
ตารางที่ 5.4	ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแล จริยธรรมของสื่อมวลชน
94	
ตารางที่ 5.5	ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรม ในวิชาชีพสื่อมวลชน
103	
ตารางที่ 6.1	กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
135	

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

สื่อมวลชนมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ช่วยส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และในโลกส่วนอื่นๆที่อยู่ห่างไกล ทำให้ประชาชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รับความบันเทิง และสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตผ่านสื่อได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาไปไกลจนเกินกว่าจะหยุดยั้ง บทบาทของสื่อมวลชนยิ่งมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนยุคดั้งเดิมในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จนกระทั่งสื่อสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย เช่น อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากขึ้นพร้อมๆกัน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงหนีไม่พ้นการบริโภคสื่อ หรือการบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงผ่านสื่อได้เลย

นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการสื่อมวลชนของโลกตะวันตกในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18 บทบาทของสื่อมวลชนในยุคแรกคือหนังสือพิมพ์ (newspapers) มีความสำคัญมากจนทำให้สื่อได้รับการยกย่องว่าเป็นฐานันดรที่สี่ (Fourth Estate) ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนทางสังคมได้ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีสื่อเชิงธุรกิจและเชิงประชานิยม (commercial and popular press) เกิดขึ้นมาก จึงทำให้สื่อมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนทั้งสังคมและเศรษฐกิจไปพร้อมๆกัน ธุรกิจหนังสือพิมพ์ในอดีตใช้บุคลากร เทคโนโลยี และเครื่องมือทางธุรกิจเพื่อดำเนินงานด้านข่าวสารด้วยความรวดเร็วและสามารถสื่อสารกันได้กว้างไกล แต่แทนที่สื่อจะเน้นการนำเสนอความคิดเห็น (opinion) อย่างตรงไปตรงมา หนังสือพิมพ์ในยุคนั้นกลับไปเน้นธุรกิจของข่าว (business of news) โดยเน้นข่าวลืออื้อฉาวเพื่อความตื่นเต้นของผู้อ่านหรือเพื่อหวังเพิ่มยอดขาย ซึ่งในทางวิชาชีพสื่อสารมวลชนจะเรียกกันว่าเป็นหนังสือพิมพ์มาตรฐานต่ำ (Yellow Journalism) ที่มีความหมายรวมถึงการนำเสนอข่าวสารที่ไม่มีความเป็นวิชาชีพและขาดซึ่งจริยธรรม การนิยามความหมายของ

สื่อมวลชนประเภทเชิงปริมาณหรือ Yellow Journalism นี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนได้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานานนับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ในประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากผู้ผลิตหรือเจ้าของสื่อเน้นการทำกำไรจากธุรกิจสื่อมากเกินไป จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมและนำไปสู่การรณรงค์เรียกร้องให้มีการทบทวนถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนและขอให้มีการตรวจสอบสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมีความรับผิดชอบ มีความน่าเชื่อถือ และมีความเป็นวิชาชีพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในเวลาต่อมาจึงมีการก่อตั้งสมาคมนักหนังสือพิมพ์ (Journalism Association) ขึ้นเพื่อให้มีบทบาทในการถ่วงดุลกับสื่อเชิงธุรกิจ โดยสมาคมพยายามเน้นความเป็นนักวิชาชีพ มีการรายงานข่าวด้วยความเป็นกลางและความถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เพื่อให้ประชาชนผู้อ่านได้รับประโยชน์

ต่อมาสื่อเมื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามามีบทบาทในวงการสื่อสารมวลชนมากขึ้น เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงเนื้อหาต่างๆ ได้สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงมากขึ้น บทบาทของสื่อมวลชนจึงขยายออกไปเสมือนไม่มีขอบเขตจำกัด ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตกลายมาเป็นเครื่องมือที่ปฏิบัติการสื่อสารของมนุษย์ แต่ศักยภาพของสื่อใหม่ก็ท้าทายการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนด้วยในขณะเดียวกัน แม้ว่าหน้าที่หลักที่สำคัญของสื่อมวลชนคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) แต่ในการทำหน้าที่เหล่านั้นก็ยังมีประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างไม่จบสิ้น เช่น กรณีที่สื่อมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่รุนแรง ลามก อนาจาร ไม่เหมาะสมต่อกาลเทศะและวุฒิภาวะของผู้อ่านและผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือการรายงานข่าวที่ไม่เป็นกลางและบิดเบือนประเด็น ซึ่งสื่อมวลชนประเภทนี้ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศตลอดมา

อันที่จริงนั้น วิชาชีพสื่อมวลชนเป็นวิชาชีพที่ได้รับสิทธิและเสรีภาพเป็นพิเศษจากทุกสังคมมานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะเชื่อกันว่า “เสรีภาพของสื่อคือเสรีภาพของประชาชน” เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นสิทธิทางการเมืองในการสื่อสารความคิดของบุคคลผ่านการพูดและการแสดงออก สิทธิและเสรีภาพในการพูดได้รับการยอมรับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนภายใต้ข้อ 19 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และได้รับการยอมรับในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) ซึ่งประเทศไทยได้รับรองเป็นภาคีของกฎหมายทั้งสองฉบับเช่นเดียวกัน นอกจากนั้น ประเทศต่างๆ หลายประเทศก็มีบทบัญญัติของกฎหมายรับรองถึงความมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนรวมถึงสื่อด้วย เช่น

กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา (First Amendment) ซึ่งห้ามการกระทำใดๆที่เป็น การปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นของสื่อ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 39 และ พ.ศ. 2550 มาตรา 45 และ 46 ถึงกระนั้นก็ตาม สังคมก็ยังมีคำถามทุกวันว่า ความมี เสรีภาพของสื่อสมควรควบคู่ไปกับการรับผิดชอบต่อจริยธรรมด้วยหรือไม่ ดังเช่นนักวิชาการ ด้านการสื่อสารทั้งในประเทศและต่างประเทศเคยมีการตั้งคำถามต่างๆหลายประเด็นเพื่อนำไปสู่ การปฏิรูปสื่อ ตัวอย่างเช่น

1. เสรีภาพของสื่อควรมีขีดจำกัดหรือไม่
2. สื่อควรมีบทบาทอย่างไรนอกจากการนำเสนอเนื้อหาเพื่อผลกำไรทางธุรกิจหรือไม่
3. สื่อควรให้บริการแก่สังคมบ้างหรือไม่ หากไม่มีผลกำไรตอบแทน
4. สื่อควรมีบทบาทในการเกี่ยวข้อง ชี้นำประเด็น และแก้ไขปัญหาสังคมบ้างหรือไม่
5. สื่อจำเป็นต้องทำหน้าที่สุนัขเฝ้าบ้าน (watchdog) และป้องกันผู้บริโภคจากการถูก หลอกลวงทางธุรกิจและจากการโกงกินของภาครัฐหรือไม่
6. ประชาชนจะคาดหวังให้สื่อช่วยอะไรได้บ้างในภาวะวิกฤต

คำถามกว้างๆที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับบทบาทของสื่อ นั้น มีความเกี่ยวข้องกับการ ทำงานของสื่อในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวข้องกับมาตรฐานทางคุณธรรม (moral) และ จริยธรรม (ethics) ซึ่งเป็นตัวนำทางในการประกอบวิชาชีพของสื่อในสถานการณ์ต่างๆ อันสามารถ เกิดขึ้นและท้าทายจริยธรรมของสื่อได้ตลอดเวลา เช่น 1) ถ้ามีคนขู่ว่าจะฆ่าตัวตายขณะออกอากาศ ทางโทรทัศน์ สื่อควรจะมีบทบาทอย่างไร ควรเผยแพร่เรื่องน่าตื้นตันนี้ให้ประชาชนได้เห็นสดๆ หรือควรที่จะหยุดความพยายามของผู้ที่พยายามจะฆ่าตัวตายนี้ 2) ถ้าหนังสือพิมพ์ตรวจพบการ กระทำผิดกฎหมาย/จริยธรรมของบริษัทที่เป็นผู้สนับสนุนโฆษณารายใหญ่ของตนเอง หนังสือพิมพ์ ควรจะรายงานการกระทำผิดนั้นให้ประชาชนได้รับรู้หรือไม่ หรือ 3) ถ้ารายการละครโทรทัศน์ที่ ได้รับความนิยมจากผู้ชมเป็นจำนวนมาก เป็นรายการที่เต็มไปด้วยความรุนแรง สถานิโทรทัศน์ สมควรที่จะออกอากาศรายการนั้นหรือไม่ ประเด็นปัญหาต่างๆเหล่านี้เคยเกิดขึ้นในอดีตและยัง ดำรงอยู่จนถึงยุคปัจจุบัน แม้ว่าจะเกิดแนวคิดในกลุ่มบรรทัดฐานหรือปทัสฐานของสื่อ (Normative Theories of Media) ซึ่งกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของสื่อในอุดมคติหรือที่ควรจะเป็น เช่น ทฤษฎีความ รับผิดชอบต่อสื่อต่อสังคม (Social Responsibility Theory of the Press) ซึ่งบุคคลในแวดวงวิชาชีพ สื่อมวลชนย่อมรู้จักกันเป็นอย่างดี และแม้ว่าสื่อมวลชนจะได้แสดงความรับผิดชอบต่อ การรอบจริยธรรมและจรรยาบรรณของตนขึ้นมาเพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติและเป็นเครื่องมือควบคุม ในการทำหน้าที่ของตนแล้วก็ตาม แต่ปัญหาที่ผู้บริโภคสื่อได้รับความเสียหาย เสียเปรียบ หรือถูกชัก จูงไปในทางที่มีขอบจากอิทธิพลของสื่อก็ยังคงเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นประเด็นเกี่ยวเนื่องกับเรื่องการที่

ื่อนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือน เนื้อหารุนแรงและลามกอนาจาร หรือการที่สื่อรับสินบนและละเมิดสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจถูกละเลยหรือมองข้ามได้

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้นทุกวินาที ด้วยเทคโนโลยีโทรคมนาคมและการสื่อสารที่ช่วยให้คนรับส่งข่าวสารกันได้สะดวกและรวดเร็วภายในพริบตา การแข่งขันอย่างไม่หยุดยั้งของธุรกิจสื่อที่กลายเป็นองค์กรระดับโลก และความต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารของประชาชนทุกกลุ่มอย่างไม่มีขีดจำกัด สิ่งเหล่านี้เป็นตัวเร่งให้สื่อมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตคนและสังคมอย่างมากมายและกว้างไกลมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้น นอกเหนือจากคามมีเสรีภาพแล้ว การทำงานของสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องยึดถือจริยธรรมและจรรยาบรรณควบคู่ไปกับเสรีภาพที่ได้รับมาด้วย มิฉะนั้นเสรีภาพของสื่อจะกลับกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถทำลายสังคมได้เท่าๆ กับการทำหน้าที่สร้างสรรค์สังคม ด้วยสถานการณ์ของโลกและของประเทศไทยที่มีความผันผวนทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเช่นทุกวันนี้ หากสื่อมวลชนยังขาดความตระหนักถึงจริยธรรมในวิชาชีพของตน และหากสังคมยังปล่อยปละละเลยให้สื่อใช้เสรีภาพจนเกินขอบเขต สังคมไทยจะตกอยู่ในสถานะเสี่ยง เนื่องจากประชาชนต้องมีการบริโภคข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่างๆ ที่หลากหลายและล้นหลามอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่ต้องมีการศึกษาถึงจริยธรรมในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนและเพื่อเป็นการตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนให้ดำเนินไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมภายใต้กรอบแห่งเสรีภาพและความรับผิดชอบสูงสุดต่อสังคม

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 3) หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4) นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

1.3 นิยามศัพท์

1) **สื่อมวลชน/สื่อ** หมายถึง องค์กรสื่อ ผู้สื่อข่าว ผู้ผลิตรายการ ผู้ดำเนินรายการ และผู้ปฏิบัติงานอื่นๆที่ทำหน้าที่ผลิตรายการและนำเสนอข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ รวมทั้งสื่อมวลชนที่เผยแพร่ข้อมูลบนสื่ออินเทอร์เน็ต เช่น หนังสือพิมพ์ออนไลน์ เป็นต้น

2) **จริยธรรม** หมายถึง ศีลธรรม ความดี ความถูกต้อง ในความคิดและความประพฤติของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ

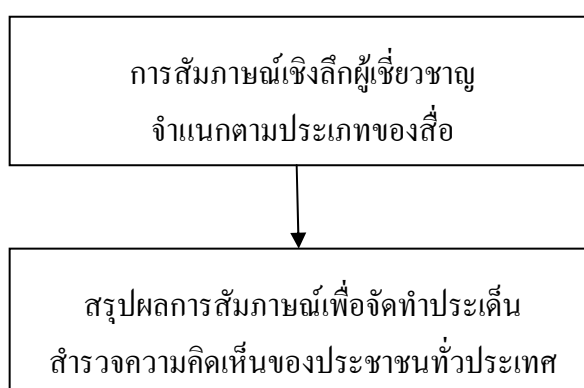
3) **จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน** หมายถึง ความดีงามและความถูกต้องในการทำงานของสื่อมวลชน ซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนใหญ่

4) **จรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชน** หมายถึง หลักการทำงานของสื่อมวลชนภายใต้องค์กรวิชาชีพหรือสาขาวิชาชีพของตน ไม่ว่าจะทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงค่านิยมขององค์กรและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่สื่อมวลชนมีต่อสังคม

1.4 กรอบแนวทางการดำเนินงาน

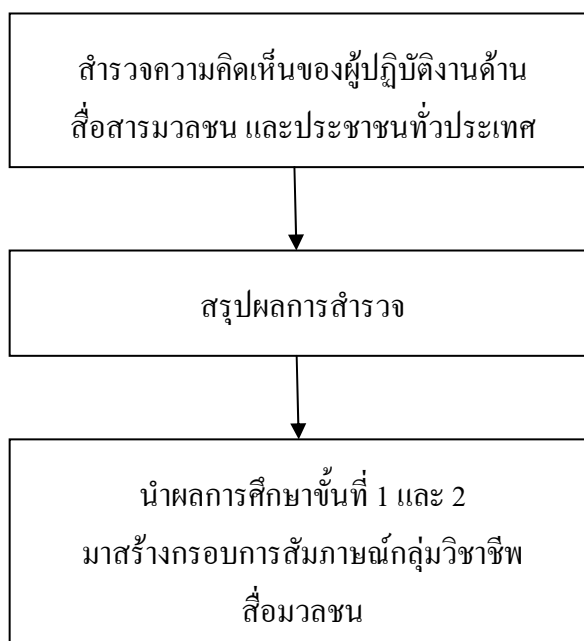
ขั้นตอนที่ 1:

- ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ
- ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน



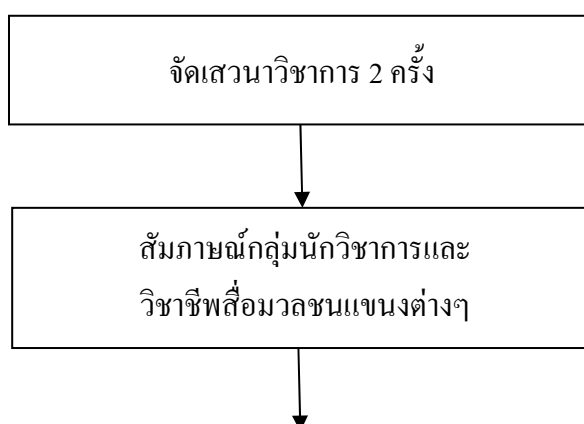
ขั้นตอนที่ 2:

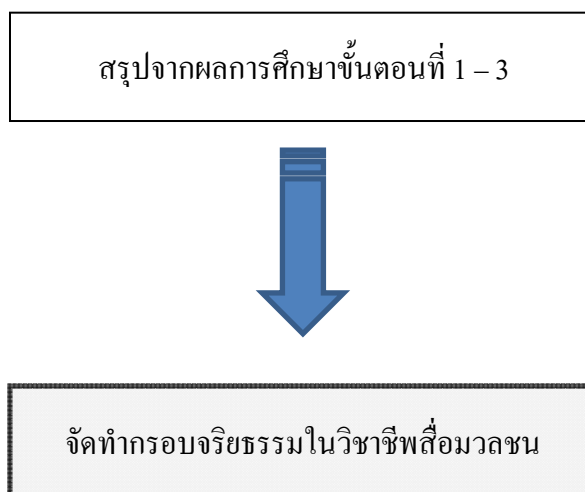
- สำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชน
- หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- สรุปประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นกรอบจริยธรรมของสื่อมวลชน



ขั้นตอนที่ 3:

- ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- หาแนวทาง/มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- สรุปประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นกรอบจริยธรรมของสื่อมวลชน





1.5 ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีกำหนดนับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2553 - วันที่ 31 มีนาคม 2556

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ ได้แก่

- 1) ได้กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของประเทศไทย
- 2) ได้แนวทาง/มาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งแหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยได้สรุปหัวข้อตามลำดับดังนี้

- 2.1 ความหมายของจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน
- 2.2 ปรัชญาจริยธรรมสื่อมวลชน
- 2.3 สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน
- 2.4 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 2.5 การกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 2.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชน

2.1 ความหมายของจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อมวลชน

คำว่า “จริยธรรม” นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก นิยามส่วนใหญ่ก็มีความคล้ายคลึงกันและไม่ได้มีความซับซ้อนแต่อย่างใด ความหมายของจริยธรรมที่ตรงไปตรงมาและง่ายที่สุดอันหนึ่งได้แก่ “จริยธรรมคือหลักทางศีลธรรมสำหรับการดำรงชีวิตและการตัดสินใจ” (Leslie, 2004) คำนิยามของจริยธรรมมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรม (moral) ความเชื่อ (belief) ปทัสถาน (norms) และค่านิยม (values) ซึ่งบุคคลและสังคมใช้ในการตัดสินใจความถูกต้องและความผิด บางคนกล่าวว่าจริยธรรมคือแนวปฏิบัติทางศีลธรรมที่คนใช้ในการดำรงชีวิตและตัดสินใจในโลกที่มีทางเลือกที่ยากลำบาก บางคนตัดสินใจว่าจริยธรรมเป็นการสร้างความคิดของมนุษย์เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจว่าอะไรถูกหรือผิด ในสาขาวิชาของการแสวงหาคำตอบทางปรัชญา (philosophical inquiry) นั้น จริยธรรมเกี่ยวข้องกับความดี ความถูกต้อง ความผิด หน้าที่ ค่านิยม และความรับผิดชอบด้วย (Leslie, 2004)

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม” ดังนั้น หากเราเชื่อมโยงจริยธรรมสำหรับบุคคลทั่วไปมาสู่จริยธรรมสื่อมวลชนแล้ว ย่อมกล่าวได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน

ควรได้นำกฎแห่งศีลธรรมมาเป็นเครื่องเตือนใจหรือกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ดังนั้น จริยธรรมของสื่อมวลชนจึงหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชน นั่นเอง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ยังให้ความหมายของจรรยาบรรณว่า หมายถึง “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้” ดังนั้น จรรยาบรรณของสื่อมวลชน จึงหมายถึงข้อบังคับหรือข้อตกลงร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน ในอันที่จะรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันกัน เพราะผู้ที่ขาดจริยธรรมย่อมไม่สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนได้ ดังนั้นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรมจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชนของตนได้ ไม่ว่าจรรยาบรรณนั้นจะมีการเขียนไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม นอกจากนั้น ทั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณก็ไม่ใช่อะไรที่ผู้มีอำนาจจะนำไปใช้บังคับหรือลงโทษผู้ฝ่าฝืนได้ แต่จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่ผู้กระทำต้องกระทำด้วยความสมัครใจ แต่จริยธรรมและจรรยาบรรณก็นับว่าเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของบุคคลในแต่ละวิชาชีพในระดับหนึ่งได้

Merill, J.C. (1997) กล่าวไว้ใน Overview Theoretical Foundations for Media Ethics ว่า จริยธรรมสื่อเป็นเรื่องของความถูกต้องและความผิด ความดีและความเลว การกระทำที่ดีกว่าและเลวกว่าโดยบุคคลที่ทำงานในด้านข่าวและสื่อสารมวลชน ตัวสื่อเองนั้นไม่สามารถจะมีจริยธรรมหรือไม่จริยธรรมได้ แต่เป็นเรื่องของคนทำงานในวงการสื่อต่างหาก ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงจริยธรรมสื่อ ก็ย่อมหมายถึงความมีมาตรฐานในการทำงานของบุคคลและประเภทของการกระทำของพวกเขา

จริยธรรมสื่อจัดว่าเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาที่จะช่วยให้นักข่าวและผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อในสาขาต่างๆสามารถตัดสินใจว่าจะปฏิบัติงานของตนได้อย่างไร ในเชิงการประยุกต์อย่างเป็นรูปธรรม จริยธรรมสื่อมีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานตามปทัสสถาน ด้วยพื้นฐานแห่งการตัดสินใจด้วยตนเอง การใช้เหตุผล และด้วยความสมัครใจ

ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นมีอยู่มากมาย ซึ่ง McQuail (2010) สรุปเป็นประเด็นใหญ่ๆไว้ดังนี้ 1) การนำเสนอความจริง 2) การนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน 3) การปกป้องสิทธิสาธารณะ 4) ความรับผิดชอบในการสร้างมติสาธารณะ 5) ความมีมาตรฐานในการรวบรวมและนำเสนอข้อมูล 6) ความเคารพในความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว อย่างไรก็ตาม

จริยธรรมของสื่อมวลชนย่อมมีความแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะการทำงานของสื่อแต่ละประเภท และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละสังคมที่สื่อเหล่านั้นทำหน้าที่อยู่

2.2 ปรัชญาจริยธรรมสื่อมวลชน

จริยธรรมนั้นมีลักษณะเป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม โดยภาพรวมแล้ว การศึกษาจริยธรรมมีจุดเริ่มต้นจากอภิจริยศาสตร์หรือปรัชญาจริยธรรม (Meta-ethics) ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เน้นการเข้าใจถึงธรรมชาติของจริยธรรม เช่น ความดี คืออะไร ความเลวคืออะไร ลักษณะใดคือสิ่งที่ถูกต้อง ลักษณะใดคือสิ่งที่ผิด ลักษณะเช่นไรจึงจะกำหนดว่าถูกต้องตามจริยธรรม ลักษณะเช่นใดคือสิ่งตัดสินได้ว่าสิ่งใดดี สิ่งใดเลว ซึ่งปรัชญาจริยธรรมเน้นเรื่องของทำความเข้าใจธรรมชาติ การกำหนดคุณสมบัติ และการตัดสินหรือประเมินค่าจริยธรรม

จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน (Normative ethics) เป็นสาขาที่พัฒนาต่อเนื่องมา โดยมุ่งเน้นเรื่องจริยธรรมในเชิงปฏิบัติ นั่นคือ มุ่งไปที่ว่าเราควรปฏิบัติตนเช่นไรจึงจะอยู่ในกรอบของจริยธรรม ซึ่งในการตอบคำถามดังกล่าว เรามักจะต้องใช้ชุดคำถามมากมายเพื่อประเมินหรือตัดสินว่า บุคคลควรต้องปฏิบัติตัวเช่นไรจึงจะยังคงตั้งอยู่ในกรอบของจริยธรรม ดังนั้น จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานจึงเป็นการเข้าใจจริยธรรมในเชิงรูปธรรม และนำไปสู่การสร้างหลักจรรยาบรรณในวิชาชีพแขนงต่างๆ รวมทั้งจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้วย ดังนั้นจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานจึงเป็นเรื่องของการนำหลักปรัชญาจริยธรรมมาปรับใช้ในวันละประจำวันนั่นเอง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานจะจับเอาหลักการประเมินค่าความถูกต้องทางจริยธรรมมาประกอบการตัดสินใจก่อนลงมือปฏิบัติ หรือใช้ประกอบการตัดสินหรือพิจารณาการกระทำของผู้อื่นว่าถูกหรือผิดไปจากกรอบจริยธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับงานวิจัยฉบับนี้ที่ต้องการศึกษาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนไทยในระดับปฏิบัติการว่า ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องมีมุมมองอย่างไรต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในเชิงจริยธรรม รวมถึงจรรยาบรรณต่างๆ ที่องค์กรสื่อกำหนดขึ้น ส่วนสื่อมวลชนนั้นมีบทบาทเช่นไรในเชิงสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพ และมองกว้างต่อไปว่าการละเมิดจริยธรรมนั้นก่อผลกระทบใดแก่สังคมบ้าง และหากเป็นเช่นนั้นเราจะสามารถปรับทิศทางอย่างไรเพื่อให้เกิดการนำจริยธรรมมาปรับใช้ ได้อย่างแท้จริง ภาครัฐควรเข้ามาเกี่ยวข้องหรือไม่ และผู้ร่วมวิชาชีพสื่อมวลชนควรต้องสังกัดองค์กรวิชาชีพหรือไม่อย่างไร

จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานยังนำไปสู่การตั้งคำถามในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ด้วยว่า สื่อมวลชนมีทัศนะเช่นไรต่อจริยธรรมของเพื่อนร่วมอาชีพโดยภาพรวม และในฐานะผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนต้องการสะท้อนอะไรเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำจริยธรรมไปใช้จริงในการทำงาน และท้ายสุดแนวคิดจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานจุดประเด็นให้งานวิจัยครั้งนี้ค้นหามุมมองของ

ภาคประชาชนในฐานะผู้รับสารว่าคิดเห็นเช่นไรต่อการปฏิบัติงานของนักสื่อสารมวลชน และภาคประชาชนมีข้อคิดเห็นใดในการปรับปรุงหรือพัฒนาจริยธรรมของสื่อมวลชน

สาขาย่อยของจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานที่ควรกล่าวถึงด้วยคือ จริยธรรมเชิงอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism) ที่มองประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักใหญ่ ซึ่งเป็นปรัชญาที่นำเสนอโดย John Stuart Mill (Leslie, 2004, pp. 83-86) นั่นคือ เมื่อใดที่การล่วงละเมิดจริยธรรมเกิดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์องค์รวม เมื่อนั้นการละเมิดจริยธรรมอาจเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ ในกรณีนี้ได้เกิดขึ้นแล้วและเป็นที่ยอมรับแม้ในชั้นศาลอุทธรณ์ที่ประเทศสหรัฐอเมริกา คือเมื่อปี พ.ศ. 2535 นักข่าวสองคนจากสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC (American Broadcasting Company) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ปลอมแปลงประวัติตนเองเพื่อสมัครเข้าทำงานในห้างสรรพสินค้า Food Lion เพื่อหวังที่จะได้โอกาสแอบบันทึกเทปภาพกระบวนการเตรียมบรรจุเนื้อสัตว์ที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยทางสถานีได้ทราบเบาะแสว่าทางห้างได้นำเนื้อสัตว์ที่ขายไม่ได้และพ้นวันหมดอายุแล้วมาแปรรูป โดยบดผสมกันแล้วใส่บรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อนำกลับไปวางจำหน่ายอีกครั้ง พฤติกรรมดังกล่าวนับเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและสาธารณสุขอย่างยิ่ง หลังจากทางสถานี ABC ได้นำภาพวิดีโอที่แอบบันทึกได้ไปออกอากาศ ห้าง Food Lion ได้ดำเนินการฟ้องร้องและเรื่องจบลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ โดยศาลมีคำพิพากษาว่าสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC มีความผิดโทษฐานจงใจปลอมใบสมัคร แต่ศาลพิจารณาว่า การกระทำดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการได้มาซึ่งหลักฐานและเพื่อยุติการกระทำที่ร้ายแรงต่อสุขภาพของชาวอเมริกัน ดังนั้น ศาลจึงลงโทษปรับเงินสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC เพียงจำนวน 2 ดอลลาร์หรือ ประมาณ 60 บาท (Food Lion v. ABC, 194 F.3d 505 (4th Cir. 1999))

คดีความข้างต้นแม้เป็นเรื่องทางกฎหมายอาญา แต่การพิจารณาของคณะลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาชี้ให้เห็นว่าจริยธรรมคือพื้นฐานสำคัญที่ต้องนำมาเข้ามาร่วมในการพิจารณาความผิดดังกล่าว และการที่ศาลยอมรับว่าการปลอมตัวของนักข่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลถือเป็นการหลอกลวงอย่างหนึ่งต่อนายจ้าง (Food Lion) จึงได้ตัดสินลงโทษทางกฎหมาย แต่ศาลก็ถือว่าการกระทำดังกล่าวจำเป็นต่อการกระทำที่มุ่งประโยชน์แก่ส่วนรวม และการกระทำของสถานีโทรทัศน์ ABC นั้นก็ได้เป็นการทำลายธุรกิจของ Food Lion ซึ่งศาลพิจารณาว่า Food Lion เลือกว่าจะทำลายธุรกิจและชื่อเสียงตนเองจากการกระทำที่ไร้ศีลธรรมอันอาจสร้างอันตรายต่อสุขภาพสาธารณะ จากคดีนี้จะเห็นได้ว่าการตัดสินใจของนักข่าวนั้นนับเป็นเรื่องล่อแหลมและก็นับเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ (Duty ethics) ที่ Immanuel Kant กล่าวไว้ว่า ความจำเป็นใดๆ ในการปฏิบัติหน้าที่ ต้องตั้งอยู่บนฐานของความถูกต้องที่เป็นที่ยอมรับได้ในทุกสังคม ทุกกาลสมัย ซึ่งความดีและจริยธรรมคือสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับกันในทุกสังคม (Christians, Fackler, Richardson, Kreshel, & Woods, 2009, pp. 15-16; Frost, 2000, pp. 7-8, 96)

กรณี Food Lion ที่ยกมาข้างต้น บ่งชี้ว่าความล่าช้าทางจริยธรรมอาจเกิดขึ้นได้ในการปฏิบัติงานจริง ซึ่งสื่อมวลชนบางรายอาจต้องเผชิญกับสภาวะดังกล่าว ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องและผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมวลชน ว่ามีความคิดเห็นเช่นไรต่อหลักจริยธรรมและจรรยาบรรณที่สมาคมสื่อและองค์กรสื่อต่างๆ ได้กำหนดขึ้นในเชิงการนำไปปรับใช้กับการทำงานจริงในสังคมไทย และผู้เชี่ยวชาญมีทักษะหรือข้อเสนอแนะใดๆ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้จรรยาบรรณมีความสอดคล้องกับวิถีสังคมยุคใหม่ รวมทั้งเทคโนโลยีการทำข่าว รายงานข่าวที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

Day (2006) กล่าวถึงจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่หรือจริยศาสตร์เชิงหน้าที่ว่า มีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมส่วนบุคคลอย่างแยกกันไม่ออก แต่ขณะเดียวกันก็พบว่า บุคคลอาจตัดสินใจเลือกกระทำการใดๆ ที่ขัดกับศีลธรรมส่วนบุคคลได้ การรักษาสมดุลระหว่างสองสิ่งนี้จึงนับเป็นเรื่องที่ไม่ง่าย แต่ก็มิใช่เป็นสิ่งที่ควรใช้เป็นข้ออ้างหรือต่อรองที่จะละเลยหลักจรรยาบรรณหรือหลักความดี ความถูกต้อง ซึ่งการตัดสินใจทั้งหลายต้องมาจากการชั่งหรือวัดผลที่จะตามมาจากการกระทำว่ามีน้ำหนักเพียงพอหรือไม่ (pp. 17-18)

2.3 สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน

เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นสิทธิการเมืองในการสื่อสารความคิดของบุคคลผ่านการพูด รวมทั้งการแสดงออกด้วย สิทธิและเสรีภาพในการพูดได้รับการยอมรับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนภายใต้ข้อ 19 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และได้รับการยอมรับในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) ซึ่งประเทศไทยได้รับรองเป็นภาคีของกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยเข้าเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศฯ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539

ข้อ 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนบัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับ ตลอดจนแจ้งข่าว รวมทั้งความคิดเห็น โดยผ่านสื่อใดๆ และโดยมิต้องคำนึงถึงเขตแดน ” ส่วนข้อ 19 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง บัญญัติไว้ว่า

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะถือความเห็นใดก็ได้โดยปราศจากการแทรกแซง
2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวและความคิดเห็นทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ประสงค์

อย่างไรก็ตาม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมิได้มองว่าเสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ แต่อาจถูกจำกัดได้ ทั้งนี้การจำกัดสิทธิต้องอยู่ในวงแคบและมีเงื่อนไขดังที่บัญญัติไว้ในวรรคสามของข้อ 19 ดังนี้

“การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรคสองของข้อนี้ต้องเป็นไปโดยมีหน้าที่พิเศษและความรับผิดชอบ จึงตกอยู่ใต้ข้อจำกัดต่อนบางเรื่อง แต่ทั้งนี้ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นแก่ (ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น (ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม”

จากข้อบัญญัติในวรรคสามของกติกาฯนี้ จะเห็นได้ว่าการที่รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกได้นั้น จะต้องกระทำโดยมีเงื่อนไขสามประการคือ ต้องมีการออกเป็นกฎหมาย ต้องเป็นไปเพื่อเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น และต้องเป็นไปเพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม ซึ่งการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งข้อจำกัดสิทธิในวรรคสามของข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศฯ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก็มีความสอดคล้องกับประเทศไทย ที่มีการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลและเสรีภาพของสื่อมวลชนมานับตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ซึ่งได้รับรองไว้ในมาตรา 45 ถึงมาตรา 48 โดยมาตรา 45 เป็นมาตราหลักซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมดหรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลดทอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญข้างต้น จะเห็นว่าเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลคือหลักการพื้นฐานของการประกันเสรีภาพของสื่อมวลชน ในทางกลับกัน สื่อมวลชนก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนเสรีภาพของประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนและเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อด้วย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัตินั้น สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกของมนุษย์มิได้มีสมบูรณ์ในทุกประเทศ และสิทธินี้โดยทั่วไปมักถูกจำกัด เพราะอาจไปกระทบกับผู้อื่น นำไปสู่การหมิ่นประมาท การดูหมิ่นซึ่งหน้า ความลามก และอาจเป็นการยุยงให้เกิดอาชญากรรมได้ ดังนั้น ในการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนทุกแขนง ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดได้ทุกขั้นตอน สื่อมวลชนจึงพึงต้องมีความรับผิดชอบควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารด้วย โดยต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ คือ (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล 2554)

1) ความรับผิดชอบทางกฎหมาย

ในฐานะที่นักข่าวทำหน้าที่เป็นเป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeeper) หรือเป็นด่านแรกในการทำงานข่าว ดังนั้น นักข่าวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น พระราชบัญญัติจดทะเบียนการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความผิดฐานละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ ทั้งนี้เพราะความรับผิดชอบทางกฎหมายเป็นข้อจำกัดในการใช้สิทธิเสรีภาพประการหนึ่ง ภายได้หลักประกันสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ความรับผิดชอบทางกฎหมายที่นักข่าวหรือบรรณาธิการข่าวจะต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้ง คือ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ละเมิดต่อชื่อเสียงเกียรติยศ และทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น ตลอดจนการละเมิดอำนาจศาล ดังนั้นนักข่าวจึงต้องระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ การรายงานข่าวที่ต้องการพหุหลักการพูดความจริง มิฉะนั้นอาจส่งผลกระทบที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นธรรมต่อผู้อื่นได้

2) ความรับผิดชอบทางจริยธรรม

ความรับผิดชอบทางจริยธรรมเป็นความรับผิดชอบที่สำคัญซึ่งสื่อมวลชนควรต้องคำนึงถึงตลอดเวลา โดยใช้จิตสำนึกพิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่เป็นข่าวยุติพินิจ และครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น สำหรับการกำกับดูแลผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านจริยธรรมนั้น องค์กรวิชาชีพต่างๆ มักมีข้อบังคับหรือแนวทางควบคุมของตนเอง เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ จะเป็นองค์กรหลักในการควบคุมการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยมีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงาน นอกจากนี้ องค์กรสื่อบางแห่งก็ได้มีข้อกำหนดเรื่องจริยธรรมเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแสดงรายละเอียดของการประพฤติที่พึงกระทำหรือควรงเว้นเพื่อให้พนักงานใช้เป็นหลักในการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้วย

2.4 ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

Belsey (1998) กล่าวว่า สื่อมวลชนมักต้องเผชิญกับภาวะกดดันเกี่ยวกับการสืบข่าว ซึ่งโดยมากแล้วบุคคลที่เกี่ยวข้องมักต้องการปกปิดเป็นความลับ การล่วงล้ำสิทธิส่วนบุคคลและการบุกรุกความเป็นส่วนตัวอาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในกระบวนการสืบเสาะข่าวและในการนำเสนอข่าวออกสู่สาธารณะ เส้นแบ่งระหว่างจริยธรรมสื่อมวลชนกับการล่วงล้ำชีวิตและความเป็นส่วนตัวของแหล่งข่าวจึงไม่ชัดเจน และนับเป็นภาวะล่อแหลมทางจรรยาบรรณที่สื่อมวลชนต้องให้ความสำคัญ Belsey (1998) กล่าวว่าสื่อมวลชนต้องคิดและพิจารณาอย่างถี่ถ้วนว่ากระบวนการได้มาซึ่งข้อมูลและหลักฐานมีความขัดแย้งต่อจรรยาบรรณสื่อหรือไม่ และในส่วนของการนำเสนอข่าวอาจสร้างผลกระทบทางลบใดๆหรือไม่ รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องจะได้รับความเป็นธรรมอย่างเต็มที่หรือไม่ ในภาวะความเป็นจริง สื่อมวลชนต้องรับแรงกดดันมากมาย เช่น ต้องสืบเสาะค้นหาเรื่องราวที่สาธารณะสนใจ ซึ่งบางครั้งการได้มาของข้อมูลอาจต้องใช้กลวิธีที่ไม่อาจเปิดเผยได้หรือมีความล่อแหลมต่อทั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อ แต่สื่อมวลชนต้องมีเรื่องราวออกตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ และต้องเป็นเรื่องที่สาธารณชนให้ความสนใจ ข่าวจึงจะขายได้ นำรายได้เข้าสำนักพิมพ์ บรรณาธิการข่าวจึงเกิดความพึงพอใจและท้ายสุดผู้สื่อข่าวจึงจะได้รับการรางวัลหรือการเลื่อนขั้น

เงินเดือน วัฏจักรของชีวิตสื่อมวลชนหมุนเวียนเช่นนี้และมีความเสี่ยงต่อการละเมิดจรรยาบรรณสื่อได้เสมอ ซึ่ง Belsey (1998) กล่าวเพิ่มเติมว่า ตรายใดที่สื่อมวลชนตั้งมั่นอยู่ในการนำเสนอข่าวที่เป็นกลาง ยุติธรรมต่อทุกฝ่าย ความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพจะนำพาสื่อมวลชนออกห่างจากการละเมิดจรรยาบรรณสื่อเอง (pp. 5-6; 11-12)

Day (2006) กล่าวถึงปัญหาการขัดแย้งของผลประโยชน์ (conflicts of interest) ว่ามีความซับซ้อนมาก และสามารถเกิดขึ้นได้หลากหลายกรณี ที่พบเห็นกันมากมายคือการรับเงินทองหรือของขวัญตามวาระต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลอื่นๆ นอกองค์กรสื่อมวลชนหิบบั่นให้ เสี่ยงวิพากษ์วิจารณ์จึงมักเกิดขึ้นเป็นระยะๆ เพื่อคัดเตือนสื่อมวลชนให้พิจารณาว่าเหตุใดตนจึงได้รับสิ่งของพิเศษเหล่านั้น หากมิใช่เพราะความเป็นสื่อที่อาจเอื้อประโยชน์แก่ผู้ให้ในวันหรือโอกาสข้างหน้าได้

สิ่งที่พบใหม่ๆ เกี่ยวกับปัญหาการขัดแย้งของผลประโยชน์ คือ เรื่องการเมือง ซึ่ง Day (2006) กล่าวว่าสื่อมวลชนหลายคนมีความคิดสนใจปัญหาบ้านเมืองเป็นพื้นฐาน จึงเข้ามาทำหน้าที่สื่อมวลชน และหลายคนมีความต้องการลึกๆ ที่จะเข้าสู่การเมืองเมื่อมีโอกาส ผู้สื่อข่าวเหล่านี้มักเป็นที่จับตามองของพรรคการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ บางคนได้รับการชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกของพรรค หรือเป็นกระบอกเสียงให้แก่ทางพรรค คำถามสำคัญคือ สื่อมวลชนซึ่งอยู่ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งในสังคมนั้นๆ ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ Fred Brown ประธานร่วมของคณะกรรมการสมาคมจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน (The Society of Professional Journalists Ethics Committee: SPJ) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกากล่าวว่า การกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ไม่ควร เพราะแม้ว่าสื่อมวลชนจะเป็นพลเมืองคนหนึ่งในสังคมที่มีสิทธิที่จะทำการใดๆ ได้ หากสิ่งนั้นไม่ผิดกฎหมาย แต่ Brown กล่าวว่าสื่อมวลชนไม่อาจสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับสารได้ว่า การเป็นสมาชิกพรรคการเมืองจะไม่ทำให้เขาปฏิบัติหน้าที่เอนเอียง ไม่เลือกที่จะเข้าข้างพรรคของตน สภาพล่อแหลมเช่นนี้ไม่ควรต้องเกิดขึ้นให้เสื่อมเสียต่อวงการสื่อมวลชน (pp. 219-220)

McQuail (2010) ได้แสดงความเห็นเช่นเดียวกันว่าความล้มเหลวจากการที่สื่อเน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจ และความไม่เป็นอิสระจากการเมือง ก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวด้านความเป็นวิชาชีพ ซึ่งสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การที่องค์กรสื่อรวมตัวกันเป็นสมาคม การจัดตั้งสภาวิชาชีพ และการจัดทำประมวลจรรยาบรรณและจริยธรรม (code of practices and ethics) นอกจากนี้ ยังมีผู้กล่าวถึงระบบผู้ตรวจสอบสื่อ (ombudsman) ซึ่งได้ใช้กันมาเป็นประเพณีในสหรัฐอเมริกา Kenney และ Ozkan (2011) กล่าวว่าในปี พศ. 2554 ประเทศสหรัฐอเมริกามีบุคลากรที่ทำหน้าที่ผู้ตรวจสอบสื่อไม่ถึง 30 คน ที่น่าเป็นห่วงคือ ระบบผู้ตรวจสอบสื่อนี้ทำงานได้ไม่เต็มที่ จุดที่น่าจะกล่าวว่าเป็นความล้มเหลวของระบบผู้ตรวจสอบสื่อคือ การที่ผู้ตรวจสอบสื่อไม่มีอำนาจใดๆ อย่างแท้จริง ดังนั้นเสียงเตือนที่ส่งออกไป จึงไม่ได้รับความสนใจหรือเคารพยำเกรงจากสื่อมวลชนเท่าที่ควรจะเป็น ผู้ตรวจสอบสื่อในปัจจุบันจึงทำหน้าที่เป็นเพียงผู้ไกล่เกลี่ย ซึ่งผิดไป

จากเจตนาเริ่มต้นเดิมของระบบผู้ตรวจสอบสื่อ Kenney และ Ozkan (2011) จึงเสนอว่าคำว่า “ผู้ตรวจสอบสื่อ” นี้ ควรปรับเปลี่ยนเป็น “ผู้ตรวจสอบจรรยาบรรณสื่อ” (the ethics examiner) และเสนอให้มีการทำงานร่วมกับองค์กรสื่อโดยตรง

ประเด็นปัญหาด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนในปัจจุบันนี้มีอยู่หลายประเด็น เช่น 1) การหลอกลวงและการบิดเบือนข่าวหรือเรื่องราวที่สื่อนำเสนอ 2) การนำเสนอข่าวแบบรุกไล่ผู้อื่น 3) การนำเสนอภาพที่น่ากลัวและน่าตกใจ 4) การตามถ่ายภาพคนดัง 5) การขัดแย้งของผลประโยชน์ 6) การรับประโยชน์จากการทำหน้าที่สื่อ 7) การชุกช่อนกล้องเพื่อบันทึกภาพและข่าว และ 8) การโจรกรรมผลงานผู้อื่น ซึ่งประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นสามารถพบเห็นกันทั่วไปในต่างประเทศ เช่น การตามถ่ายภาพคนดัง (paparazzi) ซึ่งเป็นเหตุแห่งการสิ้นพระชนม์ของไดอานา เจ้าหญิงแห่งเวลส์ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ในประเทศฝรั่งเศส เพราะพระองค์ต้องการหนีช่วงเวลาที่ติดตามถ่ายภาพ สำหรับในประเทศไทย ประเด็นการละเมิดจริยธรรมของสื่อในปัจจุบันมีความใกล้เคียงกับในต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยให้สื่อสามารถเก็บภาพและบันทึกเสียงได้อย่างรวดเร็วโดยที่ผู้ตกเป็นข่าวอาจไม่ทันรู้ตัว และการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันในการทำข่าวและการนำเสนอข้อมูลและรายการต่างๆ ก็มีส่วนทำให้สื่อมวลชนคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรมน้อยลง

จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล (2554) ได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาทางจริยธรรมของสื่อมวลชนที่พบกันอยู่เสมอในการทำข่าว ได้แก่

การรายงานข่าวที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่น

ถึงแม้บางเหตุการณ์จะมีคุณค่าข่าวที่ควรนำเสนอ แต่ข่าวนั้นก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อบุคคลอื่นทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ได้ เช่น จากสไตล์การเขียนข่าว การเขียนเนื้อข่าวและความน่า การให้หัวข่าวหรือการใช้ภาพประกอบที่อาจสร้างความเจ็บปวดซ้ำๆ ให้แก่ผู้เคราะห์ร้ายที่เป็นข่าวได้ นักข่าวจึงต้องใช้วิจารณญาณในการคัดเลือก และรายงานข่าว โดยหลีกเลี่ยงการล่วงละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่ตกเป็นข่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความคุ้มครองอย่างเคร่งครัดต่อสิทธิมนุษยชนของเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส

วิธีการหาข่าว

นักข่าวควรมีวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสารอย่างเหมาะสมเพราะวิธีการหาข่าวบางวิธีอาจเป็นการฝ่าฝืนจริยธรรมได้ เช่น การบุกรุกเข้าไปในบ้านของแหล่งข่าว การดักฟังหรือแอบบันทึกเสียงการติดต่อสนทนาของผู้อื่น การสะกดรอยติดตาม และแอบถ่ายด้วยอุปกรณ์ที่ใช้เทคโนโลยีสูง การลอบถ่ายเอกสารข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล และการไม่แสดงตัวว่าเป็นนักข่าวขณะปฏิบัติหน้าที่ ตัวอย่างที่ยกมานี้เป็นวิธีการที่ไม่เป็นธรรม และเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

ของบุคคลอื่น และขาดจริยธรรม แต่อาจยกเว้นได้ในกรณีทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ (เช่นกรณี Food Lion ในข้อ 2.2)

อคติส่วนตัวของนักข่าว

นักข่าวควรแยกแยะอคติส่วนตัวออกจากรายงานข่าว แม้ว่าบางครั้งนักข่าวจะมีความเชื่อ หรือทัศนคติในเรื่องต่างๆ แตกต่างจากเนื้อหาในข่าว หรือมีความรู้สึกไม่พึงพอใจในแหล่งข่าวก็ตาม

สิทธิส่วนบุคคล

สิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายและจริยธรรม บ่อยครั้งที่บุคคลต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะคนที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลสาธารณะ (public figure) เช่น นักการเมือง ดารา นักร้อง นักแสดง มักจะถูกนักข่าวเฝ้าติดตามเสนอข่าวในแง่มุมต่างๆ อยู่เสมอ แม้ว่าข่าวนั้นจะไม่เกิดประโยชน์ต่อสาธารณะก็ตาม อย่างไรก็ตามมีปัญหาว่าขอบเขตของความเป็นบุคคลสาธารณะนั้น ควรได้รับความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวมากน้อยเพียงใด เพราะแม้ว่าความเป็นบุคคลสาธารณะจะทำให้ความเป็นส่วนตัว (privacy) น้อยลง แต่โดยหลักจริยธรรมแล้ว บุคคลเหล่านี้ก็ยังคงต้องได้รับความคุ้มครองในการใช้ชีวิตส่วนตัวอยู่ดี ดังนั้นนักข่าวต้องยึดถือหลักการรายงานข่าวด้วยความรับผิดชอบทางจริยธรรม โดยต้องแยกให้ออกระหว่างขอบเขตสิทธิส่วนบุคคลกับสิทธิในการรับรู้ของประชาชน

จากสถานการณ์และความเป็นจริงที่กล่าวมาข้างต้น จึงนำไปสู่คำถามการวิจัยสำคัญๆ เช่น ผู้เชี่ยวชาญ สื่อมวลชนและประชาชนมองเห็นประเด็นใดเป็นปัญหาจริยธรรมของสื่อมวลชน และอะไรคืออุปสรรคในการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน นอกจากนี้ในประเด็นเกี่ยวกับการตรวจสอบสื่อสำหรับประเทศไทยนั้น โดยภาพรวมพบว่าหากไม่มีผู้ร้องเรียนก็จะไม่มีการตรวจสอบ หลังจากมีการตรวจสอบสื่อแล้วอาจเกิดปัญหาตามมาว่าสื่อมวลชนจะยอมรับคำตัดสินหรือไม่ เพราะการตรวจสอบดังกล่าวนี้เป็นเรื่องภายในวงการสื่อสารมวลชน สภาพดังกล่าวนี้จึงนำไปสู่การศึกษาในครั้งนี้ว่า ภาครัฐควรเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจสอบสื่อหรือไม่ และระบบการควบคุมกันเองของสื่อจะเข้มแข็งขึ้นมาได้อย่างไร

2.5 การกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ด้วยเหตุที่จริยธรรมในวิชาชีพเป็นเรื่องของจิตใจและความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากการกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย การ

กำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชนจึงเน้นหลักการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ซึ่งเป็นหลักการที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อพึงปรารถนา มากกว่าวิธีการเซ็นเซอร์ (censorship) แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลตนเองนั้นเติบโตมาจากความปรารถนาของสื่อมวลชนที่จะแก้ไขความผิดพลาดในการทำงานของตนและต้องการทำให้ตนเป็นที่น่าเชื่อถือของสาธารณะ

เครื่องมือที่จะช่วยให้สื่อมีการกำกับดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือการมีประมวลจริยบรรณ (code of ethics/ code of conduct) เป็นแนวปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกลไกในการรับคำร้องเรียนและการตอบสนองต่อการร้องเรียน เช่น มีการจัดตั้งผู้ตรวจสอบสื่อ (ombudsman) หรือสภาสื่อ (media council) แม้ว่าหลักการกำกับดูแลตนเองจะถูกใช้ในหลายประเทศ แต่ก็มิใช่ว่าจะได้ผลดีเท่าที่คาดหวังเสมอไป สำหรับประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 27 (18) กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ (กสทช.) เกี่ยวกับการส่งเสริมจริยบรรณของสื่อมวลชนไว้ดังต่อไปนี้

“ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม”

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้มีบทบัญญัติในหมวด 3 เกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ โดยมุ่งส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรสื่อและการประกอบวิชาชีพสื่อ ในมาตรา 39 ซึ่งกล่าวว่า

“ให้คณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่างๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองการได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพขององค์กร

ในการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ให้แต่ละองค์กรตามวรรคหนึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมขึ้น โดยมีองค์ประกอบและให้คำนึงถึงสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

องค์กรตามวรรคหนึ่งที่มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการอาจให้การส่งเสริมจากกองทุนตามมาตรา 52 ก็ได้”

ขณะนี้ (มีนาคม 2556) คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ (กสท.) ได้จัดให้มีกระบวนการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรสื่อในประเทศไทย ซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว และจำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควรเนื่องจากปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีผู้ประกอบการสื่อสารมวลชนและองค์กรสื่อที่หลากหลายมากขึ้น

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในประเทศไทยหลายองค์กรได้มีการจัดทำหลักจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเอง เพื่อใช้เป็นกรอบควบคุมความประพฤติและเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ เช่น

- ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ พ.ศ.2541
- แนวปฏิบัติของสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เรื่อง การปฏิบัติตนของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ พ.ศ. 2549
- จริยธรรมสมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553
- ระเบียบสมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพฯ พ.ศ. 2555
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพและการกระจายเสียง ว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
- แนวปฏิบัติเรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553
- ข้อบังคับกรมประชาสัมพันธ์ ว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบวิชาชีพ ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์ พ.ศ. 2555
- จรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา
- จรรยาบรรณนักประชาสัมพันธ์

ในแวดวงจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น จริยธรรมในการทำข่าว (ethics of journalism) ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่สนใจจุดสนใจจนเรียกได้ว่าเป็นการครอบงำจริยธรรมสื่อมวลชนในด้านอื่นๆ

ทีเดียว สำหรับในระดับสากลนั้น องค์กรสื่อมวลชนมักมีการกำหนดกรอบจริยธรรม/จรรยาบรรณวิชาชีพไว้ ซึ่งมีทั้งในระดับขององค์กรและในระดับสภา/สมาคมวิชาชีพโดยรวม ตัวอย่างกรอบจริยธรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างต่อไปนี้จัดทำโดยสภานานาชาติด้านหนังสือพิมพ์และการแพร่ภาพและการกระจายเสียง (The International Council for Press and Broadcasting) ซึ่งต้องการส่งเสริมมาตรฐานและความรับผิดชอบของนักข่าว โดยเฉพาะในการทำข่าวสถานการณ์ความขัดแย้งในโลก และเป็นการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของสื่อมวลชน กรอบจริยธรรมดังกล่าว ได้แก่ (Media Ethics Code, 2013)

- 1) รายงานข่าวตามความเป็นจริงที่เห็น
- 2) ข่าวที่ปราศจากแหล่งข่าวก็คือแหล่งของปัญหา
- 3) แหล่งข่าวไม่จัดว่าเป็นแหล่งข่าว หากข่าวนั้นคือข่าวลือ
- 4) ถ้ามีประเด็นใดน่าสงสัย ให้ตัดประเด็นนั้นทิ้งไป
- 5) อย่ามีอคติกับบุคคลใด
- 6) วางตัวเป็นกลาง
- 7) แยกความคิดเห็นของตนออกจากเนื้อข่าวและบอกให้ผู้อื่นทราบว่านี่คือความคิดเห็นของเรา
- 8) การเป็นผู้วิจารณ์ไม่ได้เป็นข้อยกเว้นในการรับผิดชอบต่อความถูกต้องเที่ยงตรง
- 9) อย่าปลุกปั่นเรื่องเชื้อชาติและศาสนา
- 10) ใช้ปัญญา มิฉะนั้นเราจะไม่สามารถเข้าใจผู้อื่น

จากกรอบจริยธรรมข้างต้น จะเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สื่อมวลชนควรยึดถือในการปฏิบัติหน้าที่มีประเด็นหลักอยู่ที่ความจริง ความน่าเชื่อถือ ความเป็นกลาง ความถูกต้องเที่ยงตรง และความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์

นอกจากตัวอย่างข้างต้นแล้ว ยังมีกรอบจริยธรรมสื่อมวลชนที่ถูกอ้างอิงบ่อยๆ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชน ได้แก่หลักปฏิบัติของบริษัทแพร่ภาพและกระจายเสียงแห่งสหราชอาณาจักร (British Broadcasting Corporation: BBC) ซึ่งกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เรียกว่า Editorial Guidelines ประกอบด้วยประเด็นสำคัญหลายด้าน รวมทั้งประเด็นที่คัดสรรมาต่อไปนี้ (British Broadcasting Corporation, 2013)

1) ความเที่ยงตรง (Accuracy)

ความเที่ยงตรงไม่ได้จำกัดเฉพาะการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาอย่างเดียว หากพบว่าเรื่องที่เรารายงานมีประเด็นที่มีความขัดแย้งกัน เราจะต้องมีการพิจารณา ชั่งน้ำหนัก และเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ นอกจากนั้น เราจะต้องแน่ใจว่า แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร เป็น

แหล่งข่าวที่ถูกต้อง รู้จริง เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์จริง เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น หรือเป็นผู้ที่อยู่ในสถานะที่จะให้ข้อมูลข่าวสารได้จริง มีหลักฐานสนับสนุน ไม่ใช่เป็นการอวดอ้าง BBC ต้องไม่ชี้นำผู้อ่าน/ผู้ฟัง/ผู้ชมไปในทางที่ผิด ถ้าพบข้อผิดพลาดต้องรีบแก้ไขทันทีเท่าที่สามารถทำได้ ในการรายงานข่าวหรือนำเสนอเนื้อหาออนไลน์ ต้องมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้องเป็นพิเศษทั้งตัวหนังสือ ภาพ และเสียง ในส่วนของการนำเสนอรายงานออกอากาศเราจะต้องเปิดเผย และตรงไปตรงมากับข้อมูลที่เราได้มาว่าอะไรเป็นข้อมูลที่เรารู้จริง อะไรที่เราไม่รู้ต้องบอกว่าไม่รู้ พยายามหลีกเลี่ยงการคาดเดา

2) ความเป็นกลางไม่ลำเอียง (Impartiality)

จะต้องเปิดใจให้กว้าง สะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้มีการเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นที่ขัดแย้งกัน ต้องไม่นำเอาความรู้สึกล้วนส่วนตัวหรืออคติมาเกี่ยวข้องในการประเมินประเด็นข่าว หรือชักนำแนวข่าวมาให้ตรงกับความเห็นของตนเอง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะหรือความขัดแย้งในเวทีการเมืองในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือระหว่างประเทศ BBC จะไม่ลำเอียงสนับสนุนแนวความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง ในการนำเสนอรายการละคร บันเทิง และวัฒนธรรม ก็ต้องคำนึงถึงการสะท้อนความคิดที่หลากหลาย โดยพิจารณาการนำเสนอในเวลาที่เหมาะสมด้วย

3) เหตุร้ายและเรื่องกระทบจิตใจ (Harm and Offence)

BBC มุ่งที่จะทำหน้าที่สะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกตามความเป็นจริง แต่ก็ต้องพยายามสร้างสมดุลระหว่างสิทธิในการทำหน้าที่แพร่ภาพและกระจายเสียง กับความเหมาะสมในการให้บริการ เพราะ BBC ต้องมีความรับผิดชอบในการปกป้องผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุร้าย และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบของความสมดุล มีมารยาท มีรสนิยม คำนึงถึงศักดิ์ศรีและสิทธิของผู้เคราะห์ร้ายด้วย

กำหนดเวลาออกอากาศรายการต่างๆ ของ BBC ต้องคำนึงถึงผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก รวมทั้งการคำนึงถึงสิทธิของผู้ชมกลุ่มต่างๆ ซึ่ง BBC ได้มีมาตรการจัดเวลาออกอากาศที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายกับกลุ่มผู้ชมเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศระหว่างเวลา 5.30 น. – 21.00 น. เป็นรายการที่รับชมได้ทุกเพศทุกวัย แต่รายการที่ออกอากาศหลังเวลา 21.00 น. เป็นช่วง watershed ซึ่งจะเป็นรายการที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประเภทของช่องรายการและความคาดหวังจากผู้ชมรายการด้วย รายการที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ เนื้อหาทางเพศ ความรุนแรง และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม

4) ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายและความยินยอม (Fairness, Contributors and Consent)

BBC จะต้องให้ความเป็นธรรมเสมอหน้าแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าว ทั้งผู้ให้ข่าวและผู้ชม นักข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการหาข่าวอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และจะต้องปฏิบัติต่อแหล่งข่าว ผู้ที่มาร่วมรายการ และบุคคลที่เป็นข่าวด้วยความเคารพ ภายใต้ข้อกำหนดของสำนักงานการสื่อสารแห่งประเทศอังกฤษ (The Office of Communications: Ofcom) ซึ่งกล่าวว่า “พึงหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมหรือต่อบุคคลหรือองค์กรในรายการ”

5) สิทธิส่วนบุคคล (Privacy)

ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1998 ซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัว ของบุคคล นักข่าวและผู้จัดรายการของ BBC จะต้องเคารพสิทธิส่วนบุคคล สิทธิภายในครอบครัว พยายามไม่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่างๆ หากมีความจำเป็นต้องล่วงละเมิด ก็ต้องมีเหตุผลอันควรและได้รับอนุมัติจากบรรณาธิการอาวุโสก่อน BBC จะไม่นำเอาพฤติกรรมส่วนบุคคล เอาสารส่วนตัวและเนื้อหาการพูดคุยอย่างเป็นทางการส่วนตัวระหว่างบุคคลมาออกอากาศ เว้นเสียแต่ว่าหากไม่นำมาเปิดเผย พฤติกรรมหรือเอกสารเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งนักข่าว BBC จะต้องสามารถให้เหตุผลที่มีความจำเป็นดังกล่าว และพร้อมที่จะขึ้นศาลหากถูกฟ้อง

การละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นอาจเกิดขึ้นได้ใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนของการออกอากาศ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับทางจริยธรรมระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง BBC ต้องสามารถสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิในการแพร่ภาพและกระจายเสียงของตนและความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

6) การรายงานข่าวอาชญากรรมและพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Reporting Crime and Anti-Social Behavior)

ในการรายงานข่าวอาชญากรรมและพฤติกรรมต่อต้านสังคม BBC จะต้องแน่ใจว่าได้ยึดแนวทางและพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของเรา และหลีกเลี่ยงการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การรายงานข่าวอาชญากรรมของ BBC ต้องไม่เป็นการเพิ่มความหวาดกลัวในการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่จำเป็น

7) กรณีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (Children and Young People as Contributors)

BBC ต้องมีความระมัดระวังในกรณีที่เนื้อหาการมีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องในฐานะใด และแม้ว่ารายการจะไม่ได้มุ่งเป้าหมายไปที่เด็กโดยตรงก็ตาม BBC จะต้องป้องกันสวัสดิการของเด็กและเยาวชนไม่ให้เป็นเด็กที่ใดในโลก ซึ่งรวมถึงการสงวนสิทธิในการพูดและการมีส่วนร่วมของเด็ก ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child (1989)) นอกจากนั้นหลักปฏิบัติด้านการแพร่ภาพและกระจายเสียงของ Ofcom ยังกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการใช้ความระมัดระวังสวัสดิการทั้งด้านกายภาพและด้านอารมณ์ของบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในรายการ

8) การเมือง นโยบายสาธารณะ และการสำรวจประชามติ (Politics, Public Policy and Polls)

ตามปกติแล้ว รัฐบาลจะเป็นแหล่งข่าวหลักของสื่อมวลชนในทางการเมือง แต่ความคิดเห็นของพรรคการเมืองอื่นก็ต้องถูกนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบด้วย สื่อมวลชนอาจทำการสำรวจความคิดเห็น การส่งแบบสอบถาม การโทรศัพท์ และการเปิดรับความคิดเห็นออนไลน์ได้ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ในการทำให้สื่อมวลชนได้รับทราบความรู้สึกของผู้ฟังและผู้ชม และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการชี้นำผู้ฟังและผู้ชมไปในทางที่ผิด BBC ควรจะเอาใจใส่จริงจังในการใช้ภาษาที่ถูกต้องตรงประเด็น เอาใจใส่จริงจังในการตรวจสอบวิธีการสำรวจประชามติของตน และต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงและความเป็นกลางอยู่เสมอ

9) สงคราม การก่อการร้าย และภาวะฉุกเฉิน (War, Terror, and Emergencies)

BBC มีความรับผิดชอบพิเศษต่อประเทศอังกฤษและผู้ฟัง/ผู้ชมนานาชาติด้วย เมื่อมีการรายงานข่าวเรื่องความขัดแย้ง สงคราม การก่อการร้ายและการวางแผนการก่อการร้าย รวมทั้งเหตุฉุกเฉิน ซึ่งประชาชนจำนวนมากทั่วโลกสามารถติดตามข่าวสารและข้อมูลที่ต้องการเที่ยงตรงจาก BBC ได้ และประชาชนก็หวังว่าพวกเขาจะได้รับการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ต้องการตามบริบทและเป็นกลางรวมทั้งการให้มุมมองที่หลากหลาย ในช่วงเวลาเช่นนั้น BBC ต้องมีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติตามหลักการเรื่องความเที่ยงตรงและความเป็นกลาง แม้ในบางกรณีจะไม่สามารถรายงานความจริงทั้งหมดได้ เนื่องจากถูกควบคุมโดยกฎหมายบางประเภท นอกจากนั้นการใส่อารมณ์ในการรายงานข่าวก็มีความสำคัญ เช่น เมื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง การสูญเสียชีวิต และการเจ็บปวดหรือความสิ้นหวัง เพราะอาจทำให้ผู้ฟัง/ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมและหวาดกลัว และบางคนอาจมีครอบครัวและญาติมิตรเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้นด้วย BBC จึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการรายงานเรื่องราวที่เป็นความเจ็บปวดของผู้อื่น ส่วนในภาวะสงคราม การ

ก่อนการร้าย หรือภาวะฉุกเฉิน BBC ควรมีการทบทวนรายการที่ออกอากาศประจำว่ามีสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมกับภาวการณ์เหล่านั้นหรือไม่

10) ศาสนา (Religion)

BBC มีความเคารพในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในเสรีภาพในการแสดงออก ความรู้ที่ถูกต้อง และศาสนา ซึ่งรวมถึงเสรีภาพของบุคคลในการสักการะ สั่งสอน ปฏิบัติ และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา BBC จะหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบกระเทือนจิตใจที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งกระทำได้โดยการระมัดระวังมิให้รายการถูกใช้เป็นการลบหลู่ความเชื่อทางศาสนาของผู้อื่น ในขณะที่ยังคงรักษาสีทิวและเสรีภาพในการแสดงออกของตน

11) ความซื่อตรงต่อจรรยาบรรณและความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ภายนอก

(Editorial Integrity and Independence from External Interests)

BBC มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในประเทศอังกฤษและทั่วโลกเพราะยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณและความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมืองหรือกลุ่มธุรกิจใดๆก็ตาม ผู้ฟังและผู้ชมจะต้องมีความมั่นใจว่าสิ่งที่ BBC นำมาเสนอต่อสาธารณะไม่ได้เป็นผลมาจากการชี้นำของกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มกดดันใดๆ หรือเป็นการสนองผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้เสนอรายงานนั่นเอง

12) ความขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflicts of Interest)

กรณีความขัดแย้งของผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ทับซ้อนอาจเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลต่อชื่อเสียงของ BBC ด้านความน่าเชื่อถือ ความเป็นอิสระ และความมีมาตรฐาน ผู้ฟังและผู้ชมของ BBC ต้องสามารถเชื่อมั่นได้ว่าการตัดสินใจของ BBC ไม่ได้ได้รับอิทธิพลจากผลประโยชน์ภายนอก แรงกดดันทางการเมืองหรือทางการพาณิชย์ หรือผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลอื่น ผลประโยชน์ทับซ้อนสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกภาคส่วนของการทำรายการและเนื้อหา ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและใช้ความระมัดระวัง ผู้ผลิตรายการไม่ควรมีผลประโยชน์ภายนอกที่ไม่เหมาะสมและอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือและความเป็นกลางของรายการและเนื้อหาที่ผลิตให้ BBC ได้ ดังนั้น ทีมงานของ BBC จึงต้องมีการรายงานผลประโยชน์ส่วนตัวซึ่งอาจกระทบต่องานของ BBC

13) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability)

BBC มีความรับผิดชอบต่อผู้ชมและผู้ฟัง จะต้องเปิดเผย โปร่งใส และตรงไปตรงมากับผู้ชมผู้ฟังซึ่งมีความนิยมเชื่อถือและมีความสัมพันธ์อันดีกับ BBC มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน หากเกิดข้อผิดพลาดขึ้นก็ต้องยอมรับผิดและเรียนรู้จากความผิดพลาดนั้นๆ

จะเห็นว่า Editorial Guidelines ของ BBC นั้น มีที่มาจากแนวทางการผลิตรายการ (Producer Guidelines) ของ BBC ซึ่งแสดงถึงมาตรฐานและค่านิยมขององค์กรในการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีคุณภาพ และเป็นกรอบจริยธรรมของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือวิทุกระจายเสียงและโทรทัศน์ซึ่งมีผู้นำไปใช้และกล่าวถึงมาก Editorial Guidelines ของ BBC มีการทบทวนครั้งล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 เพื่อให้มีความเหมาะสมและทันเหตุการณ์กับบริบทของสื่อและสังคมที่เปลี่ยนแปลง

2.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมของสื่อมวลชน

ทฤษฎีเชิงปทัสถาน

สื่อมวลชนนั้นเป็นสถาบันที่มีความจำเป็นสำหรับสังคมทุกระดับ เป็นตัวเชื่อมสังคมหนึ่งกับอีกสังคมหนึ่ง เพราะสื่อมวลชนจะทำหน้าที่ถ่ายทอดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในที่แห่งหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งอยู่ตลอดเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับสังคมแต่ละสังคมนั้นย่อมมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบรรทัดฐานหรือบริบทของสังคมนั้น อย่างไรก็ตามแต่ละสังคมนั้นย่อมมีบรรทัดฐานโดยหลักกว้างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อได้ทำหน้าที่อย่างเหมาะสมและยึดถือประโยชน์ของสาธารณชนเป็นใหญ่ ทฤษฎีที่กำหนดหน้าที่ของสื่อที่พึงกระทำในสังคมจัดว่าเป็นทฤษฎีเชิงปทัสถาน (Normative Theories) เกี่ยวกับสื่อมวลชน

ในการศึกษาด้านสื่อมวลชนของต่างประเทศนั้น มีทฤษฎีดั้งเดิมที่กล่าวถึงบทบาทของสื่อได้แก่ **Four Theories of the Press** ซึ่งกล่าวถึงบทบาทของสื่อว่า การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและการปกครอง Four Theories of the Press ได้แก่ ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) ทฤษฎีเสรีนิยม (Libertarian Theory) ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) และทฤษฎีคอมมิวนิสต์โซเวียต (Soviet Communist Theory) (Siebert, Peterson and Schramm, 1956) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory)

ปรัชญาที่เป็นพื้นฐานสนับสนุนทฤษฎีอำนาจนิยมนั้น สามารถจะวิเคราะห์ย้อนหลังไปพบในข้อเขียนของ Plato ในหนังสืออูตมรัฐ (Republic) และในยุคต่อมาก็มีนักปรัชญาทางการเมืองอีกหลายท่านที่ยึดมั่นในอุดมการณ์เหล่านี้ เช่น Machiavelli, Hobbes และ Hegel เป็นต้น ทฤษฎีอำนาจนิยมมักจะใช้กันอยู่ในประเทศที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบเผด็จการ ซึ่งระบบของสื่อมวลชนจะไม่มีอิสรภาพ และต้องอยู่ภายใต้การชี้นำหรือการเสนอแนะจากเจ้าหน้าที่รัฐบาล มีการตรวจข่าวและลงโทษผู้ที่เสนอข่าวผิดไปจากแนวนโยบายทางการเมืองที่กำหนดมาจากคนภายนอกวงการวิชาชีพ หรือจากผู้ที่มิอำนาจในประเทศนั้นเอง นอกจากนั้นยังมีวิธีการควบคุมโดยการออกกฎหมายจากฝ่ายบริหาร การออกใบอนุญาต การควบคุมการผลิต การเก็บภาษี และการลงโทษทางเศรษฐกิจ ในประเทศที่มีการปกครองแบบเผด็จการ สื่อมวลชนอาจมีเสรีภาพมากหรือน้อยไม่เท่าเทียมกันก็ได้ ทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายยึดหยุ่นของรัฐบาลที่มักจะอ้างสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคง ปลอดภัย ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของสังคมมาใช้เป็นเหตุผล ประเทศเยอรมันในยุคนาซีและอิตาลีในยุคฟาสซิสต์ ได้มีการนำเอาแนวทางอำนาจนิยมนี้ไปใช้อย่างมีระบบ จนถึงกับได้จัดตั้งหน่วยงานโฆษณาชวนเชื่อที่มุ่งใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือสนับสนุนและรับใช้นโยบายของรัฐอย่างเข้มข้น ส่วนประเทศสเปนและโปรตุเกสในยุคนายพลฟรังโก ซึ่งเป็นประเทศที่พลเมืองส่วนใหญ่เป็นแคทอลิกได้สร้างแบบอย่างอำนาจนิยมที่มีการผสมกลมกลืนกับแนวอนุรักษนิยมทางศาสนาจึงมีความเข้มในความเป็นอำนาจนิยมน้อยกว่า

ทฤษฎีเสรีนิยมหรืออิสรภาพนิยม (Liberal Theory or Libertarian Theory)

หรือทฤษฎีสื่อเสรี (Free - press Theory)

ทฤษฎีนี้มีต้นกำเนิดมาจากการดิ้นรนของหนังสือพิมพ์ที่ต้องการหลุดพ้นจากการถูกควบคุมทางการเมืองและการปกครองในคริสต์ศตวรรษที่ 17 และส่งผลในเวลาต่อมาหลังการปฏิวัติของสหรัฐและฝรั่งเศสในศตวรรษที่ 18 โดยมีการยืนยันกันอย่างเป็นลายลักษณ์อักษรว่าสิทธิในการแสดงออกเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่ง ในปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นหลักการที่สำคัญยิ่งของหนังสือพิมพ์ในระบบอบเสรีประชาธิปไตย แม้ว่าความคิดเห็นเหล่านั้นจะเป็นการโจมตี วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพรรคการเมืองที่อยู่ในอำนาจก็ตาม

ใน พ.ศ. 2189 John Milton กวีชาวอังกฤษได้พิมพ์ Areopagitica ด้วยความคับแค้นใจในบรรษัทผู้ค้าหนังสือที่กีดขวางการพิมพ์จุลสารเรื่องการหย่าร้าง Areopagitica จึงมีชื่อเสียงอย่างมากในการเรียกร้องเสรีภาพทางการเมืองซึ่งต่อมาก็มีนักหนังสือพิมพ์อีกหลายคนที่เดินตามรอยนี้ในสมัยของ Milton หนังสือของเขาไม่ก่อให้เกิดผลอันใดนัก เพราะคำพูดของเขายังไม่ค่อย

แพร่หลาย จนต่อมาในปี 1920 ได้มีการหยิบยกคำพูดของเขามาใช้ในการต่อสู้เพื่อเสรีภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวอเมริกัน ผู้ที่มีบทบาทในการต่อต้านการเซ็นเซอร์สื่อ และสนับสนุนเสรีภาพของสื่อในยุคต่อมาคือนักปรัชญาชาวอังกฤษอีกคนหนึ่งชื่อ John Stuart Mill ซึ่งเห็นว่า “การค้นหาและเปิดเผยความจริง” คือหนทางแห่งการเพิ่มพูนความรู้ และนักการเมืองควรยอมให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อย เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีส่วนร่วมถกเถียงในนโยบายสาธารณะ Mill (1859) ย้ำว่าเสรีภาพในการแสดงออกทำให้คนเติบโตขึ้น และเกิดการยอมรับในตนเอง ดังนั้น เสรีภาพของหนังสือพิมพ์จึงมิได้เป็นแค่เพียงเครื่องมือของการแสดงออกของบุคคลเท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือแสวงหาความจริงของสังคมโดยเปิดหนทางและโอกาสให้กับทัศนะต่างๆ ทั้งผิดและถูกมาประชันขันแข่งกัน ใน “ตลาดเสรีแห่งความคิด” (free market of ideas) ให้สาธารณชนเป็นผู้ตัดสิน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมตามแนวทางที่คนส่วนใหญ่ยินยอมพร้อมใจด้วย

จากต้นกำเนิดของทฤษฎีเสรีนิยมหรืออิสรภาพนิยมข้างต้น นำมาสู่ทฤษฎีสื่อเสรี (Free - press Theory) ที่ถือว่าบุคคลควรจะมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น เพราะการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นสู่สาธารณชนเป็นหนทางที่ดีที่สุดที่จะหาข้อเท็จจริงและข้อผิดพลาดได้ สามารถที่จะทราบได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด และทำให้สังคมทราบว่าสมาชิกในสังคมต้องการอะไร ดังนั้น ข้อเท็จจริง ความเป็นอยู่ที่ดีและเสรีภาพของประชาชนจึงเป็นองค์ประกอบซึ่งกันและกัน ที่จะทำให้สังคมนั้นๆ มีความสมบูรณ์ขึ้นมาได้

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

พฤติกรรมในทางลบของหนังสือพิมพ์เสรีในประเทศสหรัฐอเมริกามีส่วนในการผลักดันให้นักคิดและนักวิชาการเข้ามามีบทบาททำให้นักหนังสือพิมพ์และผู้พิมพ์ผู้โฆษณาคิดสร้างจรรยาบรรณสำหรับวิชาชีพมาตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 แต่ผู้ที่มีส่วนในการวางรากฐานทฤษฎีนี้เป็นอย่างมาก ก็คือ Joseph Pulitzer นักหนังสือพิมพ์ชาวฮังการี - อเมริกัน ที่ได้พยายามต่อสู้เพื่อตั้งสถาบันการศึกษาด้านวารสารศาสตร์ขึ้น (ปัจจุบันนี้อยู่ในมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย รัฐนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา) และได้เขียนเรื่องนี้ไว้ในวารสาร North American Review เมื่อปี พ.ศ. 2447 ว่า “ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ความรู้ถูกถ้วนที่สุดเกี่ยวกับปัญหาที่จะต้องเผชิญ และความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมด้วยความจริงใจ สามอย่างนี้จะช่วยปกป้องวิชาชีพวารสารศาสตร์ให้พ้นจากความยอมจำนนต่อประโยชน์ทางธุรกิจที่เห็นแก่ตัวและเป็นศัตรูต่อสวัสดิการของประชาชน”

นับแต่นั้นเป็นต้นมา การกล่าวถึงความรับผิดชอบต่อสังคมของหนังสือพิมพ์ก็ขยายวงกว้าง

ออกไป หนังสือพิมพ์ต้องมีเสรีภาพตามแนวความคิดอิสรภาพนิยม แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความรับผิดชอบควบคู่กันไปด้วย เกิดเป็นแนวความคิดเสรีนิยมอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเรียกกันว่า Neo-liberalism ในแนวความคิดนี้เสรีภาพถูกจำกัดขอบเขตด้วยความรู้สึกรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพภายใต้จรรยาบรรณของสมาคมวิชาชีพและโดยการควบคุมของสถาบันรัฐที่เป็นอิสระไม่ขึ้นกับรัฐบาลหรือผู้ใด ความคิดเกี่ยวกับสถาบันรัฐที่เป็นอิสระนี้เกิดขึ้นเมื่อรัฐบาลสหรัฐจัดตั้งคณะกรรมการวิทยุแห่งรัฐ (Federal Radio Commission) เพื่อทำหน้าที่ในการอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่รวมทั้งการควบคุมเนื้อหารายการ ในปี พ.ศ. 2470 และจัดตั้งคณะกรรมการการสื่อสารแห่งชาติ (Federal Communication Commission: FCC) เพื่อทำหน้าที่ออกใบอนุญาตจัดตั้งสถานีและดูแลการใช้คลื่นวิทยุเพื่อออกอากาศในปี พ.ศ. 2477 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อสาธารณชนมากจึงต้องมีมาตรการควบคุมการเสนอข่าวของสื่อเหล่านี้ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ด้วย เพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยต้องสอดคล้องกับหลักสามประการดังต่อไปนี้ คือ 1) ให้ประชาชนมีเสรีภาพส่วนบุคคลและมีทางเลือกในอันที่จะรับข่าวสาร 2) สื่อต้องมีเสรีภาพเช่นกัน และ 3) สื่อต้องสำนึกถึงหน้าที่ของตนต่อสังคม

ทฤษฎีโซเวียตคอมมิวนิสต์ (Soviet Communist Theory) หรือทฤษฎีเบ็ดเสร็จ

นิยม (Totalitarian Theory)

โซเวียตและประเทศคอมมิวนิสต์ได้รับเอาทฤษฎีนี้มาจากความคิดของ Marx และ Engels และแนวทางปฏิบัติของ Lenin โซเวียตเองได้ปฏิรูปการสื่อสารมวลชนมาตั้งแต่หลังการปฏิวัติในปี พ.ศ. 2460 และได้พัฒนาแนวทางวิชาการและวิชาชีพของสื่อมวลชนเรื่อยมาจนเป็นแบบอย่างเด่นชัดสำหรับประเทศสังคมนิยมแบบคอมมิวนิสต์ โดยทั่วไปความคิดที่เป็นรากฐานของทฤษฎีนี้มีอยู่ 5 ประการ คือ

1. ชนชั้นกรรมาชีพ (working class) เป็นผู้มีอำนาจปกครองในสังคมแบบสังคมนิยม ดังนั้นเพื่อที่จะรักษาอำนาจนี้ไว้ ผู้มีอำนาจจะต้องเข้าควบคุมสื่อเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการกุมจิตใจของประชาชนไว้ให้ได้ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนทั้งหมดจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมขององค์การซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นกรรมาชีพซึ่งอันดับแรกก็คือพรรคคอมมิวนิสต์นั่นเอง
2. สังคมนิยมจะต้องเป็นสังคมที่ไม่มีชนชั้น เพราะฉะนั้นจึงไม่มีความขัดแย้งระหว่างชนชั้น สื่อมวลชนจึงไม่ควรที่จะมีรูปแบบโครงสร้างรองรับความขัดแย้งทางการเมือง แม้ว่าความแตกต่างและการโต้เถียงอาจเกิดขึ้นได้ แต่จะต้องไม่เกินเลยจนกลายเป็นเรื่องพิศดารทะเลาะถกเถียงหรือเป็นอันตรายต่อธรรมเนียมพื้นฐานของสังคมในแนวทางสังคมนิยม
3. สื่อมวลชนมีบทบาทเชิงบวกในการสร้างสรรค์สังคม และการผลักดันส่งเสริม

ให้ไปสู่ระบบคอมมิวนิสต์ เพราะฉะนั้นสื่อมวลชนจะต้องมีภาระหน้าที่สำคัญในการสังคม ประกิต การควบคุมทางสังคมในลักษณะไม่เป็นทางการ (informal social control) และการระดมพลังไปสู่เป้าหมายทางสังคมและเศรษฐกิจที่ได้วางแผนไว้แล้ว

4. ลัทธิมาร์กซิสต์มีความเชื่อในกฎอันเที่ยงธรรมของประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นสภาพความจริงเชิงวัตถุวิสัย (objective reality) ที่สื่อมวลชนจะต้องสะท้อนออกมาให้ประจักษ์ การแปลความหมายของเหตุการณ์โดยอาศัยบุคคลเป็นหลักจึงถูกจำกัดโดยปริยาย และคุณค่าของข่าวก็จะต้องพินิจพิจารณาจากทัศนะที่แตกต่างไปจากทฤษฎีเสรีนิยม

5. สื่อมวลชนจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างเบ็ดเสร็จขององค์กรรัฐ และจะต้องประสมประสานกับกลไกทางการเมืองอย่างอื่นอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ความคิดรากฐานดังกล่าวข้างต้นทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นเครื่องมือของรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์โดยตรง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องจัดระเบียบกันเองให้มีความรับผิดชอบ ให้มีการพัฒนาและปฏิบัติตามแนวทางความประพฤติแห่งวิชาชีพ ให้มีการบริการและรับผิดชอบต่อสาธารณชน โดยมีการศึกษาวิจัยและให้ประชาชนผู้รับสารเข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารมวลชนอย่างมีระบบ

จากทฤษฎีที่กล่าวถึงระบบสื่อมวลชนทั้งสี่แนวทางข้างต้น จะเห็นว่าสื่อมวลชนและสังคมมีความเกี่ยวพันกันอย่างแนบแน่นและเกื้อหนุนในการทำหน้าที่ซึ่งกันละกัน ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory) กับทฤษฎีคอมมิวนิสต์โซเวียต (Soviet Communist Theory) มีความคล้ายคลึงในการเน้นการสนับสนุนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในสังคม แต่ก็มีข้อแตกต่างกันคือตามทฤษฎีคอมมิวนิสต์โซเวียต สื่อจะไม่เสนอข่าวสารที่จะเป็นการแทรกแซงตามอำเภอใจ สื่อจะไม่เป็นของเอกชน และจะต้องทำงานเพื่อบริการสาธารณชน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจะเป็นสิ่งที่สื่อทุกประเภททั่วโลกต้องการ แต่ปัจจุบันนี้ สื่อมวลชนส่วนใหญ่ของโลกก็ไม่ได้ยึดมั่นอยู่กับทฤษฎีเสรีนิยมหรืออิสราฟานิยม (Liberal Theory or Libertarian Theory) อย่างเต็มที่นัก สื่อส่วนหนึ่งพยายามแสดงบทบาทหน้าที่ของตนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) เพื่อให้สาธารณชนได้รับประโยชน์จากการทำหน้าที่ของสื่ออย่างสูงสุดเช่นกัน

ทฤษฎี Four Theories of the Press เป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาเปรียบเทียบและจำแนกระบบสื่อ แม้ว่าทฤษฎีนี้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าค่อนข้างมีอคติ (normative subjectivity) และได้รับอิทธิพลอย่างมากจากยุคสงครามเย็นที่มีการแบ่งค่ายเสรีนิยมและคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน แต่ก็ถือว่า Four Theories of the Press เป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีปทัสถานอื่นๆที่ตามมา รวมทั้งการพัฒนาในแวดวงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชน โดยการเปรียบเทียบให้

เห็นบทบาทของสื่อมวลชนที่เป็นไปตามสังคมที่สื่อมันดำรงอยู่ ตลอดจนวิวัฒนาการของระบบสื่อมวลชนที่ต้องการสิทธิเสรีภาพ และความจำเป็นของสื่อที่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม

นอกจากการเชื่อมโยงบทบาทของสื่อกับสังคมแล้ว ทฤษฎีปทัสสถาน (normative theory) สามารถนำมาอธิบายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของสื่อ การจัดการและการทำงานของสื่อได้ McQuail (2010) กล่าวถึง ประเด็นที่สำคัญบางประการที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของระบบสื่อและเงื่อนไขของการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อไว้ดังนี้

เสรีภาพในการเผยแพร่ข่าวสาร (Freedom of publication)

เป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อควรเป็นอิสระจากการควบคุมโดยรัฐหรืออิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ สื่อควรได้รับอิสรภาพเพียงพอที่จะทำหน้าที่รายงานข่าวสารและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชม/ผู้ฟัง เสรีภาพมักเกิดจากการผ่อนปรนในการตรวจสอบ (censorship) การออกใบอนุญาต (licensing) หรือการลงโทษ (punishment) หลังจากการเผยแพร่ข่าวสาร ในขณะเดียวกันฝ่ายประชาชนเองก็ควรมีเสรีภาพที่จะได้รับสื่อที่ตนเป็นผู้เลือกเองด้วย

ความหลากหลายในความเป็นเจ้าของ (Plurality of ownership)

แนวคิดนี้เป็นการต่อต้านการกระจุกตัวของความเป็นเจ้าของ (Plurality of ownership) และการใช้อำนาจควบคุมโดยการผูกขาด ไม่ว่าจะโดยภาครัฐหรือภาคธุรกิจสื่อก็ตาม หลักการของแนวคิดนี้เห็นว่าระบบของสื่อไม่ควรถูกรองรับโดยกลุ่มผลประโยชน์เพียง 2 – 3 ราย

การจัดสรรอย่างทั่วถึง (Universality of provision)

ตามแบบจำลองของสื่อสาธารณูปโภค (public utility model) เครือข่ายการสื่อสารของสังคมหนึ่งๆ ควรให้พลเมืองทุกคนเข้าถึงได้ และด้วยราคาที่เท่าเทียมกันในกลุ่มผู้บริโภค การจัดการให้ทั่วถึงเป็นหน้าที่ของรัฐ

ความหลากหลายของช่องรายการและรูปแบบ (Diversity of channels and forms)

โครงสร้างของสื่อเชิงอุดมคตินั้นจะต้องมีประเภทของสื่อที่หลากหลายแตกต่างกัน และจะต้องมีช่องรายการที่แตกต่างเพื่อเพิ่มโอกาสในการตอบสนองความต้องการของสาธารณะที่มีอยู่อย่างหลากหลายและกว้างขวาง นอกจากนั้นสื่อประเภทที่แตกต่างกัน (เช่นหนังสือพิมพ์และสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง) ควรอยู่ภายใต้การควบคุมที่แตกต่างกันด้วย

ความหลากหลายของข้อมูล ความคิดเห็น และเนื้อหาทางวัฒนธรรม (Diversity of information, opinion and cultural content)

ระบบของสื่อที่พึงปรารถนานั้นควรจะสามารถสะท้อนความหลากหลายของสังคมได้ โดยเฉพาะในมิติหลักๆด้านความเป็นภูมิภาค การเมือง ศาสนา เผ่าพันธุ์ วัฒนธรรม เป็นต้น ช่องรายการของสื่อควรเปิดพื้นที่ให้กับความเคลื่อนไหวและความคิดใหม่ๆ และเปิดให้ชนกลุ่มน้อยในสังคมสามารถเข้าถึงได้อย่างมีเหตุผล

McQuail (2010) ยังได้อธิบายทฤษฎีปทัสถานของสื่อที่เกี่ยวข้องกับประเภทของการให้บริการเนื้อหา (content provision) ซึ่งการให้บริการเนื้อหาของสื่อนั้นถูกคาดหวังว่าจะเป็นการให้บริการโดยมุ่งประโยชน์สาธารณะ (Public interest) และมีองค์ประกอบสำคัญเกี่ยวกับคุณภาพของการให้บริการทางวัฒนธรรม (Quality of cultural provision) ซึ่งกล่าวว่าสื่อถูกคาดหวังให้เคารพต่อค่านิยมกระแสหลักและมาตรฐานทางศีลธรรมในสังคมของตน และให้ความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าดั้งเดิม ศิลปะและภาษาประจำชาติหรือภูมิภาค คุณภาพของวัฒนธรรมสื่ออาจถูกประเมินได้หลายมาตรฐานและมุมมอง ซึ่งรวมไปถึงการให้การสนับสนุนผลงานต้นแบบและสร้างสรรค์ และการให้โอกาสชนกลุ่มน้อยในสังคมที่จะแสดงออกถึงศิลปะและวัฒนธรรมด้วย

นอกจากทฤษฎีเชิงปทัสถานที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว Merrill (1997) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับจริยธรรมไว้อย่างน่าสนใจหลายทฤษฎีด้วยกัน ตัวอย่างเช่น

ทฤษฎีวัฒนธรรมสัมพัทธ์

นักคิดจำนวนมากเชื่อว่าสังคมที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันจะมีหลักจริยธรรมแตกต่างกัน ซึ่งนำไปสู่ระบบวัฒนธรรมสัมพัทธ์ (Cultural Relativism) นักมานุษยวิทยา Ruth Benedict (1934) ได้เขียนหนังสือที่ได้รับความนิยมมาก ชื่อ “Pattern of Culture” (รูปแบบของวัฒนธรรม) และกล่าวว่า ความเชื่อของคนขึ้นอยู่กับว่าคุณอยู่ที่ไหน ดังนั้น จริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศไทย อาจมีมาตรฐานที่แตกต่างจากจริยธรรมของสื่อมวลชนในประเทศตะวันตกในบางเรื่อง แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมสัมพัทธ์นำไปสู่ข้อสรุปที่ว่าเราไม่อาจหามาตรฐานที่เป็นกลางเพียงพอที่จะกล่าวอ้างได้ว่าหลักจริยธรรมของสังคมหนึ่งดีกว่าอีกสังคมหนึ่ง และไม่มีความจริงครอบจักรวาลในด้านจริยธรรมแต่อย่างใด วัฒนธรรมสัมพัทธ์มีความใกล้เคียงกับจริยธรรมเชิงบริบท (contextual ethics) หรือ จริยธรรมในแต่ละสถานการณ์ (situation ethics)

ทฤษฎีภววิสัยเชิงจริยธรรม

ภววิสัยเชิงจริยธรรมหรือความมีอคติเชิงจริยธรรม (ethical subjectivism) คือ มุมมองต่อจริยธรรมที่เห็นว่าความคิดเห็นเชิงศีลธรรมของเรานั้นเกิดจากพื้นฐานของความรู้สึก ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างแท้จริง ตัวอย่างเช่น เมื่อเรากล่าวว่านักข่าวไม่ควรใส่ความรู้สึกส่วนตัวเข้าไปในเนื้อหาข่าว แต่เราก็ไม่อาจกล่าวได้ว่าการใส่ความรู้สึกเข้าไปนั้นเป็นความเลวหรือความผิด เราเพียงแต่มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการกระทำเช่นนั้น อันที่จริง การที่นักจริยธรรมเชิงภววิสัยกล่าวว่าสิ่งใดถูกต้อง นั่นก็คือการแสดงความรู้สึกส่วนตัวว่าเขายอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น อย่างไรก็ตาม นักปรัชญาด้านจริยธรรมนับแต่อดีตมักไม่ยอมรับว่าภววิสัย (subjectivism) เหมาะสมกับทฤษฎีทางจริยธรรม แต่มองว่าเป็นสิ่งที่แฝงไว้กับจิตวิทยามากกว่าเป็นการมองศีลธรรมอย่างเป็นเหตุเป็นผล (Merril, 1997)

ทฤษฎีจริยธรรมของมาคิอาเวลลี

มาคิอาเวลลีได้รับการยอมรับว่าเป็นบิดาแห่งการโฆษณาชวนเชื่อสมัยใหม่ซึ่งนั่นก็คือการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์สมัยใหม่นั้นเอง ดังนั้นจริยธรรมแบบมาคิอาเวลลี จึงถูกขับเคลื่อนด้วยการแข่งขันและยึดถือประโยชน์ของตนเองเป็นใหญ่ ซึ่งประชาชนทั่วไปย่อมเห็นจากการทำงานของสื่อต่างๆ ในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว เช่น การซ่อนกล้อง (hidden camera) ในการถ่ายทำรายการโทรทัศน์ หรือการแอบถ่ายตำรวจจราจรเรียกรับเงินจากผู้ขับรถ หรือหลอกล่อผู้อื่นเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยไม่เปิดเผยตนว่าเป็นนักข่าว ซึ่งบางคนก็ไม่ได้มองว่าเป็นสิ่งที่ผิดมากนัก อย่างไรก็ตามมีนักวิชาการและสื่อมวลชนบางคนให้ความเห็นว่า นักข่าวควรเปิดเผยตนเองว่าเป็นนักข่าว

Merril (1997) ให้ข้อสังเกตว่า การที่คนทั่วไปไม่นับถือหรือเชื่อถือสื่อมวลชนมากขึ้นเรื่อยๆ อาจทำให้สื่อจำเป็นต้องซ่อนตัวตนในการหาข้อมูล ซึ่งนับว่าเป็นเหตุผลที่น่ารังเกียจทีเดียว เพราะจากการสำรวจของ Pew Research Center ในปี พ.ศ. 2552 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อมวลชนระดับชาติของสหรัฐอเมริกามีอคติทางการเมือง รายงานข่าวไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 63) และไม่ได้เต็มใจที่จะยอมรับความผิดของตน ในขณะที่การสำรวจในเรื่องเดียวกันในปี พ.ศ. 2528 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าสื่อมวลชนระดับชาติของสหรัฐอเมริกา รายงานข่าวไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 34) และเห็นว่ารายงานข่าวถูกต้อง (ร้อยละ 55) การวิจัยของ Pew Research Center ในปี พ.ศ. 2552 ยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเพียงร้อยละ 26 เห็นว่าองค์กรสื่อพยายามหลีกเลี่ยงอคติทางการเมือง ร้อยละ 20 เห็นว่าสื่อเป็นอิสระจากบุคคลหรือสถาบันที่ทรงอิทธิพล และร้อยละ 21 เห็นว่าสื่อมีความเต็มใจที่จะยอมรับความผิดของตน ซึ่งความเห็นในสองประเด็นหลังนี้มีคะแนนต่ำอย่างต่อเนื่องทุกครั้งจากผลวิจัยที่ Pew Research Center ดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2528 - พ.ศ. 2552 (Pew Research Center, 2009)

ทฤษฎีจริยธรรมเชิงประโยชน์นิยม

หลักอรรถประโยชน์หรือประโยชน์นิยม (utilitarianism) นั้นมีความแตกต่างจากทฤษฎีอื่น เพราะเน้นความสุขและการทำประโยชน์ให้ผู้อื่น บางครั้งอาจถือได้ว่าเป็นทฤษฎีทางจริยธรรมที่ทรงอิทธิพลที่สุด หลักประโยชน์นิยมในบางรูปแบบจะเปลี่ยนวิธีคิดเกี่ยวกับศีลธรรมและเปลี่ยนทิศทางของจริยธรรมไปสู่แนวทางใหม่ที่เน้นความสำคัญของวิธีการและเป้าหมายมากกว่า นักประโยชน์นิยมหลายคน (เช่น David Hume, Jeremy Bentham และ John Stuart Mill) เริ่มคิดถึงจริยธรรมแตกต่างไปจากเดิม คือคิดว่าสื่อมวลชนมีวิธีการตัดสินใจที่เป็นไปได้หลายทางในการเลือกกระทำสิ่งที่จะนำพาความสุขหรือสิ่งที่ดีที่สุดมาสู่ประชาชนจำนวนมากที่สุด John Stuart Mill กล่าวไว้ใน Utilitarianism (1863) ว่าหลักจริยธรรมพื้นฐานคือการเดินตามทฤษฎีการผลิตความสุข หรือที่ Mill (1863) เรียกว่าหลักความสุขอันยิ่งใหญ่ที่สุด (The Greatest Happiness Principle) นั่นเอง เป้าหมายจะเป็นตัวกำหนดวิธีการ ถ้าเป้าหมายนั้นคือความสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเพื่อคนส่วนมากที่สุดนั่นเอง

จากแนวคิดและทฤษฎีที่คัดสรรมาข้างต้น สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์สภาพจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมในหลายมิติ เช่น สภาพการทำหน้าที่ของสื่อ ความรู้สึกของประชาชนต่อจริยธรรมในการทำงานของสื่อ และความคาดหวังด้านจริยธรรมที่ประชาชนมีต่อสื่อมวลชน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง วิธีการเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้มีการวางแผนการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอน มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ในประเทศไทย ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งการหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กร สื่อมวลชน 4 ประเภท คือ 1) สื่อสิ่งพิมพ์ 2) สื่อวิทยุกระจายเสียง 3) สื่อโทรทัศน์ และ 4) สื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้และมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 20 คน

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก อันจะนำไปสู่การออกแบบสอบถาม (questionnaires) สำหรับการสำรวจความคิดเห็นในขั้นตอนที่ 2 และการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อหาความเหมือน (similarities) และความต่าง (differences) ของประเด็นและความหมาย และนำมาจัดหมวดหมู่ (categories) ภายใต้อำนาจ (themes) ซึ่งกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2: การสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน การหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชน ผู้บริโภคสื่อทั่วประเทศ จำนวนรวม 400 คน

พื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ภาคกลาง: กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก: จังหวัดชลบุรี และภาคใต้: อ. หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ตลอดจนมีการดำเนินกิจการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุดในทุกประเภท

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม (questionnaires) โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ เป็น 5 ระดับ คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการคำนวณค่าเฉลี่ยมาแปลผลเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ โดยมีช่วงคะแนนเท่ากันคือ น้อยที่สุด (1.00 – 1.80) น้อย (1.81 – 2.60) ปานกลาง (2.61 – 3.40) มาก (3.41 – 4.20) และมากที่สุด (4.21- 5.00)

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3: การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทุกประเภท จำนวน 30 คน

วิธีการเก็บข้อมูล ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1

ตารางที่ 3.1: แสดงวัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและวิธีการเก็บข้อมูล

วัตถุประสงค์	ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ กลุ่มตัวอย่าง	เครื่องมือ	วิธีการเก็บ ข้อมูล
- ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรม/ในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ - ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรม - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม	ผู้ เชี่ยว ชาญ ด้ ำ น สื่อมวลชนและผู้บริหาร องค์กรสื่อ จำนวน 20 คน	แบบสัมภาษณ์	การสัมภาษณ์
- สํารวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพ - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม - ประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน	สื่อมวลชนและประชาชนใน กทม. เชียงใหม่ ขอนแก่น ชลบุรี และ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา จำนวน 400 คน	แบบสอบถาม	การสำรวจ
- ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรม - แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม - หาข้อสรุปกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน	สื่อมวลชนระดับผู้ปฏิบัติทั่ว ประเทศ และนักวิชาการที่ เกี่ยวข้อง จำนวน 30 คน	แบบสัมภาษณ์ กลุ่ม	การสนทนา กลุ่ม

3.2 การจัดประชุมวิชาการ

ผู้วิจัยได้จัดประชุมวิชาการเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนจำนวน 2 ครั้ง

ครั้งที่ 1 จัดการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “จริยธรรมของสื่อเก่าและสื่อใหม่ ในยุคโลกไร้พรมแดน” ในวันศุกร์ที่ 26 สิงหาคม 2554 ณ ห้องประชุมสารนิเทศ อาคารบริหาร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีองค์เสวนาจำนวน 2 ท่าน คือ รศ.มาลี บุญศิริพันธ์ จาก Thai PBS และคุณธาม เชื้อสถาปนศิริ จาก Media Monitor

ครั้งที่ 2 จัดการเสวนาทางวิชาการเรื่อง “จริยธรรมและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนไทยในโลกแห่งการแข่งขัน” ในวันพฤหัสบดีที่ 26 เมษายน 2555 ณ ห้องประชุม 5208 อาคารสัมมนา 1 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช โดยมีองค์เสวนาจำนวน 3 ท่าน คือ 1) คุณบุญเลิศ กษายุทธเดช อดีตที่ปรึกษาสำนักพิมพ์มติชน 2) ดร.นิพนธ์ นาคสมภพ นายกสมาคมโทรทัศน์ดาวเทียม (ประเทศไทย) และ 3) คุณชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี นายกสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

ผู้วิจัยได้นำผลจากการประชุมเสวนาทางวิชาการทั้ง 2 ครั้งไปเป็นข้อมูลในการวิเคราะห์เชิงคุณภาพเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

3.3 การจัดทำกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาทั้ง 3 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น นำเสนอต่อสาธารณะ ในการประชุมวิชาการเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพ: วิฤติหรือโอกาสในการพัฒนาสังคมไทย ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2556 และมีการรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับจากสาธารณะไปสังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเพื่อสร้างกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีความสมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นปัญหาตามมุมมองของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่อไป

3.4 การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือ (trustworthiness) ตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation หรือ cross examination) โดยวิธีการดังนี้ (Denzin, 2006)

1) ใช้วิธีการวิจัยแบบผสม (mixed methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

2) ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย (methodology triangulation) อันได้แก่ การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสำรวจความคิดเห็น (survey) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview)

3) มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ (data triangulation) เช่น จากวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสัมภาษณ์กลุ่ม ในสถานที่และระยะเวลาที่ต่างกัน รวมทั้งการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4) ใช้ผู้วิจัยที่หลากหลาย (investigator triangulation) ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางมากที่สุด

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ มีการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 3 คือ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ ส่วนการสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชน ใช้สถิติวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในบทที่ 4 และนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในบทที่ 5 ต่อไป สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 4.1 สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในประเทศไทย
- 4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4.3 แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4.4 มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 4.5 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มวิชาชีพสื่อมวลชน

4.1 สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในประเทศไทย

สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย สามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็นต่อไปนี้

- 1) สถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชน
- 2) ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน
- 3) สถานการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิดจริยธรรม
- 4) สภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน
- 5) ผลกระทบของการละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน
- 6) การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชน

1) สถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชน

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชน และผู้บริหารองค์กรสื่อเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่าสถานการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมีปัญหามากขึ้น แต่ขณะเดียวกันสื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมด้วย

ในประเด็นที่ระบุว่าสื่อมีปัญหาทางจริยธรรมเพิ่มมากขึ้นนั้น เกิดจากการที่มืองค์กรสื่อเพิ่มมากขึ้น ปัญหาจากผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติภายใต้ระบบทุนนิยม การแทรกแซงทางการเมือง การขาดความรู้ด้านจริยธรรม และการขาดความเคร่งครัดในการกำกับดูแลตนเอง

การที่มืองค์กรสื่อเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสื่อใหม่ และสื่อชุมชน ที่เกิดขึ้นอย่างเสรี อาทิ สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชน อินเทอร์เน็ต ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดองค์กรวิชาชีพรองรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน กลายเป็นช่องว่างและโอกาสในการผลิตและนำเสนอเนื้อหาที่ขาดความรับผิดชอบและขาดจริยธรรม ทั้งนี้เนื่องจากสื่อต่างๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นส่วนใหญ่มักมุ่งไปที่การแสวงหาผลประโยชน์เชิงธุรกิจที่จะเกิดขึ้นจากช่องว่างดังกล่าว

“ปัจจุบันมีการเกิดสถานีโทรทัศน์หรือวิทยุชุมชนขึ้นมามากมาย แต่ขาดองค์กรที่เข้ามาควบคุมและกำกับดูแลอย่างเข้มงวด ดังนั้น จรรยาบรรณของสื่อในการนำเสนอให้เกิดเป็นสื่อดีๆ ก็น้อยลง”

“ความเสรีของสื่อ และการเพิ่มจำนวนของสื่อประเภทต่างๆ ทำให้ขาดองค์กรที่เข้ามาควบคุมและกำกับดูแลอย่างเข้มงวด จรรยาบรรณของสื่อในการนำเสนอให้เกิดเป็นสื่อดีๆ น้อยลง นักสื่อสารบางจำพวกขาดสำนึกที่จะรับผิดชอบต่อ”

“สัดส่วนของประเภทที่เริ่มจะไม่อยู่ในกรอบของจริยธรรมมันจะเริ่มเยอะขึ้น คือเริ่มเห็นบ่อยขึ้น”

“ในวงการของสื่อมวลชนในขณะนี้ที่ยังไม่เข้าที่เข้าทางในการที่จะทำให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อสารมวลชน เป็นที่เชื่อถือใจของประชาชน ดังนั้นในเรื่องจริยธรรมของสื่อ จึงยังมีรายละเอียดปลีกย่อยที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมและวางแผนสำหรับอนาคต”

อย่างไรก็ตาม นอกจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของสื่อทำให้เกิดปัญหาด้านจริยธรรมแล้วการที่ผู้ประกอบการหรือเจ้าของสื่อให้ความสำคัญกับการดำเนินการในเชิงธุรกิจในลักษณะของทุนนิยมที่มุ่งเน้นที่ความอยู่รอดและผลกำไรก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ละเลยประเด็นเชิงจริยธรรมในวิชาชีพ

“สื่อถูกแขวนไว้กับทุนนิยม เรื่องการมารับรู้เกี่ยวกับจริยธรรมอาจจะอ่อนเกินไป สื่อต้องชัดเจนว่าทำสื่อเพื่ออะไร ถ้าทำสื่อเพื่อชิงพาณิชย์ ก็ต้องมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องมาก”

“ในระยะหลัง มองว่าสื่อเป็นเชิงธุรกิจมากกว่า และเมื่อเป็นธุรกิจ แน่แน่นอนว่าแต่ละที่มาตรฐานทางจริยธรรมหรือมาตรฐานทางวิชาชีพก็อาจจะแตกต่างกันไป หรือว่าบางที่อาจจะเคร่งครัดมาก บางที่อาจจะหย่อนกว่า”

“สื่อมีจริยธรรมน้อยลงเนื่องจากผลประโยชน์มันช่วยวนบางอย่างมันก็พาไป ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ เรื่องของรายได้ มันอาจจะเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ ต้องเอาตัวรอด แล้วอยู่ภายใต้อำนาจบางอย่าง ถูกแรงชักจูงไป”

“สาเหตุสำคัญของการละเมิดจริยธรรมอาจจะเกิดจากกลุ่มทุน ต้องคำนึงถึงรายได้ หรือเกิดจากภาครัฐแทรกแซง ทั้งนี้ส่วนสำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับหัวหน้าสื่อที่เป็นเจ้าของ บรรณาธิการ ซึ่งเป็นคนสำคัญในการผลิตสื่อออกมาว่าจะให้สื่อออกมาเป็นอย่างไร”

“เราก็จะเห็นว่าหนังสือพิมพ์บางฉบับเมื่อได้การโฆษณาจากกลุ่มทุนใดหรือว่าจากฝ่ายการเมืองใด ก็อาจจะออกไปในทางที่ *favor* หรือว่าอย่างน้อยก็ไม่เป็นปฏิกิริยากับกลุ่มทุนหรือว่าฝ่ายการเมืองนั้นๆ มันจะเป็นลักษณะนั้นมากกว่า”

“ในยุคทุนนิยมปัจจุบันนี้นับวันจะถูกแปรสภาพอย่างแยบยลจนน่าวิตก ให้กลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองและส่งเสริมทุนธุรกิจอย่างเสรี เพื่อตอบสนองความเห็นแก่ตัวมากเกินไปของคนจำนวนน้อยผู้เป็นเจ้าของทุนจนลืมหืมตาความเป็นสถาบันสาธารณะ ความเป็นสื่อเพื่อมวลชน และไม่อาจทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์เพื่อบอกกล่าวหรือเตือนภัยถึงเหตุที่อาจจะเกิดผลกระทบต่อชีวิต สังคม และ โลก ด้วยเหตุผลทุกวันนี้โลกกลายเป็นสังคมเสรีของคนกลุ่มน้อย มีปัจจัย ที่มีอำนาจทุนทางการเมืองและทุนทางธุรกิจเข้ามาเกี่ยวข้อง ภายใต้การแข่งขันในตลาดเสรี”

ปัญหาด้านทุนนิยมมักมีความเชื่อมโยงไปถึงการที่สื่อถูกแทรกแซงทางการเมืองหรือมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการเมืองด้วย ซึ่งบางกรณีเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ขาดและต่างพึ่งพากันเพื่อผลประโยชน์ตอบแทนซึ่งกันและกัน จึงมีส่วนในการทำให้สื่อมีจริยธรรมลดลงได้

“สื่อต้องมีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมืองมากจนเกินไปนัก ไม่มีเรื่องพวกพ้องเรื่องผลประโยชน์มาเกี่ยว ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นดาบสองคมขึ้นมาทันที แทนที่จะบวกผลจะกลายเป็นลบ เพราะต่างคนก็ต่างก็ถูกขึ้นมาหาประโยชน์หรือปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเอง จุดมุ่งหมายที่แท้จริงที่จะร่วมมือ เครือข่าย ขยายผล หรือร่วมมือกันทำสิ่งดีๆ ก็จะเบี่ยงเบนจุดมุ่งหมายให้คุณค่ามันต่ำลง”

“สื่อกับการเมืองเป็นเรื่องที่โยงกันอย่างไม่ขาด เป็นเรื่องของอำนาจที่ควบคุมการรับรู้ของประชาชน เพราะต้นกำเนิดของสื่อก็มาจากการเมือง ถ้าสื่อควบคุมข่าวสาร บิดเบือน ไม่เป็นกลาง ก็จะเป็นผลกระทบใหญ่หลวงต่อประชาชน สื่อควรจะต้องจัดความสมดุลในเนื้อหา ถ้ามีอำนาจจะต้องมีความรับผิดชอบตามมา ถ้าขาดส่วนใดส่วนหนึ่งไปจะไม่เรียกว่าเป็นสื่อสารมวลชน”

“ถ้ามองจากผลปฏิบัติงานในช่วงห้าปีที่ผ่านมา จะเห็นการวิพากษ์วิจารณ์ของประชาชนต่อสื่อมวลชนในหลายด้าน ทั้งทางสังคม และทางการเมือง นั้นทำให้เกิดความน่าสงสัยว่าสื่อมวลชนให้ความสำคัญและปฏิบัติตามจริยธรรม เน้นในด้านหน้าที่ ความเป็นกลาง การนำเสนอความจริงอย่างครบถ้วน การปราศจากอคติ หรือไม่”

“การปล่อยให้เกิดสถานีโทรทัศน์ขึ้นมาเป็นดอกเห็ดแล้วไม่มีการควบคุม การใช้สื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานอำนาจของตัวเอง จะเห็นว่าสุดท้ายก็เป็นเรื่องของผลประโยชน์ มีนักการเมืองใช้สื่อเป็นอาวุธที่สร้างให้คนเชื่อและเห็นคล้อยตาม”

“การยอมตนเป็นกลุ่มพวกทางการเมืองเพื่อเหยียบย่ำทำลายฝ่ายตรงข้าม เหล่านี้ทำให้น่ากังวลใจกับผลกระทบที่มีต่อเยาวชนและบุคคลทั่วไป ตลอดจนความแตกแยกในบ้านเมืองที่ทวีความรุนแรงขึ้น”

“สื่อไม่ควรเลือกข้างเลือกกลุ่มการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดจริยธรรม”

“Politics มันเป็นกระบวนการทางสังคมที่ค่อนข้างจะ *unique* กับสังคมมนุษย์ แล้วกระบวนการของ *regulator* เป็นกระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่ง เพราะฉะนั้น ไม่มีอะไรที่จะไม่รู้จกกัน”

“สื่อกับภาคการเมืองเป็นของคู่กัน ตั้งแต่ที่สื่อเกิดมาเป็นกระบอกเสียงของภาคการเมือง เป็นมิตรบ้าง เป็นศัตรูบ้าง คอยช่วยบ้าง คอยคัดค้านบ้าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการที่จะทำให้สื่อสามารถดำเนินการในหน้าที่ของตนเองได้ดี หรือถูกแทรกแซง หรือถูกกำกับดูแลควบคุมโดยใช้กฎหมายต่างๆ”

“อำนาจและอิทธิพลที่มาจากกลุ่มอาชีพเดียวกันและกลุ่มเศรษฐกิจ การเมือง ที่มุ่งหวังเอาสื่อมาใช้เป็นเครื่องมือ และสื่อก็ลอยไปตามน้ำ”

“สื่อขาดความรับผิดชอบ โดยเฉพาะการที่สื่อเข้าไปปรับประโยชน์จากองค์กรรัฐหรือองค์กรการเมือง เช่น เข้าไปเป็นบอร์ดต่างๆ หรือเข้าไปปรับตำแหน่งทางการเมือง แม้แต่เข้าไปในสภา”

“รัฐบาลหรือผู้ถืออำนาจรัฐมักจะเข้ามา พยายามจะเข้ามามีส่วนหรือแทรกแซงกิจการหนังสือพิมพ์ สมาคมนีเซ็นกันนักการเมืองก็พยายามที่จะเข้ามามีบทบาท มากำหนด”

“บางทีเจ้าของสื่อค่อนข้างชัดเจนว่าก็เป็นนักการเมืองหรือว่านายทุนของพรรคการเมือง คือ มองว่าการที่นายทุนจะเป็นนักธุรกิจ นักการเมือง อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่ง การที่นักการเมืองเข้าไปพยายามที่จะเข้ามาทำสื่อ แนนอนอาจจะพยายามที่ต้องการจะเอามาสนับสนุนพรรคการเมืองหรือว่าแนวคิดทางการเมืองของตัวเอง อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ แต่ว่าในการทำงานของเขาเดินตามกรอบจริยธรรมหรือไม่ ถ้าสมมติว่าคนทำงานมีความเป็นมืออาชีพเดินตามกรอบจริยธรรม ความรุนแรงของปัญหานี้มันอาจจะลดน้อยลง แต่ถ้าสมมติว่าเขาเข้ามาเป็นเจ้าของแล้วเขาต้องการแบบนี้ๆ แล้วสิ่งที่เขาทำอยู่จริงๆ มันแทบจะไม่ใช่การทำหน้าที่สื่อมวลชนเลย แต่เป็นเรื่องของโฆษณาชวนเชื่อ หรือเป็นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ คิดว่าอันนี้นั้นก็ผุดตั้งแต่ต้นแล้ว ก็ผุดในทางปฏิบัติ ดังนั้นคิดว่า แยกออกเป็นสองส่วน คือ สมัยก่อนทางพรรคการเมืองหรือนักการเมืองเข้ามาเป็นเจ้าของสื่อเอง หรือทางรัฐเข้ามาเป็นเจ้าของสื่อเองเนี่ยมีมาก ปัจจุบันนี้ตรงนี้คลายลง”

ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานก็เป็นผลต่อเนื่องจากทั้งเจ้าของหรือผู้ประกอบการที่อาจส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานสื่อสารจริยธรรมได้ นอกจากนั้น อาจเกิดจากปัจจัยความตระหนักส่วนบุคคลว่าตนเป็นผู้มีจริยธรรมในตัวเองเพียงใด รวมถึงเป็นผลมาจากสื่อส่วนหนึ่งยังไม่ได้รับการศึกษาหรือการปลูกฝังอย่างถูกต้องให้เกิดความตระหนักและความรับผิดชอบในจริยธรรมอย่างพอเพียง

“ระดับผู้ปฏิบัติงานที่ถูกร้องเรียน เชิงจริยธรรมก็อาจจะมีกรณีอย่างเช่นการเรียกรับผลประโยชน์ตอบแทน หรือ การไปละเมิดสิทธิคนอื่น ส่วนในแง่ของตัวองค์กรสื่อที่ถูกร้องเรียนโดยรวม เช่น การละเมิดสิทธิของเด็ก ของเหยื่อ ของผู้เสียหาย โดยเฉพาะคดีทางด้านอาชญากรรม ตรงนี้ก็อาจจะมีปัญหาอยู่พอสมควร การที่ไม่ได้เสนอข้อเท็จจริง หรือว่ามีการบิดเบือนข้อเท็จจริง”

“อาชีพนี้ไม่ได้กำหนดวิชาที่จะต้องเรียนจบมา แต่เมื่อกำหนดว่ามีการเรียนเพิ่มมากขึ้นนั้นเป็นเรื่องของวิชาการ เมื่อไม่ได้กำหนดวิชาที่ต้องเรียน คนที่มาทำงานก็ไม่ได้ต้องการคุณสมบัติที่ชัดเจน ไม่เหมือนกับสมาคมวิชาชีพอื่น แต่ของเรานี้ไม่ได้กำหนดกฎเกณฑ์ เพราะฉะนั้นใครจะเข้ามาประกอบวิชาชีพนี้ได้ แต่เมื่อเข้ามาแล้วตัวสำนึกตัวนี้ที่จะต้องมียุติ จึงมีการร้องเรียนจากประชาชนหรือจากผู้ที่ทำงานในวงการต่างๆ เกี่ยวกับจริยธรรม การล่วงละเมิดเสรีภาพ การหมิ่นประมาท การที่ไปทำให้เขาต้องเสียผลประโยชน์มากขึ้น”

“ทุกคนที่เรียนนิเทศศาสตร์จะต้องเรียนวิชาเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งจะต้องสอนและปลูกฝังให้ยึดถือเป็นวิถีในการทำงานในการที่จะก้าวออกไปเป็นสื่อมวลชน นักข่าว ผู้ประกาศข่าว ผู้ผลิตรายการ หรือผู้ดำเนินรายการ และต้องย้อนกลับไปที่สังคมไทยว่าได้ปลูกจิตสำนึกความเป็นคนดีได้มากน้อยแค่ไหน”

อย่างไรก็ตามความเคร่งครัดในการกำกับดูแลก็ถือได้ว่าเป็นประเด็นหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมทั้งนี้ขึ้นกับหน่วยงาน องค์กรสื่อ ผู้ประกอบการหรือเจ้าของ

“จริยธรรมเคร่งครัดในจรรยาบรรณก็มี บางหน่วยก็ออกเป็นประกาศให้ชัดเจน และก็มีปฏิบัติอย่างค่อนข้างเคร่งครัด”

“บางองค์กรก็มีประกาศพวกนี้เหมือนกันแต่ไม่ได้ติดตามดู แต่ก็อาจจะทำให้เกิดความหละหลวมในบางเรื่องบางราวที่อาจจะล่อแหลมต่อจริยธรรมของวิชาชีพ”

แม้ว่าสถานการณ์การถูกแทรกแซงทางการเมืองและการมุ่งผลประโยชน์ทางธุรกิจดูเหมือนจะทำให้สื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งนั้น สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย ทั้งนี้ปัญหาด้านจริยธรรมอาจเกิดจากความไม่มีความรู้ของผู้ปฏิบัติงาน หรือมีผู้บริโภคมักมีการตรวจสอบมากขึ้นด้วย

“โดยรวมก็คิดว่าสื่อมวลชนในเมืองไทยนี้มีมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่ในระดับหนึ่ง อาจจะมีปัญหาอยู่บ้างก็จะเป็นบางกรณีไป แล้วก็อาจจะมีปัญหาในกรณีที่ยังมีความไม่รู้ของคนทำงาน”

“อย่างที่บอกว่าสมาชิกอาจจะเข้าใจแค่กรอบข้อกำหนด แต่ไม่ได้ถูกขัดเกลามาให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง”

“การพยายามพัฒนาอยู่ในเกณฑ์ที่คิดว่าก็ค่อนข้างดี”

“สถานการณ์มันก็มีการพัฒนาขึ้น คือคนก็มีการรักษาสีของตัวเองมากขึ้นด้วย การที่เมื่อเขาถูกละเมิดจริงๆ เขาก็ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย แล้วก็เอาผิดกับผู้ที่กระทำผิด สิ่งพวกนี้ผมคิดว่าก็มีส่วนทำให้คนทำงานเองก็ต้องระมัดระวังมากขึ้น”

“มันควรจะสะท้อน มุมมองและควรจะให้ *balance story* ครบทุกฝ่าย สื่อควรทำตัวเป็นตะเกียงส่องทางให้สังคมก็ควรจะเป็นผู้นำทางด้านปัญญา เป็นความรู้ที่เป็นความรู้ ไม่ใช่ความรู้ที่เป็นวิชาที่ผิด อีกอันหนึ่งก็คือความรับผิดชอบ บางทีปัญหาสื่อก็ขาดความรับผิดชอบ นำเสนอไปโดยที่ไม่รู้ว่ามันจะมี *consequence* อะไรต่อสังคม”

2) ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับความจำเป็นที่สื่อมวลชนจำเป็นต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีมุมมองที่ต่างกัน คือ มีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยส่วนที่เห็นด้วยนั้นระบุว่า มีผลดี โดยเฉพาะในด้านการกำกับดูแลด้านจริยธรรม ทำให้มีกฎระเบียบแบบแผน แต่สมาคมเองต้องมีความชัดเจน มีจุดมุ่งหมาย มีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมือง ไม่มีเรื่องพวกพ้องเรื่องผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นสื่อก็จะไม่เข้มแข็งและอาจตกเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มได้

“ไม่ว่าวิชาชีพใดๆ นั้นจำเป็นจะต้องมีจริยธรรมทั้งหมด เพราะการทำงานกับคนหมู่มากถ้าไม่มีหลักพื้นฐานก็จะทำให้สังคมวุ่นวาย”

“ในมุมมองการกำกับดูแลในเรื่องจริยธรรมของสื่อจะสำคัญ เพราะอย่างน้อยเมื่อมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคมแล้ว มีกฎระเบียบแบบแผนที่ตกลงร่วมกันแล้ว จะทำให้การควบคุมหรือการพูดคุยกันง่ายมากขึ้น ดีกว่าเราทำใดๆ โดยที่เราไม่รู้ว่ามีสื่อที่เราผลิตออกมาจะเป็นไปในทิศทางใด เนื้อหาจะไปกระทบใคร การรวมกลุ่มก็จะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนมุมมองกัน”

“การเข้าร่วมเป็นสมาชิกเป็นสิ่งที่ดี แต่สมาคมเองต้องมีความชัดเจน มีจุดมุ่งหมาย มีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมืองมากจนเกินไปนัก ไม่มีเรื่องพวกพ้องเรื่องผลประโยชน์มาเกี่ยว ไม่เช่นนั้นจะกลายเป็นดาบสองคมขึ้นมาทันที แทนที่จะบวกผลจะกลายเป็นลบ เพราะต่างคนก็ต่างก็ถูกขึ้นมาหาประโยชน์หรือปกป้องสิทธิประโยชน์ของตนเอง จุดมุ่งหมายที่แท้จริงที่จะร่วมมือเครือข่าย ขยายผล หรือร่วมมือกันทำสิ่งดีๆ ก็จะเบี่ยงเบนจุดมุ่งหมายให้คุณค่ามันต่ำลง”

“มีความจำเป็น แต่ควรพิจารณาให้เข้าเงื่อนไข และควรสรรหาคณะกรรมการบริหารที่มีจิตสาธารณะและเปิดกว้าง”

“มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นที่พบปะแลกเปลี่ยนในคนที่อยู่ในวงวิชาชีพเดียวกัน หาข่าวมานำเสนอต่อประชาชน ขณะเดียวกันการแสดงออกถึงข้อเรียกร้อง เจตนารมณ์ที่จะมีต่อภาครัฐ

ก็กระทำกัน ในนามของสมาคม สิทธิประโยชน์ของสมาชิก ในอดีตไม่ได้มีการพูดถึงนัก วิชาชีพนี้ไม่ได้มีความมั่นคงในแง่ของการประกอบการด้านอาชีพ แต่เมื่อกาลเวลาผ่านไป คนรุ่นใหม่ ๆ เข้ามาเป็นคณะกรรมการ ได้มองเห็นว่า คนที่มาร่วมตัวเป็นสมาชิกควรได้รับการดูแลคุ้มครอง สิทธิประโยชน์ในการดำรงชีพ เช่น ค่าเทอม ค่าเล่าเรียนบุตร ค่ารักษาพยาบาล มีความมั่นคง”

“เมื่อเกิดชมรมเกิดสมาคมก็ทำให้เรื่องมันทั่วถึงกัน เกณฑ์ในการปฏิบัติหลายคนช่วยกันดูก็จะดูดีขึ้น หนึ่ง ยากที่จะแหวกกฎเกณฑ์ สองช่วยกันคิดช่วยกันทำ จะได้อบอบคอบ ดูแลแล้วไม่เป็นพิษไม่เป็นภัย คุณเป็นสื่อที่ดี มีมาตรฐานจรรยาบรรณ”

“หากไม่มีการรวมตัวกันเป็นสมาคมหรือชมรม ต่างคนต่างอยู่ ปล่อยรัฐบาลเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือเป็นกระบอกเสียง กระจายข่าวสารข้างเดียว โจมตีฝ่ายตรงข้าม”

“ก็คิดว่าไม่มี คือไม่ได้หวังว่ามันจะแก้ปัญหาอะไรได้ แต่ก็คิดว่ามันดีกว่าไม่มีแล้ว ก็ต่างคนต่างทำตามใจชอบ แต่ว่าถ้ามีขึ้นมา ก็อยากให้เกิดจากการรวมพลังกันตั้งขึ้นมาจริงๆ ไม่ใช่เฉพาะคนกลุ่มเล็กๆ พอตั้งขึ้นมาแล้วคนกลุ่มใหญ่ๆ ก็ไม่ยอมรับ แล้วต้องทำบ้างไม่ใช่ไม่ทำเลย”

“เนื่องจากสื่อใหม่ ยังไม่มีกรอบจริยธรรมที่จะมาดูแล อยากให้มีเพราะมีความสำคัญและจำเป็น การมีชุมชนที่โตขึ้นเรื่อยๆ มีปัญหา ผลกระทบด้านลบ การละเมิด การนำเสนอที่ค่อนข้างจะมาก ควรจะมีข้อตกลง กฎ และจริยธรรมร่วมกันสำหรับผู้ใช้ทุกคน เพราะทุกคนสามารถเป็นคนเผยแพร่ได้ ซึ่งจะช่วยให้สังคมที่โตขึ้นเรื่อยๆ และมีปัญหา ได้รับการดูแลจากฝั่งของผู้ใช้”

อย่างไรก็ตามมีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ เนื่องจากมีความกังวลว่าอาจกลายเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองหรือหาผลประโยชน์ได้

“สำหรับสื่อบางกลุ่มจะรู้สึกว่ามันไม่จำเป็นที่ต้องรวมตัวกันเป็นสมาคม เพราะอาจจะมีอำนาจต่อรองอยู่แล้ว เช่นกลุ่มทุนสื่อใหญ่ๆ ในขณะที่กลุ่มทุนอื่นๆ ที่อาจไม่มีอำนาจต่อรองมากก็จำเป็นต้องรวมกลุ่มกันเพื่อให้มีชื่อในนามสมาคม เพราะว่าความเป็นสมาคมหรือการรวมกลุ่มกันจะสามารถทำให้เพิ่มอำนาจต่อรองมากขึ้น สามารถทำให้ได้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องมากขึ้น ซึ่งก็ถือเป็นหลักการพื้นฐานของการรวมกลุ่มกัน ที่จะได้ซึ่ง 1) ข้อมูล 2) ผลประโยชน์ที่ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน 3) ความน่าเชื่อถือ ซึ่งจะนำไปสู่ความไว้วางใจ”

“โดยส่วนตัวแล้วมองว่าเป็นการคิดริเริ่มที่ดี แต่ถ้ามองในความเป็นอิสระ โดยส่วนตัวเป็นคนเชื่อเรื่องอิสระเรื่องเสรีภาพ ผมมองเห็นว่ามันเป็นการสร้างพันธนาการโดยตัวเราเอง แล้วเราตรวจสอบโดยตัวเราเอง แล้วถ้าเราหลงทางเราก็คิดว่านี่คือสิ่งที่เป็นหลักประกันถึงความชอบ เมื่อเราหลงทางเราก็จะสูญเสียความศรัทธา”

“การที่เราถือ *code of ethics* ของสมาคมวิชาชีพ แล้วเราถูกมันบังคับตรงนั้น แล้วเขามา *sanction* บางครั้งมันก็มีคำถามว่า เราก็กำลังถูกรอรับโดยคนอื่นกลุ่มหนึ่งใช่หรือเปล่า เราไม่ต้องการให้กฎหมายมาควบคุมเรา แต่เราก็กำลังให้คนในสาขาวิชาชีพควบคุมเรา”

3) สถานการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรม

จากการศึกษาเกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่ามีสาเหตุจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน และการดำเนินธุรกิจสื่อมวลชนแบบทุนนิยมที่ทำให้สื่อคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้

ในประเด็นของการไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจนนั้น เนื่องมาจากผู้ปฏิบัติงานสื่อไม่ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้มงวดแล รวมถึงการขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อ

“สมาคมวิชาชีพไม่ได้มีการออกกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมอย่างชัดเจน และถือว่าไม่ใช่หน้าที่โดยตรงของสมาคม โดยจะมุ่งส่งเสริมเสรีภาพและดูแลคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของสมาชิก”

“ก็เหมือนทุกอย่างบน โลกใบนี้ เมื่อมีกฎก็ต้องมีคนไม่ปฏิบัติตามกฎ แต่ว่าการไม่ปฏิบัติตามกฎตรงนั้น ก็พบคำตอบเดิมๆ ว่าเป็นเรื่องของเส้นสาย เรื่องของคนที่มีสิทธิ์ มีโอกาส มีอำนาจว่า ซึ่งช่องทางเหล่านั้นจะนำพาซึ่งความไม่เกรงใจคนอื่น อีกประเด็นหนึ่งอาจจะมาจากคนที่ฉลาดกว่า ที่จะหาช่องทางจากความฉลาดเพื่อจัดการกับสิ่งที่ต้องการได้มา”

“ตั้งแต่เริ่มมีการให้สื่อกำกับดูแลกันเอง ในที่นี้ก็หมายถึงว่าการลดบทบาทของกบว. จากที่ทำหน้าที่ควบคุม คือการเซนเซอร์ มาเป็นสถานี หรือสื่อ ก็คือมันไม่สามารถที่จะไปยุ่งกับการผลิตเขาได้ ครอบงำที่เขายังไม่ได้ออกอากาศเพราะฉะนั้นสถานีจึงคัดกรองกันเอง ซึ่งมันก็มีส่วนที่อาจจะล่อแหลมออกไปค่อนข้างมาก ที่เราก็กินกันอยู่”

“ปัจจุบันบนอินเทอร์เน็ตยังไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้มงวดแลเรื่องนี้ มีแต่สมาคมผู้ดูแลเว็บไทย ซึ่งก็ไม่ได้ดูแลเรื่องนี้ มีแต่การยกระดับมาตรฐานวิชาชีพเพื่อนำเสนอแต่เนื้อหาที่ดี ไม่เป็นภัยต่อสังคม ซึ่งเป็นเพียงแค่หลักการ และในความเป็นจริงยังมีสมาชิคน้อย และสมาชิกไม่ได้ให้ความสำคัญ และความร่วมมือมากนัก”

“ไม่รู้ว่ามีหลักจริยธรรมกำหนดแล้วจะต้องปฏิบัติในรายละเอียดคนนั้นๆ”

“ส่วนหนึ่งก็คือ ส่วนของหน่วยงาน ถ้าหน่วยงานเอาจริงเอาจังและก็ติดตามแล้วก็ใส่ใจตรวจสอบ หมั่นดูแลเรื่องจริยธรรมอยู่เรื่อยๆ แล้วก็ย้ำอยู่เรื่อยๆ แล้วก็ให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นว่าหน่วยงานนี้เอาจริงเอาจังนะ”

“องค์กรที่ควบคุมสื่อจะต้องมีความเป็นอิสระเพียงพอที่จะหลุดออกมาจากกลุ่มทุนหรือกลุ่มวิชาชีพนั้น โดยเฉพาะ เพื่อให้เขามีอิสระอย่างเพียงพอที่จะสร้างหรือรักษาระบบที่ก่อหรือเกิดขึ้น โดยกลุ่มวิชาชีพให้ได้รับการยอมรับและศรัทธาจากประชาชน และให้มีข้อสงสัยวิพากษ์วิจารณ์ให้น้อยที่สุดเพื่อรักษาระบบที่ล้อมวลชนทุกประเภทไว้ หวงแหวน แล้วก็อยากให้เป็นสมบัติของสาธารณะด้วยซ้ำไป”

สถานการณ์ที่ส่งผลให้ล้อมวลชนไม่ปฏิบัติตามหรือมีการละเมิดจริยธรรม มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม เพราะอาจมีการคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้

“สาเหตุสำคัญของการละเมิดจริยธรรมอาจจะเกิดจากกลุ่มทุน ต้องคำนึงถึงรายได้หรือเกิดจากภาครัฐแทรกแซง ทั้งนี้ส่วนสำคัญที่สุดขึ้นอยู่กับหัวหน้าสื่อที่เป็นเจ้าของ บรรณาธิการ ซึ่งเป็นคนสำคัญในการผลิตสื่อออกมาว่าจะให้สื่อออกมาเป็นอย่างไร”

“สาเหตุสำคัญมาจากปัญหาทางธุรกิจ ทำเพื่อจะมีกำไร ได้เงิน จึงไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบด้านลบ เป็นจริยธรรมของผู้บริหาร”

“การปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อนั้นปัจจุบันจะสังเกตได้ว่าถ้ามีเรื่องผลประโยชน์เข้ามาจริยธรรมก็จะลดลง”

“ขึ้นอยู่กับนายทุนและผู้ประกอบการ เนื้อหาของรายการโทรทัศน์ ไม่ว่าจะเป็น *entertain* กีฬา ดนตรี ละคร หนังสือ สามารถสอดแทรกจริยธรรมให้เกิดจิตสำนึกในเรื่องของการถ่ายทอดเรื่องดีๆ ได้”

“ในระยะหลังมองว่าเป็นเชิงธุรกิจมากกว่า และเมื่อเป็นธุรกิจ เน้นนอนแต่ละที่มาตรฐานทางจริยธรรมหรือมาตรฐานทางวิชาชีพก็อาจจะแตกต่างกันไป หรือว่าบางที่อาจจะเคร่งครัดมาก บางที่อาจจะหย่อนหย่อนกว่า อันนี้ประชาชนก็อาจจะสังเกตเห็นได้บ้าง หรือไม่ก็แล้วแต่ว่าประชาชนใครสนใจติดตามสื่อประเภทใด”

นอกจากนั้นการที่ไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดจริยธรรมของสื่อมีส่วนทำให้เกิดการบิดเบือนข้อมูลข้อเท็จจริง ทำให้เกิดการจูงใจและโน้มน้าวประชาชนไปในทิศทางที่ไม่เหมาะสม

“ต้องยอมรับว่าสื่อมีอิทธิพลในการที่จะเข้าไปปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชน นักสื่อสารมวลชนบางคนมีการนำเสนอที่บิดเบือนความคิด รวมถึงเปลี่ยนพฤติกรรมของคนในการดำรงชีวิต ถ้าสื่อนำเสนอแบบชักจูง โน้มน้าวไปในทางที่ไม่เหมาะสม ก็จะเข้าไปครอบงำจิตใจคนให้เข้าไปในทางที่สื่อต้องการ ก็จะมีพรรคมีพวก ซึ่งไม่ต่างจากการรณรงค์หรือการสร้างอุดมการณ์ทางการเมือง ทำให้เรากลายเป็นทาสเป็นพรรคพวกของสื่อนี้ ก็จะเป็นเรื่องของการปลุกปั่นในเรื่องอื่นๆ ตามมา”

4) สภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการบังคับใช้จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่า มี 2 กรณี คือ กรณีที่สื่อมวลชนต่างๆ เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพอยู่แล้ว และกรณีที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ

กรณีที่สื่อมวลชนเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพอยู่แล้ว พบว่า เมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ก็จะมีการฟ้องร้อง ร้องเรียน และจะมีการสอบสวน แต่ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมตนเองได้ หรือยังมีความหละหลวมไม่จริงจัง รวมถึงการมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง จึงยังทำให้สื่อมีการกระทำผิดจริยธรรม หรือยังไม่ให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากเท่าที่ควร

“เมื่อเกิดปัญหาไม่ได้บอกว่าผิดจริยธรรม แล้วก็ดำเนินการเพียงแค่ตักเตือน ไม่มีใครออกมาแสดงความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นปัญหาที่เป็นช่องว่างที่เหมือนจะมีอำนาจแต่เป็นอำนาจที่ไม่น่าเกรงขาม สมาคมต่างๆ บางทีก็ไม่ได้มีอำนาจหรือติดปัญหาเกี่ยวกับเรื่องความสัมพันธ์ หรือความเกรงใจ ซึ่งก็เป็นปัญหาของการรวมกลุ่มสมาคมวิชาชีพ แม้กระทั่งสภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติเอง ซึ่งเป็นสมาคมเกี่ยวกับวิชาชีพด้านสื่อที่เข้มแข็งที่สุดในประเทศไทย เพราะผ่านการต่อสู้ที่ยาวนาน บางครั้งก็มีการบิดเบือนเป้าหมาย ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ดีเท่าที่ควร”

“ยังไม่จริงจังเข้มงวด การที่รวมกลุ่มกันเอง เพื่อตอบโจทยสังคมและดูแลกันเอง เพื่อตอบกฎหมายในการต่อสู้ในชั้นศาล”

“เวลาที่เรารู้ถึงเรื่องของการทำงานอาชีพ เราไม่ได้พูดถึงเรื่องจริยธรรมก่อน แต่เรารู้ถึงว่าเราจะทำอาชีพของเราอย่างไร ได้ผลประโยชน์แค่ไหน เรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องปลายๆ เพราะฉะนั้นการมีจริยธรรมขององค์กรสมาคมสื่อก็ยาก เพราะในการเป็นผู้ประกอบการผลประโยชน์ กำไร ต้องมาก่อน การได้มาซึ่งผลประโยชน์นี้อาจทำให้การปฏิบัติไม่ได้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม”

“เท่าที่สังเกต จริยธรรมของสมาคมวิชาชีพเหมือนตั้งอยู่อย่างลอยๆ โดยไม่ได้มีการบังคับใช้อย่างจริงจัง”

“คือประเทศไทยมันไม่เคยมีอะไรจริงจังมากมาย มันเป็นประเทศหยวนๆ มันเป็นประเทศ connection มันถึงกันหมด ตำรวจก็รู้จักทหาร ทหารก็รู้จักศาล ศาลก็รู้จักอัยการ อัยการรู้จักนักข่าว นักข่าวรู้จักตำรวจ ตำรวจรู้จักโจร โจรรู้จักนักข่าว คือเป็นเรื่องของประเทศไทยนี้ละ คือความสัมพันธ์แบบไทยๆ และก็บรรดาหลักสูตรทั้งหลายมันสอนให้คนไป connection กัน”

“ปัญหาก็คือการบังคับใช้ บางครั้งมันไม่มีประสิทธิภาพ คือบางคนอาจจะเรียกว่า เป็นสื่อกระดาษ แต่จริงๆ ก็คือว่ามันเหมือนกับไม่ถูกติดตาม คือไม่มีคาบ ไม่มีอาญาสิทธิ คือว่ามันทำได้ไม่เต็มที่”

กรณีที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพโดยเฉพาะสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ที่ยังไม่มีองค์กร รับผิดชอบกำกับดูแล ซึ่งในภาพรวมอาจส่งผลกระทบต่อสังคมได้มากนั้น ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมี การใช้กฎระเบียบ หรือ กฎหมายรองรับด้วย

“การที่เราปล่อยให้วิทยุเถื่อน สถานีโทรทัศน์เถื่อน เกิดขึ้นอย่างมากมาย โดยไม่มี การกำกับและดูแล ก็ต้องใช้กฎระเบียบ หรือกฎหมายมารองรับ ต้องมีมาตรการที่เข้มงวดมากๆ เนื่องจากปริมาณของสื่อเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วมาก”

“เสรีภาพของสื่อจำเป็นต้องมีขอบเขต มีจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อ ซึ่ง ปัจจุบันสื่อไม่ใช่กระบอกเสียงของประชาชน สื่อเป็นเพียงเครื่องมือของกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของ หรือ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกัน ประชาชนไม่มีโอกาสไปเกี่ยวข้องอะไรกับสื่อเลย โดยเฉพาะสื่อพาณิชย์และ สื่อของรัฐ จึงต้องมีกฎระเบียบ”

5) ผลกระทบของการละเมิด หรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบของการละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตาม จริยธรรม พบว่ามีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ ผลกระทบต่อประชาชน ผลกระทบต่อสังคมและ ผลกระทบต่อตัวสื่อเอง

การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนนั้นอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อความคิดของผู้อ่าน/ ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสารได้

“เป็นที่แน่นอนว่าถ้าสื่อนำเสนออย่างไร คนดูก็อาจจะถูกปรับเปลี่ยนแนวคิด ถูก บิดเบือนแนวคิด หรือถูกชักจูง ก่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ ซึ่งอาจจะเป็นผลดีหรือร้ายก็ได้”

“สื่อมีผลต่อความคิดของประชาชน สิ่งแรกก็คือจะอย่างไรที่จะสร้างจิตสำนึกที่ ดี สร้างความอิสระทางความคิดที่ดี และสร้างความผูกพันที่ดีกับประชาชน สื่อจะต้องคิดถึง ความรับผิดชอบต่อตัวเราเองและต่อผลได้ผลเสียของประชาชน”

ด้านผลกระทบต่อสังคมนั้นพบว่า การที่สื่อขาดจริยธรรมจะทำให้มีผลกระทบในวง กว้างได้ง่ายเพราะสื่อมวลชนช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็ว และอาจทำให้มีการ เปลี่ยนแปลงรูปแบบของสังคม หากไม่สามารถควบคุมได้ อาจกลายเป็นปัญหาบานปลายในสังคม ได้ในที่สุด

“ในด้านสังคม การละเมิดจริยธรรมทำให้สังคมบิดเบี้ยวและเกิดความรุนแรง เนื้อหาของสื่อมวลชนไม่ส่งเสริมความรู้คิด ปัญญา และจิตสาธารณะ ผลจากความเบี่ยงเบนในสื่อที่

ไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชน เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้มีผู้เข้าไปสร้างสื่อเองในอินเทอร์เน็ต และการเข้าไปต่อเชื่อมกับ social media มากขึ้น ซึ่งก็จะทำให้ปัญหาทางจริยธรรมมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นไปอีกเนื่องจากคนเข้าไปใช้ social media ยังไม่มีกฎเกณฑ์รองรับทางจริยธรรมที่เป็นรูปธรรม”

“เรื่องของความเป็นสื่อ สิ่งที่เกี่ยวข้องก็คือสาธารณชน กลุ่มมวลชนทั่วทั้งสังคม ซึ่งจะมารับข่าวสารทั้งปวงที่กระจายผ่านสื่อ ดังนั้นสิ่งที่เราต้องคำนึงที่สุดก็คือ มวลชน ประชาชน โดยทั่วไป ซึ่งมีความหลากหลาย โดยยอมรับว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารจากสื่อของเราจะสามารถที่จะไต่ตรองใช้วิจารณญาณ จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ได้ สื่อไม่ควรเลือกข้างเลือกกลุ่มการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นการละเมิดจริยธรรม”

ส่วนผลกระทบที่มีต่อตัวสื่อเองไม่ว่าจะเป็นองค์กรด้านสื่อ สมาคมวิชาชีพ หรือ ผู้ปฏิบัติงานเองก็ตาม การขาดจริยธรรมอาจส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจของประชาชนที่มีต่อสื่อ

“หากสื่อมีจริยธรรมในการทำงานก็จะช่วยให้ลดปัญหาได้มาก”

“หากขาดจริยธรรม ตัวสื่อเองจะขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจ”

6) การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นการตรวจสอบการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อ พบว่าในองค์กรสื่อ นั้น ส่วนใหญ่จะมีส่วนรับผิดชอบในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม กระบวนการตรวจสอบดังกล่าวมักไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น และเนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และกฎหมายก็ไม่ได้มีบทบัญญัติบังคับ ยกเว้นแต่จะใช้วิธีการพิจารณาร่วมกับทางกฎหมาย และมีผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งสนับสนุนกลไกของการตรวจสอบควบคุมจริยธรรมสื่อมวลชน

“ทุกสถานีนีมีหน่วยงานตรวจสอบคุณภาพและเนื้อหาของรายการอยู่แล้ว”

“ขึ้นอยู่กับนายทุนและผู้ประกอบการว่าจะมีจริยธรรม และให้ความสำคัญในการตรวจสอบมากน้อยเพียงใด”

“ถ้าหน่วยงานเอาจริงเอาจังและก็ติดตามแล้วก็ใส่ใจตรวจสอบ หมั่นดูแลอยู่เรื่อยๆ แล้วก็ย้ายอยู่เรื่อยๆ ก็จะเป็นสิ่งที่ดี”

“จะมีการตรวจสอบก็ต่อเมื่อมีการร้องเรียน จากการทำงานที่ผ่านมาสื่อคือพวกเดียวกัน เป็นคนวิชาชีพเดียวกัน ยังต้องพึ่งอุปถัมภ์กัน เกรงใจกันในการทำงาน มีความเกี่ยวข้องกัน

ซึ่งเป็นปัญหาของสมาคมที่พบเจอทั่วโลก ต้องทบทวนใหม่ว่าจะทำอะไรให้การตรวจสอบ ดูแล ไม่ใช่ระบบที่ค้ำจนกัน ซึ่งเป็นเรื่องยากมาก ต้องมีความเคารพตัวเอง เคารพจริยธรรม และความคาดหวังของประชาชน”

“มีการพยายามอยู่ แต่ก็ไม่ค่อยได้ผล เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บังคับ ซึ่งต้องยอมรับว่าธุรกิจนี้ยังแข่งขันกันอยู่ มีเรื่องของเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงไม่ได้คำนึงถึงจริยธรรม หรือ ผลกระทบมากนัก”

“จริยธรรมบางทีก็เป็นเรื่องนามธรรม จะตรวจสอบยัง ใจก็ไม่ค่อยแน่ใจ แต่ก็สามารถที่จะชื่นชมคนดีได้ ถ้าเรารู้สึกว่าองค์กรมีจริยธรรม มีคุณธรรม เราก็ส่งเสริมชื่นชม แต่ในแง่ของการตรวจสอบว่าทำไมอันนี้ไม่ทำ ก็ไม่แน่ใจว่าจะตรวจสอบอย่างไร แต่ถ้าเราเชิญชวนให้เขาทำก็ถูกต้อง กฎหมายควรมีผลบังคับใช้กับความเหมาะสมทางจริยธรรมของงานสื่อ แต่หลายๆ ครั้งที่ เป็นเรื่องของคุณธรรม ความดีงาม ควรเป็นเรื่องของการเชิญชวนมากกว่า”

“การตรวจสอบจริยธรรมสื่อ นั้น จำเป็นที่จะต้องช่วยกันเพราะด้วยเทคโนโลยี พัฒนาเร็วมาก เดียวนี้ไม่ใช่แค่ผู้ที่ทำอาชีพสื่อจะส่งสาร ได้เพียงอย่างเดียวแล้ว คนปกติทั่วไปก็สามารถสร้างสื่อของตัวเองแล้วส่งให้ผู้คนได้รับรู้”

“เท่าที่สังเกต ทำกันอย่างแกนๆ เหมือนกลั้วๆ กัน ทำแบบลูบหน้าปะจมูก”

“ทุกระบบในโลกนี้มนุษย์ต้องเผื่อกันไว้ ถ้าจะเอาผลงานให้มันดีๆ ถ้าอยากได้จริยธรรม ต้องเช็คต้องตรวจสอบกันได้ มันต้องตรวจสอบกันได้ คือหลักประชาธิปไตยพื้นฐานโดยหนึ่งต้องแบ่งแยกอำนาจ สองต้อง *check and balance* นี่คือหลักการประชาธิปไตยธรรมดาๆ อย่าไปคิดว่ามันต้อง *connection* กันไว้หน่อย ไม่งั้นเดี๋ยวมันไม่ราบรื่น มันต้องมองบนพื้นฐานว่าทุกคนอาจมีข้อบกพร่องผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกันได้แล้วก็แก้ไขกัน แต่แก้ไขในแนวทางที่ถูกต้อง ไม่ใช่ *connection* แล้วก็หยุดแล้วก็ทำผิดต่อไป”

“ต้องมีการตรวจสอบควบคุม สักส่วนของผู้ที่ทำหน้าที่กรรมการบริหารจัดการองค์กร มันพัฒนาตามการเปลี่ยนแปลงและเสียงเรียกร้องของประชาชน และตราบไคที่ประชาชนยังไม่มีอำนาจต่อเรื่องเหล่านี้มันยอมไม่เปลี่ยน แต่ในเชิงปรัชญามันมองไกลไปได้ มันมองถึงการเปลี่ยนไปได้ มันมองถึงระบบการควบคุมที่ดีได้”

4.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนพบว่ามีปัจจัยที่อาจกลายเป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของ

สื่อมวลชนอยู่ 4 ประการ คือ 1) ด้านเจ้าของทุน ธุรกิจรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการเมือง 3) ด้านภาครัฐ และ 4) ด้านภาคประชาชน

1) ปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าของทุน

ธุรกิจถือว่าเป็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทาง เนื้อหา และบทบาทต่างๆ ของสื่อมวลชน จนอาจทำให้สื่อขาดการคำนึงถึงจริยธรรม เนื่องจากมุ่งไปที่ระบบทุนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งอำนาจของทุนนี้สามารถส่งผลกระทบไปถึงระดับผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนได้

“อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมวิชาชีพสื่อ นั้น ขึ้นอยู่กับผู้นำองค์กร รายได้ การสร้างความสำเร็จทางลัด การควบคุมหรือให้สื่อมีจริยธรรมได้นั้นต้องส่งเสริมผู้ที่ปฏิบัติงานด้วยความสุจริต การสร้างจริยธรรมแต่ละแขนงนั้นเป็นสิ่งที่ต้องมีเพื่อให้เป็นกฎเกณฑ์ที่ทำร่วมกันในแต่ละแขนง แต่ต้องคอยนำกลับมาอบรมแลกเปลี่ยนสิ่งที่เกิดขึ้นในการทำงานเสมอ ซึ่งถ้าไม่ทำนานๆ เข้าก็เกิดความเคยชิน พร้อมที่จะเป็นตัวของตัวเอง ทำให้เสียชื่อทั้งองค์กร และ ทำให้ได้ประโยชน์กับคนบางกลุ่มและเสียผลประโยชน์ของส่วนรวม

“ทิศทางแนวทางของผู้บริหารเป็นปัจจัยที่จะวางสถานะของสื่อในสำนักของตนเองให้ไปในทิศทางหนึ่ง ซึ่งผู้ปฏิบัติก็ต้องทำตามด้วย”

“ธุรกิจเข้ามามีบทบาท นึกกลัวมาก มีผลต่อจริยธรรมแน่นอน อำนาจกับเงินพวกนี้มันเปลี่ยนอะไร ได้เยอะมาก แม้แต่เรื่องอาหารการกิน เรื่องยาอะไรพวกนี้ ธุรกิจมีผลมากๆ บางทีคนเราต้องไปเสียเงินกับที่โฆษณาไม่มีประโยชน์อะไรเท่าไร แต่ทำไมคนถึงซื้อ ยอมซื้อขนาดนี้ได้ ก็เพราะว่าธุรกิจนี้ที่เขาสามารถทำให้ความเชื่อเกิดขึ้นในผู้บริโภคจนได้”

“ปัจจัยอุปสรรคคือเรื่องอำนาจและอิทธิพลที่มาจากกลุ่มอาชีพเดียวกันและกลุ่มเศรษฐกิจ การเมือง ที่มุ่งหวังเอาสื่อมาใช้เป็นเครื่องมือ”

2) ปัญหาอุปสรรคด้านการเมือง

การเมืองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมสื่อใน 2 ลักษณะ คือ การแทรกแซงสื่อเพื่อผลประโยชน์หรืออำนาจแก่ฝ่ายตน รวมถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน และความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าของสื่อกับการเป็นนักการเมือง

“นักการเมืองเข้าแทรกแซงในแบบที่แยบยล หรือเป็นเจ้าของสื่อเอง”

“สื่อกับภาคการเมืองเป็นของคู่กัน ตั้งแต่ที่สื่อเกิดมาเป็นกระบอกเสียงของภาคการเมือง เป็นมิตรบ้าง เป็นศัตรูบ้าง คอยช่วยบ้าง คอยคัดค้านบ้าง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการที่

จะทำให้สื่อสามารถดำเนินการในหน้าที่ของตนเองได้ดี หรือถูกแทรกแซง หรือถูกกำกับดูแลควบคุมโดยใช้กฎหมายต่างๆ”

“นักการเมืองก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่เข้าไปปรับประโยชน์จากสื่อ”

“ค่อนข้างชัดเจนว่าบางทีเจ้าของสื่อก็เป็นนักการเมืองหรือว่านายทุนของพรรคการเมือง คือผมมองว่าการที่นายทุนจะเป็นนักธุรกิจ นักการเมืองหรืออะไร อันนี้ก็เป็นเรื่องหนึ่ง การที่นักการเมืองเข้าไปพยายามที่จะเข้ามาทำสื่อ แนนอนอาจจะพยายามที่ต้องการจะเอามาสับสนุนพรรคการเมืองหรือว่าแนวคิดทางการเมืองของตัวเอง”

3) ปัญหาอุปสรรคด้านภาครัฐ

ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชนในเชิงนโยบายที่ส่วนใหญรัฐจะเป็นผู้กำหนดโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริง หรือในทางปฏิบัติ รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง หรือบางครั้งสื่อก็มีการเผชิญกับอำนาจรัฐ

“คนทำงานภาครัฐ หรือข้าราชการต่างๆ กลุ่มนี้จะมีบทบาทในการที่จะเจอกับคนทำสื่อโดยตรง ในขณะที่ภาคการเมืองอาจจะเป็นคนกำหนดนโยบายเอง ภาครัฐผู้บริหารเป็นคนที่จะเอานโยบายนั้นมาปฏิบัติ ฉะนั้นการทำงานก็จะเจอกับสื่อผู้ประกอบการ เวลาที่มีคณะกรรมการร่วมกัน ก็จะเป็นคนที่เข้าไปคุยไปถกเถียงไปร่างระเบียบต่างๆ”

“รัฐควรส่งเสริม สนับสนุน หรือบังคับ ในแง่ที่ว่าควรให้ผลตอบแทนถ้ามีการเผยแพร่แต่ข้อมูลดีๆ โดยอาจเป็นตัวเงิน เช่น สามารถลดหย่อนภาษีได้ ได้ส่วนลด หรือลงทุนในอุปกรณ์ที่จะตรวจสอบข้อมูลได้ดี หรือให้เงินสนับสนุนส่งเสริมเรื่องของการวิจัยพัฒนาว่าจะทำอย่างไรจึงจะยกระดับมาตรฐานจริยธรรมวิชาชีพสื่อนี้ขึ้นมา โดยมีรางวัล แรงจูงใจ อย่างไร แต่บางครั้งรัฐก็ไม่ได้ทำต่อเนื่องจริงจัง”

“บางครั้งสื่อมีความเกรงกลัวว่าการทำงานจะได้รับผลด้านลบจากอำนาจรัฐ”

“รัฐบาลหรือผู้ถืออำนาจรัฐมักจะพยายามจะเข้ามามีส่วนหรือแทรกแซงกิจการหนังสือพิมพ์ นักการเมืองก็พยายามที่จะเข้ามามีบทบาท มากำหนด”

4) ปัญหาอุปสรรคด้านประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคด้านประชาชนคือการที่ประชาชนขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน จึงไม่สนใจในประเด็นเชิงจริยธรรมของสื่อมากเท่าที่ควร

“ประชาชนทั่วไป อาจจะไม่มีบทบาทในการเข้าไปทำอะไรมากนักในส่วนของการกระบวนการ ถ้ามองในเชิงพาณิชย์ แต่จะมีส่วนหลังจากที่ออกอากาศมาแล้วว่ารายการเหมาะสมกับคนดูอย่างไร ผลกระทบที่มีต่อคนดู การละเมิดต่อคนดู แล้วจึง *feedback* กลับไป หรือถ้าไม่ชอบก็อาจจะเลิกบริโภคสื่อชิ้นนั้นแต่ก็เป็นไปได้ยากมาก”

“จริงๆแล้วถ้าภาคประชาสังคม ภาคประชาชนแข็งแกร่ง ถ้าภาคประชาชนมี *media literacy* สูงๆ เขานี้แหละคือตัวสำคัญ”

“เราอาจจะให้สังคมมากำกับดูแลมากขึ้น ด้วยการที่ให้สังคมมีความรู้ในเรื่องของสื่อมากขึ้น *media literacy* เสร็จแล้วก็สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำกับดูแล อย่างเช่นสภาผู้ชมผู้ฟัง”

4.3 แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การควบคุมกันเองเชิงจริยธรรม 2) การสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพสื่อ และ 3) การแยกจริยธรรมวิชาชีพตามลักษณะของสื่อกระแสหลัก สื่อกระแสรอง สื่อมวลชนส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

1) การควบคุมกันเองเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบ และการควบคุมหรือ การตรวจสอบกันเอง เพราะสื่อย่อมมีความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อด้วยกันเองมากกว่าผู้อื่น นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความเห็นว่าจะต้องใช้สังคมควบคุมด้วย อย่างไรก็ตามการกำกับดูแลกันเองมักจะมีปัญหาด้านการบังคับหรือการลงโทษ จึงมักเป็นการขอความร่วมมือมากกว่าการกำกับดูแลกัน เมื่อเกิดความผิดพลาดจะใช้การตักเตือนกันและขอความร่วมมือ

นอกจากนั้น การควบคุมกันเองเชิงจริยธรรมควรปราศจากการแทรกแซงของภาครัฐ โดยภาครัฐควรมีบทบาทในฐานะเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก

“ควรจะควบคุมตัวเองก่อนที่จะไปควบคุมกันเอง”

“เป็นการ *monitor* ซึ่งกันและกัน ว่าทำอย่างนั้นไม่ถูก แต่ไม่ใช่ในแง่ของการควบคุมเพราะไม่มีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมสื่ออื่นๆ”

“ในความเป็นสื่อ ก็เชี่ยวชาญพิเศษในเรื่องของสื่อมากกว่าคนที่ทำงานด้านอื่น การตรวจสอบกันเองจะชัดเจนเพราะมีความเชี่ยวชาญอยู่แล้ว ถ้าเราไปถึงจุดที่ตรวจสอบกันเองได้ก็จะดี แต่ก่อนที่จะตรวจสอบกันเองควรตรวจสอบตัวเองก่อน”

“ในยุคใหม่ เอาตรงควบคุมก่อน ในยุคใหม่เดี๋ยวนี้ทุกคนน่าจะมีความรับผิดชอบ กับสิ่งที่ตัวเองทำมากขึ้น เน้นเรื่องนี้ก่อนอันดับแรก หน่วยงานรัฐไม่ใช่ผู้ควบคุมอะไรอีกต่อไปแล้ว ควรจะเป็นผู้สนับสนุน ผู้อำนวยการ โฆษน์ แล้วก็ให้คนที่ทำอยู่ ทำอะไรด้วยตัวของเขาเอง แต่ว่าใน ขณะเดียวกันก็ให้ดูแลและรับผิดชอบด้วย เพราะฉะนั้นระบบเซนเซอร์ตอนหลังก็ไม่เอา ให้สถานีดู เอง รับผิดชอบเอง”

“คิดว่า regulator โดยเฉพาะ กสทช. เนี่ยควรจะ encourage ให้มีการทำ self-regulation และก็ตัว กสทช. เองควรจะเข้าไป enforce การลงโทษ เพราะโดยหลักแล้ว เมื่อมีกฎต้อง มีการละเมิด เป็นการให้คนให้โทษเมื่อมีการละเมิด แต่ประชาชนลงโทษกันเองไม่ได้ เมื่อไหร่ที่ ประชาชนจะลงโทษกันเองก็ต้องใช้อำนาจรัฐเข้ามาแล้วก็เจ้าหน้าที่เข้ามา โดยเฉพาะการลงโทษทาง อาญา แต่การลงโทษที่ปรับเป็นตัวแทนเงินหรือการทำสัญญาว่าจะยอมความกันนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง แต่ เราถูกปลูกฝังแนวความคิดที่ว่าแมลงวัน ไม่ตอมแมลงวันเข้ามา เพราะฉะนั้นพูดง่ายๆว่า โจรย่อมไม่ คำหนีโจรด้วยกัน”

“เชื่อในการควบคุมกำกับกันเอง คือ self-regulation อย่างไรก็ตาม self-regulation นี้มีปัญหาอยู่ตรงที่ว่าเราจะสามารถกำกับดูแลกันได้เฉพาะคนที่สมัครใจ คนที่ไม่สมัครใจเข้าร่วม ด้วยการกำกับดูแลคงต้องใช้สังคมดู อันที่สองก็คือว่า ปัญหาของการกำกับดูแลกันเองหรือว่าการ บังคับหรือการลงโทษ มักจะมีปัญหา จะเป็นเรื่องของการขอความร่วมมือมากกว่า เป็นเรื่องของการ กำกับดูแลกัน ถ้าเกิดความผิดพลาดหรือเกิดอะไรมาที่ตักเตือนกันแล้วก็ขอความร่วมมือ ขอความ ร่วมมือให้แก้ไข ขอความร่วมมือให้ดำเนินการในเรื่องใดๆ”

“สื่อยังไม่มีการรวมตัวที่มีพลังและก็ชัดเจนพอที่จะควบคุมกำกับดูแลกันเอง ตามที่ รัฐธรรมนูญต้องการ รู้สึกว่ารัฐธรรมนูญเขาจะเขียนให้สื่อมีอำนาจดูแลกันเอง แต่ก็เห็นได้ชัดเจน ว่ายังไม่มีความเข้มแข็งในการดูแลกันเอง คำว่า แมลงวัน ไม่ตอมแมลงวัน จึงยังเป็นอยู่ในปัจจุบัน น้อยมากที่จะเกิดการโต้เถียงกัน หรือว่าการห้ามปรามกันเองแทบจะไม่มี ใครอยากทำก็ทำไป”

2) การสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพสื่อ

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับการที่สื่อมวลชนควรสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพ สามารถสรุปได้ 3 แนวทาง คือ ควรมีการสร้างจริยธรรมร่วมกันเป็น หนึ่งเดียว ควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อย และสื่อควรมีจริยธรรมแยกตามแขนง วิชาชีพ

ผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวคิดว่าควรมีการสร้างจริยธรรมร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ให้เหตุผลว่าจะ

ทำให้สื่อมวลชนมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกัน แต่ที่สำคัญคือจริยธรรมต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

“มีองค์กรที่ทำงานของสื่อ เป็นสมาพันธ์ สมาคม เยอะมาก ถ้าเราเอาองค์กรพวกนี้ มาทำเป็นเครือข่ายที่ต่อต้านการถ่ายทอดหรือการทำงานด้านสื่อสารมวลชนที่ขาดคุณธรรม ถ้าทุกสื่อร่วมกันและมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกันก็จะดีมาก”

“ควรสร้างจริยธรรมร่วมกันอย่างรัดกุม แต่จริยธรรมก็จะเป็นแค่ตัวหนังสือที่มีคนชอบเอาไปกล่าวอ้าง หากไม่นำไปปฏิบัติหรือสร้างศรัทธาทางจริยธรรมอย่างแท้จริง ตัวหนังสือก็ไม่มีประโยชน์อะไร”

“มีความจำเป็นที่จะต้องสร้างจริยธรรมร่วมกัน ด้วยเหตุที่มีความเกี่ยวเนื่องกันกับสาขาวิชาชีพ เช่น สมาคมนักข่าวเกี่ยวข้องกับสภาการหนังสือพิมพ์ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทยก็เกี่ยวข้องกับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย เกี่ยวข้องทั้งในแง่ที่เป็นวิชาชีพเดียวกันกับตน เกี่ยวข้องในแง่ที่บุคลากรเข้าไปดำรงตำแหน่งอยู่ อยู่ในที่เดียวกันเวลามีปัญหาเข้ามากระทบต่อวิชาชีพ จะประชุมร่วมกัน ออกแถลงการณ์ร่วมกัน ในนามขององค์กรวิชาชีพ”

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อย กล่าวว่า ผลของการรวมสื่อที่เกิดจากเนื้อหาเดียวกันแต่ถูกนำไปเผยแพร่ในรูปแบบสื่อที่แตกต่างกันทำให้การกำกับดูแลมีความแตกต่างกันด้วย

“ควรมีการสร้างจริยธรรมทั้งข้อหลักที่สามารถใช้ร่วมกันได้ และข้อย่อยๆ ที่แตกต่างกันสำหรับสื่อแต่ละแขนง เนื่องจากยุคนี้เป็นยุคควมรวมสื่อ เช่น มีการนำเอาข้อมูล รูป หรือคลิปไปออกโทรทัศน์ ในขณะที่เดียวกันก็มีการนำข้อมูลจากแขนงอื่นมาขึ้นอินเทอร์เน็ต จริยธรรมหลักๆหลายอย่างจึงสามารถใช้ด้วยกันได้ แต่ในเรื่องเทคโนโลยี ก็มีเรื่องที่แตกต่างกัน ทำให้มาตรการในการกำกับดูแลไม่เหมือนกัน”

“ควรมีกรอบใหญ่ก่อนที่สามารถจะครอบคลุมสื่อได้ทั้งหมด ทุกประเภท แล้วอาจจะมีการบัญญัติจริยธรรม ที่เป็นข้อกำหนดบังคับสำหรับสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ social network ให้เหมาะสมกับแต่ละสื่อ”

ผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการสร้างกรอบจริยธรรมแยกตามแขนงวิชาชีพสื่อแต่ละประเภท เห็นว่า สื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันตามลักษณะธรรมชาติ จึงควรมีความเป็นอิสระจากกัน แต่ถึงแม้ว่าจะแตกต่างกันก็ต้องมีความเสมอภาคกัน

“คิดว่าควรแยกกัน เพราะสื่อมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นหลักการที่จะทำกฎระเบียบข้อบังคับที่ดี คือเป็นหลักที่อยู่ในนิติรัฐ กฎหมายที่เหมือนกันต้องใช้บังคับคนที่เหมือนกัน ในขณะที่คนที่แตกต่างกันต้องใช้กฎหมายที่แตกต่างกัน แต่สุดท้ายก็ต้องเสมอภาคกัน ฉะนั้นถ้าสื่อต่างหากก็

ต้องใช้ข้อบังคับที่แตกต่างกัน เพราะแต่ละสื่อก็จะมีเอกลักษณ์ มีข้อดีข้อเสียต่างกัน เป็นเรื่องความหลากหลาย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปสื่อยุคใหม่”

“สื่อแต่ละประเภทมีวิธีการนำเสนอไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นกรอบของเขาก็มีอย่างเช่น การนำเสนอของวิทยุก็จะมีวิธีการหนึ่ง ควรจะมีกรอบของจริยธรรมแต่ละส่วน เพราะฉะนั้นก็ควรกำหนดกฎเกณฑ์ของตนเอง”

“ควรมีการกำกับดูแลในแต่ละประเภทของสื่อที่อาจจะใกล้ชิดกัน”

3) การแยกจริยธรรมวิชาชีพตามลักษณะของสื่อกระแสหลัก สื่อกระแสรอง สื่อมวลชน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค

จากการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการแยกจริยธรรมตามลักษณะของสื่อกระแสหลัก/กระแสรอง หรือ สื่อส่วนกลาง/ภูมิภาค พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรมีการแยกกัน ในลักษณะดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นสื่อมวลชนประเภทเดียวกัน มีธรรมชาติและลักษณะการนำเสนอเนื้อหาที่เหมือนกัน จึงควรยึดตามประเภทมากกว่า

“จริยธรรมหรือกรอบข้อบังคับ สื่อประเภทเดียวกันก็ไม่ควรมีจริยธรรมต่างกัน สื่อควรมีคุณภาพในการนำเสนอเหมือนกัน ทั้งสื่อเล็กและสื่อใหญ่ก็ควรมีกรอบเหมือนกัน”

“ไม่มีความจำเป็นจะต้องแบ่งอะไร”

“มันไม่มีแบ่งนะ แต่เราก็สามารถลงไปควบคุมได้ มีแต่ที่จะทำเป็นตัวอย่าง มีแต่ที่เราจะลงไปให้ข้อมูลเขา ให้เขาเห็นว่าวิชาชีพนี้เป็นวิชาชีพเดียวกัน”

“ถือว่าถ้าเป็นสื่อรู้สึกว่ามันน่าจะเหมือนกัน ไม่ว่ามันจะคนรับสารแค่สิบคนหรือคนรับสารล้านคน ถ้ามีลักษณะสื่อเหมือนกันนะ เมื่อไหร่ที่มันผ่านสื่อก็ควรจะมีมาตรฐานเดียวกัน ไม่ว่าสื่อมีลูกค้านับล้านคนต้องเป็นอย่างนี้ มีลูกค้านับสิบคนต้องเป็นอย่างนี้”

“อาจจะไม่ต้องขนาดนั้นก็ได้อีก กรอบจริยธรรม มันมีมาตรฐานอยู่ระดับหนึ่งอยู่แล้ว เป็นมาตรฐานร่วมกัน เหมือนกับที่เราพูดว่า ทุกศาสนาสอนให้คนเป็นคนดี คือกรอบจริยธรรมเป็นเรื่องที่ข้อไม่พึงทำ ข้อควรจะทำอะไร”

4.4 มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน นั้น สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน 2) แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรม และ 3) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

1) หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับหน่วยงาน/องค์กรที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าหน่วยงานทุกภาคส่วนควรมีส่วนเกี่ยวข้องนับตั้งแต่หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมจริยธรรมสื่อมวลชน และจากแนวคิดที่มุ่งให้สมาคมวิชาชีพ สื่อมวลชนและธุรกิจสื่อได้กำกับดูแลกันเองนั้น ก็มีข้อเสนอแนะให้องค์กรสื่อมวลชนและธุรกิจสื่อเป็นหลักในการส่งเสริมจริยธรรมควบคู่ไปกับภาครัฐ ยิ่งไปกว่านั้นสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนก็ต้องมีบทบาทในการสอดแทรกเรื่องจริยธรรมสื่อมวลชนในหลักสูตรการศึกษาด้วย

อย่างไรก็ตาม ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อ นั้น นับว่ามีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกัน

“รัฐเป็นหน่วยงานหลักที่ควรจะมีบทบาทในการรณรงค์ส่งเสริมจริยธรรม โดยมีมาตรการ ออกกฎระเบียบ ส่วนผู้บริโภคหรือผู้ใช้ก็ควรช่วยกันสอดส่องดูแลจริยธรรมของสื่อ มีการแจ้ง ร้องเรียน แต่ทั้งนี้ก็ยังไม่มีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ นอกจากนี้ผู้ประกอบการควรมีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ และไม่หวังผลตอบแทนทางธุรกิจ

“ณ วันนี้กระทรวงวัฒนธรรมก็ดูเหมือนจะเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แม้กระทั่งกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือแม้แต่ศูนย์คุณธรรมที่เปลี่ยนตัวเองมาเป็นองค์การมหาชน ก็น่าจะเข้ามามีบทบาทเรื่องสื่ออย่างจริงจัง น่าจะมีการกิจหลักในการขับเคลื่อนในการสร้างสื่อคุณธรรม จริยธรรม ให้ชัดเจนเห็นเป็นรูปธรรม ที่ผ่านมาทางศูนย์ทำงานผลักดันในเรื่องนี้อยู่แล้วแต่ไม่ได้ขับเคลื่อนเต็มที่ เพราะมีผลงานหนังสือที่ออกมาเป็นสื่อมากกว่าในเชิงของโทรทัศน์ หรือวิทยุ”

“ควรมีการศึกษาพัฒนาวิชาชีพของสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นหลัก ส่งให้เจ้าของธุรกิจหรือผู้นำองค์กรรับไปพัฒนาอบรมในเรื่องจริยธรรมของแต่ละสถานทีนั้นๆ ในเบื้องต้นถ้าเราคิดว่าจริยธรรม เป็นเรื่องที่สำคัญในอันดับต้นๆ”

“ควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อ ตรวจสอบการทำงานของ กสทช. ส่วนรัฐบาลทำหน้าที่สนับสนุน ภาคประชาชน ภาควิชาชีพ ภาควิชาการ กสทช. และรัฐบาล”

“สถาบันทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนนิเทศศาสตร์สื่อสารมวลชน น่าจะมีการหยิบยกประเด็นในเรื่องนี้มาหารือประชุมกันบ้างว่าในโลกแห่งความเป็นจริงของวิชาชีพที่เราากำลังผลิตเด็กออกมารับใช้และเข้าสู่ในระบบการสื่อ มีบันทึกยื่นถึงสมาคมด้วยความเคารพด้วยความปรารถนาดี ซึ่งก็จะทำให้สถาบันการศึกษาได้รับการยอมรับจากทางสังคมด้วยว่าเราได้ช่วยกัน

ในเมื่อเราเห็นว่าวงการสื่อมีข้อบกพร่อง หรือจัดตั้งเป็นกลุ่มคณะอาจารย์ กลุ่มนักวิชาการ สื่อมวลชน มาคุยแลกเปลี่ยน สร้างสรรค์เผยแพร่ เขียน *paper* กระจายออกทางสื่อ ซึ่งต้องมีสื่อรัก ความเป็นธรรม รักความถูกต้องอยู่ข้างที่รองรับการเคลื่อนไหวอันนี้ พร้อมที่จะเปิดเผย ใน ขณะเดียวกัน ประชาชน กลุ่มองค์กรต่างๆ องค์กรมวลชนที่เกี่ยวข้องกับเด็ก สตรี ผู้พิการ ประชาชน ที่ไม่อยากให้เกิดความรุนแรง ไม่อยากให้เกิดสงครามการเมือง ก็สามารถมาช่วยกันได้”

“อยากให้สังคมในแต่ละชุมชนมีส่วนในการกำหนดทิศทางของสื่อโดยสนับสนุน สื่อที่ให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นความจริงและเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นที่ตั้ง แต่คงเป็นไปได้ยาก เพราะมุมมองสังคมคงเห็นสื่อโทรทัศน์เป็นเรื่องไกลตัวประกอบกับปัจจัยหลายอย่าง ไม่ว่าในเรื่อง ของระบบ ครอบครัว การศึกษาและอื่นๆ”

“ผู้ชม ผู้ฟังหรือคนนอก เขาก็ดูรายการเราเหมือนกัน เขาก็อยากจะรู้ว่า เราทำแบบนี้มันถูกจริยธรรมหรือเปล่า บางทีเขาก็ *comment* มา เสนอข้อคิดเห็นบางอย่าง ซึ่งทำให้เราต้องตอบ แล้วเราก็คิดว่า เราคงต้องให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมกับคนทั่วไปด้วย จริยธรรมสื่อมันไม่ใช่แค่ให้ คนทำสื่อรู้ แต่ว่าในปัจจุบันคนที่รับสื่อก็ควรจะมีความรู้เรื่องพวกนี้ด้วย เพราะว่าเวลานี้เรากำลังคุย กันเยอะมาก เรื่อง *media and information literacy* รู้เท่าทันสื่อ แยกแยะได้ว่าคุณทำอย่างนี้ดีไม่ดี ถูกต้องไม่ถูกต้องโดยเฉพาะถ้าบอกว่าเป็นเรื่องสาธารณะ ประชาชนมีสิทธิบอกได้เลยว่าคุณทำอย่าง นี้ไม่ถูก ทำอย่างนั้นไม่ถูก คุณต้องทำอย่างนั้นอย่างนี้สิ เพราะฉะนั้นมันก็เลยเกิดความคิดว่า ถ้าฉัน แม้แต่คนทั่วไป เขาก็ต้องมีความเข้าใจเรื่องพวกนี้ด้วยนะ เขาจะได้ช่วยตรวจสอบได้”

“จริงๆแล้วถ้าภาคประชาชนแข็งแกร่ง ถ้าภาคประชาชนมี *media literacy* สูงๆ เขา นี่แหละคือตัวสำคัญ ถ้าเทียบกับที่นี้เห็นชัดมาก ถ้าเผื่อภาคผู้ชมแข็งแกร่ง และมีระบบตรวจสอบที่ ดี ที่นี้ใช้ประชาชนเป็นคนควบคุม เป็นคนตรวจสอบ แต่ว่าภาคประชาชนเองก็ต้องเป็นภาค ประชาชนที่แท้จริง ไม่ใช่ภาคประชาชนที่ดังแต่เรื่อง *high profile* แล้วเล่นเฉพาะเรื่องที่ดังตัวเองขึ้นไปสู่ผลประโยชน์และอำนาจ ถ้าเราพูดถึงภาคประชาชน คือ NGO ก็ไม่ควรจะทำงานเพื่อหวังเป็น NGO ไซ้ไหม”

“การควบคุมของสังคมจำเป็นมากเลย โดยเฉพาะเรื่องสื่อ สังคมจะต้อง ควบคุมดูแลสื่อให้มากๆ ไม่ว่าสิ่งที่เขาเสนอจะกระทบตัวเองหรือไม่ แต่กฎหมายมีมากไป มันก็ จะกลายเป็นว่าเผด็จการ ไปควบคุมสิทธิเสรีภาพ”

2) แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน จริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าได้มีการเสนอแนวทางในการป้องกัน 4 ลักษณะ คือ 1) การให้ความรู้และธรรมาภิบาลจุดจิตสำนึกเจ้าของสื่อและผู้ปฏิบัติให้ตระหนักถึงความสำคัญ ของจริยธรรม และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน 2) การออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่จะใช้

กำกับดูแล และ 3) การรณรงค์ ส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจ และ 4) การใช้กลไกทางสังคม ทั้งนี้ มาตรการป้องกันและลงโทษทุกระดับต้องกระทำอย่างเข้มแข็งและจริงจัง

“การเข้าใจถึงจริยธรรมอย่างถ่องแท้และลึกซึ้งเป็นสิ่งสำคัญจะอย่างไรให้ผู้ที่จะเข้ามาทำงานด้านนี้หรือคนรุ่นต่อไปที่จะทำงานด้านนี้มีสำนึกรับผิดชอบให้เทียบเท่ากับงานหมอ วิศวกร หรือ ครู เพราะอาชีพหลักๆ นั้น มีผลกับมวลชน ถึงขั้นเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม หรือชีวิตเลยทีเดียว และจะอย่างไรให้ครอบคลุมในวงการวิชาชีพสื่อได้ทั้งหมด”

“ศึกษาพัฒนาการและแลกเปลี่ยนปัญหาของการทำงานด้านสื่อมวลชน เนื่องจาก บางครั้งเราอาจจะคิดว่าเราเป็นสื่อมวลชน แต่ก็อย่าลืมว่า แหล่งข่าวก็อยู่กับสื่อมวลชนมานาน บางธุรกิจก็ใช้สื่อมาตลอด ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นสามารถใช้สื่อได้เก่งมากกว่า สื่อที่เพิ่งจบมาใหม่ๆ อีก ตรงนี้สำคัญจะรับมือหรือจะรู้ให้เท่าทัน ว่าเราจะเป็นสื่อมวลชนหรือจะเป็นแค่สื่อที่ถูกยืมมือ”

“ต้องเคารพจริยธรรมที่มี ถึงแม้ว่านักวิชาการหลายคนจะบอกว่าอยู่ที่ตัวบุคคล อย่างไรก็ตามจะต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่คนไทยสามารถทำได้และเกิดขึ้นจริงมากกว่า”

“การกระตุ้นจิตสำนึก ต้องตั้งเป้าว่าสุดท้ายจะให้ผลประโยชน์ต่อสังคม ต้องทำงานเพื่อสาธารณะ”

“กำหนดโครงสร้างอย่างไรให้เหมาะสม ควรจะออกกฎหมาย กฎระเบียบ หรือ วิธีการในการกำกับดูแลด้านที่ไม่ดี”

“ควรมีกฎระเบียบมาบังคับ”

“ในขณะเดียวกันก็ควรมีมาตรการในการรณรงค์ ส่งเสริม ไม่ว่าจะเป็นองค์กร หรือตัวบุคคล มีการต่อยอด ขยายผล มีมาตรการในการจูงใจ และมีวิธีการที่จะทำให้ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจมีรายได้ อยู่รอด ได้ก่อน แล้วผู้ประกอบการจะตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมได้ เมื่อธุรกิจอยู่รอด”

ส่วนการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมนั้นจะต้องใช้ความเข้มแข็งไม่ประนีประนอม อาจใช้ การเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการใช้กลไกทางสังคม

“การใช้ความเข้มแข็งในการกำกับดูแลโดยไม่มีการประนีประนอม”

“มีศูนย์รับเรื่องร้องเรียน มีอนุกรรมการรับเรื่องร้องเรียน กรณีที่ประชาชนหรือว่า ผู้ชมได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติ ในเรื่องจริยธรรมนั้น ก็สามารถร้องเรียนได้ เหมือนกับเป็น กลไก เป็นเครื่องมือที่จะทำให้องค์กรสื่อได้รับฟังเสียงสะท้อนหรือความคิดเห็นจากผู้ชมผู้ฟัง หรือ จากผู้มีส่วนได้เสียตรงนี้มากขึ้น”

“ถ้าหากคุณฝ่าฝืนแน่นอนที่สุดคุณจะต้องถูกสังคมปฏิเสธ ถ้าเกิดความร่วมมือ ร่วมกันหมด คำว่าควบคุมไม่มีความหมาย ทุกอย่างนั้นต้องร่วมมือและช่วยกันตรวจสอบ และ ไม่

มีใครที่จะฝ่าฝืนความจริงได้ ถ้าหากว่าสังคมผู้บริโภคปฏิเสธ การแสดงความคิดเห็นที่คัดค้านหรือเป็นลบต่อการทำหน้าที่ของสื่อต่างๆ ที่ผ่านสื่อหรือผ่านอินเทอร์เน็ตนั้นเป็นเพียงทักษะ ทักษะหนึ่งที่ต้องการจะเตือนทั้งสื่อ เตือนทั้งสังคมว่า การนำเสนอหรือการเสพสื่อเหล่านั้นมันไม่มีคุณค่าเลย แต่ว่าถ้าเสียงเตือนมันดังมากขึ้น นั่นคือสิ่งที่เป็บบทควบคุมที่ดีกว่ากฎหมาย กฎเกณฑ์ใดๆ ทั่วๆ ไป”

3) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่ามีแนวทางในการพัฒนาที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติ การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ การให้ประชาชนรู้เท่าทันและรู้จักการตรวจสอบสื่อ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ส่วนภาครัฐควรให้อิสระและควรให้การสนับสนุน

“หาวิธีการเพื่อพัฒนาในจุดนี้ อาจต้องมีการอบรมปีละกี่ครั้งเพื่อปรับเปลี่ยนและสังเกตพฤติกรรมผู้ทำงานด้านสื่อ โดยเฉพาะ เจ้าของธุรกิจหรือผู้นำองค์กร จำเป็นมากๆ เพราะในแต่ละองค์กรมีทั้งคนดีและไม่ดีปะปนกันไป แต่ถ้าผู้นำองค์กรหรือเจ้าของธุรกิจ มีธรรมาภิบาล หรือจริยธรรมในการทำงานก็จะช่วยให้ลดปัญหาได้มาก”

“จริยธรรมที่เกิดจากตัวบุคคลนั้นๆ ไม่ได้เกิดได้ในระยะเวลาสั้นๆ ดังนั้นข้อกำหนดจริยธรรมเป็นเพียงแค่กรอบให้บุคคลนั้นได้รับทราบเพียงเท่านั้นเอง ในจุดนี้ อาจต้องมีการอบรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติ”

“ต้องพยายามที่จะทำให้ในแต่ละองค์กรสื่อได้เข้มงวดให้การอบรมในองค์กร ในแต่ละองค์กร มีบรรณาธิการ มีหัวหน้าข่าว ต้องมาดูแล มาพัฒนา มาประชุม ซึ่งในปัจจุบันไม่มีเวลานักข่าวรุ่นใหม่ในปัจจุบันไม่ค่อยได้เข้าสำนักงาน มัวแต่วิ่งหาข่าว ไม่เหมือนเมื่อก่อน และให้สภากลางแจ้งไปยังองค์กรสมาชิก ว่าปีหนึ่งได้พัฒนาบุคลากรอะไรไปบ้าง โดยหลักแล้วถ้ามีการอบรมบุคลากรอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ก็สามารถให้คนของสภาวิชาชีพหรือสภากลางมาพูดแล้วทำวิจัยว่าบุคลากรที่ได้รับการอบรมมีความเข้าใจอย่างไร เพื่อสภาและสมาคมจะได้เก็บข้อมูลไป”

“สมาคมวิชาชีพควรจริงจังในการปฏิรูปสื่อทั้งระบบทั้งสื่อมวลชนและสื่อใหม่”

“องค์กรวิชาชีพสื่อทั้งสมาคมต่างๆ และสภาวิชาชีพที่ก่อกำเนิดขึ้นมาด้วยความพร้อมใจ ออกธรรมนูญขององค์กรสภาและข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมมาเป็นข้อๆ ก็จะต้องพยายามที่จะทำให้สื่อที่เข้ามาร่วมเป็นสมาชิกมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องจริยธรรมและระมัดระวัง ซึ่งในเรื่องที่เป็นหลักการใหญ่องค์กรวิชาชีพจะต้องใช้ความกล้าหาญ กล้าที่จะประกาศสังขธรรมวิชาชีพสื่อที่แท้จริง”

“ผมไม่เชื่อเรื่องท้องคักรัฐจะเข้าไปกำกับดูแลจริยธรรมของไทย ผมว่าเรื่องจริยธรรมเรื่องศีลธรรมนี้มันเป็นเรื่องของตัวคนที่อยู่ในวิชาชีพนั้น อยู่ที่คนที่ practice และอยู่ที่ประชาคมวิชาชีพนั้น”

“ควรจะจัดทำมาตรฐานการทำงาน และดูแลกันได้ทั่วถึง ไม่ใช่คนนี้จะคิดจะไปดูแลทุกคนแล้วก็ถือไม้เรียว แล้วก็คอยดูว่าใครทำผิดอะไรแบบนี้ ซึ่งผมคิดว่าแบบนี้มันจะไม่มีประสิทธิภาพ มันต้องเน้นการดูแลกำกับกันเอง สร้าง code of conduct ขึ้นมาครอบจริยธรรม กรอบจริยธรรม แล้วก็ให้มีสมาคมเคเบิล สมาคมวิทยุชุมชน สมาคมวิทยุท้องถิ่น สมาคมทีวีดาวเทียม กลุ่มที่ดูแลเรื่องข่าว กลุ่มที่ดูแลละคร กลุ่มดูแลอะไรแบบนี้ขึ้นมาจะครบ แล้วเสร็จแล้วให้เขากำกับกันเอง แล้วทางนี้ช่วยในเรื่องมาตรการ การตัดเตือนที่มันอาจจะรุนแรงขึ้นหรือเรื่องของการลงโทษที่รุนแรงกว่าที่เขาสามารถทำได้”

“ควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อ ตรวจสอบการทำงานของ กสทช.ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้”

“มีการจัดอบรมภาคประชาสังคมภาคประชาชน ซึ่งภาคประชาชนต้องรู้เรื่องพวกนี้ มีการจัดอบรมสมาชิกสภาผู้ชมผู้ฟังที่เขาจะต้องคอยเป็นคนตรวจสอบหน้าจอการทำงานของเขา เขาก็ต้องรู้เรื่องพวกนี้ คนที่จะเป็นแกนประสานให้กับเครือข่ายต่างๆก็ควรจะรู้เรื่องพวกนี้”

“รัฐอยู่หนึ่งก็พอ และก็ให้การสนับสนุนก่อให้เกิดการรวมตัวของดูแลกันเอง สื่อเองเขาก็ดูแลกันเอง คานกันเองในบางคราว อาจจะรู้ตัวกันบ้างในระดับหนึ่ง”

4.5 สรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่ม

จากการประชุมกลุ่มย่อย (focus group) นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มสื่อหนังสือพิมพ์ กลุ่มสื่อวิทยุกระจายเสียง กลุ่มสื่อโทรทัศน์ และกลุ่มสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งมีการจัดขึ้น 2 ครั้ง คือในวันที่ 26 สิงหาคม 2554 และวันที่ 26 เมษายน 2555 สามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

1) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อหนังสือพิมพ์

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตาม/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ปัญหาที่พบคือ สมาคมและองค์กรวิชาชีพไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจในการลงโทษ มีแต่การขอความร่วมมือ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่มีความเป็นมืออาชีพ (Professional) มากพอ หลายครั้งที่ผู้สื่อข่าวมีจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรม แต่โครงสร้างใหญ่คือตัวองค์กรสื่อไม่ได้วางระบบให้มีการปกป้องผู้สื่อข่าวในเรื่องนี้ เช่นบางกรณีที่ต้องประเมิณระหว่าง

จริยธรรมจรรยาบรรณกับประเด็นข่าวที่ขายได้ ก็ต้องทำให้ข่าวขายได้ก่อนในขณะที่ประเด็นเรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องรอง

มาตรการและข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำกับดูแลจริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อปัจจุบันที่จริงแล้วมีอยู่มาก แต่ปัญหาคือการบังคับใช้เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยได้ผล โดยเฉพาะการบังคับตัวเอง ทั้งตัวเองในแง่ของสื่อมวลชนแต่ละคน และตัวเองในแง่ของสื่อมวลชนที่เป็นองค์กร การใช้หลักกำกับดูแลตนเอง (self-control หรือ self-regulation) มีปัญหาคือแต่ละคนไม่กำกับตัวเอง ทั้งสื่อที่เป็นตัวบุคคล และสื่อที่เป็นองค์กร

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

วิธีการกำกับดูแลและการลงโทษนั้นทำได้สองด้าน คือ วิธีการทางปกครอง กับวิธีการทางกฎหมาย บางครั้งผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากสื่อมวลชนก็ไม่มีทางฟ้องร้องด้วยเหตุของข้อจำกัดในเรื่องทุนทรัพย์หรือบางครั้งก็เห็นว่าเป็นการเสียเวลา จึงควรมีการวางระบบเรื่องการร้องเรียน โดยเฉพาะองค์กรสื่อเอง เจ้าของสื่อจะต้องกล้าเซ็นเซอร์ตัวเอง และคนของตัวเอง โดยเฉพาะเรื่องที่ผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ การกำกับดูแลที่ควรจะเป็นไปคือการกำกับดูแลร่วมกัน (co-regulation) ระหว่างภาครัฐ องค์กรสื่อ และสาธารณชน

2) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตาม/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ปัจจุบันผู้จัดรายการวิทยุให้ความสำคัญตามความต้องการของนายทุนมากกว่าจริยธรรมที่ควรจะมีในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน ปัจจุบันมีการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมาก หลากหลายประเภท ทำให้ผู้จัดรายการไม่สนใจที่จะควบคุมหรือตรวจสอบด้านจริยธรรมของตน หรือของผู้จัดรายการอื่นๆ เพราะขณะนี้ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการควบคุม อาศัยเพียงมาตรการว่ากล่าวตักเตือน หรือกระแสดอรับจากผู้ฟังและกระแสสังคม ซึ่งมีการเรียกร้องได้บ้าง ไม่ได้บ้าง ตามแต่สถานการณ์และความสำคัญของเรื่อง

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้จัดรายการวิทยุควรเริ่มจากตัวเอง โดยใช้จริยธรรมที่มีในชีวิตประจำวันเป็นหลัก นำมาใช้ในวิชาชีพด้วย โดยสมาคมผู้จัดรายการช่วยสอดส่องดูแลและตรวจสอบตักเตือนเมื่อเห็นว่ามีอะไรที่ไม่เหมาะสม การตรวจสอบจากผู้ฟังก็เป็นอีกด้านที่ทำให้ผู้จัดรายการเห็นความสำคัญของจริยธรรม

มาตรการป้องกัน การดูแล และการลงโทษ สามารถแบ่งเป็นระดับต่างๆ คือ เริ่มจากระดับว่ากล่าวตักเตือนของผู้จัดรายการด้วยกันผ่านสมาคมนักจัดรายการ ระดับทางกฎหมายคือการ

กำกับดูแลตามมาตรการทางกฎหมาย จนถึงระดับสังคม คือ กระแสสังคมจากผู้ฟังและสังคม ร่วมกันตรวจสอบ ดูแล และเรียกร้องให้ผู้จัดรายการสนใจในจริยธรรมของตนเอง

3) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อโทรทัศน์

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตาม/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

สื่อโทรทัศน์มุ่งทำเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจ แข่งกันทำข่าวด้วยความรวดเร็ว ใครทำได้เร็วกว่าคือผู้ชนะ เน้นการตอบสนองผู้ชมระดับล่าง แต่ก็สามารถสอดแทรกประโยชน์ให้กับสังคมได้

ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์ถ่ายทอดรายละเอียดที่ไม่สมควร ทำให้เกิดการเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม เช่น เด็กๆ เลียนแบบผู้ใหญ่ ทั้งยังมีการเสนอข่าวรุนแรง เช่น ข่าวอาชญากรรม โดยื่อนำมาเผยแพร่เกี่ยวกับขั้นตอนการฆาตกรรมว่าทำอะไร ดังนั้น ครอบครัวควรช่วยกันกรอง บางครั้งนักข่าวทำตัวเป็นบุคคลในข่าวเอง ทำเกินบทบาทหน้าที่ เช่น ทำตัวเป็นตัวแทนประชาชน เป็นตัวกลางเจรจาแทนรัฐบาล ทำตัวเป็นกลุ่มอำนาจ

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ปกครองควรกลั่นกรองชี้แนะให้กับเด็กและเยาวชน ควรมีองค์กรกลางมาจัดทำมาตรฐานหลักเกณฑ์การปฏิบัติ ซึ่งหลักการที่ใช้การตรวจสอบจากคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) เดิมยังเป็นสิ่งจำเป็น ควรให้นักวิชาชีพ/ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมในการพิจารณาหรือจัดทำกฎระเบียบ/มาตรฐานให้เหมาะสม ผู้ประกาศควรมีมาตรฐานกลาง โดย กสทช. จัดการแล้วควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพ

4) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่ออินเทอร์เน็ต

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตาม/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

เนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของความคิดของแต่ละบุคคล โดยเฉพาะสื่ออินเทอร์เน็ตที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงมีความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร จึงมีความซับซ้อนยากแก่การแยกแยะถึงคำว่า “จริยธรรม” เพราะในปัจจุบันการสื่อสารมีลักษณะเป็นการแบ่งปันข้อมูล ในลักษณะสังคมเครือข่าย

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกและให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา สถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสังคมใกล้ชิดตัว ต้องช่วยปลูกฝังเรื่องจริยธรรมควบคู่ไปด้วย

การควบคุมจริยธรรมสื่ออินเทอร์เน็ตควรใช้แนวคิดในเรื่องการกำกับดูแล โดยวิธีการ

ผสมผสานระหว่างการค้ากับดูแลตนเอง และการค้ากับดูแลกันระหว่างสื่อและผู้ใช้มาตรฐานกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพในบทที่ 4 นี้ จะเห็นได้ว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญและการสัมภาษณ์กลุ่มวิชาชีพสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้ คือ 1) สภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนประเภทต่างๆ 2) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน 3) แนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อสรุปจากผลการวิเคราะห์นี้ไปสร้างกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้ต่อไป

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

บทที่ 5 เป็นการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนทั่วประเทศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจะนำเสนอตามลำดับดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษและการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน

5.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยข้อมูลเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	172	43.00
หญิง	228	57.00
รวม	400	100.00
อายุ	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 20 ปี	20	5.00
21 - 30 ปี	167	41.75

31 - 40 ปี	88	22.00
41 - 50 ปี	81	20.25
51 - 60 ปี	30	7.50
มากกว่า 60 ปี	10	2.50
ไม่ระบุ	4	1.00
รวม	400	100.00

ตารางที่ 5.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ (ต่อ)

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10,000 บาท	107	26.75
10,001 - 20,000 บาท	171	42.75
20,001 - 30,000 บาท	60	15.00
30,001 - 40,000 บาท	34	8.50
40,001 - 50,000 บาท	10	2.50
มากกว่า 50,000 บาท	15	3.75
ไม่ระบุ	3	0.75
รวม	400	100.00
ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	7	1.75
มัธยมต้น	7	1.75
มัธยมปลาย/ปวช.	38	9.50
อนุปริญญา/ปวส.	27	6.75
ปริญญาตรี	261	65.25
ปริญญาโท	57	14.25
ปริญญาเอก	3	0.75
รวม	400	100.00
อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
สื่อมวลชน	200	50.00

รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	49	12.25
พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน	68	17.00
นักเรียน/นักศึกษา	44	11.00
ประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ	27	6.75
อื่นๆ	12	3.00
รวม	400	100.00

จากตารางที่ 5.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 ที่เหลือเป็นเพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 มีอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.50 มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.00 และมีอายุมากกว่า 60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

รายได้ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 - 20,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.75 มีรายได้ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 มีรายได้ 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.50 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.75 และมีรายได้ 40,001 - 50,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.50

การศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 มีการศึกษาระดับมัธยมต้นจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.75 และ มีการศึกษาระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.75

อาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเป็นสื่อมวลชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และประชาชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยประชาชนส่วนใหญ่รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75 และอาชีพอื่นๆ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.00

5.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันประกอบด้วยข้อมูลในภาพรวม และจำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน โดยนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้าน								
กลุ่มโดยรวม	42 (10.50)	162 (40.50)	162 (40.50)	31 (7.75)	3 (0.75)	3.52	0.81	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	24 (12.00)	89 (44.50)	77 (38.50)	9 (4.50)	1 (0.50)	3.63	0.77	มาก
กลุ่มประชาชน	18 (9.00)	73 (36.50)	85 (42.50)	22 (11.00)	2 (1.00)	3.42	0.84	มาก
สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย								
กลุ่มโดยรวม	30 (7.50)	133 (33.25)	191 (47.75)	43 (10.75)	3 (0.75)	3.36	0.80	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	15 (7.50)	77 (38.50)	92 (46.00)	15 (7.50)	1 (0.50)	3.45	0.76	มาก
กลุ่มประชาชน	15 (7.50)	56 (28.00)	99 (49.50)	28 (14.00)	2 (1.00)	3.27	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ								
กลุ่มโดยรวม	55 (13.75)	193 (48.25)	132 (33.00)	17 (4.25)	3 (0.75)	3.70	0.79	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	26 (13.00)	104 (52.00)	60 (30.00)	10 (5.00)		3.73	0.75	มาก
กลุ่มประชาชน	29 (14.50)	89 (44.50)	72 (36.00)	7 (3.50)	3 (1.50)	3.67	0.82	มาก
สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ								
กลุ่มโดยรวม	64 (16.00)	168 (42.00)	111 (27.75)	52 (13.00)	5 (1.25)	3.59	0.95	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	20 (10.00)	71 (35.50)	65 (32.50)	39 (19.50)	5 (2.50)	3.31	0.98	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	44 (22.00)	97 (48.50)	46 (23.00)	13 (6.50)		3.86	0.83	มาก
สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ								
กลุ่มโดยรวม	41 (10.25)	122 (30.50)	141 (35.25)	79 (19.75)	17 (4.25)	3.23	1.02	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	13 (6.50)	57 (28.50)	63 (31.50)	54 (27.00)	13 (6.50)	3.02	1.04	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	28 (14.00)	65 (32.50)	78 (39.00)	25 (12.50)	4 (2.00)	3.44	0.95	มาก

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อส่วนมากไม่สอดคล้องความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข้อมูล								
กลุ่มโดยรวม	26 (6.50)	106 (26.50)	188 (47.00)	188 (18.00)	8 (2.00)	3.18	0.87	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	12 (6.00)	56 (28.00)	86 (43.00)	38 (19.00)	8 (4.00)	3.13	0.93	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	14 (7.00)	50 (25.00)	102 (51.00)	34 (17.00)		3.22	0.81	ปานกลาง
สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเสนอ								
กลุ่มโดยรวม	54 (13.50)	152 (38.00)	155 (38.75)	37 (9.25)	2 (0.50)	3.55	0.86	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	28 (14.00)	79 (39.50)	78 (39.00)	13 (6.50)	2 (1.00)	3.59	0.85	มาก
กลุ่มประชาชน	26 (13.00)	73 (36.50)	77 (38.50)	24 (12.00)		3.51	0.87	มาก
สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกพาดพิงได้ชี้แจงข้อเท็จจริง								
กลุ่มโดยรวม	35 (8.75)	171 (42.75)	128 (32.00)	58 (14.50)	8 (2.00)	3.42	0.91	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	20 (10.00)	87 (43.50)	60 (30.00)	30 (15.00)	3 (1.50)	3.46	0.92	มาก
กลุ่มประชาชน	15 (7.50)	84 (42.00)	68 (34.00)	28 (14.00)	5 (2.50)	3.38	0.91	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อมักจะแก้ไขทันทีเมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด								
กลุ่มโดยรวม	40 (10.00)	135 (33.75)	136 (34.00)	78 (19.50)	11 (2.75)	3.29	0.98	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	24 (12.00)	72 (36.00)	64 (32.00)	34 (17.00)	6 (3.00)	3.37	1.00	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	16 (8.00)	63 (31.50)	72 (36.00)	44 (22.00)	5 (2.50)	3.21	0.96	ปานกลาง
สื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย								
กลุ่มโดยรวม	42 (10.50)	143 (35.75)	145 (36.25)	59 (14.75)	11 (2.75)	3.37	0.95	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	24 (12.00)	72 (36.00)	64 (32.00)	34 (17.00)	6 (3.00)	3.37	1.00	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	18 (9.00)	71 (35.50)	81 (40.50)	25 (12.50)	5 (2.50)	3.36	0.90	ปานกลาง
สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส								
กลุ่มโดยรวม	56 (14.00)	173 (43.25)	124 (31.00)	42 (10.50)	5 (1.25)	3.58	0.90	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	30 (15.00)	88 (44.00)	58 (29.00)	20 (10.00)	4 (2.00)	3.60	0.93	มาก
กลุ่มประชาชน	26 (13.00)	85 (42.50)	66 (33.00)	22 (11.00)	1 (0.50)	3.57	0.87	มาก

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย								
กลุ่มโดยรวม	51 (12.75)	152 (38.00)	157 (39.25)	38 (9.50)	2 (0.50)	3.53	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	26 (13.00)	84 (42.00)	68 (34.00)	21 (10.50)	1 (0.50)	3.57	0.87	มาก
กลุ่มประชาชน	25 (12.50)	68 (34.00)	89 (44.50)	17 (8.50)	1 (0.50)	3.50	0.84	มาก
สื่อมักนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์								
กลุ่มโดยรวม	22 (5.50)	105 (26.25)	156 (39.00)	96 (24.00)	21 (5.25)	3.03	0.97	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	11 (5.50)	44 (22.00)	81 (40.50)	51 (25.50)	13 (6.50)	2.95	0.98	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	11 (5.50)	61 (30.50)	75 (37.50)	45 (22.50)	8 (4.00)	3.11	0.95	ปานกลาง
สื่อมักมีการคัดลอกข้อมูลกันโดยไม่บอกที่มา								
กลุ่มโดยรวม	39 (9.75)	122 (30.50)	154 (38.50)	73 (18.25)	12 (3.00)	3.26	0.97	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	18 (9.00)	63 (31.50)	71 (35.50)	41 (20.50)	7 (3.50)	3.22	0.99	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	21 (10.50)	59 (29.50)	83 (41.50)	32 (16.00)	5 (2.50)	3.30	0.94	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อหนังสือพิมพ์มักเสนอเนื้อหา อูจาต ลามก อนาจาร รุนแรงน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน								
กลุ่มโดยรวม	40 (10.00)	138 (34.50)	145 (36.25)	60 (15.00)	17 (4.25)	3.31	0.99	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	17 (8.50)	73 (36.50)	64 (32.00)	37 (18.50)	9 (4.50)	3.26	1.00	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	23 (11.50)	65 (32.50)	81 (40.50)	23 (11.50)	8 (4.00)	3.36	0.97	ปานกลาง
สื่อโทรทัศน์มักเสนอเนื้อหาอูจาต ลามกอนาจาร รุนแรง น่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน								
กลุ่มโดยรวม	18 (4.50)	100 (25.00)	169 (42.25)	93 (23.25)	20 (5.00)	3.01	0.93	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	6 (3.00)	50 (25.00)	83 (41.50)	49 (24.50)	12 (6.00)	2.95	0.93	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	12 (6.00)	50 (25.00)	86 (43.00)	44 (22.00)	8 (4.00)	3.07	0.93	ปานกลาง
สื่อวิทยุและโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรง ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก								
กลุ่มโดยรวม	80 (20.00)	138 (34.50)	122 (30.50)	58 (14.50)	2 (0.50)	3.59	0.98	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	45 (22.50)	70 (35.00)	50 (25.00)	33 (16.50)	2 (1.00)	3.62	1.04	มาก
กลุ่มประชาชน	35 (17.50)	68 (34.00)	72 (36.00)	25 (12.50)		3.57	0.92	มาก

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย			
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด			
สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายกับผู้อื่นหรือสังคม								
กลุ่มโดยรวม	96 (24.00)	160 (40.00)	106 (26.50)	31 (7.75)	7 (1.75)	3.77	0.96	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	48 (24.00)	81 (40.50)	50 (25.00)	16 (8.00)	5 (2.50)	3.76	0.99	มาก
กลุ่มประชาชน	23 (11.50)	65 (32.50)	81 (40.50)	23 (11.50)	8 (4.00)	3.36	0.97	ปานกลาง
สื่อหรือข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย								
กลุ่มโดยรวม	61 (15.25)	156 (39.00)	150 (37.50)	26 (6.50)	7 (1.75)	3.60	0.88	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	30 (15.00)	76 (38.00)	80 (40.00)	9 (4.50)	5 (2.50)	3.59	0.89	มาก
กลุ่มประชาชน	12 (6.00)	50 (25.00)	86 (43.00)	44 (22.00)	8 (4.00)	3.07	0.93	ปานกลาง
ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติม/ดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง								
กลุ่มโดยรวม	85 (21.25)	146 (36.50)	128 (32.00)	29 (7.25)	12 (3.00)	3.66	0.99	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	46 (23.00)	66 (33.00)	66 (33.00)	12 (6.00)	10 (5.00)	3.63	1.06	มาก
กลุ่มประชาชน	35 (17.50)	68 (34.00)	72 (36.00)	25 (12.50)		3.57	0.92	มาก

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่นๆ								
กลุ่มโดยรวม	21 (5.25)	72 (18.00)	175 (43.75)	112 (28.00)	20 (5.00)	2.91	0.93	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	10 (2.50)	28 (7.00)	85 (21.25)	64 (16.00)	13 (3.25)	2.79	0.94	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	16 (8.00)	60 (30.00)	84 (42.00)	35 (17.50)	5 (2.50)	3.24	0.92	ปานกลาง
สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรงมากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์								
กลุ่มโดยรวม	122 (30.50)	140 (35.00)	110 (27.50)	19 (4.75)	9 (2.25)	3.87	0.98	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	62 (31.00)	72 (36.00)	53 (26.50)	8 (4.00)	5 (2.50)	3.89	0.98	มาก
กลุ่มประชาชน	60 (30.00)	68 (34.00)	57 (28.50)	11 (5.50)	4 (2.00)	3.85	0.98	มาก
สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป								
กลุ่มโดยรวม	126 (31.50)	150 (37.50)	103 (25.75)	17 (4.25)	4 (1.00)	3.94	0.91	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	63 (31.50)	73 (36.50)	50 (25.00)	10 (5.00)	4 (2.00)	3.91	0.97	มาก
กลุ่มประชาชน	63 (31.50)	77 (38.50)	53 (26.50)	7 (3.50)		3.98	0.85	มาก

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย S.D.	การแปลผล	
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา								
กลุ่มโดยรวม	111 (27.75)	140 (35.00)	115 (28.75)	23 (5.75)	11 (2.75)	3.79	1.00	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	58 (29.00)	69 (34.50)	58 (29.00)	5 (2.50)	10 (5.00)	3.80	1.05	มาก
กลุ่มประชาชน	53 (26.50)	71 (35.50)	57 (28.50)	18 (9.00)	1 (0.50)	3.79	0.96	มาก
สื่อส่วนมากมักละเลยจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของวิชาชีพ								
กลุ่มโดยรวม	41 (10.25)	107 (26.75)	149 (37.25)	85 (21.25)	18 (4.50)	3.17	1.02	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	22 (11.00)	41 (20.50)	78 (39.00)	48 (24.00)	11 (5.50)	3.08	1.05	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	19 (9.50)	66 (33.00)	71 (35.50)	37 (18.50)	7 (3.50)	3.27	0.98	ปานกลาง
สื่อมักมีการอวดอ้างตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิพิเศษหรือผลประโยชน์โดยมิชอบ								
กลุ่มโดยรวม	35 (8.75)	115 (28.75)	166 (41.50)	75 (18.75)	9 (2.25)	3.23	0.93	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	19 (9.50)	53 (26.50)	68 (34.00)	53 (26.50)	7 (3.50)	3.12	1.02	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	16 (8.00)	62 (31.00)	98 (49.00)	22 (11.00)	2 (1.00)	3.34	0.82	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน
(ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อมักช่วยปกป้องความผิดของสื่อด้วยกัน								
กลุ่มโดยรวม	43 (10.75)	106 (26.50)	163 (40.75)	79 (19.75)	9 (2.25)	3.24	0.96	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	21 (10.50)	52 (26.00)	68 (34.00)	54 (27.00)	5 (2.50)	3.15	1.02	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	22 (11.00)	54 (27.00)	95 (47.50)	25 (12.50)	4 (2.00)	3.33	0.90	ปานกลาง
สื่อมักรักษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและความเป็นวิชาชีพตน								
กลุ่มโดยรวม	44 (11.00)	162 (40.50)	177 (44.25)	13 (3.25)	4 (1.00)	3.57	0.77	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	20 (10.00)	89 (44.50)	80 (40.00)	8 (4.00)	3 (1.50)	3.58	0.79	มาก
กลุ่มประชาชน	24 (12.00)	73 (36.50)	97 (48.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	3.57	0.75	มาก
สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้								
กลุ่มโดยรวม	18 (4.50)	172 (43.00)	174 (43.50)	34 (8.50)	2 (0.50)	3.43	0.73	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	9 (4.50)	90 (45.00)	85 (42.50)	15 (7.50)	1 (0.50)	3.46	0.72	มาก
กลุ่มประชาชน	9 (4.50)	82 (41.00)	89 (44.50)	19 (9.50)	1 (0.50)	3.40	0.74	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด			
สื่อส่วนใหญ่คำนึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก								
กลุ่มโดยรวม	65 (16.25)	128 (32.00)	169 (42.25)	34 (8.50)	4 (1.00)	3.54	0.90	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	38 (19.00)	74 (37.00)	70 (35.00)	17 (8.50)	1 (0.50)	3.66	0.90	มาก
กลุ่มประชาชน	27 (13.50)	54 (27.00)	99 (49.50)	17 (8.50)	3 (1.50)	3.43	0.88	มาก
ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ								
กลุ่มโดยรวม	43 (10.75)	123 (30.75)	189 (47.25)	43 (10.75)	2 (0.50)	3.41	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	26 (13.00)	69 (34.50)	85 (42.50)	18 (9.00)	2 (1.00)	3.50	0.87	มาก
กลุ่มประชาชน	17 (4.25)	54 (13.50)	104 (26.00)	25 (6.25)		3.32	0.80	ปานกลาง
เจ้าของ/ผู้ประกอบการด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ								
กลุ่มโดยรวม	24 (6.00)	118 (29.50)	205 (51.25)	45 (11.25)	8 (2.00)	3.26	0.81	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	12 (6.00)	63 (31.50)	101 (50.50)	19 (9.50)	5 (2.50)	3.29	0.82	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	12 (6.00)	55 (27.50)	104 (52.00)	26 (13.00)	3 (1.50)	3.24	0.81	ปานกลาง

ตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
องค์กร/สถาบันด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดและเอาจริงเอาจังในการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชน								
กลุ่มโดยรวม	32 (8.00)	124 (31.00)	200 (50.00)	34 (8.50)	10 (2.50)	3.34	0.84	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	20 (10.00)	63 (31.50)	91 (45.50)	21 (10.50)	5 (2.50)	3.36	0.89	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	12 (6.00)	61 (30.50)	109 (54.50)	13 (6.50)	5 (2.50)	3.31	0.79	ปานกลาง
ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน								
กลุ่มโดยรวม						3.42	0.38	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน						3.41	0.38	มาก
กลุ่มประชาชน						3.44	0.38	มาก

จากตารางที่ 5.2 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นกลุ่มโดยรวม กลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมของทุกกลุ่มอยู่ในระดับมาก (3.42, 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนดังนี้

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้าน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและประชาชน (3.52, 3.63 และ 3.42 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับกลุ่มประชาชน (3.36 และ 3.27 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (3.45)

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.70, 3.73 และ 3.67 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มประชาชน (3.59 และ 3.86 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง (3.31)

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชน (3.23 และ 3.02 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (3.44)

ในประเด็น สื่อส่วนมากไม่สอดคล้องตรงความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.18, 3.13 และ 3.22 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำเสนอ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.55, 3.59 และ 3.51 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกพาดพิงชี้แจงข้อเท็จจริง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (3.42 และ 3.46 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง (3.38)

ในประเด็น สื่อมักจะแก้ไขทันทีเมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.29, 3.37 และ 3.21 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.37, 3.37 และ 3.36 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เด็ก สตรี ผู้ด้อยโอกาส ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.58, 3.60 และ 3.57 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวังเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.53, 3.57 และ 3.50)

ในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.03, 2.95 และ 3.11 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักมีการคัดลอกข้อมูลกันโดยไม่บอกที่มา ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.26, 3.22 และ 3.30 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อหนังสือพิมพ์มักเสนอเนื้อหา อุจาด ลามก อนาจาร รุนแรง นำหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.31, 3.26 และ 3.36 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อโทรทัศน์มักเสนอเนื้อหาอุจาด ลามกอนาจาร รุนแรง นำหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.01, 2.95 และ 3.07 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อวิทยุและโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรงในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.59, 3.62 และ 3.57 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยกับผู้อื่นหรือสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (3.77 และ 3.76 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง (3.36)

ในประเด็น สื่อหรือข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (3.60 และ 3.59) ในขณะที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีระดับปานกลาง (3.07)

ในประเด็น ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติม/ดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.66, 3.63 และ 3.57 ตามลำดับ)

ในประเด็น ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่นๆ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (2.91, 2.79 และ 3.24 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรง มากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับ มากเช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.87, 3.89 และ 3.85 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม สื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.94, 3.91 และ 3.98 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงและ ตรวจสอบแหล่งที่มา ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.79, 3.80 และ 3.79 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อส่วนมากมักละเลยจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของวิชาชีพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม สื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.17, 3.08 และ 3.27 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักมีการอวดอ้างตำแหน่งหน้าที่เรียกร้องสิทธิพิเศษ/ผลประโยชน์โดยมิชอบ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.23, 3.12 และ 3.34 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักช่วยปกป้องความผิดของสื่อด้วยกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.24, 3.15 และ 3.33 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักรักษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อ และความเป็นวิชาชีพตน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.57, 3.58 และ 3.57 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (3.79 และ 3.46 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง (3.40)

ในประเด็น สื่อส่วนใหญ่คำนึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม สื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.54, 3.66 และ 3.43 ตามลำดับ)

ในประเด็น ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม

สื่อมวลชน (3.41 และ 3.50 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง (3.32)

ในประเด็น เจ้าของ/ผู้ประกอบการกิจการงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.26, 3.29 และ 3.24 ตามลำดับ)

ในประเด็น องค์กร/สถาบันด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดและเอาใจจริงเอาใจในการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.34, 3.36 และ 3.31 ตามลำดับ)

5.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประกอบด้วยข้อมูลในภาพรวม และจำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน โดยนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ 5.3

ตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง								
กลุ่มโดยรวม	43 (10.75)	144 (36.00)	148 (37.00)	57 (14.25)	8 (2.00)	3.39	0.93	ปานกลาง
กลุ่มสื่อมวลชน	19 (9.50)	59 (29.50)	75 (37.50)	40 (20.00)	7 (3.50)	3.22	0.99	ปานกลาง
กลุ่มประชาชน	24 (12.00)	85 (42.50)	73 (36.50)	17 (8.50)	1 (0.50)	3.57	0.83	มาก

สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ลงโทษผู้ทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง								
กลุ่มโดยรวม	52	173	129	39	7	3.56	0.90	มาก
	(13.00)	(43.25)	(32.25)	(9.75)	(1.75)			
กลุ่มสื่อมวลชน	31	89	53	22	5	3.60	0.96	มาก
	(15.30)	(44.50)	(26.50)	(11.00)	(2.50)			
กลุ่มประชาชน	21	84	76	17	2	3.53	0.83	มาก
	(10.50)	(42.00)	(38.00)	(8.50)	(1.00)			

ตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ผู้ประกอบการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความปลอดภัยและผลประโยชน์ของตนจนละเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อ								
กลุ่มโดยรวม	48 (12.00)	185 (46.25)	129 (32.25)	31 (7.75)	7 (1.75)	3.59	0.86	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	21 (10.50)	95 (47.50)	59 (29.50)	19 (9.50)	6 (3.00)	3.53	0.91	มาก
กลุ่มประชาชน	27 (13.50)	90 (45.00)	70 (35.00)	12 (6.00)	1 (0.50)	3.65	0.81	มาก
สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน								
กลุ่มโดยรวม	42 (10.50)	165 (41.25)	148 (37.00)	41 (10.25)	4 (1.00)	3.50	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	19 (9.50)	85 (42.50)	67 (33.50)	26 (13.00)	3 (1.50)	3.46	0.89	มาก
กลุ่มประชาชน	23 (11.50)	80 (40.00)	81 (40.50)	15 (7.50)	1 (0.50)	3.55	0.81	มาก

สื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง								
กลุ่มโดยรวม	83	162	118	32	5	3.72	0.93	มาก
	(20.75)	(40.50)	(29.50)	(8.00)	(1.25)			
กลุ่มสื่อมวลชน	43	88	48	17	4	3.75	0.96	มาก
	(21.50)	(44.00)	(24.00)	(8.50)	(2.00)			
กลุ่มประชาชน	40	74	70	15	1	3.69	0.89	มาก
	(20.00)	(37.00)	(35.00)	(7.50)	(0.50)			

ตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การไม่มีองค์กรวิชาชีพรองรับที่ถูกต้องทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา								
กลุ่มโดยรวม	70 (17.50)	175 (43.75)	128 (32.00)	25 (6.25)	2 (0.50)	3.72	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	34 (17.00)	93 (46.50)	54 (27.00)	18 (9.00)	1 (0.50)	3.71	0.87	มาก
กลุ่มประชาชน	36 (18.00)	82 (41.00)	74 (37.00)	7 (3.50)	1 (0.50)	3.73	0.81	มาก
ปัจจัยด้านความแตกต่างและความตระหนักส่วนบุคคลส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีจริยธรรมแตกต่างกัน								
กลุ่มโดยรวม	82 (20.50)	171 (42.75)	127 (31.75)	18 (4.50)	2 (0.50)	3.78	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	48 (24.00)	92 (46.00)	50 (25.00)	9 (4.50)	1 (0.50)	3.89	0.84	มาก
กลุ่มประชาชน	34 (17.00)	79 (39.50)	77 (38.50)	9 (4.50)	1 (0.50)	3.68	0.83	มาก

ตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล								
กลุ่มโดยรวม	58	170	145	25	2	3.64	0.82	มาก
	(14.50)	(42.50)	(36.25)	(6.25)	(0.50)			
กลุ่มสื่อมวลชน	31	93	61	13	2	3.69	0.85	มาก
	(15.30)	(46.50)	(30.50)	(6.50)	(1.00)			
กลุ่มประชาชน	27	77	84	12		3.60	0.80	มาก
	(13.50)	(38.50)	(42.00)	(6.00)				

ตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเช่นทำให้มีการเข้าใจผิด หรือถูกชักจูงหรือโน้มน้าวใจได้								
กลุ่มโดยรวม	114 (28.50)	164 (41.00)	111 (27.75)	10 (2.50)	1 (0.25)	3.95	0.83	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	61 (30.50)	91 (45.30)	40 (20.00)	7 (3.50)	1 (0.50)	4.02	0.83	มาก
กลุ่มประชาชน	53 (26.50)	73 (36.50)	71 (35.30)	3 (1.50)		3.88	0.82	มาก
สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบต่อให้สื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน								
กลุ่มโดยรวม	137 (34.25)	166 (41.50)	87 (21.75)	6 (1.50)	4 (1.00)	4.07	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	76 (38.00)	86 (43.00)	31 (15.30)	4 (2.00)	3 (1.50)	4.14	0.86	มาก
กลุ่มประชาชน	61 (30.50)	80 (40.00)	56 (28.00)	2 (1.00)	1 (0.50)	3.99	0.82	มาก

กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น

กลุ่มโดยรวม	115 (28.75)	183 (45.75)	89 (22.25)	12 (3.00)	1 (0.25)	4.00	0.81	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	67 (33.50)	92 (46.00)	35 (17.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.10	0.81	มาก
กลุ่มประชาชน	48 (24.00)	91 (45.30)	54 (27.00)	7 (3.50)		3.90	0.80	มาก

ตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึงทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจน								
กลุ่มโดยรวม	57 (14.25)	195 (48.75)	124 (31.00)	21 (5.25)	3 (0.75)	3.71	0.80	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	34 (17.00)	96 (48.00)	54 (27.00)	14 (7.00)	2 (1.00)	3.73	0.86	มาก
กลุ่มประชาชน	23 (11.50)	99 (49.50)	70 (35.00)	7 (3.50)	1 (0.50)	3.68	0.74	มาก
เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทางเนื้อหา โครงสร้างและบทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้								
กลุ่มโดยรวม	92 (23.00)	180 (45.00)	118 (29.50)	7 (1.75)	3 (0.75)	3.88	0.81	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	48 (24.00)	92 (46.00)	56 (28.00)	1 (0.50)	3 (1.50)	3.91	0.82	มาก
กลุ่มประชาชน	44 (22.00)	88 (44.00)	62 (31.00)	6 (3.00)		3.85	0.79	มาก

ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน			
กลุ่มโดยรวม	3.73	0.53	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	3.75	0.56	มาก
กลุ่มประชาชน	3.70	0.50	มาก

จากตารางที่ 5.3 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นกลุ่มโดยรวม กลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมของทุกกลุ่มอยู่ในระดับมาก (3.73, 3.75 และ 3.70 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนดังนี้

ในประเด็น ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (3.39 และ 3.22 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (3.57)

ในประเด็น สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ลงโทษผู้ทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.56, 3.60 และ 3.53 ตามลำดับ)

ในประเด็น ผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความปลอดภัยและผลประโยชน์ของตนจนละเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.59, 3.53 และ 3.65 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.50, 3.46 และ 3.55 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.72, 3.75 และ 3.69 ตามลำดับ)

ในประเด็น การไม่มีองค์กรวิชาชีพรองรับที่ถูกต้องทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา ความคิดเห็นของผู้ตอบ

แบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.72, 3.71 และ 3.73 ตามลำดับ)

ในประเด็น ปัจจัยด้านความแตกต่างและความตระหนักส่วนบุคคล ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีจริยธรรมแตกต่างกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.78, 3.89 และ 3.68 ตามลำดับ)

ในประเด็น ผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.88, 3.95 และ 3.81 ตามลำดับ)

ในประเด็น องค์กรสื่อ/สมาคมวิชาชีพสื่อไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจนทำให้เจ้าของหรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อไม่ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.41, 3.69 และ 3.56 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อมีความหลากหลายแขนงและมีองค์กรวิชาชีพเฉพาะของตนเองที่เป็นอิสระ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการกำกับควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.65, 3.69 และ 3.62 ตามลำดับ)

ในประเด็น การที่สื่อมวลชนไม่ถูกบังคับให้ต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพทำให้เป็นช่องว่างในการที่ไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.64, 3.69 และ 3.60 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชนเช่นทำให้มีการเข้าใจผิด หรือถูกชักจูงหรือโน้มน้าวใจได้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.95, 4.02 และ 3.88 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบต่อสื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.07, 4.14 และ 3.99 ตามลำดับ)

ในประเด็น กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.00, 4.10 และ 3.90 ตามลำดับ)

ในประเด็น จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึงทำได้ยาก และยังคงไม่ชัดเจน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.71, 3.73 และ 3.68 ตามลำดับ)

ในประเด็น เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทาง เนื้อหา โครงสร้างและ บทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.88, 3.91 และ 3.85 ตามลำดับ)

5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ประกอบด้วยข้อมูลในภาพรวม และจำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน โดยนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน								
กลุ่มโดยรวม	118 (29.50)	174 (43.50)	92 (23.00)	14 (3.50)	2 (0.50)	3.98	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	69 (34.50)	84 (42.00)	40 (20.00)	6 (3.00)	1 (0.50)	4.07	0.84	มาก
กลุ่มประชาชน	49 (24.50)	90 (45.00)	52 (26.00)	8 (4.00)	1 (0.50)	3.89	0.84	มาก
การควบคุมจริยธรรมสื่อ สื่อควรมีการกำกับดูแลระหว่างสื่อด้วยกันเอง								
กลุ่มโดยรวม	96 (24.00)	199 (49.75)	93 (23.25)	11 (2.75)	1 (0.25)	3.95	0.78	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	53 (26.50)	102 (51.00)	42 (21.00)	2 (1.00)	1 (0.50)	4.02	0.75	มาก
กลุ่มประชาชน	43 (21.50)	97 (48.50)	51 (25.50)	9 (4.50)		3.87	0.80	มาก

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้มาตรการทางกฎหมาย								
กลุ่มโดยรวม	112 (28.00)	165 (41.25)	109 (27.25)	11 (2.75)	3 (0.75)	3.93	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	55 (27.50)	85 (42.50)	54 (27.00)	4 (2.00)	2 (1.00)	3.94	0.85	มาก
กลุ่มประชาชน	57 (28.50)	80 (40.00)	55 (27.50)	7 (3.50)	1 (0.50)	3.93	0.86	มาก
การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย								
กลุ่มโดยรวม	128 (32.00)	167 (41.75)	95 (23.75)	9 (2.25)	1 (0.25)	4.03	0.82	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	73 (36.50)	82 (41.00)	42 (21.00)	2 (1.00)	1 (0.50)	4.12	0.81	มาก
กลุ่มประชาชน	55 (27.50)	85 (42.50)	53 (26.50)	7 (3.50)		3.94	0.82	มาก
สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเอง เพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง								
กลุ่มโดยรวม	120 (30.00)	170 (42.50)	97 (24.25)	13 (3.25)		3.99	0.82	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	71 (35.50)	79 (39.50)	43 (21.50)	7 (3.50)		4.07	0.84	มาก
กลุ่มประชาชน	49 (24.50)	91 (45.50)	54 (27.00)	6 (3.00)		3.92	0.79	มาก

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อควรมีองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล								
กลุ่มโดยรวม	127 (31.75)	165 (41.25)	88 (22.00)	17 (4.25)	3 (0.75)	3.99	0.88	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	72 (36.00)	77 (38.50)	46 (23.00)	4 (2.00)	1 (0.50)	4.08	0.84	มาก
กลุ่มประชาชน	55 (27.50)	88 (44.00)	42 (21.50)	13 (6.50)	2 (1.00)	3.91	0.91	มาก
เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาดหรือมีปัญหาเชิงจริยธรรม ควรตัดเตือนและขอความร่วมมือมากกว่าการใช้การกำกับดูแลกันเอง								
กลุ่มโดยรวม	59 (14.75)	185 (46.25)	134 (33.50)	19 (4.75)	3 (0.75)	3.70	0.81	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	31 (15.50)	84 (42.00)	71 (35.50)	13 (6.50)	1 (0.50)	3.66	0.84	มาก
กลุ่มประชาชน	28 (14.00)	101 (50.50)	63 (31.50)	6 (3.00)	2 1.00	3.74	0.77	มาก
ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น								
กลุ่มโดยรวม	133 (33.25)	149 (37.25)	99 (24.75)	17 (4.25)	2 (0.50)	3.99	0.89	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	83 (41.50)	71 (35.50)	38 (19.00)	6 (3.00)	2 (1.00)	4.14	0.89	มาก
กลุ่มประชาชน	50 (25.00)	78 (39.00)	61 (30.50)	11 (5.50)		3.84	0.87	มาก

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจนตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง								
กลุ่มโดยรวม	169 (42.25)	158 (39.50)	67 (16.75)	6 (1.50)		4.23	0.78	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	99 (49.50)	80 (40.00)	18 (9.00)	3 (1.50)		4.38	0.71	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	70 (35.00)	78 (39.00)	49 (24.50)	3 (1.50)		4.08	0.81	มาก
หลักการกำกับดูแลจริยธรรม ควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ								
กลุ่มโดยรวม	138 (34.50)	159 (39.75)	85 (21.25)	17 (4.25)	1 (0.25)	4.04	0.87	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	79 (39.50)	80 (40.00)	28 (14.00)	12 (6.00)	1 (0.50)	4.12	0.90	มาก
กลุ่มประชาชน	59 (29.50)	79 (39.50)	57 (28.50)	5 (2.50)		3.96	0.83	มาก
สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรมียึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท								
กลุ่มโดยรวม	95 (23.75)	161 (40.25)	130 (32.50)	11 (2.75)	3 (0.75)	3.84	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	53 (26.50)	81 (40.50)	59 (29.50)	5 (2.50)	2 (1.00)	3.89	0.86	มาก
กลุ่มประชาชน	42 (21.00)	80 (40.00)	71 (35.50)	6 (3.00)	1 (0.50)	3.78	0.83	มาก

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เจ้าของทุน ธุรกิจ ควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม								
กลุ่มโดยรวม	152 (38.00)	146 (36.50)	90 (22.50)	12 (3.00)		4.10	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	94 (47.00)	69 (34.50)	34 (17.00)	3 (1.50)		4.27	0.79	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	58 (29.00)	77 (38.50)	56 (28.00)	9 (4.50)		3.92	0.86	มาก
ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง								
กลุ่มโดยรวม	100 (25.00)	171 (42.75)	105 (26.25)	20 (5.00)	4 (1.00)	3.86	0.89	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	49 (24.50)	87 (43.50)	47 (23.50)	13 (6.50)	4 (2.00)	3.82	0.94	มาก
กลุ่มประชาชน	51 (25.50)	84 (42.00)	58 (29.00)	7 (3.50)		3.90	0.82	มาก

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง								
กลุ่มโดยรวม	180 (45.00)	139 (34.75)	71 (17.75)	9 (2.25)	1 (0.25)	4.22	0.83	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	104 (52.00)	70 (35.00)	24 (12.00)	2 (1.00)		4.38	0.73	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	51 (25.50)	84 (42.00)	58 (29.00)	7 (3.50)		3.90	0.82	มาก
สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา								
กลุ่มโดยรวม	207 (51.75)	138 (34.50)	49 (12.25)	5 (1.25)	1 (0.25)	4.36	0.76	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	122 (61.00)	59 (29.50)	16 (8.00)	3 (1.50)		4.50	0.71	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	76 (38.00)	69 (34.50)	47 (23.50)	7 (3.50)	1 (0.50)	4.06	0.89	มาก
องค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน								
กลุ่มโดยรวม	175 (43.75)	152 (38.00)	67 (16.75)	6 (1.50)		4.24	0.78	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	103 (51.50)	66 (33.00)	27 (13.50)	4 (2.00)		4.34	0.79	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	85 (42.50)	79 (39.50)	33 (16.50)	2 (1.00)	1 (0.50)	4.23	0.79	มากที่สุด

ตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น						
	มาก	มาก	ปาน	น้อย	น้อย		
	ที่สุด		กลาง		ที่สุด		
หน่วยงานด้านสื่อควรมีการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน							
กลุ่มโดยรวม	126 (31.50)	189 (47.25)	77 (19.25)	8 (2.00)		4.08 0.76	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	73 (36.50)	92 (46.00)	33 (16.50)	2 (1.00)		4.18 0.74	มาก
กลุ่มประชาชน	72 (36.00)	86 (43.00)	40 (20.00)	2 (1.00)		4.14 0.76	มาก
องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ							
กลุ่มโดยรวม	144 (36.00)	174 (43.50)	74 (18.50)	8 (2.00)		4.14 0.78	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	80 (40.00)	88 (44.00)	27 (13.50)	5 (2.50)		4.22 0.77	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	53 (26.50)	97 (48.50)	44 (22.00)	6 (3.00)		3.99 0.78	มาก
ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน							
กลุ่มโดยรวม						4.04 0.52	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน						4.12 0.49	มาก
กลุ่มประชาชน						3.95 0.53	มาก

จากตารางที่ 5.4 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นกลุ่มโดยรวม กลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชนพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยรวมของทุกกลุ่มอยู่ในระดับมาก (4.04, 4.12 และ 3.95 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ดังนี้

ในประเด็น จริยธรรมสื่อ ควรให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.98, 4.07 และ 3.89 ตามลำดับ)

ในประเด็น การควบคุมจริยธรรมสื่อ สื่อควรมีการกำกับดูแลระหว่างสื่อด้วยกันเอง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.95, 4.02 และ 3.87 ตามลำดับ)

ในประเด็น การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้มาตรการทางกฎหมาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.93, 3.94 และ 3.93 ตามลำดับ)

ในประเด็น การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.03, 4.12 และ 3.94 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเอง เพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.99, 4.07 และ 3.92 ตามลำดับ)

ในประเด็น องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อควรมีองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.99, 4.08 และ 3.91 ตามลำดับ)

ในประเด็น เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาดหรือมีปัญหาเชิงจริยธรรม ควรตักเตือนและขอความร่วมมือมากกว่าการใช้การกำกับดูแลตนเอง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.70, 3.66 และ 3.74 ตามลำดับ)

ในประเด็น ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.99, 4.14 และ 3.84 ตามลำดับ)

ในประเด็น องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจนตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับ

ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.23 และ 4.38 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.08)

ในประเด็น หลักการกำกับดูแลจริยธรรม ควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.04, 4.12 และ 3.96 ตามลำดับ)

ในประเด็น สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรยึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.84, 3.89 และ 3.78 ตามลำดับ)

ในประเด็น เจ้าของทุนและธุรกิจควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.10 และ 3.92 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด (4.27)

ในประเด็น ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (3.86, 3.82 และ 3.90 ตามลำดับ)

ในประเด็น ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.22 และ 4.38 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (3.90)

ในประเด็น สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.36 และ 4.50 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.06)

ในประเด็น องค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหาด้านจริยธรรม รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.24, 4.34 และ 4.23 ตามลำดับ)

ในประเด็น หน่วยงานด้านสื่อควรมีการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม

สื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยในระดับมากเช่นเดียวกัน (4.08, 4.18 และ 4.14 ตามลำดับ)

ในประเด็น องค์การวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากเช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.14 และ 3.99 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (4.22)

5.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ประกอบด้วยข้อมูลในภาพรวม และจำแนกตามความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน โดยนำเสนอเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน								
กลุ่มโดยรวม	226	97	68	9		4.35	0.84	มากที่สุด
	(56.50)	(24.25)	(17.00)	(2.25)				
กลุ่มสื่อมวลชน	128	46	22	4		4.49	0.77	มากที่สุด
	(64.00)	(23.00)	(11.00)	(2.00)				
กลุ่มประชาชน	98	51	46	5		4.21	0.88	มากที่สุด
	(49.00)	(25.50)	(23.00)	(2.50)				
ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล								
กลุ่มโดยรวม	222	99	71	7	1	4.34	0.85	มากที่สุด
	(55.50)	(24.75)	(17.75)	(1.75)	(0.25)			

กลุ่มสื่อมวลชน	128	46	22	3	1	4.49	0.79	มากที่สุด
	(64.00)	(23.00)	(11.00)	(1.50)	(0.50)			
กลุ่มประชาชน	94	53	49	4		4.19	0.87	มาก
	(47.00)	(26.50)	(24.50)	(2.00)				

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ความรับผิดชอบต่อสังคม								
กลุ่มโดยรวม	235	90	63	11	1	4.37	0.86	มากที่สุด
	(58.75)	(22.50)	(15.75)	(2.75)	(0.25)			
กลุ่มสื่อมวลชน	136	43	17	3	1	4.55	0.76	มากที่สุด
	(68.00)	(21.50)	(8.50)	(1.50)	(0.50)			
กลุ่มประชาชน	99	47	46	8		4.19	0.92	มาก
	(49.50)	(23.50)	(23.00)	(4.00)				
การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ								
กลุ่มโดยรวม	225	107	60	7	1	4.37	0.82	มากที่สุด
	(56.25)	(26.75)	(15.00)	(1.75)	(0.25)			
กลุ่มสื่อมวลชน	129	52	16	2	1	4.53	0.73	มากที่สุด
	(64.50)	(26.00)	(8.00)	(1.00)	(0.50)			
กลุ่มประชาชน	96	55	44	5		4.21	0.87	มากที่สุด
	(48.00)	(27.50)	(22.00)	(2.50)				
การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น								
กลุ่มโดยรวม	196	120	68	13	3	4.23	0.90	มากที่สุด
	(49.00)	(30.00)	(17.00)	(3.25)	(0.75)			
กลุ่มสื่อมวลชน	107	63	21	6	3	4.33	0.89	มากที่สุด
	(53.50)	(31.50)	(10.50)	(3.00)	(1.50)			

กลุ่มประชาชน	89	57	47	7		4.14	0.90	มาก
	(44.50)	(28.50)	(23.50)	(3.50)				

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การช่วยปกปิดแหล่งข้อมูลเพื่อปกป้องไม่ให้เกิดความเสียหาย								
กลุ่มโดยรวม	153 (38.25)	150 (37.50)	79 (19.75)	14 (3.50)	4 (1.00)	4.09	0.90	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	81 (40.50)	81 (40.50)	25 (12.50)	11 (5.50)	2 (1.00)	4.14	0.91	มาก
กลุ่มประชาชน	72 (36.00)	69 (34.50)	54 (27.00)	3 (1.50)	2 (1.00)	4.03	0.88	มาก
การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง								
กลุ่มโดยรวม	199 (49.75)	116 (29.00)	69 (17.25)	15 (3.75)	1 (0.25)	4.24	0.89	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	117 (58.50)	55 (27.50)	22 (11.00)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.41	0.82	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	82 (41.00)	61 (30.50)	47 (23.50)	10 (5.00)		4.08	0.92	มาก
การไม่นำเสนอภาพอุจาด และเนื้อหาลามกอนาจาร								
กลุ่มโดยรวม	164 (41.00)	134 (33.50)	85 (21.25)	14 (3.50)	3 (0.75)	4.11	0.91	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	94 (47.00)	67 (33.50)	31 (15.50)	7 (3.50)	1 (0.50)	4.23	0.87	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	70 (35.00)	67 (33.50)	54 (27.00)	7 (3.50)	2 (1.00)	3.98	0.92	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การไม่นำเสนอเนื้อหาความรุนแรง								
กลุ่มโดยรวม	147 (36.75)	141 (35.25)	96 (24.00)	13 (3.25)	3 (0.75)	4.04	0.90	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	83 (41.50)	70 (35.00)	38 (19.00)	8 (4.00)	1 (0.50)	4.13	0.89	มาก
กลุ่มประชาชน	64 (32.00)	71 (35.50)	58 (29.00)	5 (2.50)	2 (1.00)	3.95	0.90	มาก
การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ								
กลุ่มโดยรวม	210 (52.50)	102 (25.50)	76 (19.00)	11 (2.75)	1 (0.25)	4.27	0.88	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	121 (60.50)	48 (24.00)	25 (12.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.42	0.84	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	89 (44.50)	54 (27.00)	51 (25.50)	6 (3.00)		4.13	0.90	มาก
ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน								
กลุ่มโดยรวม	219 (54.75)	103 (25.75)	65 (16.25)	12 (3.00)	1 (0.25)	4.32	0.87	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	128 (64.00)	45 (22.50)	21 (10.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.47	0.82	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	91 (45.50)	58 (29.00)	44 (22.00)	7 (3.50)		4.17	0.89	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล								
กลุ่มโดยรวม	196 (49.00)	124 (31.00)	64 (16.00)	15 (3.75)	1 (0.25)	4.25	0.87	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	116 (58.00)	59 (29.50)	22 (11.00)	2 (1.00)	1 (0.50)	4.44	0.77	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	80 (40.00)	65 (32.50)	42 (21.00)	13 (6.50)		4.06	0.93	มาก
ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว								
กลุ่มโดยรวม	191 (47.75)	121 (30.25)	72 (18.00)	15 (3.75)	1 (0.25)	4.22	0.89	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	106 (53.00)	60 (30.00)	28 (14.00)	6 (3.00)		4.33	0.83	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	85 (42.50)	61 (30.50)	44 (22.00)	9 (4.50)	1 (0.50)	4.10	0.93	มาก
การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาเผยแพร่								
กลุ่มโดยรวม	168 (42.00)	149 (37.25)	70 (17.50)	13 (3.25)		4.18	0.83	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	94 (47.00)	79 (39.50)	23 (11.50)	4 (2.00)		4.32	0.75	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	74 (37.00)	70 (35.00)	47 (23.50)	9 (4.50)		4.05	0.89	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย								
กลุ่มโดยรวม	154 (38.50)	164 (41.00)	73 (18.25)	9 (2.25)		4.16	0.80	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	84 (42.00)	90 (45.00)	22 (11.00)	4 (2.00)		4.27	0.73	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	70 (35.00)	74 (37.00)	51 (25.50)	5 (2.50)		4.05	0.84	มาก
การนำเสนอเนื้อหาด้วยความสุภาพและมีรสนิยม								
กลุ่มโดยรวม	148 (37.00)	150 (37.50)	91 (22.75)	9 (2.25)	2 (0.50)	4.08	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	79 (39.50)	80 (40.00)	34 (17.00)	5 (2.50)	2 (1.00)	4.15	0.86	มาก
กลุ่มประชาชน	69 (34.50)	70 (35.00)	57 (28.50)	4 (2.00)		4.02	0.84	มาก
การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง								
กลุ่มโดยรวม	169 (42.25)	144 (36.00)	75 (18.75)	9 (2.25)	3 (0.75)	4.17	0.86	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	97 (48.50)	67 (33.50)	28 (14.00)	6 (3.00)	2 (1.00)	4.26	0.88	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	72 (36.00)	77 (38.50)	47 (23.50)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.08	0.83	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การทำหน้าที่อย่างโปร่งใสให้สังคมตรวจสอบได้								
กลุ่มโดยรวม	205 (51.25)	117 (29.25)	63 (15.75)	13 (3.25)	2 (0.50)	4.28	0.88	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	120 (60.00)	57 (28.50)	18 (9.00)	4 (2.00)	1 (0.50)	4.46	0.78	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	85 (42.50)	60 (30.00)	45 (22.50)	9 (4.50)	1 (0.50)	4.10	0.93	มาก
การที่สื่อทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อด้วยกัน								
กลุ่มโดยรวม	150 (37.50)	153 (38.25)	87 (21.75)	7 (1.75)	3 (0.75)	4.10	0.85	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	87 (43.50)	74 (37.00)	33 (16.50)	4 (2.00)	2 (1.00)	4.20	0.86	มาก
กลุ่มประชาชน	63 (31.50)	79 (39.50)	54 (27.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.00	0.83	มาก
การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม								
กลุ่มโดยรวม	178 (44.50)	135 (33.75)	72 (18.00)	14 (3.50)	1 (0.25)	4.19	0.87	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	100 (50.00)	70 (35.00)	23 (11.50)	6 (3.00)	1 (0.50)	4.31	0.83	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	78 (39.00)	65 (32.50)	49 (24.50)	8 (4.00)		4.07	0.89	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การขำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี								
กลุ่มโดยรวม	192 (48.00)	136 (34.00)	64 (16.00)	6 (1.50)	2 (0.50)	4.28	0.82	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	116 (58.00)	60 (30.00)	20 (10.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.44	0.77	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	76 (38.00)	76 (38.00)	44 (22.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.12	0.83	มาก
การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่								
กลุ่มโดยรวม	203 (50.75)	124 (31.00)	63 (15.75)	10 (2.50)		4.30	0.82	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	115 (57.50)	65 (32.50)	18 (9.00)	2 (1.00)		4.47	0.70	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	88 (44.00)	59 (29.50)	45 (22.50)	8 (4.00)		4.14	0.90	มาก
การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ								
กลุ่มโดยรวม	185 (46.25)	144 (36.00)	62 (15.50)	9 (2.25)		4.26	0.80	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	105 (52.50)	77 (38.50)	16 (8.00)	2 (1.00)		4.43	0.68	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	80 (40.00)	67 (33.50)	46 (23.00)	7 (3.50)		4.10	0.87	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย								
กลุ่มโดยรวม	163 (40.75)	148 (37.00)	79 (19.75)	8 (2.00)	2 (0.50)	4.16	0.84	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	89 (44.50)	73 (36.50)	34 (17.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.23	0.82	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	74 (37.00)	75 (37.50)	45 (22.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.08	0.86	มาก
การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ								
กลุ่มโดยรวม	202 (50.50)	114 (28.50)	70 (17.50)	11 (2.75)	3 (0.75)	4.25	0.89	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	111 (55.50)	59 (29.50)	22 (11.00)	6 (3.00)	2 (1.00)	4.36	0.87	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	91 (45.50)	55 (27.50)	48 (24.00)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.15	0.91	มาก
การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน								
กลุ่มโดยรวม	188 (47.00)	134 (33.50)	68 (17.00)	10 (2.50)		4.25	0.82	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	112 (56.00)	66 (33.00)	17 (8.50)	5 (2.50)		4.43	0.75	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	76 (38.00)	68 (34.00)	51 (25.50)	5 (2.50)		4.08	0.86	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง								
กลุ่มโดยรวม	180 (45.00)	143 (35.75)	67 (16.75)	10 (2.50)		4.23	0.82	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	103 (51.50)	70 (35.00)	22 (11.00)	5 (2.50)		4.36	0.78	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	77 (38.50)	73 (36.50)	45 (22.50)	5 (2.50)		4.11	0.84	มาก
การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์								
กลุ่มโดยรวม	178 (44.50)	142 (35.50)	71 (17.75)	8 (2.00)	1 (0.25)	4.22	0.82	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	96 (48.00)	73 (36.50)	25 (12.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.29	0.82	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	82 (41.00)	69 (34.50)	46 (23.00)	3 (1.50)		4.15	0.83	มาก
การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม								
กลุ่มโดยรวม	202 (50.50)	125 (31.25)	66 (16.50)	6 (1.50)	1 (0.25)	4.30	0.81	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	111 (55.50)	67 (33.50)	18 (9.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.42	0.76	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	91 (45.50)	58 (29.00)	48 (24.00)	3 (1.50)		4.19	0.85	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย S.D.	การแปลผล	
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ								
กลุ่มโดยรวม	191 (47.75)	127 (31.75)	78 (19.50)	4 (1.00)		4.26	0.80	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	104 (52.00)	75 (37.50)	19 (9.50)	2 (1.00)		4.41	0.70	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	87 (43.50)	52 (26.00)	59 (29.50)	2 (1.00)		4.12	0.87	มาก
การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น								
กลุ่มโดยรวม	209 (52.25)	115 (28.75)	68 (17.00)	7 (1.75)	1 (0.25)	4.31	0.83	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	118 (59.00)	54 (27.00)	26 (13.00)	2 (1.00)		4.44	0.75	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	91 (45.50)	61 (30.50)	42 (21.00)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.18	0.88	มาก
การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม								
กลุ่มโดยรวม	211 (52.75)	104 (26.00)	72 (18.00)	11 (2.75)	2 (0.50)	4.28	0.89	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	118 (59.00)	54 (27.00)	24 (12.00)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.43	0.80	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	93 (46.50)	50 (25.00)	48 (24.00)	8 (4.00)	1 (0.50)	4.13	0.95	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย								
กลุ่มโดยรวม	219 (54.75)	98 (24.50)	74 (18.50)	8 (2.00)	1 (0.25)	4.32	0.86	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	120 (60.00)	51 (25.50)	24 (12.00)	4 (2.00)	1 (0.50)	4.43	0.82	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	99 (49.50)	47 (23.50)	50 (25.00)	4 (2.00)		4.21	0.89	มากที่สุด
การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ								
กลุ่มโดยรวม	230 (57.50)	96 (24.00)	64 (16.00)	9 (2.25)	1 (0.25)	4.36	0.85	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	126 (63.00)	45 (22.50)	23 (11.50)	5 (2.50)	1 (0.50)	4.45	0.83	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	104 (52.00)	51 (25.50)	41 (20.50)	4 (2.00)		4.28	0.86	มากที่สุด
การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบการ/เจ้าของสื่อ								
กลุ่มโดยรวม	207 (51.75)	106 (26.50)	78 (19.50)	8 (2.00)	1 (0.25)	4.28	0.86	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	118 (59.00)	49 (24.50)	29 (14.50)	3 (1.50)	1 (0.50)	4.40	0.83	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	89 (44.50)	57 (28.50)	49 (24.50)	5 (2.50)		4.15	0.88	มาก

ตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน (ต่อ)

ผู้ตอบแบบสอบถาม	ประเด็น					ค่าเฉลี่ย	S.D.	การแปลผล
	ระดับความคิดเห็น							
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง								
กลุ่มโดยรวม	168 (42.00)	147 (36.75)	69 (17.25)	14 (3.50)	2 (0.50)	4.16	0.87	มาก
กลุ่มสื่อมวลชน	92 (46.00)	76 (38.00)	25 (12.50)	6 (3.00)	1 (0.50)	4.26	0.83	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	76 (38.00)	71 (35.50)	44 (22.00)	8 (4.00)	1 (0.50)	4.07	0.90	มาก
การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ								
กลุ่มโดยรวม	211 (52.75)	114 (28.50)	67 (16.75)	5 (1.25)	3 (0.75)	4.31	0.85	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน	123 (61.50)	52 (26.00)	23 (11.50)	1 (0.50)	1 (0.50)	4.48	0.76	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน	88 (44.00)	62 (31.00)	44 (22.00)	4 (2.00)	2 (1.00)	4.15	0.90	มาก
ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน								
กลุ่มโดยรวม						4.24	0.67	มากที่สุด
กลุ่มสื่อมวลชน						4.37	0.62	มากที่สุด
กลุ่มประชาชน						4.11	0.70	มาก

จากตารางที่ 5.5 ความคิดเห็นโดยรวมเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งที่เป็นกลุ่มโดยรวม และกลุ่มสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (4.24 และ 4.37 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มประชาชนพบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (4.11)

เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ดังนี้

ในประเด็น ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (4.35, 4.49 และ 4.21 ตามลำดับ)

ในประเด็น ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.34 และ 4.49 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.19)

ในประเด็น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.37 และ 4.55 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.19)

ในประเด็น ความรับผิดชอบต่อสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.37 และ 4.55 ตามลำดับ) ส่วนความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.19)

ในประเด็น การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.37, 4.53 และ 4.21 ตามลำดับ)

ในประเด็น การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.23 และ 4.33 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.14)

ในประเด็น การช่วยปกปิดแหล่งข้อมูลเพื่อปกป้องไม่ให้ได้รับความเสียหาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.09, 4.14 และ 4.03 ตามลำดับ)

ในประเด็น การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.24 และ 4.41 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.08)

ในประเด็น การไม่นำเสนอภาพอุจาด และเนื้อหาลามกอนาจาร ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.11 และ 3.98 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด (4.23)

ในประเด็น การไม่นำเสนอเนื้อหาความรุนแรง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.04, 4.13 และ 3.95 ตามลำดับ)

ในประเด็น การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.27 และ 4.42 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.13)

ในประเด็น ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.32 และ 4.47 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.17)

ในประเด็น การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.25 และ 4.44 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.06)

ในประเด็น ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.22 และ 4.33 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.10)

ในประเด็น การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาเผยแพร่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.18 และ 4.05 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด (4.32)

ในประเด็น การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.16 และ 4.05 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด (4.27)

ในประเด็น การนำเสนอเนื้อหาด้วยความสุภาพและมีรสนิยม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (4.08, 4.15 และ 4.02 ตามลำดับ)

ในประเด็น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม

ประชาชน (4.17 และ 4.08 ตามลำดับ) ขณะที่สื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (4.26)

ในประเด็น การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.28 และ 4.46 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (4.10)

ในประเด็น การที่สื่อทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อด้วยกัน ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (4.10, 4.20 และ 4.00 ตามลำดับ)

ในประเด็น การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.19 และ 4.07 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมากที่สุด (4.31)

ในประเด็น การธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.28 และ 4.44 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (4.12)

ในประเด็น การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.30 และ 4.47 ตามลำดับ) ขณะที่กลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับมาก (4.14)

ในประเด็น การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.26 และ 4.43 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.10)

ในประเด็น การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.16 และ 4.08 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด (4.23)

ในประเด็น การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.25 และ 4.36 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.15)

ในประเด็น การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพ สื่อมวลชนความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.25 และ 4.43 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยระดับมาก (4.08)

ในประเด็น การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.23 และ 4.36 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.11)

ในประเด็น การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.22 และ 4.29 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.15)

ในประเด็น การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.30 และ 4.42 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.19)

ในประเด็น การระมัดระวัง ตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่ใช้อยู่อย่างไม่สุภาพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.26 และ 4.41 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.12)

ในประเด็น การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.31 และ 4.44 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.18)

ในประเด็น การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรืออูญวายในสังคม ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.28 และ 4.43 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.13)

ในประเด็น การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.32, 4.43 และ 4.21 ตามลำดับ)

ในประเด็น การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (4.36, 4.45 และ 4.28 ตามลำดับ)

ในประเด็น การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.28 และ 4.40 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.15)

ในประเด็น การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มประชาชน (4.16 และ 4.07 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน มีค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุด (4.26)

ในประเด็น การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (4.31 และ 4.48 ตามลำดับ) ในขณะที่ความคิดเห็นของกลุ่มประชาชนมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (4.15)

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 6 นี้เป็นการนำเสนอการสรุปภาพรวมของการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน” ตามลำดับต่อไปนี้

- 6.1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย
- 6.2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ
- 6.3 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ
- 6.4 อภิปรายผลการวิจัย
- 6.5 ข้อเสนอแนะในการวิจัย

6.1 สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน
- 3) หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรม

ในวิชาชีพสื่อมวลชน

- 4) นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

การวิจัยนี้ดำเนินการนับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2553 - วันที่ 31 มีนาคม 2556 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอน มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งการหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กรสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 20 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การ

วิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ อันจะนำไปสู่การออกแบบสอบถาม (questionnaires) สำหรับการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่ม ในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2: การสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติ ตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน การหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตาม จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมของสื่อมวลชน

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชนทั่ว ประเทศ ในพื้นที่ภาคกลาง (กรุงเทพมหานคร) ภาคเหนือ (จังหวัดเชียงใหม่) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (จังหวัดขอนแก่น) ภาคตะวันออก (จังหวัดชลบุรี) และภาคใต้ (อ. หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา) เนื่องจาก พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ตลอดจนมีการดำเนินการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุดในทุกประเภท ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) เก็บข้อมูล ด้วยแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ เป็น 5 ระดับ คือมาก ที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 3: การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชนจาก สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ กระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กลุ่ม ตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญ/ประสบการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทุกประเภท จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) และวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

6.2 สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและ ผู้บริหาร องค์กรสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต รวมทั้งการ สัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน สามารถสรุปได้ตามประเด็นต่อไปนี้

6.2.1 สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย

สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย สามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็นต่อไปนี้

1) สถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชน 2) ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชน 3) สถานการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตามหรือการละเมิดจริยธรรม 4) สภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน 5) ผลกระทบของการละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน และ 6) การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชน

1) สถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชน

พบว่าสื่อมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น เกิดจากการที่มีองค์กรสื่อเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสื่อใหม่ และสื่อชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้หรือกรอบรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีปัญหาจากผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติภายใต้ระบบทุนนิยม มีการแทรกแซงทางการเมือง การขาดความรู้ด้านจริยธรรม และการขาดความเคร่งครัดในการกำกับดูแลตนเอง ปัญหาด้านจริยธรรมอาจเกิดจากความไม่รู้ของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้บริโภคมักมีการตรวจสอบมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย

2) ความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยส่วนที่เห็นด้วยนั้นระบุว่าดีผลดีเพราะทำให้มีกฎระเบียบแบบแผน แต่สมาคมวิชาชีพต้องมีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมือง พวกพ้องหรือผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นสื่อก็จะไม่เข้มแข็งและอาจตกเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพมีความกังวลว่าอาจกลายเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองหรือหาผลประโยชน์ได้

3) สถานการณ์เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรม

พบว่าการที่สื่อมวลชนไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดจริยธรรมมีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อ ผู้ปฏิบัติงานสื่อไม่ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล นอกจากนี้การละเมิด

จริยธรรมอาจเกิดจากการดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม ทำให้สื่อคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการผูกขาดทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้

4) สภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน

พบว่าสภาพการบังคับใช้จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมี 2 กรณี คือ 1) กรณีที่สื่อมวลชน เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพอยู่แล้ว เมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ก็จะมีการฟ้องร้อง ร้องเรียน และจะมีการสอบสวน แต่ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมตนเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง และ 2) กรณีที่สื่อมวลชนยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ โดยเฉพาะสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ ควรมีการใช้ระเบียบหรือกฎหมายรองรับให้องค์กรวิชาชีพรับผิดชอบกำกับดูแลด้วย

5) ผลกระทบของการละเมิด หรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน

พบว่าผลกระทบหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ 1) ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็น ผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร 2) ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ 3) ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ

6) การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชน

พบว่าในองค์กรสื่อส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนอยู่แล้ว แต่ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น และเนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์ และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และกฎหมายก็ไม่ได้มีบทบัญญัติบังคับ ยกเว้นแต่จะใช้วิธีการพิจารณาร่วมกับทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งสนับสนุนกลไกของการตรวจสอบควบคุมจริยธรรมสื่อมวลชน

ผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้อ 6.2.1 ข้างต้นสามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เรื่องการศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทยได้

6.2.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

การวิจัยนี้พบว่ามีปัญหาที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) ด้านเจ้าของทุน ธุรกิจรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการเมือง 3) ด้านภาครัฐ และ 4) ด้านภาคประชาชน

1) ปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าของทุน

ธุรกิจถือว่าเป็นปัญหาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทาง เนื้อหา และบทบาทต่างๆ ของสื่อมวลชน จนอาจทำให้สื่อขาดการคำนึงถึงจริยธรรม เนื่องจากมุ่งไปที่ระบบทุนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งอำนาจของทุนนี้สามารถส่งผลกระทบไปถึงระดับผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนได้

2) ปัญหาอุปสรรคด้านการเมือง

การเมืองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมสื่อใน 2 ลักษณะ คือ 1) การแทรกแซงสื่อเพื่อผลประโยชน์หรืออำนาจแก่ฝ่ายตน รวมถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าของสื่อกับการเป็นนักการเมือง

3) ปัญหาอุปสรรคด้านภาครัฐ

ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามจริยธรรมสื่อมวลชนในเชิงนโยบาย ซึ่งส่วนใหญ่รัฐจะเป็นผู้กำหนดโดยไม่คำนึงถึงความเป็นจริง หรือในทางปฏิบัติ รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง หรือบางครั้งสื่อก็มีการเผชิญกับอำนาจรัฐ

4) ปัญหาอุปสรรคด้านประชาชน

ปัญหาและอุปสรรคด้านประชาชนคือการที่ประชาชนขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน จึงไม่สนใจในประเด็นเชิงจริยธรรมของสื่อมากเท่าที่ควร

ผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้อ 6.2.2 ข้างต้นสามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เรื่องการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้

6.2.3 แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

แนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนสามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การควบคุมตนเองเชิงจริยธรรม 2) การสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพสื่อ และ 3) การแยกจริยธรรมวิชาชีพตามลักษณะของสื่อกระแสหลัก สื่อกระแสรอง สื่อมวลชนส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค

1) การควบคุมตนเองเชิงจริยธรรม

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่า ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบ และการควบคุมหรือการตรวจสอบตนเอง เพราะสื่อย่อมมีความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อด้วยกันเอง มากกว่าผู้อื่น นอกจากนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนมีความเห็นว่าการใช้สังคมควบคุมด้วย อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลตนเองมักจะมีปัญหาด้านการบังคับหรือการลงโทษ จึงมักเป็นการขอความร่วมมือ มากกว่าการกำกับดูแลกัน เมื่อเกิดความผิดพลาดจะทำการตักเตือนกันและขอความร่วมมือ นอกจากนั้น การควบคุมตนเองเชิงจริยธรรมควรปราศจากการแทรกแซงของภาครัฐโดยภาครัฐควรมีบทบาทในฐานะเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวก

2) การสร้างกรอบจริยธรรมร่วมกัน หรือแยกกันตามแขนงวิชาชีพสื่อ

ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ 2 แนวทาง คือ 1) ควรมีการสร้างจริยธรรมร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว 2) ควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ ผู้ให้ข้อมูลที่มีแนวคิดว่าการมีกรอบจริยธรรมร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว ให้เหตุผลว่าจะทำให้สื่อมวลชนมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกัน แต่ที่สำคัญคือจริยธรรมต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ส่วนผู้ให้ข้อมูลเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อย กล่าวว่าธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน และเนื้อหาข่าวสารเดียวกันที่ถูกนำไปเผยแพร่ในรูปแบบสื่อที่แตกต่างกันควรใช้วิจารณ์ญาณและการกำกับดูแลที่แตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าไม่ควรมีการแยกกันในลักษณะของประเภทสื่อกระแสหลักและกระแสรอง หรือประเภทสื่อส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้อ 6.2.3 ข้างต้นสามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เรื่องแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้ และยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 4 ได้

6.2.4 มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

มาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1) หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน 2) แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรม และ 3) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

1) หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลมีความเห็นว่าหน่วยงานทุกภาคส่วนควรมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนควบคู่ไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนก็ต้องมียุทธศาสตร์ในการสอดแทรกเรื่องจริยธรรมสื่อมวลชนในหลักสูตรการศึกษาด้วย นอกจากนี้ ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อก็ควรมียุทธศาสตร์สำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นกัน

2) แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลได้มีการเสนอแนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนใน 4 ลักษณะคือ 1) การให้ความรู้และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเจ้าของสื่อและผู้ปฏิบัติให้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน 2) การออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อช่วยในการกำกับดูแล 3) การรณรงค์ ส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจ และ 4) การใช้กลไกทางสังคม ส่วนการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนจริยธรรมนั้นจะต้องใช้ความเข้มแข็งไม่ประนีประนอม ทั้งนี้ มาตรการป้องกันและลงโทษทุกระดับต้องกระทำอย่างจริงจัง

3) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลได้เสนอแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ การให้ประชาชนรู้เท่าทันและรู้จักการตรวจสอบสื่อ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ส่วนภาครัฐควรให้อิสระและควรให้การสนับสนุนด้วย

ผลการวิจัยที่กล่าวมาในข้อ 6.2.4 ข้างต้นสามารถนำไปตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เรื่องแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้ และยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 4 ได้

สำหรับการสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน 4 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มสื่อหนังสือพิมพ์ กลุ่มสื่อวิทยุกระจายเสียง กลุ่มสื่อโทรทัศน์ และกลุ่มสื่ออินเทอร์เน็ตนั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อหนังสือพิมพ์

ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ สมาคมและองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจในการลงโทษ มีแต่การขอความร่วมมือ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการวิชาชีพไม่มีความเป็นมืออาชีพ (professional) มากพอ หลายครั้งที่ผู้สื่อข่าวมีจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรม แต่โครงสร้างใหญ่คือตัวองค์กรสื่อไม่ได้วางระบบให้มีการปกป้องผู้สื่อข่าวในเรื่องนี้ เน้นการทำข่าวให้ขายได้ก่อนในขณะที่ประเด็นเรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องรอง การใช้หลักกำกับดูแลตนเองมีปัญหา คือทั้งสื่อที่เป็นตัวบุคคล และสื่อที่เป็นองค์กรไม่กำกับดูแลตนเอง

วิธีการกำกับดูแลและการลงโทษนั้นทำได้สองด้าน คือ วิธีการทางปกครอง กับวิธีการทางกฎหมาย บางครั้งผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากสื่อมวลชนก็ไม่มี การฟ้องร้องด้วยเหตุของข้อจำกัดในเรื่องทุนทรัพย์ หรือเห็นว่าเป็นการเสียเวลา ดังนั้นองค์กรสื่อและเจ้าของสื่อจะต้องกล้าเซ็นเซอร์ตัวเองและคนของตัวเองโดยเฉพาะเรื่องที่ผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ การกำกับดูแลที่ควรจะเป็นไปคือการกำกับดูแลร่วมกัน (co-regulation) ระหว่างภาครัฐ องค์กรสื่อ และสาธารณชน

2) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง

ปัจจุบันนี้ผู้จัดรายการวิทยุให้ความสำคัญตามความต้องการของนายทุนมากกว่าจริยธรรมที่ควรจะมีในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน ปัจจุบันมีการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมากและหลากหลายประเภท ทำให้ผู้จัดรายการไม่สนใจที่จะควบคุมหรือตรวจสอบด้านจริยธรรมของตนหรือของผู้จัดรายการอื่นๆ เพราะขณะนี้ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการควบคุม อาศัยเพียงมาตรการว่ากล่าวตักเตือน หรือกระแสดอรับจากผู้ฟังและกระแสสังคมซึ่งไม่มีประสิทธิภาพนัก

ผู้จัดรายการวิทยุควรเริ่มจากตัวเอง โดยใช้จริยธรรมที่มีในชีวิตประจำวันเป็นหลัก นำมาใช้ในวิชาชีพด้วย มาตรการป้องกัน การดูแล และการลงโทษ สามารถแบ่งเป็นระดับต่างๆ คือ เริ่มจากระดับว่ากล่าวตักเตือนของผู้จัดรายการด้วยกันผ่านสมาคมนักจัดรายการ ระดับการกำกับดูแลตามมาตรการทางกฎหมาย จนถึงระดับสังคม คือ กระแสสังคมจากผู้ฟังและสังคมร่วมกัน ตรวจสอบ ดูแล และเรียกร้องให้ผู้จัดรายการสนใจในจริยธรรมของตนเอง

3) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อโทรทัศน์

สื่อโทรทัศน์มุ่งทำเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจสนองผู้ชมระดับล่าง แต่ก็สามารถ สอดแทรกประโยชน์ให้กับสังคมได้ ปัจจุบันสื่อโทรทัศน์มีการถ่ายทอดรายละเอียดที่ไม่สมควร ทำให้เกิดการเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม ทั้งยังมีการเสนอข่าวรุนแรง เช่น ข่าวอาชญากรรม ดังนั้น ครอบครัวยุคใหม่ควรช่วยกันกรอง บางครั้งนักข่าวทำตัวเป็นบุคคลในข่าวเอง ทำให้เกินขอบเขตหน้าที่ เช่น ทำตัวเป็นตัวแทนประชาชน เป็นตัวกลางเจรจาแทนรัฐบาล ทำตัวเป็นกลุ่มอำนาจ

ผู้ปกครองควรกลั่นกรองชี้แนะให้กับเด็กและเยาวชน ควรมีองค์กรกลางมาจัดทำ มาตรฐานเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติ ซึ่งหลักการตรวจสอบจากคณะกรรมการบริหาร วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) แบบเดิมยังเป็นสิ่งจำเป็น ควรให้นักวิชาชีพ/ผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมในการพิจารณาหรือจัดทำกฎระเบียบ/มาตรฐานให้เหมาะสม ผู้ประกาศควรมี มาตรฐานกลาง โดย กสทช. จัดการให้แล้วมีการควบคุมโดยองค์กรวิชาชีพ

4) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่ออินเทอร์เน็ต

การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเป็นการแบ่งปันข้อมูล ในลักษณะสังคมเครือข่าย จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงมีความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร ทำให้มีความ ซับซ้อนยากแก่การแยกแยะและตรวจสอบจริยธรรมของแต่ละบุคคล

สถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสังคมใกล้ชิด ต้องช่วยปลูกฝังเรื่องจริยธรรมควบคู่ไปกับ สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชน การควบคุมจริยธรรมสื่อ อินเทอร์เน็ตควรใช้แนวคิดในเรื่องการกำกับดูแล โดยวิธีการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแล ตนเอง และการกำกับดูแลกันระหว่างสื่อและการใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็น รูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา

6.3 สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

6.3.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 เพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 21 - 30 ปี จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และ มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25 ส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 รองลงมา มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.75 มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ส่วนด้านอาชีพนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเป็นสื่อมวลชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และประชาชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยประชาชนส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

6.3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันทั้ง 33 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.42, 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 18 ประเด็น ได้แก่ สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.52) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 3.70) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเสนอ (ค่าเฉลี่ย 3.55) สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกพาดพิงได้ชี้แจงข้อเท็จจริง (ค่าเฉลี่ย 3.42) สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส (ค่าเฉลี่ย 3.58) สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.53) สื่อวิทยุและโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรง ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงภัยกับผู้อื่นหรือสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.77) สื่อหรือ

ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.60) ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติม/ดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย 3.60) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรงมากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.94) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.79) สื่อมักรักษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและความเป็นวิชาชีพตน (ค่าเฉลี่ย 3.57) สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.43) สื่อส่วนใหญ่คำนึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.41)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับปานกลางใน 15 ประเด็น ได้แก่ สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 3.36) สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ (ค่าเฉลี่ย 3.23) สื่อส่วนมากไม่สอดคล้องความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 3.18) สื่อมักจะแก้ไขทันทีเมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย 3.29) สื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย (ค่าเฉลี่ย 3.37) สื่อมักนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 3.03) สื่อมักมีการคัดลอกข้อมูลกันโดยไม่บอกที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.26) สื่อหนังสือพิมพ์มักเสนอเนื้อหา อูจาต ลามก อนาจาร รุนแรงน่าหวาดเสียวโดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน (ค่าเฉลี่ย 3.31) สื่อโทรทัศน์มักเสนอเนื้อหาอูจาต ลามกอนาจาร รุนแรง น่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงสาธารณชน (ค่าเฉลี่ย 3.01) ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่นๆ (ค่าเฉลี่ย 2.91) สื่อส่วนมากมักละเลยจรรยาบรรณหรือจริยธรรมของวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.17) สื่อมักมีการอวดอ้างตำแหน่งหน้าที่เพื่อเรียกร้องสิทธิพิเศษหรือผลประโยชน์โดยมิชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.23) สื่อมักช่วยปกป้องความผิดของสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 3.24) เจ้าของ/ผู้ประกอบการด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.26) องค์กร/สถาบันด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดและเอาจริงเอจังในการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 3.34)

6.3.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทั้ง 16 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.73, 3.75 และ 3.70 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 15 ประเด็น ได้แก่ สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่ลงโทษผู้ทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.56) ผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความปลอดภัยและผลประโยชน์ของตนจนละเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 3.50) สื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย 3.72) การไม่มีองค์กรวิชาชีพรองรับที่ถูกต้องทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 3.72) ปัจจัยด้านความแตกต่างและความตระหนักส่วนบุคคลส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีจริยธรรมแตกต่างกัน (ค่าเฉลี่ย 3.78) ผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเฉลี่ย 3.88) องค์กรสื่อ/สมาคมวิชาชีพสื่อไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ทำให้เจ้าของหรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อไม่ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรม (ค่าเฉลี่ย 3.41) สื่อมีความหลากหลายแขนง และมีองค์กรวิชาชีพเฉพาะของตนเองที่เป็นอิสระ ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการกำกับ ควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน (ค่าเฉลี่ย 3.65) การที่สื่อมวลชนไม่ถูกบังคับให้ต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ ทำให้เป็นช่องว่างในการที่ไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.64) สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน เช่น ทำให้มีการเข้าใจผิด หรือถูกชักจูงหรือโน้มน้าวใจได้ (ค่าเฉลี่ย 3.95) สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบต่อสื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.07) กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 4.00) จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึงทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.71) เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทางเนื้อหา โครงสร้างและบทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88) ส่วนประเด็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อนั้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39)

6.3.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ทั้ง 18 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.04, 4.12 และ 3.95 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 14 ประเด็น ได้แก่ การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน (ค่าเฉลี่ย 3.98) การควบคุมจริยธรรมสื่อ สื่อควรมีการกำกับดูแลระหว่างสื่อด้วยกันเอง (ค่าเฉลี่ย 3.95) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.93) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.03) สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเอง เพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.99) องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อควรมีองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาดหรือมีปัญหาเชิงจริยธรรม ควรตักเตือนและขอความร่วมมือมากกว่าการใช้การกำกับดูแลตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.70) ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.99) หลักการกำกับดูแลจริยธรรมควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.04) สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรยึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท (ค่าเฉลี่ย 3.84) เจ้าของทุน ธุรกิจ ควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.10) ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.86) หน่วยงานด้านสื่อควรมีการณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 4.08) องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.14)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 4 ประเด็น ได้แก่ องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจนตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.23) ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.22) สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.36) และองค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.24)

6.3.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้ง 37 ประเด็นในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.24 และ 4.37 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้ว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 26 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.35) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.34) ความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.37) การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.37) การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.23) การนำเสนอข้อมูลที่ไม่นับเป็นจากความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย 4.24) การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.32) การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (ค่าเฉลี่ย 4.22) การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมและศีลธรรมอันดี (ค่าเฉลี่ย 4.28) การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.30) การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มิชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.25) การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.25) การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.23) การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.22) การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.30) การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.31) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรืออุนวายในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.28) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีความรับผิดชอบต่อจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.31)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 11 ประเด็น ได้แก่ การช่วยปกปิดแหล่งข้อมูลเพื่อปกป้องไม่ให้ได้รับความเสียหาย (ค่าเฉลี่ย 4.09) การไม่นำเสนอภาพอูจาด

และเนื้อหาตามกอนาจาร (ค่าเฉลี่ย 4.11) การไม่นำเสนอเนื้อหาความรุนแรง (ค่าเฉลี่ย 4.04) การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่ามาเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.18) การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.16) การนำเสนอเนื้อหาด้วยความสุภาพและมีรสนิยม (ค่าเฉลี่ย 4.08) การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.17) การที่สื่อทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อด้วยกัน (ค่าเฉลี่ย 4.10) การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย 4.19) การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.16) การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพ สื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.16)

6.3.6 กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าประเด็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบจริยธรรมในภาพรวมทุกประเภท โดยให้น้ำหนักจากมากไปน้อยตามความคิดเห็นระดับมากที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยตัดประเด็นที่มีความหมายซ้ำกันออกไป จะได้ กรอบจริยธรรมจาก 22 ประเด็นสำคัญ ดังแสดงในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1: กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย
1	ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.37
2	การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ	4.37
3	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ	4.36
4	ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน	4.35
5	ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล	4.34
6	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย	4.32
7	ความซื่อสัตย์ และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน	4.32
8	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น	4.31
9	การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ	4.31
10	การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม	4.30

11	การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้	4.28
12	การธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี	4.28
13	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม	4.28
14	การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ	4.28
15	การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	4.27
16	การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ	4.26
17	การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล	4.25
18	การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของรัฐกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ	4.25
19	การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น	4.23
20	การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง	4.23
21	ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว	4.22
22	การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.22

6.4 อภิปรายผลการวิจัย

การที่พลเมืองของประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและสร้างสรรค์นั้นย่อมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตย และการพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ดังนั้นสื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมปัจจุบัน และจะเพิ่มพูนความสำคัญมากยิ่งขึ้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง ดังนั้นความรับผิดชอบในการนำเสนอข่าวสารของสื่อมวลชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของคนเป็นอย่างมาก สื่อมวลชนจึงควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นมืออาชีพหรือด้วยหลักแห่งวิชาชีพ อย่างไรก็ตามได้มีประเด็นที่ถกเถียงกันเรื่องความเป็นมืออาชีพของสื่อมวลชนเช่นกัน เช่นประเด็นที่ว่า งานของสื่อมวลชนนั้น ควรจัดว่าเป็นวิชาชีพได้หรือไม่ เนื่องจาก อาชีพบางประเภทต้องการทักษะในการปฏิบัติงานแต่ไม่ได้มีการบังคับว่าต้องผ่านการศึกษาเฉพาะด้านแต่อย่างใด ในขณะที่วิชาชีพบางประเภทต้องมีวุฒิการศึกษาเฉพาะและมีการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ ดังนั้นพวกเขาก็จำเป็นต้องใช้ดุลพินิจและรักษามาตรฐานในการปฏิบัติหน้าที่และความประพฤติ (Leslin, 2004)

ศาสตราจารย์ด้านสื่อสารมวลชน จอห์น เมอร์ริลล์ (John Merrill) กล่าวว่า สื่อสารมวลชนขาดคุณลักษณะที่เป็นวิชาชีพบางประการเช่น 1) ไม่มีกฎหมายในการก้าวเข้าสู่วิชาชีพสื่อมวลชน 2) ไม่มีองค์ความรู้เฉพาะที่ประกอบกันเป็นวิชาชีพนี้ 3) ไม่มีกลไกที่จะขจัดผู้ปฏิบัติงานที่ขาดคุณสมบัติหรือขาดจริยธรรม และ 4) ไม่มีองค์กรกำกับดูแลที่จะควบคุมการ

ทำงานของผู้อยู่ในวงการ เมอร์ลีย์ มีความเห็นว่าสื่อมวลชนจะมีความเป็นวิชาชีพได้ หากสามารถ “ มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีทักษะมากขึ้น และมีความถูกต้องมากขึ้น ” อย่างไรก็ตามไม่ว่าสื่อมวลชนจะเป็นอาชีพหรือวิชาชีพก็ตาม แต่สิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง คือ สื่อมวลชนจะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม (Leslin, 2004)

6.4.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากระบบทุนนิยม มีการแทรกแซงทางการเมือง การขาดความรู้ด้านจริยธรรมของผู้ปฏิบัติ และการขาดความเคร่งครัดในการกำกับดูแลตนเอง แต่จากผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากทั้งในด้านบวกและลบพร้อมๆกันในหลายประเด็น เช่น ประเด็นสื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้าน กับประเด็นสื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ ประเด็นสื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย กับประเด็นสื่อวิฤและโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรง ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ประเด็นสื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย กับประเด็นสื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ ประเด็นสื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย กับประเด็นสื่อมักนำเสนอข้อมูลในลักษณะของการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งความขัดแย้งของความคิดเห็นนี้อาจเกิดจากข้อบกพร่องจากการใช้แบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบกรอกแบบสอบถามเอง (self-administered questionnaire) ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความไม่แน่ใจและไม่รอบคอบในการแสดงความคิดเห็น

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในปัจจุบันได้แก่ประเด็น 1) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป 2) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรงมากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์ 3) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการถ่วงถ่วงข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา 4) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายกับผู้อื่นหรือสังคม ส่วนระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ประเด็นข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่นๆ แสดงให้เห็นว่าความห่วงใยของผู้ตอบแบบสอบถามต่อสถานการณ์ด้านจริยธรรมของสื่อมวลชนในปัจจุบัน ไม่ได้เน้นไปที่สื่อดั้งเดิม (traditional media) อย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงหรือโทรทัศน์มากเท่ากับสื่ออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นช่องทางใหม่ที่สื่อมวลชนใช้เป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อประชาชน ผลการวิจัย

เชิงปริมาณจึงสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่าการเกิดขึ้นของสื่อใหม่และช่องทางการสื่อสารใหม่ๆ ในปัจจุบันของประเทศไทย เช่น สถานีโทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุชุมชน รวมทั้งโทรทัศน์ระบบดิจิทัลซึ่งจะดำเนินการภายในปีนี้ ซึ่งมีจำนวนมากและส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้หรือรองรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน กลายเป็นช่องว่างและโอกาสในการผลิตและนำเสนอเนื้อหาที่ขาดความรับผิดชอบและขาดจริยธรรมอย่างน่าเป็นห่วงเช่นเดียวกัน

แม้ว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณจะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 18 ประเด็น และระดับปานกลางใน 15 ประเด็น แต่เมื่อมีการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนแล้ว พบว่ามีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มสื่อมวลชนมีระดับความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มประชาชนในบางประเด็น เช่น 1) สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย 2) สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ และ 3) ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีระดับความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มสื่อมวลชนในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมีอคติ ซึ่งความแตกต่างของระดับความคิดของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นว่าสื่อมวลชนมีความคิดเห็นต่อตนเองในด้านบวกมากกว่าที่ประชาชนมอง และประชาชนก็มีความคิดเห็นต่อสื่อมวลชนในด้านลบมากกว่าที่สื่อมองตนเองในบางประเด็นเช่นกัน ซึ่งปรากฏการณ์นี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทวิสัยเชิงจริยธรรมหรือความมีอคติเชิงจริยธรรม (ethical subjectivism) คือมุมมองต่อจริยธรรมที่เห็นว่าความคิดเห็นเชิงศีลธรรมของเรานั้นเกิดจากพื้นฐานของความรู้สึก ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างแท้จริง และขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้มองประเด็นจริยธรรมเหล่านั้น Merrill (1997) กล่าวว่า การที่นักจริยธรรมเชิงทวิสัยกล่าวว่าสิ่งใดถูกต้อง นั่นก็คือการแสดงความรู้สึกส่วนตัวว่าเขายอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกัน เพราะสื่อมวลชนอาจมีความรู้สึกทางจริยธรรมที่ลำเอียงเข้าข้างตนเองมากกว่าความรู้สึกของประชาชนต่อประเด็นเดียวกันของสื่อมวลชนอยู่ 4 ประการ คือ 1) ด้านเจ้าของทุน ธุรกิจรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการเมือง 3) ด้านภาครัฐ และ 4) ด้านภาคประชาชน ในขณะที่ผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคได้แก่ 1) สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบให้สื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน 2) กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น 3) สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน เช่น ทำให้มีการเข้าใจผิด หรือถูกชักจูงหรือโน้มน้าว

น้ำใจได้ และ 4) ผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ

6.4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนพบว่าปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) ด้านเจ้าของทุน ธุรกิจ รวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการเมือง 3) ด้านภาครัฐ และ 4) ด้านภาคประชาชน จึงมีความสอดคล้องกันกับการวิจัยเชิงปริมาณในบางประเด็นคือ อุปสรรคด้านเจ้าของทุน ธุรกิจ รวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็น 1) การที่ ผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความอยู่รอดและผลประโยชน์ของตนจนละเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อ 2) เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทางเนื้อหา โครงสร้างและบทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้ และ 3) สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับอุปสรรคด้านการเมืองสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นสื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับอุปสรรคด้านภาครัฐ สอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณในประเด็นการที่สื่อมวลชนไม่ถูกบังคับให้ต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ ทำให้เป็นช่องว่างในการที่ไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับอุปสรรคด้านภาคประชาชน สอดคล้องกับประเด็นผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ

สำหรับประเด็นด้านการเมืองนั้น นอกจากประเด็นที่สื่อจะถูกแทรกแซงทางการเมืองได้แล้ว ยังมีปัญหาการขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างบทบาทของสื่อและผลประโยชน์ทางการเมือง (conflicts of interest) ซึ่ง Day (2006) กล่าวว่าสื่อมวลชนหลายคนมีความคิดและความสนใจปัญหาบ้านเมืองเป็นพื้นฐาน จึงได้เข้ามาทำหน้าที่สื่อมวลชน และหลายคนมีความต้องการลึกๆ ที่จะเข้าสู่การเมืองเมื่อมีโอกาส ทำให้สื่อบางคนได้รับการชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคหรือเป็นกระบอกเสียงให้แก่ทางพรรค ด้วยเหตุนี้จึงนำไปสู่คำถามสำคัญคือ สื่อมวลชนซึ่งอยู่ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่งในสังคมนั้นๆ ควรเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมืองหรือไม่ กรณีนี้ นับว่าเป็นปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของประเทศไทยเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนในประเทศไทยจำนวนไม่น้อยที่มีบทบาทโดดเด่นเป็นที่รู้จักต่อสาธารณชน และสามารถก้าวเข้าสู่วงการเมืองได้ง่ายกว่าวิชาชีพอื่น หรือผู้ที่มีความฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งควร

จะทำหน้าที่สื่อมวลชนได้หรือไม่ ปัญหาด้านจริยธรรมเช่นนี้คงไม่สามารถที่จะแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็นับว่าเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้

การวิจัยนี้พบว่า ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่สำคัญ ยังรวมถึงประเด็น การตรวจสอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจนเพราะจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม นอกจากนั้น การไม่มีองค์กรวิชาชีพรองรับที่ถูกต้องทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา และแม้ว่าจะมีสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนแล้ว แต่ส่วนใหญ่ไม่มีการลงโทษผู้ทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง

6.4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน กำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจะพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในประเด็น หน่วยงาน/องค์กรที่ควรมีบทบาทในการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนว่า ควรให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคม และการควบคุมหรือการตรวจสอบตนเอง เพราะสื่อย่อมมีความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อด้วยกันเองมากกว่าผู้อื่น แต่ก็มีหลายความเห็นที่เห็นว่าต้องให้สังคมช่วยควบคุม และหน่วยงานทุกภาคส่วนควรมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักควบคุมไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษาต้องสอดแทรกเรื่องจริยธรรมสื่อมวลชนในหลักสูตรการศึกษาด้วย นอกจากนั้น ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกัน

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณแล้ว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมในระดับมาก และมีระดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ในประเด็น 1) สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา 2) องค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน และ 3) ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจึงมีความสอดคล้องกันชัดเจนว่า ผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนและสังคมในการกำกับดูแลสื่อมวลชนอย่างชัดเจน

สำหรับแนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ให้ข้อมูลได้มีการเสนอแนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนใน

4 ลักษณะคือ 1) การให้ความรู้และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเจ้าของสื่อและผู้ปฏิบัติให้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน 2) การออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อช่วยในการกำกับดูแล 3) การรณรงค์ ส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจ และ 4) การใช้กลไกทางสังคม

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดในระดับมาก เกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันการฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนว่า ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพข้างต้นที่ต้องการให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีบทบาทร่วมกันในการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันนี้การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชนโดยองค์กรสื่อส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเคร่งครัดนัก ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์ และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน ดังนั้นการใช้มาตรการทางกฎหมายก็อาจเป็นทางออกที่ช่วยให้การกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น ดังที่ จักรกฤษ เพิ่มพูล (2554) กล่าวว่า สื่อมวลชนพึงต้องมีความรับผิดชอบควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารด้วย โดยต้องคำนึงถึงความรับผิดชอบที่สำคัญอย่างน้อยสองประการ คือ ความรับผิดชอบทางกฎหมาย และความรับผิดชอบทางจริยธรรม ซึ่งความรับผิดชอบทางกฎหมายที่นักข่าว หรือบรรณาธิการข่าวจะต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้ง คือความผิดฐานหมิ่นประมาท ละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น ตลอดจนการละเมิดอำนาจศาล ดังนั้นหากสื่อมวลชนมีความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายได้ ก็จะช่วยให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมได้ในระดับหนึ่งเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่าแนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ เพื่อให้สื่อมวลชนมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกัน และยังสามารถปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทที่มีธรรมชาติแตกต่างกันด้วย โดยไม่ควรมีการแยกกันในลักษณะของประเภทสื่อกระแสหลักและกระแสรอง หรือประเภทสื่อส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่าหลักการกำกับดูแลจริยธรรม ควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ แต่ไม่ควรแยกตามสื่อกระแสหลักและกระแสรอง และสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งประเด็นนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีปทัสถาน (normative theory) โดย McQuail (2010) กล่าวว่า โครงสร้างของสื่อเชิงอุดมคตินั้นจะต้องมีประเภทของสื่อที่หลากหลายแตกต่างกัน และจะต้องมีช่องรายการที่แตกต่างกันเพื่อเพิ่มโอกาสในการตอบสนองความต้องการของสาธารณะที่มีอยู่อย่างหลากหลายและกว้างขวาง

นอกจากนั้นสื่อประเภทที่แตกต่างกัน (เช่นหนังสือพิมพ์และสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง) ควรอยู่ภายใต้การควบคุมที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ทฤษฎีปทัสถานจึงสามารถนำมาอธิบายความเหมาะสมของการกำกับดูแลจริยธรรมที่มีมาตรการแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อได้

สำหรับแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า มีแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่หลากหลาย เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ การให้ประชาชนรู้เท่าทันและรู้จักการตรวจสอบสื่อ นอกจากนี้ผู้บริหารสื่อต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ส่วนภาครัฐควรให้อิสระและควรให้การสนับสนุนด้วย

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเชิงปริมาณที่มีความคิดเห็นในระดับมาก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนว่า 1) องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ 2) หน่วยงานด้านสื่อควรมีการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง และ 4) ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น นอกจากนี้ ผลการวิจัยเชิงปริมาณยังพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในระดับมากกว่า สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเองเพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง

จากผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีบางประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ให้ประชาชนมีเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) โดยที่ภาครัฐไม่ควรควบคุมหรือกีดกัน ตรงกันข้าม รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริม เช่น การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในแขนงต่างๆ และรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเหล่านั้น ซึ่ง McQuail (2010) ได้กล่าวว่าการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการแสดงออกของสื่อมวลชนเพื่อต่อสู้กับความล้มเหลวในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่เน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจและความไม่เป็นอิสระจากการเมือง จึงก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวด้านความเป็นวิชาชีพ ซึ่งสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การที่องค์กรสื่อรวมตัวกันเป็นสมาคม การจัดตั้งสภาวิชาชีพ และการจัดทำประมวลจริยบรรณและจริยธรรม (code of practices and ethics)

นอกจากนั้น ผลการวิจัยนี้ยังพบว่าสถาบันการศึกษาจะมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐด้วย

6.4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนจำนวน 400 คน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีระดับมากที่สุด ใน 26 ประเด็น และมีความคิดเห็นระดับมากใน 11 ประเด็น ซึ่งประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 ประเด็นแรกได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อสังคม 2) การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 3) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ 4) ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน 5) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล 6) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย 7) ความซื่อสัตย์ และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน 8) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น 9) การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ และ 10) การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม

เมื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยกับหลักปฏิบัติของบริษัทแพร่ภาพและกระจายเสียงแห่งสหราชอาณาจักร (BBC) ที่เรียกว่า Editorial Guidelines แล้ว พบว่าประเด็นที่พบจากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติของ BBC หลายประเด็น เช่น ความเที่ยงตรง ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียง การเคารพสิทธิส่วนบุคคล กรณีที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ความซื่อตรงต่อจรรยาบรรณ และความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ภายนอก ความขัดแย้งของผลประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน มีระดับแตกต่างกันบ้างในบางประเด็น โดยกลุ่มสื่อมวลชนมีระดับความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มประชาชนใน 29 ประเด็น ได้แก่ 1) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม 3) การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น 4) การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง 5) การไม่นำเสนอภาพอุจาด และเนื้อหาลามกอนาจาร 6) การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ 7) ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน 8) การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล 9) ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว 10) การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่ามาเผยแพร่ 11) การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 12) การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริม

ค่านิยมที่ถูกต้อง 13) การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้ 14) การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม 15) การธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี 16) การใช้ วิจารณ์งานในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่ 17) การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็น ประโยชน์ต่อสาธารณะ 18) การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย 19) การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของรัฐกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ 20) การยึดมั่นและปฏิบัติ ตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน 21) การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ ถูกต้อง 22) การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ 23) การ ระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม 24) การ ระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ 25) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น 26) การไม่นำเสนอ/ส่ง ข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม 27) การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรม ของผู้ประกอบการ/เจ้าของสื่อ 28) การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืน จริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง และ 29) การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝัง อุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ

ความแตกต่างของระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน ดังกล่าวสามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีทวิสัยเชิงจริยธรรมหรือความมีอคติเชิงจริยธรรม (ethical subjectivism) ที่มองว่ามุมมองต่อจริยธรรมที่แตกต่างกัน เกิดจากพื้นฐานของความรู้สึกที่แตกต่างกันของบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนตัวว่าเขายอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น นอกจากนั้น ความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพ สื่อมวลชนในการวิจัยนี้ยังเป็นเครื่องยืนยันผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า แม้ว่าสถานการณ์ด้าน จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนของประเทศไทยในปัจจุบันจะมีปัญหามากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มี ความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วยเช่นกัน

การวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน” นี้ แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมและ การสนับสนุนของนักวิชาการ นักวิชาชีพสื่อมวลชน และประชาชนผู้ให้ข้อมูลและตอบ แบบสอบถาม ในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งแม้ว่าความคิดเห็นและมุมมองของ แต่ละกลุ่มจะมีความแตกต่างกันบ้าง แต่ก็สามารถนำการวิจัยนี้ไปให้บรรลุเป้าหมายได้ โดยถือหลัก อรรถประโยชน์หรือประโยชน์นิยม (utilitarianism) คือคิดว่าสื่อมวลชนมีวิธีการตัดสินใจที่เป็นไป ได้หลายทางในการเลือกกระทำสิ่งที่จะนำพาความสุขหรือสิ่งที่ดีที่สุดมาสู่ประชาชนจำนวนมาก ที่สุด ตามที่ John Stuart Mill กล่าวไว้ใน Utilitarianism (1863) โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่สังคม ต้องวิ่งตามเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ ทำให้เกิดประเด็นปัญหาจริยธรรมวิชาชีพในรูปแบบ

ใหม่เพิ่มมากขึ้น และการทำหน้าที่สื่อมวลชนก็มีความซับซ้อนและมีการแข่งขันสูงขึ้น จึงเป็นสิ่งท้าทายสำหรับสื่อมวลชนในการทำหน้าที่ของตน แต่ไม่ว่าสังคมจะเปลี่ยนไปอย่างไร สื่อมวลชนก็ไม่ควรละเลยความรับผิดชอบต่อสังคม (social responsibility) ซึ่งเป็นพื้นฐานอันจะนำไปสู่การสร้างจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนได้อย่างแท้จริง

6.4.5 กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ภายใต้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นซึ่งสื่อมวลชนพึงได้รับจากสังคม ประชาชนก็ย่อมมีความคาดหวังที่จะให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ที่เหมาะสมกับสังคมด้วยเช่นกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาจากทฤษฎี Social Responsibilities Theory พบว่าเพื่อให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนต้องสอดคล้องกับหลักสามประการดังต่อไปนี้ คือ 1) ให้ประชาชนมีเสรีภาพส่วนบุคคลและมีทางเลือกในอันที่จะรับข่าวสาร 2) สื่อต้องมีเสรีภาพ และ 3) สื่อต้องสำนึกถึงหนี้บุญคุณต่อสังคม ดังนั้น จากกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่ผู้วิจัยสรุปประเด็นมาในข้อ 6.3.6 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคมมากที่สุด ตามมาด้วยประเด็น การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน และความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอันเป็นที่เคารพถูกจัดไว้ในลำดับต้นๆ ซึ่งอาจพิจารณาจากประเด็นดังกล่าวได้ว่า ประชาชนไทยคาดหวังให้สื่อมวลชนมีบทบาทหน้าที่อย่างไรต่อสังคมไทย และจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนไทยไม่ควรละเลยการปกป้องสถาบันอันเป็นที่เคารพด้วย

6.5 ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในด้านต่างๆ ดังนี้

6.5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีมาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งมีความจริงใจในการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) เพื่อเป็นการยกมาตรฐานวิชาชีพของตน และไม่ควรปิดกั้นการตรวจสอบจากสังคม ควรเปิดโอกาสให้องค์กร/บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในรูปแบบการ

เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลภายนอกว่าสื่อได้ทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้อง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง

6.5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชน

ผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนควรยึดมั่นในจริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพของตนตามที่ได้รับการสอน/อบรมมาจากสถาบันการศึกษาและขององค์กรวิชาชีพ ไม่ควรเห็นแก่ผลประโยชน์หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว จนละเลยบทบาทหน้าที่ของสื่อในการสร้างสรรค์และจรรโลงสังคม นอกจากนี้ การรวมกลุ่มวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนจะช่วยให้สื่อมีความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบและพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมากขึ้น

6.5.3 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรกำกับดูแล

องค์กรกำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สามารถมีบทบาทเชิงรุกในการเป็นตัวกลางส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆได้ โดยการใช้อำนาจตามที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้ เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มวิชาชีพสื่อ การกำกับดูแลเนื้อหารายการ และการประกอบกิจการสื่อบนหลักของจริยธรรม โดยให้ทุนและบุคลากรสนับสนุนสำหรับสื่อมวลชนที่มีความจำเป็น

6.5.4 ข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันการศึกษา

สถาบันการศึกษาทั่วไปควรปลูกฝังความรู้เท่าทันสื่อให้แก่นักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก เพราะเด็กเติบโตมาในโลกของสื่อ โดยเฉพาะในปัจจุบันที่มีสื่อใหม่ซึ่งเด็กสามารถเข้าถึงได้ง่ายตลอด 24 ชั่วโมง และมีเนื้อหาที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของเด็กอย่างท่วมท้น ส่วนสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยหรือสอนวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชน ก็มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังความรู้และทัศนคติในการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนให้แก่บุคลากรสื่อในอนาคต ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับจริยธรรมมากเท่ากับเนื้อหาทางวิชาการ และควรประสานความร่วมมือกับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์และสามารถผลิตนักวิชาชีพที่สามารถออกไปปฏิบัติงานสื่อสารมวลชนได้ในโลกแห่งความเป็นจริง

6.5.5 ข้อเสนอแนะสำหรับภาคประชาชน

เนื่องจากประชาชนคือหัวใจหรือเป้าหมายของการทำหน้าที่สื่อมวลชน ดังนั้นประชาชนและสังคมจึงควรตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตนในฐานะผู้อ่าน/ผู้ฟัง/ผู้ชม ในระดับครอบครัว ผู้ปกครองควรทำหน้าที่ชี้แนะให้เด็กมีความรู้เท่าทันสื่อ รู้จักแยกแยะสื่อที่ดีและไม่ดี รู้จักเลือกบริโภคสื่อที่เหมาะสม ในระดับสังคม ประชาชนควรมีบทบาทหน้าที่เชิงรุกในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อโดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น ส่งข้อคิดเห็น การสนับสนุนสื่อที่มีจริยธรรม การต่อต้านสื่อที่ขาดจริยธรรม การมีส่วนร่วมในฐานะสภาผู้ชม กลุ่มผู้ปกครอง ฯลฯ เพื่อให้สื่อมวลชนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบและมีจริยธรรม

6.5.6 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการศึกษาจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อมวลชนหลายประเภท ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ประเด็นกรอบจริยธรรมในภาพรวม ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตว่าควรมีการศึกษาเชิงลึกเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพของสื่อประเภทต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นในแง่มุมต่างๆ เช่น ปรัชญา หลักคิด และมาตรการในการกำกับดูแลจริยธรรม เพื่อหามาตรการและแนวทางส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อแต่ละประเภทให้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังควรมีการศึกษาไปถึงจริยธรรมของสื่อในยุคแห่งการหลอมรวม (convergence) เพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาจริยธรรมในรูปแบบใหม่ที่น่าจะมีความซับซ้อนและท้าทายประเด็นทางจริยธรรมมากขึ้นกว่าเดิม

บรรณานุกรม

- Baran, S. J. & Davis, D. K. (2009). *Mass Communication Theory: Foundations, Ferment, and Future*. (5th Ed.). Belmont, CA: Wadsworth.
- Belsey, A. (1998). Journalism and ethics: Can they co-exist? In M. Kieran (Ed.), *Media Ethics* (1st ed.) (pp. 1-14). London: Routledge.
- British Broadcasting Corporation. (2013). *Editorial Guidelines: The BBC's Values and Standards*. Online. Retrieved on September 28, 2012 from <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines>.
- Campbell, W. J. (2001). *Yellow Journalism: Puncturing the Myths, Defining the Legacies*. Praeger.
- Christians, C.G., Fackler, M., Richardson, K.B., Kreshel, P.J., & Woods, R.H. (2009). *Media Ethics: Cases and Moral Reasoning* (8th ed.). Boston: Pearson.
- Day, L.A. (2006). *Ethics in Media Communications: Cases and Controversies*. (5th.ed.). Australia: Thomson Wadsworth.
- Denzin, N. (2006). *Sociological Methods: A Sourcebook*. Aldine Transaction. (5th edition).
- Food Lion v. ABC 194 F.3d 505 (4th Cir. 1999) Retrieved on September 26, 2012 from <http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/194/194.F3d.505.-92-592-6.97-2564.97-2492.html>
- Frost, C. (2000). *Media Ethics and Self-Regulation*. London: Longman.
- Joseph, P. J. (May 1904). The College of Journalism. *North American Review*, 178.
- Kenney, R. & Ozkan, K. (2011). The Ethics Examiner and Media Councils: Improving Ombudsmanship and News Councils for True Citizen Journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 26(1), 38-55.

Leslie, L.Z. (2004). *Mass Communication Ethics: Decision Making in Postmodern Culture*. (2nd Ed.) New York: Houghton Mifflin.

McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. London: SAGE.

Media Ethics Code. Online. Retrieved on April 23, 2013 from <http://internationalmediaawards.org/aboutus/media-ethics-code/>.

Merrill, J. C. (1994). *Legacy of Wisdom: Great Thinkers and Journalism*. Ames (IO), Iowa SUP.

Merrill, J. C. (1997). *Journalism Ethics: Philosophical Foundations for News Media*, New York, St Martin's Press,

Mill, J.S. (1985). *On Liberty*. ed. Gertrude Himmelfarb, UK: Penguin.

Mill, J. S. (1998). In Crisp, Roger. *Utilitarianism*. Oxford University Press.

Mizroch, M. (August 23, 2009). *Code of Conduct for Swedish Journalists*. Retrieved on September 28, 2012 from <http://amirmizroch.com/2009/08/23/code-of-conduct-for-swedish-journalists/>

Mott, F.L, (1941). *American Journalism*.

Pew Reasearch Center. (2009). *Press Accuracy Rating Hits Two Decade Low. Public Evaluations of the News Media: 1985-2009*.

Siebert, Peterson and Schramm. (1956). *Four Theories of the Press*. IL: Urbana. University of Illinois Press.

The National Union Journalists. (September 28, 2011). *Code of Conduct*. Retrieved on September 28, 2012 from <http://www.nuj.org.uk/innerPagenuj.html?docid=174>

Smith, R.F. (1999). *Grouping for Ethics in Journalism*. Ames: Iowa State University Press.

The Swedish Union of Journalists (2012). *About the Swedish Union of Journalists*. Retrieved on September 28, 2012 from <https://www.sjf.se/about>

UNESCO. (a). (2012). *Communication and Information: United States of America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/north-america/united-states-of-america/>

UNESCO. (b). (2012). *Communication and Information: North America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/north-america/>

UNESCO. (c). (2012). *Communication and Information: Central America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/central-america/>

UNESCO. (d). (2012). *Communication and Information: United Mexican States*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/central-america/united-mexican-states/>

UNESCO. (e). (2012). *Communication and Information: Africa*. Retrieved on September 30, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/africa/>

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

จักร์กฤษ เพิ่มพูน (2554) จริยธรรมสื่อ ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน ค้นคืนเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2556 จาก <http://www.thaimedialaw.org/index.php?option=comcontent&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=15>.

ปฎิญญาสากลแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ชื่อ	หน่วยงาน
1. อาจารย์พิชัย วาสนาส่ง	นักวิทยุโทรทัศน์อาวุโส
2. ศ.สุกัญญา สดบรรทัด	นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน
3. รศ. พิสิษฐ์ ชวลาธวัช	นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน
4. รศ.ดร.พนา ทองมีอาคม	กรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
5. คุณวสันต์ ภัยหลีกถี้	รองผู้อำนวยการด้านปฏิบัติการ องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
6. คุณอโณทัย อุดมศิลป์	ผู้อำนวยการสถาบันวิชาการสื่อสารสาธารณะ Thai PBS
7. คุณเรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์	หนังสือพิมพ์มติชน
8. คุณบุญเลิศ คชายุทธเดช	บรรณาธิการข่าว หนังสือพิมพ์มติชน
9. คุณพัชระ สารพิมพา	ผู้อำนวยการสถานีวิทยุ FM 100.5 อสมท.
10. พ.ต.อ.สุชาติ วงศ์อนันต์ชัย	ผู้ตรวจราชการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
11. คุณธีรชัย รังสีกุล	ที่ปรึกษาฝ่ายตรวจสอบรายการ สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 5
12. คุณฐานิยา พงษ์ศิริ	ผู้อำนวยการสถานีโทรทัศน์ TNN 2 บมจ.ทรู วิชั่นส์
13. ดร.อนุโลม จันทรุ่งมณี	ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ม.บูรพา

ชื่อ	หน่วยงาน
14. คุณภูวนาด เข้าวรรณโณ	ผู้ช่วยผู้จัดการฝ่ายรายการสถานีโทรทัศน์เอเชียเซเทิลไลท์
15. คุณมนตรี อุดมพงษ์	ผู้สื่อข่าว สถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 3
16. คุณเอื้องอรุณ สมิตสุวรรณ	นักเขียนบทโทรทัศน์
17. บาทหลวงอนุชา ไชยเดช	สื่อมวลชนคาทอลิกประเทศไทย
18. คุณธีรพัฒน์ อังสุขवाल	ผู้ช่วยหัวหน้าเครือข่ายครอบครัวและเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อ มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว
19. คุณศรีสุตา ตันทะอธิพานิช	ผู้จัดการมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย
20. คุณลักดา ตั้งสุภาชัย	ผู้อำนวยการศูนย์เฝ้าระวังทางวัฒนธรรม

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน เพื่อนำผลการศึกษาไปจัดทำเป็นกรอบและข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนต่อไป

แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ตอนที่ 4 มาตรการป้องกันและลงโทษการฝ่าฝืนจริยธรรมของสื่อมวลชน

ตอนที่ 5 ประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ตอนที่ 6 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมของสื่อมวลชน

ขอขอบคุณอย่างสูงในความร่วมมือ

สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่านมากที่สุด

- | | | |
|---|---|--|
| 1. เพศ | ☐ ชาย | ☐ หญิง |
| 2. อายุ | ☐ น้อยกว่า 20 ปี | ☐ 21-30 ปี |
| | ☐ 31-40 ปี | ☐ 41-50 ปี |
| | ☐ 51-60 ปี | ☐ อายุมากกว่า 60 ปี |
| 3. รายได้ต่อเดือน (ถ้าเป็นนักเรียนนักศึกษาให้หมายถึงรายรับจากผู้ปกครอง) | ☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท | ☐ 10,001-20,000 บาท |
| | ☐ 20,001-30,000 บาท | ☐ 30,001-40,000 บาท |
| | ☐ 40,001-50,000 บาท | ☐ มากกว่า 50,000 บาท |
| 4. ระดับการศึกษาสูงสุด | ☐ ประถมศึกษา | ☐ มัธยมต้น |
| | ☐ มัธยมศึกษา/ ปวช. | ☐ อนุปริญญา/ปวส. |
| | ☐ ปริญญาตรี | ☐ ปริญญาโท |
| | ☐ ปริญญาเอก | ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)..... |
| 5. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอะไร | ☐ รับราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ | ☐ พนักงาน/ลูกจ้างเอกชน |
| | ☐ ประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ | ☐ นักเรียน/นักศึกษา |
| | ☐ สื่อมวลชน (โปรดระบุประเภทของสื่อ.....) | |
| | ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ.....) | |
| 6. ท่านปฏิบัติงานในตำแหน่งเทียบเท่ากับระดับใด | ☐ | |

ผู้บริหาร (โปรดระบุ).....

☐ ผู้ปฏิบัติงาน (โปรดระบุ).....

☐ อื่นๆ (โปรดระบุ.....)

7. หากท่านทำงานแล้ว ท่านมีประสบการณ์ในการทำงานมาเป็นเวลาที่ปี

☐ น้อยกว่า 5 ปี

☐ 5 -10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16-20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

8. หากท่านเป็นสื่อมวลชน ท่านมีประสบการณ์ในการทำงานด้านสื่อมวลชนมาเป็นเวลาที่ปี

☐ น้อยกว่า 5 ปี

☐ 5 -10 ปี

☐ 11-15 ปี

☐ 16-20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงโดยตรงไปตรงมาและรอบด้าน					
2	สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย					
3	สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ					
4	สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ					
5	สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่าย และมีอคติ					
6	สื่อส่วนมากไม่สอดคล้องกับความคิดเห็นส่วนตัวในการนำเสนอข้อมูล					
7	สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำเสนอ					
8	สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือถูกพาดพิงได้ชี้แจงข้อเท็จจริงผ่านสื่อ					
9	สื่อมักจะแก้ไขให้ทันที เมื่อมีการนำเสนอข้อมูลผิดพลาด					
10	สื่อมักช่วยปกปิดชื่อ ภาพ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เสียหาย					
11	สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะ กลุ่มเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส					
12	สื่อส่วนมากนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					
13	สื่อมักมีการเสนอข้อมูลในลักษณะที่ละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์					
14	สื่อมักมีการคัดลอกข้อมูลกันมาก โดยไม่บอกที่มา					
15	สื่อหนึ่งสื่อพิมพ์มักเสนอเนื้อหาอุจาด ลามกอนาจาร ความรุนแรงหรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชน					
16	สื่อโทรทัศน์มักเสนอเนื้อหาอุจาด ลามกอนาจาร ความรุนแรงหรือน่าหวาดเสียว โดยไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสาธารณชน					
17	สื่อวิทยุและโทรทัศน์มักนำเสนอโฆษณาแฝงในรายการต่างๆ					
18	สื่อโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศและความรุนแรงในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก					
19	สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตเป็นช่องทางในการนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นกับผู้อื่นหรือสังคม					
20	ข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย					
21	ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติมหรือดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง					

22	ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือเท่ากับสื่ออื่น					
23	สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรง มากกว่าการนำเสนอทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์					
24	สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป					
25	สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริง และตรวจสอบแหล่งที่มา					
ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
26	สื่อส่วนมากมักละเลยจรรยาบรรณ/จริยธรรมของวิชาชีพตน					
27	สื่อมักมีการอวดอ้างหรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตนเพื่อเรียกร้องสิทธิพิเศษหรือผลประโยชน์โดยมิชอบ					
28	สื่อมักช่วยปกป้องความผิดของพวกเดียวกัน					
29	สื่อมักรักษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและความเป็นวิชาชีพของตนได้					
30	สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและประโยชน์ของประชาชนได้					
31	สื่อส่วนใหญ่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก					
32	ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมาก มีความเคร่งครัดในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ					
33	เจ้าของ/ผู้ประกอบกิจการงานด้านสื่อส่วนมาก มีความเคร่งครัดในจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ					
34	องค์กร/สถาบันด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดและเอาใจจริงเอาใจใส่ในการกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชน					

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อส่วนมากเน้นการทำงานเพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง					
2	สมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนส่วนใหญ่ไม่มีการลงโทษผู้กระทำผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมอย่างจริงจัง					
3	ผู้ประกอบการ/เจ้าของสื่อมักคำนึงถึงความปลอดภัยและผลประโยชน์ของตนจนละเลยจริยธรรมในการทำหน้าที่สื่อมวลชน					
4	สื่อมักมีความมีความสัมพันธ์ และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน					
5	สื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง					
6	การไม่มีองค์กรรองรับที่ถูกต้อง ทำให้สื่อขาดแนวทางในการกำกับดูแลที่ชัดเจน ส่งผลถึงความรับผิดชอบในการผลิตและนำเสนอเนื้อหา					
7	ปัจจัยด้านความแตกต่างและความตระหนักส่วนบุคคลส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อมีจริยธรรมแตกต่างกัน					
8	ผู้บริโภคสื่อยังขาดความตระหนักและความสนใจในการตรวจสอบหรือการรู้เท่าทันสื่อ					
9	องค์กรสื่อหรือสมาคมวิชาชีพสื่อไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ทำให้เจ้าของ หรือผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อไม่ให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรมวิชาชีพ					
10	สื่อมีความหลากหลายแขนงและองค์กรวิชาชีพเฉพาะของตนเองที่เป็นอิสระทำให้ขาดความเป็นเอกภาพในการกำกับควบคุมดูแลซึ่งกันและกัน					
11	การที่สื่อมวลชนไม่ถูกบังคับให้ต้องเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ ทำให้เป็นช่องว่างในการที่ไม่ถูกตรวจสอบหรือถูกควบคุมกำกับดูแล					
12	สื่อที่ขาดจริยธรรมทำให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน เช่น ประชาชนอาจถูกชักจูงหรือนำไปโน้มน้าวไปในทางที่ผิดได้					
13	สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผลกระทบต่อสื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจจากประชาชน					

14	กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อยเคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น					
15	จริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึงทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจน					
16	เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทางการเนื้อหา โครงสร้าง และบทบาทของสื่อ จนอาจกระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้					

ตอนที่ 4 มาตรการป้องกันและลงโทษการฝ่าฝืนจริยธรรมของสื่อมวลชน

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	การควบคุมจริยธรรมสื่อควรใช้วิธีการให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน					
2	การควบคุมจริยธรรมสื่อควรใช้วิธีการให้สื่อกำกับดูแลกันเอง					
3	การควบคุมจริยธรรมสื่อควรใช้วิธีการกำกับดูแลโดยใช้มาตรการทางกฎหมาย					
4	การควบคุมจริยธรรมสื่อควรใช้แนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลโดยวิธีการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกันระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการกฎหมาย					
5	สื่อควรอยู่ภายใต้สภามหาวิชาชีพของตนเองเพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง					
6	องค์กรที่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อทุกประเภทควรมีเพียงองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล					
7	เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาด หรือ มีปัญหาเชิงจริยธรรมควรใช้วิธีการตักเตือนกันและขอความร่วมมือมากกว่าใช้การกำกับดูแลกัน					
8	ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุน และอำนวยความสะดวกเท่านั้น					
9	องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจนตรงกัน และต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
10	หลักการกำกับดูแลจริยธรรม ควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ					
11	สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรยึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท					
12	เจ้าของทุน ธุรกิจ ควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม					
13	ภาครัฐ ควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง					
14	ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อ โดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
15	สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกและให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา					
16	องค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหาด้านจริยธรรม รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขอย่างชัดเจน					
17	ควรมีการรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสภามหาวิชาชีพเพื่อให้					

	สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน					
18	องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐ และสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อ ในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ					

ตอนที่ 5 ประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
ท่านคิดว่าประเด็นต่อไปี้ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมากน้อยเพียงใด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน					
2	ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล					
3	ความรับผิดชอบต่อสังคม					
4	การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ					
5	การเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น					
6	การช่วยปกปิดแหล่งข้อมูลเพื่อปกป้องไม่ให้ได้รับความเสียหาย					
7	การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง					
8	การไม่นำเสนอภาพอุจาด และเนื้อหาลามกอนาจาร					
9	การไม่นำเสนอเนื้อหาความรุนแรง					
10	การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ					
11	ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน					
12	การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล					
13	ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว					
14	การอ้างอิงและให้เกียรติแหล่งที่มาของข้อมูลที่นำมาเผยแพร่					
15	การนำเสนอข้อมูลต้องมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย					
16	การนำเสนอเนื้อหาด้วยความสุภาพและมีรสนิยม					
17	การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์และส่งเสริมค่านิยมที่ถูกต้อง					
18	การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้					
19	การทำหน้าที่ตรวจสอบสื่อด้วยกัน					
20	การใช้ภาษาที่ถูกต้อง สุภาพและเหมาะสม					
21	การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี					
22	การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่					
23	การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ					
24	การจัดช่วงเวลาออกอากาศเนื้อหารายการที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ					
25	การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจหรือการครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ					
26	การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน					
27	การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง					
28	การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์					
29	การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม					
30	การระมัดระวังและตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวบนอินเทอร์เน็ตที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ					

31	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จหรือสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น					
32	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม					
33	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทย					
34	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ					
35	การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ					
36	การกำหนดมาตรการลงโทษ/กำกับดูแลผู้กระทำความผิด/ฝ่าฝืนจริยธรรมโดยสมาคมวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้อง					
37	การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ					

ตอนที่ 6: ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาจริยธรรมของสื่อมวลชน

ด้านการปฏิบัติงานของสื่อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านการกำกับดูแล/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านบทบาทของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านอื่นๆ

บทความสำหรับการเผยแพร่

- เตรียมตีพิมพ์ในวารสารนิเทศศาสตร์ มสธ. ปีที่ 3 ฉบับวันที่ 5 ตุลาคม 2556 (กำลังตรวจร่างตามเอกสารแนบหมายเลข 1)

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการไปใช้ประโยชน์

(เป็นกิจกรรมที่หัวหน้าโครงการได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ใน 4 ด้าน คือ

1. ด้านวิชาการ

นำไปใช้ประโยชน์ในการบรรยายหัวข้อ “จริยธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์” ในการอบรม “โครงการส่งเสริมมาตรฐานการประกอบกิจการด้านกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ระหว่างวันที่ 21-22 มิถุนายน 2556 ณ โรงแรมรามาดา ภูเก็ต เซาท์ซี กระบี่ จังหวัดภูเก็ต (ตามภาพ และเอกสารแนบ) โดยมีผู้เข้ารับการอบรมเป็นผู้ประกอบการสื่อมวลชนในจังหวัดภูเก็ตและพังงา จำนวน 70 คน





เอกสารแนบหมายเลข 1



วิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทยพบว่า สื่อมวลชนมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น แต่สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย ผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับความจำเป็นของการเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน ส่วนการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่ามีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน การขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อและผู้ปฏิบัติงาน การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล การดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้ ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าเมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมกันเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง

การละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ 1) ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชน ในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร 2) ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ 3) ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ อย่างไรก็ตาม ในองค์กรสื่อส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนอยู่แล้ว แต่ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และเนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมี

analyzed using descriptive statistics. Step 3: A focus group interview with media academics and practitioners. The 30 participants were purposively chosen and the data were analyzed using qualitative data analysis technique.

The results of qualitative research part showed that there has been increasing problems in professional media ethics in Thailand. However, at the same time, mass media themselves have tried to develop their professional ethics. According to the reasons for violating media ethics, the participants reported that the reasons included: there was no clear rule on media ethics; the media organization and practitioners had no serious intention to comply with the ethical guidelines; the preference of self-regulation; there was no regulation and professional association to oversee the ethical practice; and media capitalism. The research results also found the ethics sanction has always been ineffective because most media practitioners were unable to control each other due to their personal relationships.

The violation of media ethics had an effect in three main areas including: 1) people, because the media have an impact on people's opinion; 2) society, because the pervasiveness of the media can have great impact on society at large; and 3) the media themselves, because the lack of ethics led to the incredibility of the media. However most



ระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และไม่มีกฎหมายบังคับให้ปฏิบัติตามจริยธรรม การวิจัยนี้พบว่ามีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนมีอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านเจ้าของทุน ด้านการเมือง ด้านภาครัฐ และด้านประชาชนที่ขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

สำหรับแนวทางการควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ให้ข้อมูลบางส่วนสนับสนุนการควบคุมกันเองโดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม บางส่วนเห็นว่าควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ เพราะธรรมชาติของสื่อแต่ละประเภทมีความแตกต่างกัน ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแล และส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรให้รัฐเป็นหน่วยงานหลักควบคุมไปกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ชุมชน และผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกัน

การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่ม

media organizations had their own measures and mechanism to ensure media ethical conduct despite their ineffectiveness. The participants also reported that the ethics was relatively an abstract concept leading to an individual's subjective interpretation. Moreover there existed the patronage system among the media, and there was no legal enforcement on media ethical conduct. This research also found that challenges and obstacles in media ethical conduct included the ownership, politics, government, and audience who lacked of media literacy and participation in monitoring the media's roles and responsibilities.

In this research, some participants supported self-regulation measure, accompanied with people's participation. Some preferred general ethical guidelines for all media, with specific professional guidelines for each type of medium due to the differences in the nature of the media. According to the measures for prevention, regulation and promotion professional media ethics, the participants suggested that the government take an active roles together with media and business organizations, as well as academic sector, civil society, community and media consumers.

The survey found that the total opinion of respondents was at high level, as well as the opinion of separate media and people groups, on the issues of current



สื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชนในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้ง 37 ประเด็นในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก

1. บทนำ

สื่อมวลชนมีบทบาทและความสำคัญต่อชีวิตคนและสังคมเป็นอย่างมาก เช่น การทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และในโลกส่วนอื่นๆ ที่อยู่ห่างไกล ทำให้ประชาชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รับความบันเทิง และสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตผ่านสื่อได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาไปไกลจนเกินกว่าจะหยุดยั้ง บทบาทของสื่อมวลชนยังมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนยุคดั้งเดิมในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จนกระทั่งสื่อสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย เช่น อินเทอร์เน็ต ล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และสามารถ

media's professional practice; problems and obstacles on practicing and controlling media ethics; the measures on prevention, punishment and regulation of media ethical conduct. However, the total opinion of respondents was at the highest level, as well as the opinion of the media group, on the prioritization of the ethical issues.

เข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากขึ้นพร้อมๆ กัน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงหนีไม่พ้นการบริโภคสื่อ หรือการบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงผ่านสื่อได้เลย

แม้ว่าหน้าที่หลักที่สำคัญของสื่อมวลชน คือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) แต่ในการทำหน้าที่เหล่านั้นก็ยังมีประเด็นที่ถกเถียงกันอย่างไม่จบสิ้น เช่น กรณีที่สื่อมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่รุนแรง ลามกอนาจาร มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อกาลเทศะและวุฒิภาวะของผู้อ่านและผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือการรายงานข่าวที่ไม่เป็นกลางและบิดเบือนประเด็น ซึ่งสื่อมวลชนประเภทนี้ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศและต่างประเทศตลอดมา

อันที่จริงนั้น วิชาชีพสื่อมวลชนเป็นวิชาชีพที่ได้รับสิทธิและเสรีภาพเป็นพิเศษจาก



ทุกสังคมมานับแต่อดีตจนปัจจุบัน เพราะเชื่อกันว่า “เสรีภาพของสื่อคือเสรีภาพของประชาชน” ดังนั้น บทบัญญัติของกฎหมายในหลายประเทศจึงได้รับรองถึงควมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อ ประกอบกับความต้องการบริโภคข้อมูลข่าวสารของประชาชนทุกกลุ่มเพิ่มขึ้นอย่างไม่มีขีดจำกัด จึงเป็นตัวเร่งให้สื่อมีบทบาทสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตคนและสังคมอย่างมากมาย และกว้างไกลมากขึ้นกว่าในอดีต ดังนั้น การทำงานของสื่อมวลชนจึงจำเป็นต้องยึดถือจริยธรรมและจรรยาบรรณควบคู่ไปกับเสรีภาพที่ได้รับมาด้วย

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในประเทศไทย
- 2) ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีการดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอน มีการกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาไว้แตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาสภาพการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ในประเทศไทย ศึกษาปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งการหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

มีฉะนั้นเสรีภาพของสื่อจะกลับกลายเป็นเครื่องมือที่สามารถทำลายสังคมได้เท่าๆ กับการทำหน้าที่สร้างสรรค์สังคม การวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ซึ่งเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นในการทบทวนและตรวจสอบบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ด้วยความถูกต้องเหมาะสมภายใต้กรอบแห่งเสรีภาพและความรับผิดชอบสูงสุดต่อสังคมไปพร้อมๆ กัน

3) หาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

4) นำเสนอกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษานี้ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสารมวลชนและผู้บริหารองค์กรสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง (purposive sampling) เพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 20 คน วิธีการเก็บข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) อันจะนำไปสู่การออกแบบสอบถาม (questionnaires) สำหรับการสำรวจในขั้นตอนที่ 2 และการสร้างคำถามสำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนที่ 3 ต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้



การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพจากข้อมูลการสัมภาษณ์ เพื่อหาความเหมือน (similarities) และความต่าง (differences) ของประเด็นและความหมาย และนำมาจัดหมวดหมู่ (categories) ภายใต้หัวข้อ (themes) ซึ่งกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2: การสำรวจความคิดเห็นของสื่อมวลชนและประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน การหาแนวทาง/มาตรการกำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งประเด็นที่ควรกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ประชากรในการศึกษา ได้แก่ บุคลากรด้านสื่อสารมวลชนระดับผู้ปฏิบัติ และประชาชนผู้บริโภคสื่อทั่วประเทศ จำนวนรวม 400 คน

พื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ภาคกลาง: กรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ: จังหวัดเชียงใหม่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: จังหวัดขอนแก่น ภาคตะวันออก: จังหวัดชลบุรี และภาคใต้: อ.หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางของแต่ละภาคที่มีความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ตลอดจนมีการดำเนินกิจการสื่อสารมวลชนที่มีความหลากหลายและครอบคลุมมากที่สุดในทุกประเภท วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการ

สุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่างๆ แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำผลการคำนวณค่าเฉลี่ยมาแปลผลเป็นระดับความคิดเห็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด (1.00 – 1.80) น้อย (1.81 – 2.60) ปานกลาง (2.61 – 3.40) มาก (3.41 – 4.20) และมากที่สุด (4.21- 5.00)

ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 และ 2 ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องมาสร้างกรอบการสัมภาษณ์กลุ่มในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3: การสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ นักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชนจากสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อโทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ต ทำการคัดเลือกด้วยวิธีเจาะจง เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญ/ประสบการณ์เกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทุกประเภท จำนวน 30 คน เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview) และใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1

4. การจัดเสวนาวิชาการและนำเสนอผลงานต่อสาธารณะ

ผู้วิจัยได้จัดเสวนาวิชาการเพื่อให้ความรู้และรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้อง/ผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน จำนวน 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เรื่อง “จริยธรรมของสื่อเก่าและสื่อใหม่ ในยุคโลกไร้พรมแดน” เมื่อวันที่ 26

สิงหาคม 2554 และครั้งที่ 2 เรื่อง “จริยธรรมและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนไทยในโลกแห่งการแข่งขัน” เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2555 นอกจากนั้น ยังมีการนำเสนอความก้าวหน้าและผลการวิจัยต่อสาธารณะอีก 2 ครั้งในการประชุม



วิชาการเรื่อง จริยธรรมในวิชาชีพ: วิกฤตหรือโอกาสในการพัฒนาสังคมไทย ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2555 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2556 และมีการรวบรวมข้อคิดเห็นที่ได้รับจากการเสวนาและการประชุมวิชาการไป

สังเคราะห์ร่วมกับผลการวิจัยเพื่อสร้างกรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่มีความสมบูรณ์และครอบคลุมประเด็นปัญหาตามมุมมองของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนต่อไป

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยนี้มีความน่าเชื่อถือ (trustworthiness) ตามหลักวิชาการ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation หรือ cross examination) โดยวิธีการดังนี้ (Denzin, 2006)

5.1 ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research)

5.2 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยที่หลากหลาย (methodology triangulation) อันได้แก่ การ

เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสำรวจความคิดเห็น (survey) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (focus group interview)

5.3 มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่างๆ (data triangulation) เช่น จากวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสัมภาษณ์กลุ่ม ในสถานที่ และระยะเวลา ที่ต่างกัน รวมทั้งการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

5.4 ใช้ผู้วิจัยที่หลากหลาย (investigator triangulation) ในขั้นตอนของการเก็บข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเป็นกลางมากที่สุด

6. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

6.1 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการสัมภาษณ์บุคลากรด้านสื่อมวลชนระดับผู้บริหาร สามารถสรุปผลได้ตามประเด็นต่อไปนี้

6.1.1 สถานการณ์ด้านจริยธรรมสื่อในประเทศไทย

ด้านสถานการณ์โดยทั่วไปเกี่ยวกับจริยธรรมสื่อมวลชน พบว่าสื่อมีปัญหาด้านจริยธรรมเพิ่มมากขึ้น เกิดจากการที่มีองค์กรสื่อเพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะสื่อใหม่ และสื่อชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้หรือรองรับอย่างเป็นทางการ ทำให้สื่อมวลชนเหล่านี้ยังไม่มีแนวทาง ในการกำกับดูแลที่ชัดเจน นอกจากนั้นยังมีปัญหาจากผู้ประกอบการและผู้ปฏิบัติภายใต้ระบบทุนนิยม มีการแทรกแซงทางการเมือง การขาดความรู้ด้านจริยธรรม และการขาดความเคร่งครัดในการกำกับดูแลกันเอง ปัญหาด้านจริยธรรมอาจเกิดจากความไม่รู้ของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้บริหารก็มีการตรวจสอบสื่อมากขึ้น อย่างไรก็ตาม สื่อมวลชนเองก็มีความพยายามในการที่จะพัฒนาจริยธรรมของตนเองด้วย



ด้านความจำเป็นของการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยส่วนที่เห็นด้วยนั้นระบุว่าผลดีเพราะทำให้มีกฎระเบียบแบบแผน แต่สมาคมวิชาชีพต้องมีความเข้มแข็ง ไม่มีการเมือง พวกพ้องหรือผลประโยชน์มาเกี่ยวข้อง มิฉะนั้นสื่อก็จะไม่เข้มแข็งและอาจตกเป็นเครื่องมือของคนบางกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการเข้าเป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพมีความกังวลว่าอาจกลายเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองหรือหาผลประโยชน์ได้

ด้านสถานการณ์ที่เกี่ยวกับการไม่ปฏิบัติตาม หรือการละเมิดจริยธรรม พบว่าการที่สื่อมวลชนไม่ปฏิบัติตาม หรือละเมิดจริยธรรมมีสาเหตุมาจากความไม่มีเกณฑ์ด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ซึ่งเป็นผลมาจากการขาดความใส่ใจด้านจริยธรรมอย่างจริงจังขององค์กรสื่อ ผู้ปฏิบัติงานสื่อไม่ให้ความสำคัญกับหลักเกณฑ์ด้านจริยธรรม การยึดแนวคิดในเรื่องการกำกับดูแลตนเอง การไม่มีกฎหมายและไม่มีสมาคมที่เข้ามาดูแล นอกจากนั้นการละเมิดจริยธรรมอาจเกิดจากการดำเนินธุรกิจสื่อแบบทุนนิยม ทำให้สื่อคำนึงถึงรายได้หรือผลตอบแทนเชิงธุรกิจมากกว่าความถูกต้อง รวมถึงการถูกแทรกแซงทางธุรกิจจนอาจทำให้สื่อขาดจริยธรรมได้

ด้านสภาพการบังคับใช้จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน พบว่าสภาพการบังคับใช้จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมี 2 กรณี คือ 1) กรณีที่สื่อมวลชน เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพอยู่แล้ว เมื่อสมาชิกไม่ปฏิบัติตามจริยธรรม ก็จะมีการฟ้องร้อง ร้องเรียน และจะมีการสอบสวน แต่ส่วนใหญ่ไม่อาจควบคุมกันเองได้ เพราะมีความสัมพันธ์และเกรงใจกันเอง และ 2) กรณีที่สื่อมวลชนยังไม่ได้เป็นสมาชิกองค์กรวิชาชีพ

โดยเฉพาะสื่อที่เกิดขึ้นใหม่ ควรมีการใช้ระเบียบหรือกฎหมายรองรับให้องค์กรวิชาชีพรับผิดชอบกำกับดูแลด้วย

ด้านผลกระทบของการละเมิด หรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชน พบว่าการละเมิดหรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมมีผลกระทบใน 3 ส่วนหลักๆ คือ 1) ด้านประชาชน เพราะสื่อมีอิทธิพลต่อความคิดของผู้อ่าน/ผู้ชม/ผู้ฟัง/ประชาชนในฐานะที่เป็นผู้รับสื่อหรือประเด็นสาร 2) ด้านสังคม เพราะสื่อช่วยให้ข่าวสารแพร่กระจายอย่างรวดเร็วจึงทำให้มีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างได้ง่าย และ 3) ด้านตัวสื่อเอง เพราะการขาดจริยธรรมทำให้สื่อขาดความน่าเชื่อถือ

ด้านการตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชนพบว่าในองค์กรสื่อส่วนใหญ่จะมีการตรวจสอบการปฏิบัติงานของตนอยู่แล้ว แต่ไม่ค่อยเคร่งครัดนัก และมักจะตรวจสอบเมื่อมีการร้องเรียนเท่านั้น และเนื่องจากจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจึงยังคงไม่ชัดเจนเพียงพอ ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์ และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน และกฎหมายก็ไม่ได้มีบทบัญญัติบังคับ ยกเว้นแต่จะใช้วิธีการพิจารณาร่วมกับทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งสนับสนุนกลไกของการตรวจสอบควบคุมจริยธรรมสื่อมวลชนจากภายนอกด้วย

6.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

การวิจัยนี้พบว่ามีปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนอยู่ 4 ประการ คือ

1) ปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าของทุน เพราะธุรกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทาง เนื้อหา และบทบาทต่างๆ



สื่อมวลชนทุกภาคส่วนควรมีส่วนเกี่ยวข้อง โดยรัฐควรเป็นหน่วยงานหลักควบคุมกำกับองค์กรสื่อมวลชนและองค์กรธุรกิจสื่อ รวมทั้งสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชน นอกจากนั้น ภาคประชาสังคม ชุมชนและผู้บริโภคสื่อก็ควรมีบทบาทสำคัญในการทำหน้าที่ตรวจสอบและสะท้อนประเด็นจริยธรรมของสื่อด้วยเช่นเดียวกัน

2) แนวทางการป้องกันและลงโทษผู้ฝ่าฝืนจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน มีการเสนอใน 4 ลักษณะคือ 1) การให้ความรู้และรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเจ้าของสื่อและผู้ปฏิบัติให้ตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรม และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน 2) การออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ เพื่อช่วยในการกำกับดูแล 3) การรณรงค์ ส่งเสริม และมีมาตรการจูงใจ และ 4) การใช้กลไกทางสังคม ทั้งนี้ มาตรการป้องกันและลงโทษทุกระดับต้องกระทำอย่างจริงจัง

3) แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน มีหลากหลายแนวทาง เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของและผู้ปฏิบัติงาน การออกกฎระเบียบข้อบังคับ การรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพ การให้ประชาชนรู้เท่าทันและรู้จักการตรวจสอบสื่อ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ส่วนภาครัฐควรให้อิสระและควรให้การสนับสนุนด้วย

สำหรับการสัมภาษณ์กลุ่มนักวิชาการและนักวิชาชีพสื่อมวลชน 4 กลุ่มสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อหนังสือพิมพ์

ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ สมาคมและองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้องไม่มี

บทลงโทษที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจในการลงโทษ มีแต่การขอความร่วมมือ นอกจากนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพไม่มีความเป็นมืออาชีพ (professional) มากพอ หลายครั้งที่ผู้สื่อข่าวมีจิตสำนึกในเรื่องจริยธรรม แต่โครงสร้างใหญ่คือตัวองค์กรสื่อไม่ได้วางระบบให้มีการปกป้องผู้สื่อข่าวในเรื่องนี้ เน้นการทำข่าวให้ขายได้ก่อน ในขณะที่ประเด็นเรื่องจริยธรรมเป็นเรื่องรอง การใช้หลักกำกับดูแลตนเองมีปัญหาคือทั้งสื่อที่เป็นตัวบุคคล และสื่อที่เป็นองค์กรไม่กำกับดูแลตนเอง

วิธีการกำกับดูแลและการลงโทษนั้นทำได้สองด้าน คือ วิธีการทางปกครองกับวิธีการทางกฎหมาย บางครั้งผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากสื่อมวลชนก็ไม่มี การฟ้องร้องด้วยเหตุของข้อจำกัดในเรื่องทุนทรัพย์ หรือเห็นว่าเป็นการเสียเวลา ดังนั้นองค์กรสื่อและเจ้าของสื่อจะต้องกล้าเซ็นเซอร์ตัวเองและคนของตัวเอง โดยเฉพาะเรื่องที่มีผิดจริยธรรมหรือจรรยาบรรณ การกำกับดูแลที่ควรจะเป็นไปคือการกำกับดูแลร่วมกัน (co-regulation) ระหว่างภาครัฐ องค์กรสื่อ และสาธารณชน

2) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อวิทยุกระจายเสียง

ปัจจุบันนี้ผู้จัดรายการวิทยุให้ความสำคัญตามความต้องการของนายทุนมากกว่าจริยธรรมที่ควรจะมีในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน ปัจจุบันมีการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมากและหลากหลายประเภท ทำให้ผู้จัดรายการไม่สนใจที่จะควบคุมหรือตรวจสอบด้านจริยธรรมของตนหรือของผู้จัดรายการอื่นๆ เพราะขณะนี้ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่ชัดเจนในการควบคุมอาศัยเพียงมาตรการว่ากล่าวตักเตือน หรือ

กสทชจัดการให้แล้วมีการควบคุมโดยองค์กร .
วิชาชีพ

4) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อ

3) จริยธรรมวิชาชีพด้านสื่อ

สื่อโทรทัศน์มุ่งทำเพื่อ
 กิจกรรมของผู้ชมระดับล่าง แต่ก็
 ปรารถนาประโยชน์ให้กับสังคมได้
 นั่นคือการถ่ายทอดรายละเอียดที่
 กิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เหมาะสม
 นอข้าวรุนแรง เช่น ข้าว
 ดังนั้น ครอบครัวควรช่วย
 ึ่งนักข่าวทำตัวเป็นบุคคลในข่าว
 ทหน้าที่ เช่น ทำตัวเป็นตัวแทน
 กลางเจรจาแทนรัฐบาล ทำตัว

ผู้ปกครองควรกลั่นกรองชี้แนะให้กับเด็กและเยาวชน ควรมีองค์กรกลางมาจัดทำมาตรฐานเพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์การปฏิบัติ ซึ่ง หลัก การ การ ตรวจสอบ จาก คณะ กรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ (กบว.) แบบเดิมยังเป็นสิ่งจำเป็น ควรให้นักวิชาชีพผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมใน/การพิจารณาหรือจัดทำกฎระเบียบ/มาตรฐานให้เหมาะสม ผู้ประกาศควรมีมาตรฐานกลางโดย

การสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมีลักษณะเป็นการแบ่งปันข้อมูล ในลักษณะสังคมเครือข่าย จึงเป็นช่องทางการสื่อสารที่ง่ายและรวดเร็ว รวมถึงมีความเป็นส่วนตัวในการสื่อสาร ทำให้มีความซับซ้อนยากแก่การแยกแยะและตรวจสอบจริยธรรมของแต่ละบุคคล

สถาบันครอบครัวที่ถือเป็นสังคมใกล้ชิด ต้องช่วยปลูกฝังเรื่องจริยธรรมควบคู่ไปกับสถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชน การควบคุมจริยธรรมสื่ออินเทอร์เน็ตควรใช้แนวคิดในเรื่องการกำกับดูแล โดยวิธีการผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง และการกำกับดูแลกันระหว่างสื่อและการใช้มาตรการทางกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าที่ผ่านมา

6.2 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

6.2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบ

แบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น
เพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00
เพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00
ส่วนใหญ่อายุ 21 - 30 ปี จำนวน 167 คน คิด
เป็นร้อยละ 41.75 รองลงมาอายุ 31 - 40 ปี
จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 และมีอายุ
41-50 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.25
ส่วนใหญ่มียรายได้ 10,001 - 20,000 บาท
จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 รองลงมา
มีรายได้ต่ำกว่า 10.000 บาท จำนวน 107 คน
คิดเป็นร้อยละ 26.75 มีรายได้ 20,001 -



30,000 บาท จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 65.25 มีการศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.25 มีการศึกษาระดับมัธยมปลาย/ปวช. จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.50 ส่วนด้านอาชีพนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพเป็นสื่อมวลชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และประชาชนจำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 โดยประชาชนส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.00 มีอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.25 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 11.00 และประกอบธุรกิจ/เจ้าของกิจการ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

6.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบันทั้ง 33 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 3.42, 3.41 และ 3.44 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้วพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 18 ประเด็นได้แก่ สื่อมักนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาและรอบด้าน (ค่าเฉลี่ย 3.52) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 3.70) สื่อมักนำเสนอข้อมูลเกินความเป็นจริงเพื่อสร้างความสนใจ (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเสนอ (ค่าเฉลี่ย 3.55) สื่อมักเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกพาดพิงได้

ชี้แจงข้อเท็จจริง (ค่าเฉลี่ย 3.42) สื่อมักช่วยปกป้องสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะ เด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส (ค่าเฉลี่ย 3.58) สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างระมัดระวัง เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.53) สื่อวิทยุและโทรทัศน์มักนำเสนอเรื่องราวทางเพศ ความรุนแรง ในช่วงเวลาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก (ค่าเฉลี่ย 3.59) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงภัยกับผู้อื่นหรือสังคม (ค่าเฉลี่ย 3.77) สื่อหรือข้อมูลข่าวสารทางอินเทอร์เน็ตมีความน่าเชื่อถือน้อย (ค่าเฉลี่ย 3.60) ข้อมูลและภาพข่าวในอินเทอร์เน็ตมักถูกสื่อแต่งเติม/ดัดแปลงจนคลาดเคลื่อนกับความเป็นจริง (ค่าเฉลี่ย 3.60) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตในการนำเสนอภาพลามกอนาจาร/ความรุนแรงมากกว่าหนังสือพิมพ์/โทรทัศน์ (ค่าเฉลี่ย 3.87) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.94) สื่อมักใช้อินเทอร์เน็ตนำเสนอข้อมูลโดยขาดการกลั่นกรองข้อเท็จจริงและตรวจสอบแหล่งที่มา (ค่าเฉลี่ย 3.79) สื่อมักรักษาสมดุลหรือประนีประนอมระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและความเป็นวิชาชีพตน (ค่าเฉลี่ย 3.57) สื่อมักรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ (ค่าเฉลี่ย 3.43) สื่อส่วนใหญ่คำนึงประโยชน์ของประชาชนและสาธารณะเป็นหลัก (ค่าเฉลี่ย 3.54) และผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 3.41)

6.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติ/ควบคุมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนทั้ง 16

ได้ (ค่าเฉลี่ย 3.95) สื่อที่ขาดจริยธรรมส่งผล
กระทบให้สื่อเองขาดความน่าเชื่อถือและความ
ไว้วางใจจากประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.07)
กระบวนการตรวจสอบจริยธรรมสื่อมักไม่ค่อย
เคร่งครัด เพราะมักจะตรวจสอบเมื่อมีการ
ร้องเรียนเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 4.00) จริยธรรมเป็น
เรื่องของนามธรรม การตรวจสอบจริยธรรมสื่อจึง
ทำได้ยากและยังคงไม่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 3.71)
เจ้าของทุนและธุรกิจมีส่วนในการกำหนดทิศทาง
เนื้อหา โครงสร้างและบทบาทของสื่อ จนอาจ
กระทบต่อจริยธรรมของสื่อได้ (ค่าเฉลี่ย 3.88)
ส่วนประเด็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อเน้นการทำงาน
เพื่อประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ผู้ตอบ
แบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นในระดับ
ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.39)

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อมาตรการป้องกัน การลงโทษ และการกำกับดูแลจริยธรรมของสื่อมวลชน ทั้ง 18 ประเด็นในระดับมาก เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน และกลุ่มประชาชน (ค่าเฉลี่ย 4.04, 4.12 และ 3.95 ตามลำดับ)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากใน 14 ประเด็น ได้แก่ การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรให้สื่อกำกับดูแลตนเองก่อน (ค่าเฉลี่ย 3.98) การควบคุมจริยธรรมสื่อ สื่อควรมีการกำกับดูแลระหว่างสื่อด้วยกันเอง (ค่าเฉลี่ย 3.95) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 3.93) การควบคุมจริยธรรมสื่อ ควรใช้แนวคิดแบบผสมผสานระหว่างการกำกับดูแลตนเอง การกำกับดูแลกัน



ระหว่างสื่อ และการใช้มาตรการทางกฎหมาย (ค่าเฉลี่ย 4.03) สื่อควรอยู่ภายใต้สมาคมวิชาชีพของตนเอง เพื่อที่จะได้มีการกำกับดูแลจริยธรรมอย่างจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.99) องค์กรที่ทำหน้าที่กำกับดูแลด้านจริยธรรมสื่อควรมีองค์กรเดียว เพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการกำกับดูแล (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อสื่อเกิดความผิดพลาดหรือมีปัญหาเชิงจริยธรรม ควรตักเตือนและขอความร่วมมือมากกว่าการใช้การกำกับดูแลกันเอง (ค่าเฉลี่ย 3.70) ภาครัฐไม่ควรแทรกแซงการตรวจสอบจริยธรรมของสื่อ ควรเป็นเพียงผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น (ค่าเฉลี่ย 3.99) หลักการกำกับดูแลจริยธรรม ควรมีความแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.04) สื่อทั้งกระแสหลักและกระแสรอง รวมถึงสื่อที่อยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคควรยึดถือหลักจริยธรรมเดียวกันมากกว่าการมีจริยธรรมเฉพาะประเภท (ค่าเฉลี่ย 3.84) เจ้าของทุน ธุรกิจ ควรให้อิสระแก่ผู้ปฏิบัติในการทำงานของสื่อ เพราะการแทรกแซงอาจมีผลกระทบต่อจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.10) ภาครัฐควรมีบทบาทในการกำหนดจริยธรรมเชิงนโยบายที่คำนึงถึงความเป็นจริง ตลอดจนการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง (ค่าเฉลี่ย 3.86) หน่วยงานด้านสื่อควรมีการณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเพื่อให้สามารถกำกับดูแล และมีแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (ค่าเฉลี่ย 4.08) องค์กรวิชาชีพสื่อ หน่วยงานภาครัฐและสถาบันการศึกษาควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมทั้งเจ้าของ ผู้ประกอบกิจการ และผู้ปฏิบัติงานสื่อในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (ค่าเฉลี่ย 4.14)

ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 4 ประเด็น ได้แก่ องค์กรด้านสื่อควรมีจุดยืนด้านจริยธรรมที่ชัดเจน ตรงกัน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง (ค่าเฉลี่ย 4.23) ประชาชนควรมีส่วนร่วม รู้เท่าทัน และตรวจสอบจริยธรรมสื่อโดยการสะท้อนความคิดเห็นไปยังสื่ออื่นๆ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.22) สถาบันการศึกษาในฐานะที่เป็นผู้สอนและผลิตนักสื่อสารมวลชนควรมีบทบาทในการสอดแทรกให้ความสำคัญเรื่องจริยธรรมในหลักสูตรการศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.36) และองค์กรสื่อควรมีการเปิดศูนย์ร้องเรียนรับปัญหา รวมถึงการกำหนดกลไกแก้ไขจริยธรรมอย่างชัดเจน (ค่าเฉลี่ย 4.24)

6.2.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นโดยรวมต่อประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ทั้ง 37 ประเด็นในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.24 และ 4.37 ตามลำดับ) ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีความคิดเห็นในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11)

เมื่อจำแนกเป็นรายประเด็นแล้วพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากที่สุด ใน 26 ประเด็น ได้แก่ ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.35) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.34) ความรับผิดชอบต่อสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.37) การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.37) การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.23) การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง

(ค่าเฉลี่ย 4.24) การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.27) ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.32) การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.25) ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (ค่าเฉลี่ย 4.22) การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การดำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี (ค่าเฉลี่ย 4.28) การใช้วิจารณญาณในการกลั่นกรองข้อมูลก่อนการเผยแพร่ (ค่าเฉลี่ย 4.30) การให้ความสำคัญกับประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ (ค่าเฉลี่ย 4.25) การยึดมั่นและปฏิบัติตามอุดมการณ์ ปทัสถานและมาตรฐานวิชาชีพสื่อมวลชน (ค่าเฉลี่ย 4.25) การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง (ค่าเฉลี่ย 4.23) การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.22) การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.30) การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นต่อการเสนอข่าว/เรื่องราวของสื่อที่

ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.26) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น (ค่าเฉลี่ย 4.31) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม (ค่าเฉลี่ย 4.28) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ (ค่าเฉลี่ย 4.32) การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ (ค่าเฉลี่ย 4.36) การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ (ค่าเฉลี่ย 4.28) การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.31)

6.2.6 กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

จากผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พบว่าประเด็นจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนที่สามารถนำมากำหนดเป็นกรอบจริยธรรมในภาพรวม โดยให้น้ำหนักจากมากไปน้อยตามความคิดเห็นระดับมากที่สุดของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยตัดประเด็นที่มีความหมายซ้ำกันออกไป จะได้กรอบจริยธรรมจาก 22 ประเด็นสำคัญ ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1: กรอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ลำดับ	ประเด็น	ค่าเฉลี่ย
1	ความรับผิดชอบต่อสังคม	4.37
2	การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ	4.37
3	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อสถาบันอันเป็นที่เคารพ	4.36
4	ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน	4.35
5	ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล	4.34
6	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติ	4.32
7	ความซื่อสัตย์ และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน	4.32
8	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันเป็นเท็จและสร้างความเสียหายให้ผู้อื่น	4.31



9	การสร้างจิตสำนึก การปลูกฝังอุดมการณ์ การยึดถือในเกียรติและความภาคภูมิใจในวิชาชีพ	4.31
10	การระมัดระวังประเด็นที่อาจกระทบต่อเชื้อชาติศาสนา และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม	4.30
11	การทำหน้าที่อย่างโปร่งใส ให้สังคมตรวจสอบได้	4.28
12	การดำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดี	4.28
13	การไม่นำเสนอ/ส่งข้อมูลอันอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือวุ่นวายในสังคม	4.28
14	การมีความรับผิดชอบด้านจริยธรรมของผู้ประกอบกิจการ/เจ้าของสื่อ	4.28
15	การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ	4.27
16	การระมัดระวังตรวจสอบผู้แสดงความคิดเห็นที่ใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ	4.26
17	การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล	4.25
18	การไม่ตกอยู่ใต้อำนาจ/การครอบงำของธุรกิจหรืออิทธิพลที่มีขอบ	4.25
19	การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น	4.23
20	การช่วยชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ถูกต้อง	4.23
21	ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว	4.22
22	การไม่นำเสนอภาพหรือข้อความที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์	4.22

7. อภิปรายผลการวิจัย

แม้ว่าผลการวิจัยเชิงปริมาณจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมมีความคิดเห็นระดับมากเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนในปัจจุบัน แต่เมื่อมีการเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนแล้ว พบว่ามีระดับความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยกลุ่มสื่อมวลชนมีระดับความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มประชาชนในบางประเด็น เช่น 1) สื่อมักนำเสนอข้อมูลที่เป็นกลางและเป็นธรรมกับทุกฝ่าย 2) สื่อมักรักษาสัมดุลระหว่างประโยชน์ของเจ้าของสื่อและของประชาชนได้ และ 3) ผู้ปฏิบัติงานด้านสื่อส่วนมากมีความเคร่งครัดในจริยธรรมวิชาชีพ ในขณะที่กลุ่มประชาชนมีระดับความคิดเห็นมากกว่ากลุ่มสื่อมวลชนในประเด็น สื่อมักนำเสนอข้อมูลด้วยความลำเอียง แบ่งฝ่ายและมี

อคติ ซึ่งความแตกต่างของระดับความคิดของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสองกลุ่มแสดงให้เห็นว่า สื่อมวลชนมีความคิดเห็นต่อตนเองในด้านบวกมากกว่าที่ประชาชนมอง และประชาชนก็มีความคิดเห็นต่อสื่อมวลชนในด้านลบมากกว่าที่สื่อมองตนเองในบางประเด็นเช่นกัน ซึ่งปรากฏการณ์นี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีภววิสัยเชิงจริยธรรม หรือ ความมีอคติเชิงจริยธรรม (ethical subjectivism) คือมุมมองต่อจริยธรรมที่เห็นว่าการคิดเห็นเชิงศีลธรรมของเรานั้นเกิดจากพื้นฐานของความรู้สึก ดังนั้นจึงไม่มีสิ่งที่ถูกหรือผิดอย่างแท้จริง และขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของผู้มองประเด็นจริยธรรมเหล่านั้น Merrill (1997) กล่าวว่า การที่นักจริยธรรมเชิงภววิสัยกล่าวว่าสิ่งใดถูกต้อง นั่นก็คือการแสดงความรู้สึกส่วนตัวว่า



เขายอมรับหรือไม่ยอมรับพฤติกรรมนั้น ดังนั้น ความคิดเห็นของกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนเกี่ยวกับสถานการณ์โดยทั่วไปด้านจริยธรรมสื่อมวลชนในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกัน เพราะสื่อมวลชนอาจมีความรู้สึกทางจริยธรรมที่ลำเอียงเข้าข้างตนเองมากกว่าความรู้สึกของประชาชนต่อประเด็นเดียวกัน

การวิจัยนี้พบความสอดคล้องกันจากการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งพบว่ามีอุปสรรคด้านเจ้าของทุน ธุรกิจรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งการที่สื่อมักมีความสัมพันธ์และเกรงใจกัน จึงไม่ตรวจสอบการทำงานระหว่างสื่อด้วยกัน นอกจากนั้นยังพบว่าสื่อมักจะยอมปฏิบัติตามหากมีการร้องขอจากทางการเมือง ซึ่งนอกจากการที่สื่อจะถูกแทรกแซงทางการเมืองได้แล้ว ยังมีปัญหาการขัดแย้งของผลประโยชน์ระหว่างบทบาทของสื่อและผลประโยชน์ทางการเมือง (conflicts of interest) ซึ่ง Day (2006) กล่าวว่าสื่อมวลชนหลายคนมีความคิดและความสนใจปัญหาบ้านเมืองเป็นพื้นฐาน จึงได้เข้ามาทำหน้าที่สื่อมวลชน และหลายคนมีความต้องการลึกๆ ที่จะเข้าสู่การเมืองเมื่อมีโอกาส ทำให้สื่อบางคนได้รับการชักชวนให้เข้าเป็นสมาชิกของพรรคหรือเป็นกระบอกเสียงให้แก่ทางพรรค นับว่าเป็นปัญหาทางจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนซึ่งคงไม่สามารถที่จะแก้ไขได้อย่างเป็นรูปธรรม แต่ก็เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ส่วนมาตรการป้องกัน กำกับดูแลและส่งเสริมการปฏิบัติตามจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้น ผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิง

คุณภาพมีความสอดคล้องกันชัดเจนว่า ผู้ให้ข้อมูลและผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับบทบาทของประชาชนและสังคมในการกำกับดูแลสื่อมวลชน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าปัจจุบันนี้การตรวจสอบและการบังคับใช้จริยธรรมของสื่อมวลชนโดยองค์กรสื่อส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยเคร่งครัดนัก ทั้งยังมีระบบพรรคพวก ระบบอุปถัมภ์และมีความเกรงใจกันระหว่างสื่อด้วยกัน ดังนั้นการใช้มาตรการทางกฎหมายก็อาจเป็นทางออกที่ช่วยให้การกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชนมีประสิทธิภาพได้มากขึ้น นอกจากนั้น ผลการวิจัยยังพบว่าแนวทางการกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ควรมีการสร้างจริยธรรมหลักและมีจริยธรรมย่อยแยกตามแขนงวิชาชีพ เพื่อให้สื่อมวลชนมีจุดยืนที่แน่นอนตรงกัน และยังสามารถปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับสื่อแต่ละประเภทที่มีธรรมชาติแตกต่างกันด้วย ซึ่งทฤษฎีบทสถาน (normative theory) โดย McQuail (2010) กล่าวว่าโครงสร้างของสื่อเชิงอุดมคตินั้นจะต้องมีประเภทของสื่อที่หลากหลายแตกต่างกัน และจะต้องมีช่องรายการที่แตกต่างเพื่อเพิ่มโอกาสในการตอบสนองความต้องการของสาธารณะที่มีอยู่อย่างหลากหลายและกว้างขวาง นอกจากนั้นสื่อประเภทที่แตกต่างกัน เช่นหนังสือพิมพ์และสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียงควรอยู่ภายใต้การควบคุมที่แตกต่างกันด้วย ดังนั้น ทฤษฎีบทสถานจึงสามารถนำมาอธิบายความเหมาะสมของการกำกับดูแลจริยธรรมที่มีมาตรการแตกต่างกันไปตามประเภทของสื่อได้

แนวทางการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนจากผลการวิจัย มีความสอดคล้องกับแนวคิดสิทธิมนุษยชนที่ให้ประชาชนมีเสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพใน



การแสดงออก (Freedom of Expression) โดยที่ภาครัฐไม่ควรควบคุมหรือกีดกัน ตรงกันข้าม รัฐควรสนับสนุนและส่งเสริม เช่น การสนับสนุนการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในแขนงต่างๆ และรณรงค์ให้สื่อมวลชนได้เข้าเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพเหล่านั้น ซึ่ง McQuail (2010) ได้กล่าวว่าการจัดตั้งองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เป็นการแสดงออกของสื่อมวลชนเพื่อต่อสู้กับความล้มเหลวในการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่เน้นผลประโยชน์ทางธุรกิจและความ

ไม่เป็นอิสระจากการเมือง จึงก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวด้านความเป็นวิชาชีพ ซึ่งสามารถแสดงออกได้หลายรูปแบบ เช่น การที่องค์กรสื่อรวมตัวกันเป็นสมาคม การจัดตั้งสภาวิชาชีพ และการจัดทำประมวลจรรยาบรรณและจริยธรรม (code of practices and ethics) นอกจากนั้น ผลการวิจัยนี้ยังพบว่าสถาบันการศึกษาจะมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพ สื่อมวลชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐด้วย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรวิชาชีพสื่อมวลชน

องค์กรวิชาชีพสื่อมวลชนควรมีมาตรการส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน รวมทั้งมีความจริงจังในการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) เพื่อเป็นการยกมาตรฐานวิชาชีพของตน และไม่ควรปิดกั้นการตรวจสอบจากสังคม ควรเปิดโอกาสให้องค์กร/บุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบจริยธรรมในวิชาชีพสื่อได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในรูปแบบการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ และการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นแก่บุคคลภายนอกว่าสื่อได้ทำหน้าที่บนพื้นฐานของจริยธรรม ไม่เห็นแก่พวกพ้อง และสามารถเป็นที่พึ่งของสังคมได้อย่างแท้จริง

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชน

ผู้ปฏิบัติงานด้านการสื่อสารมวลชนควรยึดมั่นในจริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพของตนตามที่ได้รับการสอน/อบรมมาจาก

สถาบันการศึกษาและขององค์กรวิชาชีพ ไม่ควรเห็นแก่ผลประโยชน์หรือความสัมพันธ์ส่วนตัว จนละเลยบทบาทหน้าที่ของสื่อในการสร้างสรรค์และจรรโลงสังคม นอกจากนั้น การรวมกลุ่มวิชาชีพด้านสื่อสารมวลชนจะช่วยให้สื่อมีความเป็นเอกภาพและมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบและพัฒนาจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนมากขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรกำกับดูแล

องค์กรกำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สามารถมีบทบาทเชิงรุกในการเป็นตัวกลางส่งเสริมจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ได้ โดยการใช้อำนาจตามที่กฎหมายมอบหมายหน้าที่ให้ เช่น การส่งเสริมการรวมกลุ่มวิชาชีพสื่อ การกำกับดูแลเนื้อหารายการ และการประกอบกิจการสื่อบนหลักของจริยธรรม โดยให้ทุนและบุคลากรสนับสนุนสำหรับสื่อมวลชนที่มีความจำเป็น



- British Broadcasting Corporation. (2013). *Editorial Guidelines: The BBC's Values and Standards*. Online. Retrieved on September 28, 2012 from <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines>.
- Campbell, W. J. (2001). *Yellow Journalism: Puncturing the Myths, Defining the Legacies*. Praeger.
- Christians, C.G., Fackler, M., Richardson, K.B., Kreshel, P.J., & Woods, R.H. (2009). *Media Ethics: Cases and Moral Reasoning (8th ed.)*. Boston: Pearson.
- Day, L.A. (2006). *Ethics in Media Communications: Cases and Controversies*. (5th ed.). Australia: Thomson Wadsworth.
- Denzin, N. (2006). *Sociological Methods: A Sourcebook*. Aldine Transaction. (5th edition).
- Food Lion v. ABC 194 F.3d 505 (4th Cir. 1999) Retrieved on September 26, 2012 from <http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/194/194.F3d.505.-92-592-6.97-2564.97-2492.html>
- Frost, C. (2000). *Media Ethics and Self-Regulation*. London: Longman.
- Joseph, P. J. (May 1904). The College of Journalism. *North American Review*, 178.
- Kenney, R. & Ozkan, K. (2011). The Ethics Examiner and Media Councils: Improving Ombudsmanship and News Councils for True Citizen Journalism. *Journal of Mass Media Ethics*, 26(1), 38-55.
- Leslie, L.Z. (2004). *Mass Communication Ethics: Decision Making in Postmodern Culture*. (2nd Ed.) New York: Houghton Mifflin.
- McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. London: SAGE.
- Media Ethics Code*. Online. Retrieved on April 23, 2013 from <http://internationalmediaawards.org/aboutus/media-ethics-code/>.
- Merrill, J. C. (1994). *Legacy of Wisdom: Great Thinkers and Journalism*. Ames (IO), Iowa SUP.
- Merrill, J. C. (1997). *Journalism Ethics: Philosophical Foundations for News Media*, New York, St Martin's Press,
- Mill, J.S. (1985). *On Liberty*. ed. Gertrude Himmelfarb, UK: Penguin.
- Mill, J. S. (1998). In Crisp, Roger. *Utilitarianism*. Oxford University Press.
- Mizroch, M. (August 23, 2009). *Code of Conduct for Swedish Journalists*. Retrieved on September 28, 2012 from <http://amirmizroch.com/2009/08/23/code-of-conduct-for-swedish-journalists/>
- Mott, F.L. (1941). *American Journalism*.
- Pew Reasearch Center. (2009). *Press Accuracy Rating Hits Two Decade Low. Public Evaluations of the News Media: 1985-2009*.
- Siebert, Peterson and Schramm. (1956). *Four Theories of the Press*. IL: Urbana. University of Illinois Press.
- The National Union Journalists. (September 28, 2011). *Code of Conduct*. Retrieved on September 28, 2012 from <http://www.nuj.org.uk/innerPagenuj.html?docid=174>
- Smith, R.F. (1999). *Grouping for Ethics in Journalism*. Ames: Iowa State University Press.
- The Swedish Union of Journalists (2012). *About the Swedish Union of Journalists*. Retrieved on September 28, 2012 from <https://www.sjf.se/about>
- UNESCO. (a). (2012). *Communication and Information: United States of America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and->

information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/north-america/united-states-of-america/

UNESCO. (b). (2012). *Communication and Information: North America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/north-america/>

UNESCO. (c). (2012). *Communication and Information: Central America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/central-america/>

UNESCO. (d). (2012). *Communication and Information: United Mexican States*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/central-america/united-mexican-states/>

UNESCO. (e). (2012). *Communication and Information: Africa*. Retrieved on September 30, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/africa/>

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

จักร์กฤษ เพิ่มพูน (2554). จริยธรรมสื่อ ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน ค้นคืนเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2556 จาก <http://www.thaimedialaw.org/index.php?option=comcontent&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=15>.

ปฎิญญาสากลแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

จริยธรรมและจรรยาบรรณในการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์

ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท*



สื่อมวลชนมีบทบาทและความสำคัญต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม การส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน และในโลกส่วนอื่นๆที่อยู่ห่างไกล ทำให้ประชาชนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้รับความบันเทิง และสามารถเพิ่มพูนประสบการณ์ชีวิตผ่านสื่อได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ เมื่อเทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาไปไกลจนเกินกว่าจะหยุดยั้ง บทบาทของสื่อมวลชนยิ่งมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ ไม่ว่าจะเป็นสื่อมวลชนยุคดั้งเดิมในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ จนกระทั่งสื่อสมัยใหม่ที่มีการเชื่อมต่อกันเป็นเครือข่าย เช่น อินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่ทำให้มนุษย์สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น รวดเร็วขึ้น และสามารถเข้าถึงผู้รับสารจำนวนมากขึ้นพร้อมๆกัน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันจึงหนีไม่พ้นการบริโภคสื่อ หรือการบริโภคข้อมูลข่าวสารทั้งความรู้และความบันเทิงผ่านสื่อได้เลย

นับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของวิวัฒนาการสื่อมวลชนของโลกตะวันตกในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 18 บทบาทของสื่อมวลชนในยุคแรกคือหนังสือพิมพ์ (newspapers) มีความสำคัญมากจนทำให้สื่อได้รับการยกย่องว่าเป็นฐานันดรที่สี่ (Fourth Estate) ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนทางสังคมได้ ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้มีสื่อเชิงธุรกิจและเชิงประชานิยม (commercial and popular press) เกิดขึ้นมาก จึงทำให้สื่อมีอิทธิพลในการขับเคลื่อนทั้งสังคมและเศรษฐกิจไปพร้อมๆกัน ธุรกิจหนังสือพิมพ์ในอดีตใช้บุคลากร เทคโนโลยี และเครื่องมือทางธุรกิจเพื่อดำเนินงานด้านข่าวสารด้วย

ความรวดเร็วและสามารถสื่อสารกันได้กว้างไกล แต่แทนที่สื่อจะเน้นการนำเสนอความคิดเห็น (opinion) อย่างตรงไปตรงมา หนังสือพิมพ์ในยุคนั้นกลับไปเน้นธุรกิจของข่าว (business of news) โดยเน้นข่าวลืออื้อฉาวเพื่อความตื่นเต้นของผู้อ่านหรือเพื่อหวังเพิ่มยอดขาย ซึ่งในทางวิชาชีพ สื่อสารมวลชนจะเรียกกันว่าเป็นหนังสือพิมพ์มาตรฐานต่ำ (Yellow Journalism) ที่มีความหมายรวมถึงการนำเสนอข่าวสารที่ไม่มีความเป็นวิชาชีพและขาดซึ่งจริยธรรม การนิยามความหมายของ สื่อมวลชนประเภทเชิงปริมาณหรือ Yellow Journalism นี้ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านจริยธรรมใน วิชาชีพของสื่อมวลชนได้ค่อนข้างชัดเจน ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมานานนับตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 20 ใน ประเทศสหรัฐอเมริกา เนื่องจากผู้ผลิตหรือเจ้าของสื่อนั้นเน้นการทำกำไรจากธุรกิจสื่อมากเกินไป จนกระทั่งก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในสังคมและนำไปสู่การรณรงค์เรียกร้องให้มีการทบทวนถึงบทบาท หน้าที่ของสื่อมวลชนและขอให้มีการตรวจสอบสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมีความรับผิดชอบ มีความ น่าเชื่อถือ และมีความเป็นวิชาชีพมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในเวลาต่อมาจึงมีการก่อตั้งสมาคม นักหนังสือพิมพ์ (Journalism Association) ขึ้นเพื่อให้มีบทบาทในการถ่วงดุลกับสื่อเชิงธุรกิจ โดย สมาคมฯ พยายามเน้นความเป็นนักวิชาชีพ มีการรายงานข่าวด้วยความเป็นกลางและความถูกต้องตรง ตามความเป็นจริง เพื่อให้ประชาชนผู้อ่านได้รับประโยชน์

ต่อมาสื่อเมื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามามีบทบาทในวงการสื่อสารมวลชนมากขึ้น เช่น วิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ ทำให้ประชาชนผู้บริโภคข้อมูลข่าวสารสามารถเข้าถึงเนื้อหาต่างๆ ได้ สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึงมากขึ้น บทบาทของสื่อมวลชนจึงขยายออกไปเสมือนไม่มีขอบเขตจำกัด ในช่วงปลายทศวรรษที่ 1990 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตกลายมาเป็นเครื่องมือที่ปฏิวัติ การสื่อสารของมนุษย์ แต่ศักยภาพของสื่อใหม่ก็ท้าทายการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนไปในขณะเดียวกัน แม้ว่าหน้าที่หลักที่สำคัญของสื่อมวลชนคือ การให้ข้อมูลข่าวสาร (to inform) การให้การศึกษา (to educate) และการให้ความบันเทิง (to entertain) แต่ในการทำหน้าที่เหล่านั้นก็ยังมีประเด็นที่ ถกเถียงกันอย่างไม่จบสิ้น เช่น กรณีที่สื่อมีการนำเสนอภาพและเนื้อหาที่รุนแรง ลามกอนาจาร ไม่ เหมาะสมต่อกาลเทศะและวุฒิภาวะของผู้อ่านและผู้ชมที่เป็นเด็กและเยาวชน หรือการรายงานข่าวที่ ไม่เป็นกลางและบิดเบือนประเด็น ซึ่งสื่อมวลชนประเภทนี้ยังมีให้เห็นอยู่ทั่วไปทั้งในประเทศและ ต่างประเทศตลอดมา

ความหมายของจริยธรรมและจรรยาบรรณ

คำว่า “จริยธรรม” นั้น มีผู้ให้ความหมายไว้เป็นจำนวนมาก นิยามส่วนใหญ่ก็มีความ คล้ายคลึงกันและไม่ได้มีความซับซ้อนแต่อย่างใด ความหมายของจริยธรรมที่ตรงไปตรงมาและง่าย ที่สุดอันหนึ่งได้แก่ “จริยธรรมคือหลักทางศีลธรรมสำหรับการดำรงชีวิตและการตัดสินใจ” (Leslie, 2004) คำนิยามของจริยธรรมมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรม (moral) ความเชื่อ (belief) ปทัสถาน (norms) และค่านิยม (values) ซึ่งบุคคลและสังคมใช้ในการตัดสินใจความถูกและความผิด บางคน

กล่าวว่าจริยธรรมคือแนวปฏิบัติทางศีลธรรมที่คนใช้ในการดำรงชีวิตและตัดสินใจในโลกที่มีทางเลือกที่ยากลำบาก บางคนตัดสินใจว่าจริยธรรมเป็นการสร้างความคิดของมนุษย์เพื่อใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินใจว่าอะไรถูกหรือผิด ในสาขาวิชาของการแสวงหาคำตอบทางปรัชญา (philosophical inquiry) นั้น จริยธรรมเกี่ยวข้องกับความดี ความถูกต้อง ความผิด หน้าที่ ค่านิยม และความรับผิดชอบด้วย

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของจริยธรรมว่า หมายถึง “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม” ดังนั้น หากเราเชื่อมโยงจริยธรรมสำหรับบุคคลทั่วไปไปสู่จริยธรรมสื่อมวลชนแล้ว ย่อมกล่าวได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนควรได้นำกฎแห่งศีลธรรมมาเป็นเครื่องเตือนใจหรือกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ด้วย ดังนั้น จริยธรรมของสื่อมวลชนจึงหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติของสื่อมวลชน นั่นเอง

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ยังให้ความหมายของจรรยาบรรณว่า หมายถึง “ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่างกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้” ดังนั้น จรรยาบรรณของสื่อมวลชน จึงหมายถึงข้อบังคับหรือข้อตกลงร่วมกันของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนที่ร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน ในอันที่จะรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก นั่นเอง

จะเห็นได้ว่า จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวพันกัน เพราะผู้ที่ขาดจริยธรรมย่อมไม่สามารถปฏิบัติตามจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนได้ ดังนั้นสื่อมวลชนที่มีจริยธรรมจึงสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามจรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชนของตนได้ ไม่ว่าจรรยาบรรณนั้นจะมีการเขียนไว้ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม นอกจากนั้น ทั้งจริยธรรมและจรรยาบรรณก็ไม่ใช่อำนาจที่ผู้มีอำนาจจะนำไปใช้บังคับหรือลงโทษผู้ฝ่าฝืนได้ แต่จริยธรรมและจรรยาบรรณเป็นสิ่งที่ผู้กระทำต้องกระทำด้วยความสมัครใจ แต่จริยธรรมและจรรยาบรรณก็นับว่าเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการตรวจสอบและควบคุมการทำงานของบุคคลในแต่ละวิชาชีพในระดับหนึ่งได้

ในที่นี้ ผู้เขียนจึงสรุปนิยามของจริยธรรมและจรรยาบรรณไว้ดังต่อไปนี้

จริยธรรม หมายถึง ศีลธรรม ความดี ความถูกต้อง ในความคิดและความประพฤติของบุคคลที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจ

จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน หมายถึง ความดีงามและความถูกต้องในการทำงานของสื่อมวลชนซึ่งนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนส่วนใหญ่

จรรยาบรรณในวิชาชีพสื่อมวลชน หมายถึง หลักการทำงานของสื่อมวลชนภายใต้องค์กรวิชาชีพหรือสาขาวิชาชีพของตน ไม่ว่าจะทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ตาม จรรยาบรรณเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงค่านิยมขององค์กรและความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ที่สื่อมวลชนมีต่อสังคม

สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชน

เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) หรือเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นสิทธิการเมืองในการสื่อสารความคิดของบุคคลผ่านการพูด รวมทั้งการแสดงออกด้วย สิทธิและเสรีภาพในการพูดได้รับการยอมรับว่าเป็นสิทธิมนุษยชนภายใต้ข้อ 19 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of



Human Rights) และได้รับการยอมรับในกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights) ซึ่งประเทศไทยได้รับรองเป็นภาคีของกฎหมายทั้งสองฉบับ โดยเข้าเป็นภาคีของกติการะหว่างประเทศฯ เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539

ข้อ 19 ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนบัญญัติไว้ว่า “บุคคลมีสิทธิในเสรีภาพแห่งความเห็นและการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะยึดมั่นในความเห็นโดยปราศจากการแทรกสอดและที่จะแสวงหา รับ ตลอดจนแจ้งข่าว รวมทั้งความคิดเห็น โดยผ่านสื่อใดๆ และโดยมิต้องคำนึงถึงเขตแดน” ส่วนข้อ 19 แห่งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองบัญญัติไว้ว่า

1. บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะถือความเห็นใดก็ได้โดยปราศจากการแทรกแซง
2. บุคคลทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งการแสดงออก สิทธินี้รวมถึงเสรีภาพที่จะแสวงหา รับ และกระจายข่าวและความคิดเห็นทุกรูปแบบ โดยไม่คำนึงถึงพรมแดน ทั้งนี้ไม่ว่าด้วยวาจา เป็นลายลักษณ์อักษร หรือการตีพิมพ์ ในรูปของศิลปะ หรือโดยอาศัยสื่อประการอื่นตามที่ประสงค์

อย่างไรก็ตาม กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองมิได้มองว่าเสรีภาพในการแสดงออกเป็นสิทธิโดยสมบูรณ์ แต่อาจถูกจำกัดได้ ทั้งนี้การจำกัดสิทธิต้องอยู่ในวงแคบและมีเงื่อนไขดังที่บัญญัติไว้ในวรรคสามของข้อ 19 ดังนี้

“การใช้สิทธิตามที่บัญญัติในวรรคสองของข้อนี้ต้องเป็นไปโดยมีหน้าที่พิเศษและความรับผิดชอบ จึงตกอยู่ใต้ข้อจำกัดต่อนางเรื่อง แต่ทั้งนี้ต้องบัญญัติไว้ในกฎหมายและจำเป็นแก่ (ก) การเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น (ข) การรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม”

จากข้อบัญญัติในวรรคสามของกติกานี้ จะเห็นได้ว่าการที่รัฐจะจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกได้นั้น จะต้องกระทำโดยมีเงื่อนไขสามประการคือ ต้องมีการออกเป็นกฎหมาย ต้องเป็นไปเพื่อเคารพในสิทธิหรือชื่อเสียงของบุคคลอื่น และต้องเป็นไปเพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ หรือความสงบเรียบร้อย หรือการสาธารณสุข หรือศีลธรรม ซึ่งการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งข้อจำกัดสิทธิในวรรคสามของข้อ 19 ของกติการะหว่างประเทศฯ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้นก็มีความสอดคล้องกับประเทศไทย ที่มีการรับรองเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลและเสรีภาพของสื่อมวลชนมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึง รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ซึ่งได้รับรองไว้ในมาตรา 45 ถึงมาตรา 48 โดยมาตรา 45 เป็นมาตราหลักซึ่งบัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การสั่งปิดกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้”

การห้ามหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็นทั้งหมด หรือบางส่วน หรือการแทรกแซงด้วยวิธีการใดๆ เพื่อลิดรอนเสรีภาพตามมาตรา นี้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ หรือสื่อมวลชนอื่น จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะสงคราม แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายซึ่งได้ตราขึ้นตามวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย

การให้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเพื่ออุดหนุนกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐ จะกระทำมิได้”

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญข้างต้น จะเห็นว่าเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลคือ หลักการพื้นฐานของการประกันเสรีภาพของสื่อมวลชน ในทางกลับกัน สื่อมวลชนก็มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนเสรีภาพของประชาชน โดยทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนและเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อด้วย อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ สหิทธิในเสรีภาพการแสดงออกของมนุษย์มิได้มีสมบูรณ์ในทุกประเทศ และสิทธินี้โดยทั่วไปมักถูกจำกัด เพราะอาจไปกระทบกับผู้อื่น นำไปสู่การหมิ่นประมาท การดูหมิ่นซึ่งหน้า ความลามก และอาจเป็นการยุยงให้เกิดเหตุอาชญากรรมได้

แม้ว่าเสรีภาพในการสื่อสารจะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ แต่เสรีภาพนั้นอาจมีผลกระทบต่อนักอื่นได้ นอกจากนั้น ในการปฏิบัติงานของสื่อมวลชนทุกแขนง ย่อมมีโอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดได้ทุกขั้นตอน ดังนั้น สื่อมวลชนจึงพึงต้องมีความรับผิดชอบควบคู่ไปกับสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารด้วย โดยต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณที่สาคัญอย่างน้อยสองประการ คือ (จักรกฤษณ์ เพิ่มพูล 2554)

1) ความรับผิดชอบทางกฎหมาย

ในฐานะที่นักข่าวทำหน้าที่เป็นเป็นนายประตูข่าวสาร (gatekeeper) หรือเป็นด่านแรกในการทำงานข่าว ดังนั้น นักข่าวควรจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานด้านสื่อสารมวลชน เช่น พระราชบัญญัติจัดการพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดฐานหมิ่นประมาท โดยเฉพาะความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชบัญญัติความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติว่าด้วยคดีเด็กและเยาวชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยความผิดฐานละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ ทั้งนี้เพราะจรรยาบรรณทางกฎหมายเป็นข้อจำกัด ในการใช้สิทธิ เสรีภาพประการหนึ่ง ภายใต้หลักประกันสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

ความรับผิดชอบทางกฎหมายที่นักข่าว หรือบรรณาธิการข่าวจะต้องเผชิญอยู่บ่อยครั้ง คือความผิดฐานหมิ่นประมาท ละเมิดต่อชื่อเสียง เกียรติยศ และทางทำมาหาได้ของบุคคลอื่น ตลอดจนการละเมิดอำนาจศาล ดังนั้นนักข่าวจึงต้องระมัดระวังในการใช้ถ้อยคำ การรายงานข่าวที่ต้องเคารพหลักการพูดความจริง มิฉะนั้นอาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นได้

2. ความรับผิดชอบทางจริยธรรม

ความรับผิดชอบทางจริยธรรม (ethics) เป็นความรับผิดชอบต่อสาคัญซึ่งสื่อมวลชนควรต้องคำนึงถึงตลอดเวลา โดยใช้จิตสำนึก พิจารณาและใคร่ครวญถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ เป็นข่าว ญาติพี่น้อง และครอบครัวของบุคคลเหล่านั้น สำหรับการกำกับดูแลผู้ประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนด้านจริยธรรมนั้น องค์กรวิชาชีพต่างๆ มักมีข้อบังคับหรือแนวทางควบคุมของตนเอง

เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ จะเป็นองค์กรหลักในการควบคุมการทำงานของผู้ประกอบการวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยมีการตราข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สมาชิกใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการทำงาน นอกจากนั้น องค์กรสื่อบางแห่ง เช่น กลุ่มเนชั่น โฟสต์ ก็ได้มีข้อกำหนดเรื่องจริยธรรมเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแสดงรายละเอียดของการประพฤติที่พึงกระทำหรือดเว้น เพื่อให้พนักงานใช้เป็นหลักในการทำงานอย่างมีจริยธรรมด้วย

การกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

ด้วยเหตุที่จริยธรรมในวิชาชีพเป็นเรื่องของจิตใจและความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ซึ่งแตกต่างจากการกระทำผิดกฎหมาย ดังนั้น ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย การกำกับดูแลจริยธรรมสื่อมวลชนจึงเน้นหลักการกำกับดูแลตนเอง (self-regulation) ซึ่งเป็นหลักการที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อพึงปรารถนา มากกว่าวิธีการเซ็นเซอร์ (censorship) แนวคิดเรื่องการกำกับดูแลตนเองนั้นมีที่มาจากความปรารถนาของสื่อมวลชนที่ต้องการจะแก้ไขความผิดพลาดในการทำงานของตนและต้องการทำให้ตนเป็นที่น่าเชื่อถือของสาธารณะ

เครื่องมือที่จะช่วยให้สื่อมีการกำกับดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็คือการมีประมวลจรรยาบรรณ (code of ethics/ code of conduct) เป็นแนวปฏิบัติ โดยประกอบด้วยกลไกในการรับคำร้องเรียนและการตอบสนองต่อการร้องเรียน เช่น มีการจัดตั้งผู้ตรวจสอบสื่อ (ombudsman) หรือสภาสื่อ (media council) แม้ว่าหลักการกำกับดูแลตนเองจะถูกใช้ในหลายประเทศ แต่ก็มีข้อว่าจะได้ผลดีเท่าที่คาดหวังเสมอไป สำหรับประเทศไทยนั้น พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553 มาตรา 27 (18) กำหนดอำนาจหน้าที่ของกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ (กสทช.) เกี่ยวกับการส่งเสริมจรรยาบรรณของสื่อมวลชนไว้ดังต่อไปนี้

“ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม”

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ พ.ศ. 2551 ได้มีบทบัญญัติในหมวด 3 เกี่ยวกับการส่งเสริมและควบคุมจริยธรรมแห่งวิชาชีพ โดยมีมุ่งส่งเสริมมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรสื่อและการประกอบวิชาชีพสื่อ ในมาตรา 39 ซึ่งกล่าวว่า

“ให้คณะกรรมการดำเนินการส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้รับใบอนุญาต ผู้ผลิตรายการ และผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์เป็นองค์กรใน

รูปแบบต่างๆ เพื่อทำหน้าที่จัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพและ
ควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพกันเองภายใต้มาตรฐานทางจริยธรรม

การจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ต้องคำนึงถึงการคุ้มครองการ
ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารสาธารณะของประชาชน และการคุ้มครองผู้บริโภคจากการประกอบกิจการ
กระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ประกอบอาชีพและ
วิชาชีพขององค์กร

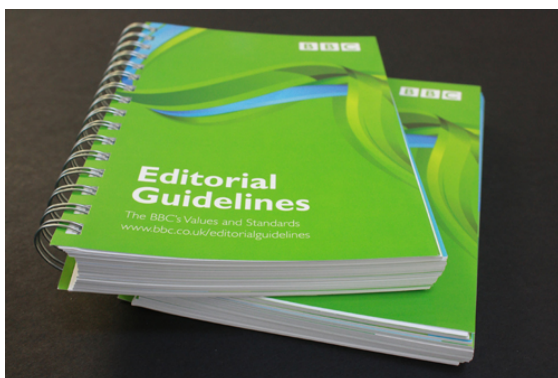
ในการควบคุมการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพขององค์กรตามวรรคหนึ่ง ให้แต่ละองค์กรตาม
วรรคหนึ่งจัดตั้งคณะกรรมการควบคุมจริยธรรมขึ้นโดยมีองค์ประกอบและให้คำนึงถึงสัดส่วนที่
เหมาะสมระหว่างผู้ประกอบอาชีพและวิชาชีพ นักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

องค์กรตามวรรคหนึ่งที่มีการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรม คณะกรรมการอาจให้การส่งเสริม
จากกองทุนตามมาตรา 52 ก็ได้”

ขณะนี้ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์แห่งชาติ (กสทช.) ได้จัดให้มี
กระบวนการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมของกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ซึ่งเป็นไปตาม
บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว และจำเป็นต้องใช้เวลาพอสมควรเนื่องจากปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีผู้
ประกอบกิจการสื่อสารมวลชนและมีองค์กรสื่อที่หลากหลายมากขึ้น

องค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ ในประเทศไทยหลายองค์กรได้
มีการจัดทำหลักจริยธรรมหรือจรรยาบรรณในวิชาชีพของตนเอง เพื่อใช้เป็นกรอบควบคุมความ
ประพฤติและเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้แก่เพื่อนร่วมวิชาชีพ เช่น

- ข้อบังคับสภาวิชาชีพข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพข่าว
วิทยุและโทรทัศน์ พ.ศ. 2553
- ระเบียบ สมาคมนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ไทย ว่าด้วยจริยธรรมแห่งวิชาชีพฯ
พ.ศ. 2555
- ข้อบังคับสภาวิชาชีพกิจการการแพร่ภาพและการกระจายเสียง ว่าด้วย
มาตรฐานทางจริยธรรมและจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ
- ข้อบังคับกรมประชาสัมพันธ์ ว่าด้วยมาตรฐานทางจริยธรรมของการประกอบ
วิชาชีพ ในกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์ของกรมประชาสัมพันธ์
พ.ศ. 2555
- จรรยาบรรณวิชาชีพโฆษณา
- จรรยาบรรณนักประชาสัมพันธ์
- แนวปฏิบัติเรื่อง การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของสื่อมวลชน พ.ศ. 2553



ในแวดวงจริยธรรมของสื่อมวลชนนั้น จริยธรรมในการทำข่าว (ethics of journalism) ดูเหมือนจะเป็นสิ่งที่ เป็นจุดสนใจจนเรียกได้ว่า เป็นการครอบงำจริยธรรมสื่อมวลชนในด้านอื่นๆ ที่เดียว สำหรับในระดับสากลนั้น องค์กรสื่อมวลชนมักมีการกำหนดกรอบจริยธรรม/จรรยาบรรณวิชาชีพไว้ ซึ่งมีทั้งในระดับขององค์กร และในระดับสภา/สมาคมวิชาชีพ

โดยรวม โดยกรอบจริยธรรมสื่อมวลชนที่ถูกอ้างอิงบ่อยๆ สำหรับการปฏิบัติงานในวิชาชีพสื่อมวลชนได้แก่หลักปฏิบัติของบริษัทแพร่ภาพและกระจายเสียงแห่งสหราชอาณาจักร (BBC) ซึ่งกำหนดแนวทางที่เรียกว่า Editorial Guidelines ประกอบด้วยประเด็นสำคัญหลายด้าน รวมทั้งประเด็นที่คัดสรรมาต่อไปนี้ (BBC, 2013)

1) ความเที่ยงตรง (Accuracy)

ความเที่ยงตรงไม่ได้จำกัดเฉพาะการนำเสนอข้อเท็จจริงอย่างตรงไปตรงมาอย่างเดียว หากพบว่าเรื่องที่เรารายงานมีประเด็นที่มีความขัดแย้งกัน เราจะต้องมีการพิจารณา ชั่งน้ำหนัก และเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นๆ นอกจากนั้น เราจะต้องแน่ใจว่า แหล่งที่มาของข้อมูลข่าวสาร เป็นแหล่งข่าวที่ถูกต้อง รู้จริง เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์จริง เป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น หรือเป็นผู้ที่อยู่ในสถานะที่จะให้ข้อมูลข่าวสารได้จริง มีหลักฐานสนับสนุน ไม่ใช่เป็นการอวดอ้างBBC ต้องไม่ชี้นำผู้อ่าน/ผู้ฟัง/ผู้ชมไปในทางที่ผิด ถ้าพบข้อผิดพลาดต้องรีบแก้ไขทันทีเท่าที่สามารถทำได้ ในการรายงานข่าวหรือนำเสนอเนื้อหาออนไลน์ ต้องมีวิธีการตรวจสอบความถูกต้องเป็นพิเศษทั้งตัวหนังสือ ภาพ และเสียง ในส่วนของการนำเสนอรายงานออกอากาศเราจะต้องเปิดเผยและตรงไปตรงมากับข้อมูลที่เรารู้ได้มาว่าอะไรเป็นข้อมูลที่เรารู้จริง อะไรที่เราไม่รู้ต้องบอกว่าไม่รู้ พยายามหลีกเลี่ยงการคาดเดา

2) ความเป็นกลางไม่ลำเอียง (Impartiality)

จะต้องเปิดใจให้กว้างสะท้อนความคิดเห็นที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้มีการเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นที่ขัดแย้งกัน ต้องไม่นำเอาความรู้สึกส่วนตัวหรืออคติมาเกี่ยวข้องในการประเมินประเด็นข่าว หรือชักนำแนวข่าวมาให้ตรงกับความเห็นของตนเอง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะหรือความขัดแย้งในเวทีการเมืองในประเทศใดประเทศหนึ่งหรือระหว่างประเทศBBC จะไม่ลำเอียงสนับสนุนแนวความคิดของใครคนใดคนหนึ่ง ในการนำเสนอรายการละครบันเทิง และ

วัฒนธรรม ก็ต้องคำนึงถึงการสะท้อนความคิดที่หลากหลาย โดยพิจารณาการนำเสนอในเวลาที่เหมาะสมด้วย

3) เหตุร้ายและเรื่องกระทบจิตใจ (Harm and Offence)

BBC มุ่งที่จะทำหน้าที่สะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนโลกตามความเป็นจริง แต่ก็ต้องพยายามสร้างสมดุลระหว่างสิทธิในการทำหน้าที่แพร่ภาพและกระจายเสียง กับความเหมาะสมในการให้บริการ เพราะ BBC ต้องมีความรับผิดชอบในการปกป้องผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุร้าย และปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบของความสมดุล มีมารยาท มีรสนิยม คำนึงถึงศักดิ์ศรีและสิทธิของผู้เคราะห์ร้ายด้วย

กำหนดเวลาออกอากาศรายการต่างๆของ BBC ต้องคำนึงถึงผู้ชมที่เป็นผู้ใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็ก รวมทั้งการคำนึงถึงสิทธิของผู้ชมกลุ่มต่างๆ ซึ่ง BBC ได้มีมาตรการจัดเวลาออกอากาศที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายกับกลุ่มผู้ชมเหล่านั้น ตัวอย่างเช่น รายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศระหว่างเวลา 5.30 น. – 21.00 น. เป็นรายการที่รับชมได้ทุกเพศทุกวัย แต่รายการที่ออกอากาศหลังเวลา 21.00 น. เป็นช่วง watershed ซึ่งจะเป็นรายการที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประเภทของช่องรายการและความคาดหวังจากผู้ชมรายการด้วย รายการที่มีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ได้แก่ เนื้อหาทางเพศ ความรุนแรง และการใช้ภาษาที่ไม่เหมาะสม

4) ความเป็นธรรมกับทุกฝ่ายและความยินยอม (Fairness, Contributors and Consent)

BBC จะต้องให้ความเป็นธรรมเสมอหน้าแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข่าว ทั้งผู้ให้ข่าวและผู้ชม นักข่าวจะต้องทำหน้าที่ในการหาข่าวอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา และจะต้องปฏิบัติต่อแหล่งข่าว ผู้ที่มาร่วมรายการ และบุคคลที่เป็นข่าวด้วยความเคารพ ภายใต้ข้อกำหนดของสำนักงานการสื่อสารแห่งประเทศอังกฤษ (The Office of Communications: Ofcom) ซึ่งกล่าวว่า “พึงหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมหรือต่อบุคคลหรือองค์กรในรายการ”

5) สิทธิส่วนบุคคล (Privacy)

ภายใต้พระราชบัญญัติสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1998 ซึ่งมีบทบัญญัติคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและข้อมูลส่วนตัว ของบุคคล นักข่าวและผู้จัดรายการของ BBC จะต้องเคารพสิทธิส่วนบุคคล สิทธิภายในครอบครัว พยายามไม่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลต่างๆ หากมีความจำเป็นต้องล่วงละเมิด ก็ต้องมีเหตุผลอันควรและได้รับอนุมัติจากบรรณาธิการอาวุโสก่อน BBC จะไม่นำเอาพฤติกรรมส่วนบุคคล เอาสารส่วนตัวและเนื้อหาการพูดคุยอย่างเป็นทางการส่วนตัวระหว่างบุคคลมาออกอากาศ เว้นเสียแต่ว่าหากไม่นำมาเปิดเผย พฤติกรรมหรือเอกสารเหล่านั้นจะมีผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งนักข่าวปีซีจะต้องสามารถให้เหตุผลที่มีความจำเป็นดังกล่าว และพร้อมที่จะขึ้นศาลหากถูกฟ้อง

การละเมิดความเป็นส่วนตัวของผู้อื่นอาจเกิดขึ้นได้ใน 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนของการออกอากาศ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามข้อบังคับทางจริยธรรมระเบียบ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง BBC ต้องสามารถสร้างความสมดุลระหว่างสิทธิในการแพร่ภาพและกระจายเสียงของตนและความเป็นส่วนตัวของบุคคลอื่นโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ

6) การรายงานข่าวอาชญากรรมและพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Reporting Crime and Anti-Social Behavior)

ในการรายงานข่าวอาชญากรรมและพฤติกรรมต่อต้านสังคม BBC จะต้องแน่ใจว่าได้ยึดแนวทางและพฤติกรรมที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ ต้องคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของเรา และหลีกเลี่ยงการขัดขวางการทำงานของเจ้าหน้าที่ นอกจากนี้ การรายงานข่าวอาชญากรรมของ BBC ต้องไม่เป็นการเพิ่มความหวาดกลัวในการตกเหยื่ออาชญากรรมโดยไม่จำเป็น

7) กรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน (Children and Young People as Contributors)

BBC ต้องมีความระมัดระวังในกรณีที่เนื้อหาการมีความเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องในฐานะใด และแม้ว่ารายการจะไม่ได้มุ่งเป้าหมายไปที่เด็กโดยตรงก็ตาม BBC จะต้องป้องกันสวัสดิการของเด็กและเยาวชนไม่ว่าจะเป็นเด็กที่ใดในโลก ซึ่งรวมถึงการสงวนสิทธิในการพูดและการมีส่วนร่วมของเด็ก ตามที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (United Nations Convention on the Rights of the Child (1989)) นอกจากนี้หลักปฏิบัติด้านการแพร่ภาพและกระจายเสียงของ Ofcom ยังกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการใช้ความระมัดระวังสวัสดิการทั้งด้านกายภาพและด้านอารมณ์ของบุคคลอายุต่ำกว่า 18 ปีที่มีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องในรายการ

8) การเมือง นโยบายสาธารณะ และการสำรวจประชามติ (Politics, Public Policy and Polls)

ตามปกติแล้ว รัฐบาลจะเป็นแหล่งข่าวหลักของสื่อมวลชนในทางการเมือง แต่ความคิดเห็นของพรรคการเมืองอื่นก็ต้องถูกนำเสนอให้ประชาชนได้รับทราบด้วย สื่อมวลชนอาจทำการสำรวจความคิดเห็น การส่งแบบสอบถาม การโทรศัพท์ และการเปิดรับความคิดเห็นออนไลน์ได้ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีประโยชน์ในการทำให้สื่อมวลชนได้รับทราบความรู้สึกของผู้ฟังและผู้ชม และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการชี้นำผู้ฟังและผู้ชมไปในทางที่ผิด BBC ควรจะเอาใจริงเอาใจในการใช้ภาษาที่ถูกต้องตรงประเด็น เอาใจริงเอาใจในการตรวจสอบวิธีการสำรวจประชามติของตน และต้องคำนึงถึงความเที่ยงตรงและความเป็นกลางอยู่เสมอ

9) สงคราม การก่อการร้าย และภาวะฉุกเฉิน (War, Terror, and Emergencies)

BBC มีความรับผิดชอบพิเศษต่อประเทศอังกฤษและผู้ฟัง/ผู้ชมนานาชาติด้วย เมื่อมีการรายงานข่าวเรื่องความขัดแย้ง สงคราม การก่อการร้ายและการวางแผนการก่อการร้าย รวมทั้งเหตุฉุกเฉิน ซึ่งประชาชนจำนวนมากทั่วโลกสามารถติดตามข่าวสารและข้อมูลที่ถูกต้องเที่ยงตรงจาก BBC ได้ และประชาชนก็หวังว่าพวกเขาจะได้รับการวิเคราะห์เหตุการณ์ที่ถูกต้องตามบริบทและเป็นกลางรวมทั้งการให้มุมมองที่หลากหลาย ในช่วงเวลาเช่นนั้น BBC ต้องมีความรอบคอบระมัดระวังในการปฏิบัติตามหลักการเรื่องความเที่ยงตรงและเป็นกลาง แม้ในบางกรณีจะไม่สามารถรายงานความจริงทั้งหมดได้ เนื่องจากถูกควบคุมโดยกฎหมายบางประเภท นอกจากนั้น การใส่อารมณ์ในการรายงานข่าวก็มีความสำคัญ เช่น เมื่อรายงานข่าวเกี่ยวกับความเสี่ยง การสูญเสียชีวิต และการเจ็บปวดหรือความสิ้นหวัง เพราะอาจทำให้ผู้ฟัง/ผู้ชมเกิดอารมณ์ร่วมและหวาดกลัว และบางคนอาจมีครอบครัวและญาติมิตรเกี่ยวข้องกับเรื่องเหล่านั้นด้วย BBC จึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างมากในการรายงานเรื่องราวที่เป็นความเจ็บปวดของผู้อื่น ส่วนในภาวะสงคราม การก่อการร้าย หรือภาวะฉุกเฉิน BBC ควรมีการทบทวนรายการที่ออกอากาศประจำว่ามีสิ่งใดที่ไม่เหมาะสมกับภาวการณ์เหล่านั้นหรือไม่

10) ศาสนา (Religion)

BBC มีความเคารพในสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานในควมมีเสรีภาพในการแสดงออก ความรู้ผิดรู้ชอบ และศาสนา ซึ่งรวมถึงเสรีภาพของบุคคลในการสักการะ สั่งสอน ปฏิบัติ และเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา BBC จะหลีกเลี่ยงการสร้างความกระตือรือร้นที่ผิดใจที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งกระทำได้โดยการระมัดระวังมิให้รายการของเราถูกใช้เป็นการลบหลู่ความเชื่อทางศาสนาของผู้อื่น ในขณะที่ยังคงรักษาสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของตน

11) ความซื่อตรงต่อจรรยาบรรณและความเป็นอิสระจากผลประโยชน์ภายนอก (Editorial Integrity and Independence from External Interests)

BBC มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในประเทศอังกฤษและทั่วโลกเพราะยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณและความเป็นอิสระจากการแทรกแซงทางการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการค้าหรือกลุ่มรณรงค์ใดๆก็ตาม ผู้ฟังและผู้ชมจะต้องมีความมั่นใจว่าสิ่งที่ BBC นำมาเสนอต่อสาธารณะไม่ได้เป็นผลมาจากการชักนำของกลุ่มผลประโยชน์หรือกลุ่มกดดันใดๆ หรือเป็นการสนองผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้เสนอรายงานนั่นเอง

12) ความขัดแย้งของผลประโยชน์ (Conflicts of Interest)

กรณีความขัดแย้งของผลประโยชน์หรือผลประโยชน์ทับซ้อนอาจเกิดขึ้นเมื่อกิจกรรมภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องและมีผลต่อชื่อเสียงของ BBC ด้านความน่าเชื่อถือ ความเป็นอิสระ และความมีมาตรฐาน ผู้ฟังและผู้ชมของ BBC ต้องสามารถเชื่อมั่นได้ว่าการตัดสินใจของ BBC ไม่ได้ได้รับอิทธิพลจากผลประโยชน์ภายนอก แรงกดดันทางการเมืองหรือทางการพาณิชย์ หรือผลประโยชน์

ส่วนตัวของบุคคลอื่น ผลประโยชน์ทับซ้อนสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกภาคส่วนของการทำรายการและเนื้อหา ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและใช้ความระมัดระวัง ผู้ผลิตรายการไม่ควรมีผลประโยชน์ภายนอกที่ไม่เหมาะสมและอาจกระทบถึงความน่าเชื่อถือและความเป็นกลางของรายการ และเนื้อหาที่ผลิตให้ BBC ได้ ดังนั้น ทีมงานของ BBC จึงต้องมีการรายงานผลประโยชน์ส่วนตัวซึ่งอาจกระทบต่องานของ BBC

13) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability)

BBC มีความรับผิดชอบต่อผู้ชมและผู้ฟัง จะต้องเปิดเผย โปร่งใส และตรงไปตรงมากับผู้ชมผู้ฟังซึ่งมีความนิยมเชื่อถือและมีความสัมพันธ์อันดีกับ BBC มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน หากเกิดข้อผิดพลาดขึ้นก็ต้องยอมรับผิดและเรียนรู้จากความผิดพลาดนั้นๆ

จะเห็นว่า Editorial Guidelines ของ BBC นั้น มีที่มาจาก แนวทางการผลิตรายการ (Producer Guidelines) ของ BBC ซึ่งแสดงถึงมาตรฐานและค่านิยมขององค์กรในการทำหน้าที่สื่อมวลชนที่มีคุณภาพ และเป็นกรอบจริยธรรมของสื่ออิเล็กทรอนิกส์ คือวิทุยกระจายเสียงและโทรทัศน์ซึ่งมีผู้นำไปใช้และกล่าวถึงมาก Editorial Guidelines ของ BBC มีการทบทวนครั้งล่าสุดเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2548 เพื่อให้มีความเหมาะสมและทันการณ้กับบริบทของสื่อและสังคมที่เปลี่ยนแปลง

กรณีศึกษาในต่างประเทศ

กรณีที่ 1: Food Lion VS ABC

เมื่อปี พ.ศ. 2535 นักข่าวสองคนจากสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC (American Broadcasting Company) แห่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้ปลอมแปลงประวัติตนเองเพื่อสมัครเข้าทำงานในห้างสรรพสินค้า Food Lion เพื่อหวังที่จะได้โอกาสแอบบันทึกเทปภาพกระบวนการเตรียมบรรจุเนื้อสัตว์ที่ไม่ได้มาตรฐาน โดยทางสถานีได้ทราบเบาะแสว่าทางห้างได้นำเนื้อสัตว์ที่ขายไม่ได้และพ้นวันหมดอายุแล้วมาแปรรูป โดยบดผสมกันแล้วใส่บรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อนำกลับไปวางจำหน่ายอีกครั้ง พฤติกรรมดังกล่าวนับเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคและสาธารณสุขอย่างยิ่ง หลังจากทางสถานี ABC ได้นำภาพวิดีโอที่แอบบันทึกได้ไปออกอากาศ ห้าง Food Lion ได้ดำเนินการฟ้องร้องและเรื่องจบลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ โดยศาลมีคำพิพากษาว่าสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC มีความผิดโทษฐานจงใจปลอมใบสมัคร แต่ศาลพิจารณาว่า การกระทำดังกล่าวมีความจำเป็นต่อการได้มาซึ่งหลักฐานและเพื่อยุติการกระทำที่ร้ายแรงต่อสุขภาพของชาวอเมริกัน ดังนั้น ศาลจึงลงโทษปรับเงินสถานีโทรทัศน์เครือข่าย ABC เพียงจำนวน 2 ดอลลาร์หรือ ประมาณ 60 บาท

คดีความข้างต้นแม้เป็นเรื่องทางกฎหมายอาญา แต่การพิจารณาของคุณลูกขุนในประเทศสหรัฐอเมริกาชี้ให้เห็นว่าจริยธรรมคือพื้นฐานสำคัญที่ต้องนำเข้ามาร่วมในการพิจารณาความผิด

ดังกล่าว และการที่ศาลยอมรับว่า การปลอมตัวของนักข่าวเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ถือเป็นการหลอกลวง อย่างหนึ่งต่อนายจ้าง (Food Lion) จึงได้ตัดสินลงโทษทางกฎหมาย แต่ศาลก็ถือว่าการกระทำ ดังกล่าวนับเป็นการกระทำที่มุ่งประโยชน์แก่ส่วนร่วม และการกระทำของสถานีโทรทัศน์ ABC นั้นก็ มิได้เป็นการทำลายธุรกิจของ Food Lion ซึ่งศาลพิจารณาว่า Food Lion เลือกที่จะทำลายธุรกิจและ ชื่อเสียงตนเองจากการกระทำที่ไร้ศีลธรรมอันอาจสร้างอันตรายต่อสุขภาพสาธารณะ จากคดีนี้จะเห็น ได้ว่าการตัดสินใจของนักข่าวนั้นนับเป็นเรื่องล่อแหลมและก็นับเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับจริย ศาสตร์เชิงหน้าที่ (Duty ethics) ที่ Immanuel Kant กล่าวไว้ว่า ความจำเป็นใดๆ ในการปฏิบัติ หน้าที่ ต้องตั้งอยู่บนฐานของความถูกต้องที่เป็นที่ยอมรับได้ในทุกสังคม ทุกกาลสมัย ซึ่งความดีและ จริยธรรมคือสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับกันในทุกสังคม

กรณีที่ 2: ปาปารัซซี



การตามถ่ายภาพคนดัง (paparazzi) ก่อให้เกิด ความเดือดร้อนรำคาญแก่คนดัง และเป็นการ ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล บางครั้งก่อให้เกิดผลร้าย อย่างไม่คาดคิด ถึงกับเป็นเหตุแห่งการ สิ้นพระชนม์ของไดอานา เจ้าหญิงเวลส์ มาแล้ว เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2540 ในประเทศ ฝรั่งเศส เพราะพระองค์ต้องการหนีช่างภาพที่ ติดตามถ่ายภาพพระองค์และแฟนหนุ่ม

สำหรับในประเทศไทย ประเด็นการละเมิดจริยธรรมของสื่อในปัจจุบันมีความใกล้เคียงกับใน ต่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากมีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ช่วยให้สื่อสามารถเก็บภาพและบันทึกเสียงได้ อย่างรวดเร็วโดยที่ผู้ตกเป็นข่าวอาจไม่ทันรู้ตัว และการเพิ่มขึ้นของการแข่งขันในการทำข่าวและการ นำเสนอข้อมูลและรายการต่างๆ ก็มีส่วนทำให้สื่อมวลชนคำนึงถึงประเด็นด้านจริยธรรมน้อยลง

กรณีศึกษาในประเทศไทย

กรณีที่ 1 บริษัทไร่ส้ม



เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2555 สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ แกลงการณ์ เรื่องพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของสื่อมวลชน กรณีบริษัทไร่ส้ม

ตามที่ปรากฏต่อสาธารณชน กรณีคุณสรยุทธ สุทัศนะจินดา พิธีกรและผู้ดำเนินรายการโทรทัศน์ และบริษัทไร่ส้ม มีส่วนพัวพันกับการทุจริตเงินรายได้โฆษณา ของบริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) ซึ่งต่อมาคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ได้ชี้มูลความผิดและอยู่ระหว่างการดำเนินคดีทางกฎหมายนั้น ในฐานะที่ถูกกล่าวหาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งต้องอาศัยความเชื่อถือ ไว้วางใจของประชาชนเป็นสำคัญ กรณีจึงมีเหตุผลที่สังคมควรต้องตั้งคำถาม และสภาวิชาชีพที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการตามขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบ สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระ มีหน้าที่ในการกำกับ ดูแลเรื่องจริยธรรมของสื่อมวลชน ได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ดังกล่าว ถึงแม้ผู้ถูกกล่าวหาจะมีได้เป็นสมาชิกโดยตรง แต่ก็นับเป็นภาระรับผิดชอบร่วมกับองค์กรสื่ออื่นๆ ที่จะต้องยืนยันหลักการการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนที่ดีที่ต้องไม่ประพฤติ ปฏิบัติการใดๆ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ ซึ่งในกรณีเช่นนี้ พฤติกรรมของผู้ถูกกล่าวหาแม้จะยังไม่มียุติทางกฎหมาย แต่ในแง่ของการประกอบวิชาชีพ นับว่าไม่เหมาะสม มีการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อการละเมิดจรรยาบรรณแล้ว

สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ เห็นว่า ประชาชนผู้บริโภคข่าวสาร ควรได้รับข้อมูล ข้อเท็จจริง โดยครบถ้วน และใช้วิจารณญาณในการเลือกรับสื่อบนพื้นฐานของความซื่อสัตย์ ไว้วางใจได้ ของสื่อมวลชน ในขณะที่เดียวกันผู้ถูกกล่าวหาที่สมควรพิจารณาตัวเอง เพื่อธำรงรักษาสถาบันสื่อทั้งระบบ ให้เป็นที่เชื่อมั่น และศรัทธาของประชาชนต่อไป

กรณีที่ 2 ละครเหนือเมฆ



วันที่ 23 มกราคม 2556 นางมนพร เจริญศรี ส.ส.นครพนม พรรคเพื่อไทยในฐานะโฆษกมท.๑ แกลงว่า กรรมการฯยังได้พิจารณากรณีการระงับการออกอากาศละครเหนือเมฆ 2 ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 โดยนายสมรักษ์ ฌรงควิชัย รองกรรมการผู้จัดการฝ่ายผลิตรายการช่อง 3 ได้เข้าชี้แจงว่าทางช่องมีข้อกำหนดให้ผู้กำกับการแสดงต้องส่งบทละครให้ตรวจสอบ แต่เนื่องจาก

ปัจจุบันผู้กำกับคนเดียวต้องทำละครหลายเรื่องพร้อมกัน ทำให้ส่งบททั้งหมดไม่ทัน แต่ได้ส่งเป็นตอนๆ ให้ตรวจสอบ ซึ่งกรณีละครเหนือเมฆ 2 เคยดักเตือนผู้กำกับว่ามีเนื้อหาสร้างความแตกแยกในสังคมค่อนข้างสูง และเนื้อหา 3 ตอนที่เหลือซึ่งไม่ได้ออกอากาศหนักกว่าที่นำเสนอไปแล้ว ดังนั้นจึงไม่เห็นถึงความคาดหวังที่ตอนจบถูกแบนพร้อมยืนยันว่าไม่มีผู้มีการมีสิ่งช่อง 3 แบนละครเรื่องนี้ อย่างไรก็ตาม กมธ.ฯ ได้กำชับผู้กำกับการสร้างละครทุกเรื่องไม่ใช่หนักถึงแต่เรตติ้ง ต้องดูเรื่องของจริยธรรม คุณธรรม ไม่ใช่มีแต่ประเภทยั่วเยี่ยงเมื่อยหรือก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ให้นักการเมืองเป็นแพะเหมือนเรื่องเหนือเมฆ 2

การศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยได้สนับสนุนให้ศูนย์ศึกษานโยบายการสื่อสาร มสธ. ดำเนินการวิจัยเรื่องจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชน ซึ่งดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2554-2556 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามจริยธรรมของสื่อมวลชนมีอยู่ 4 ประการ คือ 1) ด้านเจ้าของทุน ธุรกิจรวมไปถึงผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านการเมือง 3) ด้านภาครัฐ และ 4) ด้านภาคประชาชน

1) ปัญหาอุปสรรคด้านเจ้าของทุน ธุรกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดโครงสร้าง ทิศทางเนื้อหา และบทบาทต่างๆ ของสื่อมวลชน จนอาจทำให้สื่อขาดการคำนึงถึงจริยธรรม เนื่องจากมุ่งไปที่ระบบทุนมากกว่าความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งอำนาจของทุนนี้สามารถส่งผลกระทบไปถึงระดับผู้ปฏิบัติงานสื่อมวลชนได้

2) ปัญหาอุปสรรคด้านการเมือง การเมืองมีความสัมพันธ์กับจริยธรรมสื่อใน 2 ลักษณะ คือ 1) การแทรกแซงสื่อเพื่อผลประโยชน์หรืออำนาจแก่ฝ่ายตน รวมถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นเจ้าของสื่อกับการเป็นนักการเมือง นอกจากนั้นจะเห็นได้ว่า ปัจจุบันนี้สื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการเมืองในรูปแบบต่างๆ มากขึ้น

3) ปัญหาอุปสรรคด้านภาครัฐ ส่วนใหญ่รัฐจะเป็นผู้กำหนดนโยบายโดยไม่คำนึงถึงความ เป็นจริง หรือในทางปฏิบัติ รัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจริงจัง หรือบางครั้งสื่อก็ มีการเผชิญกับอำนาจรัฐ

4) ปัญหาอุปสรรคด้านประชาชน คือการที่ประชาชนขาดความรู้เท่าทันสื่อ และขาดการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน จึงไม่สนใจในประเด็นเชิงจริยธรรมของสื่อมากเท่าที่ควร ส่งผลให้สื่อละเลยจริยธรรมและเอาความนิยมของประชาชนมาเป็นข้ออ้าง

การวิจัยนี้มีส่วนหนึ่งเป็นการสำรวจความคิดเห็นกลุ่มสื่อมวลชนและกลุ่มประชาชนจำนวน 400 คน ซึ่งพบว่า ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับประเด็นที่ควรถูกกำหนดไว้เป็น

จริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนในระดับมากที่สุด 10 ประเด็นแรก ได้แก่ 1) ความเป็นกลาง ไม่ลำเอียงในการทำหน้าที่สื่อมวลชน 2) ความถูกต้องแม่นยำในการนำเสนอข้อมูล 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม 4) การคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะ 5) การเคารพสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น 6) การนำเสนอข้อมูลที่ไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง 7) การไม่ใช้วิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ 8) ความซื่อสัตย์และการยึดมั่นเกียรติภูมิแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน 9) การแสดงความรับผิดชอบต่อผู้เสียหายและแหล่งข้อมูล และ 10) ความระมัดระวังในการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นมีอยู่มากมาย ซึ่งจริยธรรมของสื่อมวลชนแต่ละสื่อในแต่ละสังคมย่อมมีความแตกต่างกันไปบ้างตามลักษณะการทำงานของสื่อแต่ละประเภท และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละสังคมที่สื่อเหล่านั้นทำหน้าที่อยู่ แต่พบว่าการให้สื่อกำกับดูแลตนเองไม่ได้บังเกิดผลดีแก่สังคมเสมอไป เพราะสื่อมักช่วยเหลือกันและไม่มีอำนาจในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษ ดังนั้น วิธีการกำกับดูแลจริยธรรมในวิชาชีพสื่อมวลชนจึงควรให้หลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เช่น องค์กรสื่อและองค์กรวิชาชีพสื่อ ภาครัฐ สถาบันการศึกษา และประชาชนผู้บริโภค

%%%%%%%%%

รายการอ้างอิง

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

จักร์กฤษ เพิ่มพูน (2554) จริยธรรมสื่อ *ศูนย์ศึกษากฎหมายและนโยบายสื่อมวลชน* ค้นคืนเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2556 จาก <http://www.thaimedialaw.org/index.php?option=comcontent&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=15>.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

ปฎิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติการกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2553

British Broadcasting Corporation. (2013). *Editorial Guidelines: The BBC's Values and Standards*. Online. Retrieved on September 28, 2012 from <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines>.

Food Lion v. ABC 194 F.3d 505 (4th Cir. 1999) Retrieved on September 26, 2012 from <http://bulk.resource.org/courts.gov/c/F3/194/194.F3d.505.-92-592-6.97-2564.97-2492.html>.

Leslie, L.Z. (2004). *Mass Communication Ethics: Decision Making in Postmodern Culture*. (2nd Ed.) New York: Houghton Mifflin.

McQuail, D. (2010). *McQuail's mass communication theory*. London: SAGE.

UNESCO. (a). (2012). *Communication and Information: United States of America*. Retrieved on September 29, 2012 from <http://www.unesco.org/new/en/communication-and-information/freedom-of-expression/professional-journalistic-standards-and-code-of-ethics/north-america/united-states-of-america/>

%%%%%%%%%

*ผศ.พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริวรรณ อนันต์โท ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานโยบายการสื่อสาร มสธ.

e-mail: s_anantho@yahoo.com

www.compolicy.org